

# BIHANG

TILL

## RIKSDAGENS PROTOKOLL

VID

1950 ÅRS RIKSDAG

---

FÖRSTA SAMLINGEN

TREDJE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående stats-  
verkets tillstånd och behov: tionde—trettonde huvudtillarna m.m.  
samt utgifter för statens kapitalfonder, kapitalbudgeten  
och beredskapsstat för försvarsväsendet*

---

# BILAGA 12 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1950

## TIONDE HUVUDTITELN

### HANDELSDEPARTEMENTET

---

*Utdrag av protokollet över handels- och folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 4 januari 1950.*

#### Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON.

Härefter anmälas de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1950/51 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet, samt anför därvid chefen för handelsdepartementet och tf. chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Ericsson, följande.

#### Inledning.

Såsom framhållits i proposition den 29 december 1949 med anhållan om riksdagens yttrande rörande frågan om uppdelning av finansdepartementet m. m. ha arbetsuppgifterna för de krisorgan, som handlägga försörjningsfrågor, helt bortfallit eller väsentligt minskat och därigenom möjligheter yppats att avveckla folkhushållningsdepartementet med utgången av detta budgetår. Avsikten är att huvuddelen av nämnda departements kvarstående arbetsuppgifter skall från och med budgetåret 1950/51 handläggas inom handelsdepartementet. I anslutning härtill äskas under tionde huvud-

titeln för nästa budgetår anslag bl. a. dels till de kvarstående krisorganen, dels till riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och dels för vissa andra ändamål, till vilka anslag för innevarande budgetår anvisats under tolfte huvudtiteln.

## A. Handelsdepartementet.

### [1] 1. Handelsdepartementet: Avlöningar.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 431 000 | 383 435     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 863) .. | 439 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 493 800 |             |

#### Avlöningsstat.

|                                                                   | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |            |
|-------------------------------------------------------------------|---------|-------------------|------------|
| Avlöning till departementschefen....                              | 27 600  | 27 600            |            |
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän,<br><i>förslagsvis</i> ..... | 237 000 | 235 000           | (- 2 000)  |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal                           | 127 500 | 179 200           | (+ 51 700) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                         | 46 900  | 52 000            | (+ 5 100)  |
|                                                                   | 439 000 | 493 800           | (+ 54 800) |

I enlighet med det inledningsvis anförda beräknas handelsdepartementet från och med budgetårsskiftet övertaga huvudparten av det nuvarande folkhushållningsdepartementets kvarstående arbetsuppgifter. För handläggningen av ifrågavarande ärenden torde viss personal böra överföras från folkhushållningsdepartementet till handelsdepartementet. I anslutning här- till bör handelsdepartementet erhålla ytterligare två extra ordinarie förste kanslisekreterartjänster samt en expeditivsvaktstjänst i Ce 9. När innehavarna av dessa befattningar framdeles avgå, bör frågan om det fortsatta behovet av tjänsterna omprövas. Vidare erfordras medel för två icke-ordinarie biträden. Den sammanlagda kostnaden för nästa budgetår för nu angivna personalförstärkning kan beräknas till 47 300 kronor. För handläggningen av de nytillkomna ärendena torde dessutom särskilda föredragande och sakkunniga behöva anlitas i viss utsträckning. Ersättningen till dessa torde emellertid helt få bestridas från tionde huvudtiteln anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

För handläggningen av handelsdepartementets nuvarande arbetsuppgifter äskas icke någon personalförstärkning. En omräkning av posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har dock givit vid handen, att anslaget bör höjas med 7 500 kronor. Framhållas må, att departementets arbetsbörda under det senaste året vuxit betydligt bl. a. genom den exportfrämjande verksamhet, som bedrivs från departementets sida. Denna verksamhet försiggår under nära samarbete med näringslivets organisationer, inhemska myndigheter och kontaktorgan i utlandet. För verksamheten ha tagits i anspråk dels departementets vanliga tjänstemän och dels särskilda arbetskrafter, som knutits till departementet och i huvudsak avlönas från tionde

huvudtiteln kommittéanslag. Ovisst är om verksamheten i fortsättningen kan bedrivas under samma former. Frågan torde emellertid böra övervägas närmare först sedan ytterligare erfarenhet vunnits. Jämväl för departementets handelspolitiska arbete i övrigt har viss personal måst anställas med avlöning från kommittéanslaget.

Handelsdepartementets avlöningsanslag för nästa budgetår skulle enligt de nu gjorda beräkningarna uppgå till  $(439\,000 + 47\,300 + 7\,500 =) 493\,800$  kronor. Vid anslagets fördelning på de olika anslagsposterna bör hänsyn tagas till det förhållandet, att på grund av inträffade personalförändringar medel erfordras allenast till en av departementets tre ordinarie kontorsbiträdesbefattningar, medan i gengäld posten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör ökas med medel för två extra ordinarie kontorsbiträden. Beträffande anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställning i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

I enlighet med vad jag förut anfört böra i handelsdepartementets personalförteckning uppföras ytterligare två extra ordinarie förste kanslisekretärer i lönegraden Ce 29.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i handelsdepartementets personalförteckning, som nyss angivits;

b) fastställa följande avlöningsstat för handelsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

#### *Avlöningsstat.*

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöning till departementschefen .....                   | 27 600  |
| 2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 235 000 |
| 3. Avlöningar till icke-ordinarie personal .....            | 179 200 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                | 52 000  |

Summa kronor 493 800;

c) till *Handelsdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 493 800 kronor.

#### [2] 2. Handelsdepartementet: Omkostnader.

|                                    | Anslag | Nettoutgift |
|------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                      | 30 000 | 51 534      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 863).... | 46 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....            | 64 000 |             |

Belastningen å handelsdepartementets olika omkostnadsposter under budgetåren 1947/48 och 1948/49 samt beräkningen av medelsbehovet för innevarande budgetår framgå av följande tabell.

| Anslagspost (Delpost)      | Nettoutgift<br>1947/48 | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 |
|----------------------------|------------------------|------------------------|--------------------|
| Sjukvård m. m. ....        | 1 242                  | 2 400                  | 1 800              |
| Reseersättningar ....      | 2 729                  | 2 324                  | 3 000              |
| Bränsle, lyse, vatten .... | 5 050                  | 5 234                  | 4 500              |
| Övriga expenser ....       | 36 629                 | 34 220                 | 26 700             |
| Publikationstryck ....     | 11 003                 | 7 356                  | 10 000             |
|                            | 56 653                 | 51 534                 | 46 000             |

Såsom tidigare nämnts beräknas handelsdepartementet från och med nästa budgetår handlägga huvuddelen av det nuvarande folkhushållningsdepartementets kvarstående arbetsuppgifter. I anledning härav är det avsett, att handelsdepartementet skall övertaga icke blott en del av folkhushållningsdepartementets personal utan även vissa av de lokaler, som nu disponeras av sistnämnda departement. Med hänsyn dels till belastningen å omkostnadsanslaget under de senaste åren och dels till den nu nämnda utökningen av handelsdepartementets arbetsuppgifter, personal och lokaler erfordras en höjning av samtliga anslagsposter i omkostnadsstaten. Posten till sjukvård m. m. torde sålunda böra höjas med 500 kronor till 2 300 kronor, posten till reseersättningar med 300 kronor till 3 300 kronor, delposten till bränsle, lyse och vatten med 2 700 kronor till 7 200 kronor, delposten till övriga expenser med 12 500 kronor till 39 200 kronor samt posten till publikationstryck med 2 000 kronor till 12 000 kronor. Omkostnadsanslaget skulle således sammanlagt uppgå till  $(2\,300 + 3\,300 + 7\,200 + 39\,200 + 12\,000 =)$  64 000 kronor eller 18 000 kronor mer än som anvisats för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet*: Omkostnader för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 64 000 kronor.

### [3] 3. Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmateriel-tillverkningen.

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 20 000 | 17 648      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 864) .... | 20 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 20 000 |             |

Anslaget uppföres med oförändrat belopp, 20 000 kronor.

Kostnaderna för statskontrollen å krigsmaterieltillverkningen bestridas i sista hand av tillverkarna genom bidrag, vilka upptagas enligt av Kungl. Maj:t årligen meddelade bestämmelser. Bidragen, som bokföras å riksstatens inkomstsida under titeln »Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen», äro i riksstatsförslaget för budgetåret 1950/51 beräknade till samma belopp som anslaget eller 20 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet*: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

## B. Kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.

### [4] 1. Kommerskollegium: Avlöningar.

|                                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-----------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 1 452 000 | 1 377 594   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 864) .. | 1 576 100 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 1 616 400 |             |

#### Avlöningsstat.

|                                                                    | 1949/50   | 1950/51 (förslag) |            |
|--------------------------------------------------------------------|-----------|-------------------|------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....     | 847 100   | 862 600           | (+ 15 500) |
| Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ..... | 11 700    | 10 200            | (— 1 500)  |
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                | 555 400   | 576 900           | (+ 21 500) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                          | 161 900   | 166 700           | (+ 4 800)  |
|                                                                    | 1 576 100 | 1 616 400         | (+ 40 300) |

### Y r k a n d e n.

*Kommerskollegium* (skr. 10/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 243 100 kronor.

|                                                                                        | Ökning | Minskning    |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------------|
| 1. Omändring av arvodesbefattningar till lönegrads-placerade tjänster:                 |        |              |
| a) Arvodesanställd chef för monopolutredningsbyrån—kommersråd Ca 33 .....              | 17 256 | 1 500        |
| b) Arvodesanställd sjöåklagare—sjöåklagare Ca 32 .....                                 | 16 752 | 5 000        |
| c) Arvodesanställd instruktör i hemslöjd—instruktör Ca 27 .....                        | 13 428 | <sup>1</sup> |
| d) Arvodesanställt skeppsmätningstekniskt biträde—skeppsmätningssassistent Ce 23 ..... | 10 848 | 9 600        |
| 2. Utökning av amanuens- och högre personal:                                           |        |              |
| <i>Handels- och administrativa byrån.</i>                                              |        |              |
| 1 byrådirektör Ca 31 .....                                                             | 16 164 |              |
| <i>Sjöfartsbyrån.</i>                                                                  |        |              |
| 1 byrådirektör Ca 31 .....                                                             | 16 164 |              |
| <i>Elektriska byrån.</i>                                                               |        |              |
| 1 byrådirektör Ca 31 .....                                                             | 16 164 |              |

<sup>1</sup> Anslag å 8 000 till Instruktör i hemslöjd: Avlöning (statsliggaren s. 870) skulle bortfalla.

|                                                                            | Ökning | Minskning |
|----------------------------------------------------------------------------|--------|-----------|
| 2 byråingenjörer Ce 24 .....                                               | 22 920 |           |
| 1 amanuens Ce 22 .....                                                     | 10 236 |           |
| <i>Bergsbyrå.</i>                                                          |        |           |
| 1 amanuens Ce 22 .....                                                     | 10 236 |           |
| <i>Monopolutredningsbyrå.</i>                                              |        |           |
| 1 förste aktuarie med arvode motsvarande<br>29 lk .....                    | 14 808 |           |
| 2 amanuenser Ce 22 .....                                                   | 20 472 |           |
| 3. Höjt arvode till befattningshavare å sjöfartssociala avdelningen .....  | 3 000  |           |
| 4. Utökning m. m. av biträdespersonal:                                     |        |           |
| 4 skrivbiträden Ce 6 .....                                                 | 18 912 |           |
| 1 skrivbiträde Ce 6—kansliskrivare Ca 15 ....                              | 2 664  |           |
| 1 skrivbiträde Cf 4—kanslibiträde Ca 11 .....                              | 1 968  |           |
| 5. Uppflyttning i lönegrad från Ca 27 till Ca 29 av följande befattningar: |        |           |
| 2 förste aktuarier                                                         |        |           |
| 2 förste byråingenjörer                                                    |        |           |
| 1 förste byråinspektör                                                     |        |           |
| 4 förste byråsekreterare                                                   |        |           |
| 1 redaktör                                                                 |        |           |
| Summa utgiftsökning under 5 .....                                          | 10 956 |           |
| 6. Förbättrade avlöningsförhållanden för biträdespersonal:                 |        |           |
| 1 registrator Ca 18—Ca 19                                                  |        |           |
| 3 kansliskrivare Ca 15—befattningshavare Ca 19                             |        |           |
| 1 kontorist Ca 13—kansliskrivare Ca 15                                     |        |           |
| 6 kanslibiträden Ca 11 (därav 1 kansliskrivare Cg 15)—kansliskrivare Ca 15 |        |           |
| 5 kanslibiträden Ca 11—kontorister Ca 13                                   |        |           |
| 9 kontorsbiträden Ca 8 (därav 2 kanslibiträden Cg 11)—kontorister Ca 13    |        |           |
| 7 kontorsbiträden Ca 8—kanslibiträden Ca 11                                |        |           |
| Summa utgiftsökning under 6 .....                                          | 6 744  |           |
| 7. Ordinariesättning av följande befattningar å monopolutredningsbyrå:     |        |           |
| 1 byrådirektör Ce 31                                                       |        |           |
| 1 förste aktuarie Ce 29                                                    |        |           |
| 1 förste byråsekreterare Ce 29                                             |        |           |

|                                                                                 | Ökning    | Minskning |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|
| 8. Arbetskostnader för vissa statistiska undersökningar .....                   | 11 100    |           |
| 9. Arvoden för artiklar i Kommersiella meddelanden .....                        | 1 000     |           |
| 10. Omräkning:<br>Reglerad befordringsgång och löneklassförändringar m. m. .... | 17 408    |           |
|                                                                                 | 259 200   | 16 100    |
|                                                                                 | + 243 100 |           |

## Motiv.

1 a) I spetsen för monopolutredningsbyrån står för närvarande en chef, som uppbär ett årligt arvode av 1 500 kronor. Denne har icke haft möjlighet att mera kontinuerligt deltaga i och leda byråns verksamhet. Den som i första hand planlagt och lett byråarbetet har varit innehavaren av byrådirektörsbefattningen å byrån. Med hänsyn till den omfattning, som monopolutredningsbyråns verksamhet numera erhållit, är denna ordning enligt kommerskollegii mening icke tillfredsställande. Kollegium föreslår därför, att såsom chefstjänst å byrån inrättas ett kommerserådsämbete, varvid det nuvarande chefsarvodet skulle bortfalla.

1 b) Den föreslagna omvandlingen av sjöåklagarbefattningen från en bissyssla med ett årsarvode av 5 000 kronor till en tjänst i Ca 32 motiveras av kommerskollegium med den ökade arbetsbörda, som sjöåklagaren fått bl. a. genom processreformen. Den nuvarande ordningen har medfört en avsevärd arbetsbalans. Härtill kommer enligt kollegium att kompetent arbetskraft sannolikt icke kan erhållas med nuvarande avlöningsvillkor. För behörighet till tjänsten föreslås samma kvalifikationer som för befattning såsom landsfogde.

1 c) Beträffande förslaget att omändra befattningen såsom instruktör i hemslöjd, varmed för närvarande är förenat ett från särskilt anslag utgående arvode å 8 000 kronor, till en tjänst i Ca 27 hänvisar kommerskollegium till vad ämbetsverket tidigare år anfört i samma ämne. Därutöver framhåller kollegium, att den nuvarande befattningshavaren av åldersskäl anhållit om entledigande och att tillräckligt kvalificerad ersättare icke kan erhållas med mindre kollegii förslag genomföres.

1 d) För att kommerskollegium skulle kunna utarbeta förslag till omorganisation av skeppsmätningstväsandet m. m. i anledning av en i Oslo år 1947 undertecknad konvention anvisades kollegium för innevarande budgetår 9 600 kronor till anställande av ett skeppsmätningstekniskt bidrag. Kommerskollegium framhåller nu, i likhet med föregående år, att ett stadigvarande behov finnes av en förstärkning av den skeppsmätningstekniska personalen inom kollegium, bl. a. för vikariat å skeppsmätningsskon-

trollörsbefattningarna. Nyssnämnda arvodesbefattning bör därför enligt kollegium omändras till en tjänst som skeppsmätningsassistent i Ce 23.

2. *Handels- och administrativa byrån.* En juridiskt utbildad byrådirektör bör enligt kommerskollegium finnas på denna byrå, därför att ärendena angående kommerskollegii organisation, personal och ekonomi blivit alltmera omfattande och kommit att kräva allt större insikt och erfarenhet samtidigt som byråns arbetsbelastning i övrigt vuxit både kvantitativt och kvalitativt.

*Sjöfartsbyrån.* Kommerskollegium, som redan i fjol anhöll om en byrådirektörstjänst å sjöfartsbyråns administrativa sektion (se X ht 1949 s. 4 ff.), erinrar om att byråns arbetsuppgifter vuxit i hög grad. Arbetsbördan för byråns högre personal har sedan lång tid tillbaka väsentligt överstigit vad som kan medhinnas å tjänstetid. Chefen för byrån har därjämte under senare år i allt större utsträckning måst beredas partiell ledighet för handläggning av viktigare ärenden. Härtill kommer att befördringsmöjligheterna för verkets juristpersonal böra förbättras. Under förutsättning att en viss omorganisation av byråns arbete genomföres i samband med inrättandet av byrådirektörstjänsten kan enligt kollegium en eljest nödvändig utökning av amanuenspersonalen å byrån undvikas. Behovet av ökad amanuenshjälp särskilt för behandling av isbrytarfrågor och för att bereda skeppsmätningsöverkontrollören juridiskt biträde är nämligen trängande. En ledamot av kollegium har reserverat sig och anser att frågan om byrådirektörstjänsten bör vila i avvaktan på 1938 års arbetarskyddskommittés betänkande om arbetarskydd å fartyg och det förslag till utökning av fartygsinspektionsbyråns organisation, som betänkandet kan komma att innehålla.

*Elektriska byrån.* Den ökade elektrifieringen och användningen av elektrisk kraft har medfört, att byråns arbetsbörda ökats väsentligt. Samtidigt har statens elektriska inspektion fått allt mindre tid över till att direkt biträda kommerskollegium. Dessa faktorer ha bl. a. medfört, att stora balanser uppstått i elektriska byråns löpande arbete. Antalet balanserade koncessions- och förhandstillståndsärenden överstiger sålunda tre tusen. Kollegium och elektriska inspektionen få nästan dagligen mottaga berättigad kritik för att ärendena icke hinna behandlas inom rimlig tid. Vidare ha viktiga och brådskande säkerhetsfrågor och utredningar måst eftersättas. Byrådirektören skulle ägna sig åt viktigare och mera omfattande utredningar och samtidigt övertaga vissa ärenden från byråchefen. De två byråingenjörerna skulle upprätta förslag till utlåtanden och beslut i koncessions- och förhandstillståndsärenden och sålunda hjälpa till med att avarbeta balansen. En av dem skulle dessutom biträda vid handläggning av frågor om återbetalningsskyldighet för företag, som erhållit bidrag ur anslaget till befrämjande av landsbygdens elektrifiering. Preskriptionstiden utlöper här i en del fall under senare delen av 1950. Den begärda amanuensen skulle vara juridiskt och administrativt utbildad samt bl. a. deltaga i handläggningen av registreringsärenden.

*Bergsbyrån.* Enligt kommerskollegium erfordras ytterligare en amanuens å byrån främst på grund av dennas balans i fråga om icke utbetalade försvarsavgifter för gruvor.

*Monopolutredningsbyrån.* De tre tjänsterna skulle ingå i en ny avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden, varom kommerskollegium tidigare framställt önskemål (se X ht 1949 s. 6—8).

3. Kommerskollegium framhåller, att sjöfartssociala avdelningen har behov av en deltidsanställd väl kvalificerad jurist och att en sådan icke kan erhållas för de 4 000 kronor, som anvisats för innevarande budgetår. En ledamot av kollegium anser det icke tillfyllest med en höjning av arvodet till 7 000 kronor utan åskar en tjänst i Ca 27.

4. Av de äskade fyra nya skrivbiträdestjänsterna skulle två vara placerade å kollegii skrivcentral å handels- och administrativa byrån, en å elektriska byrån och en å monopolutredningsbyråns nya avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden. De föreslagna uppflyttningarna i lönegrad av två biträdestjänster hänföra sig till befattningar å monopolutredningsbyrån, vartill medel anvisades förra året.

5. Den föreslagna uppflyttningen till Ca 29 av tio tjänster i Ca 27 motiveras med hänvisning till de arbetsuppgifter, som äro förenade med befattningarna. Samma förslag har framställts i tre tidigare petitaskrivelser.

6. I fråga om motiveringen för de olika biträdestjänsternas lönegradsplacering hänvisar kommerskollegium till skrivelser till 1947 års biträdesutredning.

7. Den föreslagna ordinariesättningen av tre högre tjänster å monopolutredningsbyrån motiveras av kommerskollegium särskilt med byråns ömtåliga arbetsuppgifter. Äskandet utgör en upprepning av tidigare framfört önskemål.

8. Efter särskilda uppdrag av Kungl. Maj:t har kommerskollegium årligen sedan 1938 gjort statistiska undersökningar om industriens kapitalinvesteringar i egna anläggningar m. m. och sedan 1947 verkställt preliminära bearbetningar av produktionsuppgifter för industrien. Kostnaderna härför ha bestritts från vissa särskilda anslag. Då kommerskollegium räknar med att båda undersökningarna även framdeles erfordras, föreslår kollegium, att medel till arbetskostnaderna inräknas i kollegii avlöningsanslag.

9. Det äskade beloppet skulle ge kommerskollegium möjlighet att i större utsträckning än nu anlita sakkunniga för artiklar om ekonomiska problem o. d. i tidskriften Kommersiella meddelanden.

#### Y t t r a n d e n.

##### *Riksåklagarämbetet.*

Ämbetet tillstyrker, att sjöåklagarsysslan ombildas till en ordinarie befattning i Ca 32 och att såsom behörighetsvillkor för tjänsten föreskrives landsfogdekompetens.

*Statskontoret.*

Ämbetsverket anför att ett flertal av kommerskollegii äskanden icke påkalla särskilt uttalande, då de antingen utgöra en upprepning av tidigare framställningar eller beröra spörsmål, som böra prövas i samband med 1947 års biträdesutrednings förslag eller övervägas vid den allmänna tjänsteförteckningsrevisionen. Även yrkandena om nya byrådirektörstjänster böra enligt statskontoret prövas i sistnämnda sammanhang, när frågan har principiell räckvidd för statsförvaltningen i dess helhet. — Statskontoret motsätter sig icke, att frågan om chefskapet för monopolutredningsbyrån löses genom inrättande av ett nytt kommerserådsämbete. Ämbetsverket påpekar emellertid, att byrådirektörstjänsten å byrån närmast torde ha tillkommit under beaktande av den hittillsvarande provisoriska lösningen av chefsfrågan för byrån. — Icke heller göres någon erinran mot att sjöåklagarbefattningen omvandlas till en lönegradsplacerad tjänst. Denna bör emellertid enligt statskontoret placeras i 31 lönegraden. — Vad angår den under 2. äskade utökningen av amanuens- och högre personal tillstyrkes för handels- och administrativa byråns del nyanställning allenast av en amanuensaspirant. I fråga om elektriska byrån vill statskontoret icke motsätta sig en förstärkning av den tekniska personalen med dels en förste byråingenjör i 29 lönegraden med civilingenjörsexamen och dels en läroverksingenjör, vilken enligt statskontorets mening icke bör erhålla förmånligare löneställning än enligt den av personalutredningen föreslagna befordringsgången. För bergsbyråns del anses tveksamt, om tillräckliga skäl föreligga för en personalförstärkning. — Beträffande biträdespersonalen förordas allenast en utökning med ett biträde med avlöning enligt befordringsgången. — Övriga i kommerskollegii framställning upptagna nya anslagsäskanden ha icke blivit föremål för erinran.

*Statens lönenämnd.*

Lönenämnden gör ingen erinran mot inrättandet av ett kommerserådsämbete å monopolutredningsbyrån men ifrågasätter, om icke tjänsten tills vidare bör vara extra ordinarie. — Nämnden motsätter sig icke heller en sjöåklagartjänst i 32 lönegraden men anser jämväl i detta fall, att tjänsten tills vidare bör upptagas å extra ordinarie stat. Samtidigt understryker lönenämnden, att den icke härmed tagit ställning till frågan om den lämpliga löneavvägningen mellan sjöåklagarbefattningen och landsfogdetjänst. — Någon invändning göres ej heller mot förslaget beträffande instruktören i hemslöjd eller mot inrättande av en tjänst som skeppsmätningssassistent. — Därest behov av arbetskraftsförstärkning förefinnes för handels- och administrativa byråns del, bör enligt lönenämndens mening i avbidan på närmare erfarenheter om arbetsuppgifternas art den nya befattningen inrättas som en förste byråsekreterartjänst i Ce 29. — Beträffande den äskade byrådirektörstjänsten å sjöfartsbyrån vidhåller lönenämnden sin förra året intagna tills vidare negativa ståndpunkt (se X ht 1949 s. 9 och 10). — Någon erinran göres däremot icke mot att elektriska byrån tillföres en byrådirektörstjänst, därest behov av en sådan föreligger. Tjänsten synes lönenämnden

den fullt jämställd med statsinspektörstjänst vid statens elektriska inspektion. Tjänsten bör emellertid enligt nämndens mening tills vidare upptagas som extra ordinarie. — Beträffande den föreslagna nya arvodesbefattningen som förste aktuarie å monopolutredningsbyrån och arvodesbefattningen å sjöfartssociala avdelningen erinrar lönenämnden om att den föregående år förordat inrättandet av extra tjänster i stället. — Vad angår den äskade uppflyttningen av tjänster från Ca 27 till Ca 29 framhåller lönenämnden, att den tidigare förklarat viss sådan uppflyttning motiverad. — Frågan om uppflyttning i lönegrad av biträdesbefattningar med kontorsgöromål bör enligt nämnden prövas av 1947 års biträdesutredning.

#### *Föredraganden.*

Monopolutredningsbyråns verksamhet har blivit så omfattande, att det synes vara av behovet påkallat att byråns arbete ledes av en heltidsanställd chef. I likhet med statskontoret och statens lönenämnd tillstyrker jag därför, att såsom chefstjänst å byrån inrättas en byråchefstjänst (kommerse-rådstjänst) i 33 lönegraden. Då behovet av tjänsten kan anses stadigvarande, bör densamma uppföras å ordinarie stat. Det nuvarande byråchefsarvodelt kan samtidigt indragas. Då det i allt fall icke för närvarande är erforderligt att å byrån samtidigt finnas ett kommerseråd och en byrådirektör, torde för nästa budgetår medel icke böra beräknas för byrådirektörstjänsten. Kommerserådstjänstens inrättande medför därför icke några ökade kostnader för nästa budgetår. Tvärtom minskas anslagsbehovet med i runt tal 400 kronor.

Förslaget att omändra arvodesbefattningen såsom sjöåklagare till en lönegradsplacerad heltidstjänst kan jag icke för närvarande biträda, fastän starka skäl tala för en sådan reform. Icke heller anser jag mig i år kunna tillstyrka att befattningen såsom instruktör i hemslöjd uppföres å kollegii stat i lönegraden Ca 27. Förslaget att inrätta en tjänst såsom skeppsmättnings-assistent i lönegraden Ce 23 kan jag icke heller förorda. Däremot tillstyrker jag, att medel anvisas med oförändrat belopp till en befattning såsom skeppsmätningstekniskt biträde och att innehavaren av denna befattning erhåller de arbetsuppgifter, som kollegium avsett för skeppsmätningssassistenten.

Kommerskollegium har begärt en utökning av personalen på olika byråer. I flera fall är otvivelaktigt behovet av personalförstärkning trängande. Trots detta kan jag emellertid med hänsyn till den synnerligen restriktiva ekonomiska politik, som i nuvarande läge anses ofrånkomlig, endast i begränsad utsträckning biträda kollegii ifrågavarande förslag. Jag kan sålunda endast tillstyrka, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal höjes med 20 000 kronor för att möjliggöra anställning av personal, som skall avarbeta den på elektriska byrån förekommande stora arbetsbalansen.

Vad angår kollegii övriga förslag kan jag, bl. a. på grund av det ekonomiska läget och pågående utredningar, icke tillstyrka andra anslagshöjningar eller tjänsteförändringar än som betingas av löneklassförändringar och reglerad befordringsgång. För detta ändamål och för vederbörlig upp-

räkning av det rörliga tillägget torde anslaget böra höjas med 20 700 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle kommerskollegii avlöningsanslag uppgå till (1 576 100 — 400 + 20 000 + 20 700 =) 1 616 400 kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

I kollegii personalförteckning bör den ändringen göras, att i förteckningen upptages ytterligare en byråchef i lönegraden Ca 33.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i kommerskollegii personalförteckning, som nyss angivits;

b) fastställa följande avlöningsstat för kommerskollegium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                                       |         |
|-----------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....     | 862 600 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ..... | 10 200  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..                   | 576 900 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                          | 166 700 |

Summa kronor 1 616 400;

c) till *Kommerskollegium*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 616 400 kronor.

[5] 2. *Kommerskollegium: Omkostnader.*

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 222 500 | 227 989     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 866) .. | 234 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 241 500 |             |

**Y r k a n d e n.**

*Kommerskollegium* (skr. 10/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 19 000 kronor.

| Anslagspost (Delpost)                       | Nettoutgift<br>1948/49 | Omkostnads-<br>stat<br>1949/50 | Kollegii förslag<br>1950/51 |
|---------------------------------------------|------------------------|--------------------------------|-----------------------------|
| 1. Reseersättningar .....                   | 15 129                 | 29 000                         | 28 000 (— 1 000)            |
| 2. Expenser: Bränsle, lyse och vatten ..... | 17 914                 | 15 000                         | 18 000 (+ 3 000)            |
| 3. Övriga expenser: För eget behov          | 104 495                | 110 000                        | 117 000 (+ 7 000)           |
| 4. Publikationstryck .....                  | 58 709                 | 80 000                         | 90 000 (+ 10 000)           |
|                                             |                        |                                | (+ 19 000)                  |

## Motiv.

1. Kommerskollegium räknar med att resekostnaderna för den skeppsmättningsassistent, som enligt kollegii förslag (se 1 d under rubriken Kommerskollegium: Avlöningar) skall ersätta det nuvarande skeppsmätningstekniska biträdet och i viss utsträckning vikariera för skeppsmättningskontrollörerna, komma att uppgå till 3 000 kronor eller 2 500 kronor mindre än som vid omkostnadsstatens fastställande för innevarande budgetår beräknades till reseersättningar och tjänstgöringstraktamenten åt nyssnämnda biträde. Vid bifall till kollegii förslag om uppförande å kollegii stat av befattningen såsom instruktör i hemslöjd (se 1 c under rubriken Kommerskollegium: Avlöningar) stiger emellertid anslagsbehovet för reseersättningar med 1 500 kronor eller med samma belopp, som för närvarande under särskilt anslag utgår till instruktörens omkostnader. Slutresultatet enligt kollegii förslag blir således, att kollegii reseersättning post kan sänkas med 1 000 kronor i förhållande till omkostnadsstaten för innevarande budgetår.

2. Det ökade medelsbehovet för bränsle, lyse och vatten föranledes av att kommerskollegium erhållit större lokaler.

3. På grund av lokalutvidgningen stiga städningskostnaderna med ungefär 6 000 kronor. Av samma orsak och på grund av erhållna personalförstärkningar kunna vidare utgifterna för telefon, skrivmateriel m. m. beräknas öka med 1 000 kronor.

4. Belastningen å anslagsposten till publikationstryck för 1948/49 har varit större än budgetredovisningen utvisar. Sålunda komma kostnader på cirka 32 800 kronor för ifrågavarande år att påföras den för innevarande budgetår anvisade posten. Den äskade höjningen är enligt kollegium sannolikt icke tillräcklig, men kollegium har begränsat sitt yrkande i avvaktan på slutförandet av 1948 års statistikutrednings undersökningar beträffande den av kollegium publicerade statistiken. Någon möjlighet att begränsa publikationstryckets omfattning finnes enligt kollegium icke.

## Yttrande.

Statskontoret har lämnat kollegii förslag beträffande anslaget till omkostnader utan erinran.

## Föredraganden.

Såsom anförts under närmast föregående punkt förutsätter jag, att innehavaren av den av mig tillstyrkta befattningen såsom skeppsmätningstekniskt biträde skall fullgöra de arbetsuppgifter, som enligt kollegii förslag skulle ankomma på den av ämbetsverket begärda skeppsmättningsassistenten. Med hänsyn härtill torde resekostnaderna för biträdet för nästa budgetår böra beräknas på det sätt, som kollegium föreslagit för skeppsmättningsassistenten. Då jag icke tillstyrkt förslaget om att uppföra befattningen såsom instruktör i hemslöjd å kollegii stat, torde resekostnaderna för instruktören fortfarande böra bestridas från särskilt anslag. Under nu angivna förhållanden torde anslagsposten till reseersättningar böra upp-

föras med 26 500 kronor eller 2 500 kronor mindre än som enligt omkostnadsstaten anvisats för innevarande budgetår.

Kommerskollegii beräkningar av anslagsbehovet för bränsle, lyse och vatten samt för övriga expenser för eget behov torde böra godtagas. Den förstnämnda delposten skulle således höjas med 3 000 kronor till 18 000 kronor och den sistnämnda med 7 000 kronor till 117 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till publikationstryck är jag icke för närvarande beredd att tillstyrka en uppräknings av densamma. Posten torde således böra upptagas med oförändrat belopp eller 80 000 kronor.

Då någon annan ändring av kollegii omkostnadsanslag än förut sagts icke torde erfordras, bör anslaget uppföras med (234 000 — 2 500 + 3 000 + 7 000 =) 241 500 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommerskollegium: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 241 500 kronor.

### [6] 3. Bergsstaten: Avlöningar.

|                                                                   | Anslag  | Nettoutgift       |
|-------------------------------------------------------------------|---------|-------------------|
| 1948/49 .....                                                     | 141 000 | 132 144           |
| 1949/50 (statsliggaren s. 866) ....                               | 137 000 |                   |
| 1950/51 (förslag) .....                                           | 137 000 |                   |
| <i>Avlöningsstat.</i>                                             |         |                   |
|                                                                   | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....    | 108 200 | 106 800 (— 1 400) |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..... | 15 300  | 16 000 (+ 700)    |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                         | 13 500  | 14 200 (+ 700)    |
|                                                                   | 137 000 | 137 000           |

### Yrkanden.

*Kommerskollegium* (skr. 11/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 4 500 kronor.

|                                                     | Ökning  | Minskning |
|-----------------------------------------------------|---------|-----------|
| 1. 4 kontorsbiträden Ca 8 — kontorister Ca 13 ..... | 4 556   |           |
| 2. Omräkning:                                       |         |           |
| Vikariatsersättningar .....                         |         | 1 874     |
| Löneklassförändringar .....                         | 1 363   |           |
| Rörligt tillägg m. m. ....                          | 455     |           |
|                                                     | 6 374   | 1 874     |
|                                                     | + 4 500 |           |

## M o t i v.

1. Kommerskollegium hänvisar härutinnan till skrivelse till 1947 års biträdesutredning.

2. Vad angår den av kollegium gjorda omräkningen må här blott nämnas, att minskningen av medelsbehovet för vikariatsersättningar beror på att medelsåtgången för detta ändamål under innevarande budgetår av särskilda skäl beräknats högre än normalt.

## Föredraganden.

Till frågan om ett utbyte av de ordinarie kontorsbiträdesbefattningarna å bergsstaten mot kontoristtjänster synes ställning icke böra tagas innan 1947 års biträdesutredning slutfört sitt uppdrag. Jag kan därför icke tillstyrka kommerskollegii förslag till denna del.

Såsom kollegium förordnat torde däremot en omräkning av anslagsbehovet för vikariatsersättningar, löneklassförändringar och rörligt tillägg böra genomföras. Resultatet av omräkningen blir, efter en lämplig avrundning av summorna, att anslaget torde böra upptagas med samma belopp som innevarande budgetår, men att de olika posterna i avlöningsstaten böra undergå vissa ändringar.

Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för bergsstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

## Avlöningsstat.

|                                                                      |         |
|----------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>          | 106 800 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..... | 16 000  |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                         | 14 200  |

Summa kronor 137 000;

b) till *Bergsstaten*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 137 000 kronor.

## [7] 4. Bergsstaten: Omkostnader.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 21 200 | 24 421      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 867) .. | 21 200 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 22 600 |             |

## Y r k a n d e n.

*Kommerskollegium* (skr. 11/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 2 400 kronor.

| Anslagspost                   | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Kollegii förslag<br>1950/51 |
|-------------------------------|------------------------|--------------------|-----------------------------|
| 1. Reseersättningar . . . . . | 15 048                 | 14 000             | 15 000 (+ 1 000)            |
| 2. Expenser . . . . .         | 9 109                  | 7 000              | 8 400 (+ 1 400)             |
|                               |                        |                    | (+ 2 400)                   |

**Motiv.**

1. Den äskade höjningen motiveras av kommerskollegium med belastningen å anslagsposten under budgetåret 1948/49. I detta sammanhang omnämner kollegium, att under innevarande budgetår vissa inspektioner torde komma att överflyttas från bergsstaten till yrkesinspektionen, men att bergsstaten möjligen i stället kommer att få ökad inspektionsskyldighet på andra områden.

2. Under hänvisning bl. a. till belastningen under budgetåret 1948/49 framhåller kommerskollegium, att medel saknas för bergsstatens normala utgifter av expensnatur, om icke anslagsposten till expenser ökas med det begärda beloppet.

**Föredraganden.**

Med hänsyn bl. a. till det i viss mån ovissa läget i fråga om bergsstatens inspektionsverksamhet under nästa budgetår torde anslagsposten till reseersättningar icke för närvarande böra ändras.

Anslagsposten till expenser torde däremot i enlighet med kommerskollegii förslag böra för budgetåret 1950/51 uppföras med 8 400 kronor eller 1 400 kronor mer än som anvisats för innevarande budgetår.

Då någon annan ändring i fråga om bergsstatens omkostnadsanslag icke erfordras, bör anslaget uppföras med (21 200 + 1 400 =) 22 600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bergsstaten: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 22 600 kronor.

**[8] 5. Sprängämnesinspektionen: Avlöningar.**

|                                        | Anslag | Nettoutgift |
|----------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 . . . . .                      | 81 000 | 72 575      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 867) . . . . | 82 000 |             |
| 1950/51 (förslag) . . . . .            | 82 000 |             |

**Avlöningsstat.**

|                                                                    | 1949/50 | 1950/51<br>(förslag) |
|--------------------------------------------------------------------|---------|----------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . . . . . | 46 000  | 46 000               |
| Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t . . . . .                          | 900     | 900                  |
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . . . . .            | 26 900  | 26 900               |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> . . . . .                      | 8 200   | 8 200                |
|                                                                    | 82 000  | 82 000               |

## Yrkanden.

Kommerskollegium (skr. 11/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 1 700 kronor.

|                                                                                 | Ökning  | Minskning |
|---------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------|
| 1. Uppflyttning i lönegrad av förste byråingenjören<br>Ca 27—Ca 29 .....        | ---     |           |
| 2. Förbättrade anställnings- och avlöningsförhållanden<br>för biträdespersonal: |         |           |
| 1 kanslibitråde Ce 11—kontorist Ca 13 .....                                     | 592     |           |
| 1 kontorsbiträde Ca 8—kontorist Ca 13 .....                                     | 900     |           |
| 3. Vikariatsersättningar .....                                                  | 123     |           |
| 4. Omräkning:                                                                   |         |           |
| Löneklassförändringar .....                                                     |         | 230       |
| Rörligt tillägg m. m. ....                                                      | 315     |           |
|                                                                                 | 1 930   | 230       |
|                                                                                 | + 1 700 |           |

## Motiv.

1. På grund av utvecklingen av sprängämnesinspektionens verksamhet har förste byråingenjören allt mer övertagit arbetsuppgifter, som tidigare ålegat sprängämnesinspektören. Kommerskollegium räknar med en nybesättning av förste byråingenjörstjänsten och befarar, att kompetenta sökande icke komma att anmäla sig, med mindre befattningen uppflyttas i lönegrad.

2. Kommerskollegium hänvisar härutinnan till skrivelser till 1947 års biträdesutredning.

3. Den beräknade ökningen av vikariatsersättningarna äger samband med det förut under 2. äskade inrättandet av två kontoristtjänster.

## Yttranden.

## Statskontoret.

Den föreslagna uppflyttningen i lönegrad av befattningen såsom förste byråingenjör avstyrkes av statskontoret under hänvisning bl. a. till den igångsatta allmänna tjänsteförteckningsrevisionen. Frågan om en omändring av en kanslibiträdesbefattning till kontoristtjänst bör enligt statskontoret övervägas först i samband med omprövningen av de förslag, som 1947 års biträdesutredning kan komma att framlägga.

## Statens lönenämnd.

Förslaget att uppflytta tjänsten som förste byråingenjör till lönegraden Ca 29 föranleder ingen erinran från lönenämndens sida. Frågan om utbyte av en kanslibiträdes- och en kontorsbiträdesbefattning mot kontoristtjänster bör enligt lönenämnden prövas av 1947 års biträdesutredning.

**Föredraganden.**

Med hänsyn till den igångsatta allmänna tjänsteförteckningsrevisionen synes det, såsom statskontoret framhållit, icke för närvarande böra övervägas att uppflytta befattningen som förste byråingenjör från lönegraden Ca 27 till Ca 29.

Innan 1947 års biträdesutredning slutfört sitt arbete synes det icke heller kunna ifrågakomma att genomföra de av kommerskollegium äskade förbättringarna i biträdespersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden. Till följd härav bortfaller jämväl behovet av ytterligare medel för vikariatsersättning.

Någon omräkning av anslaget på grund av löneklassförändringar m. m. synes icke nödvändig, utan anslaget torde för nästa budgetår kunna uppföras med samma belopp som innevarande budgetår. Den nuvarande avlöningsstaten, som fastställts att gälla tills vidare från och med budgetåret 1949/50, synes likaledes kunna bibehållas oförändrad.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sprängämnesinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 82 000 kronor.

**[9] 6. Sprängämnesinspektionen: Omkostnader.**

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 14 000 | 12 368      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 868) .. | 16 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 16 000 |             |

I enlighet med förslag av kommerskollegium (skr. 11/8 1949) upptages anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 kronor.

**[10] 7. Fartygsinspektionen: Avlöningar.**

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 397 000 | 384 062     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 868) .. | 400 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 400 000 |             |

**Avlöningsstat.**

|                                                               | 1949/50 | 1950/51<br>(förslag) |
|---------------------------------------------------------------|---------|----------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .... | 310 000 | 310 000              |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal .....                 | 47 300  | 47 300               |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                     | 42 700  | 42 700               |
|                                                               | 400 000 | 400 000              |

## Yrkanden.

*Kommerskollegium* (skr. 8/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 55 100 kronor.

Ökning

## 1. Uppflyttning i lönegrad:

7 förste fartygsinspektörer Ca 30—Ca 31

2 andre fartygsinspektörer med ingenjörsutbildning Ca 23—Ca 27

15 andre fartygsinspektörer med annan utbildning Ca 22—Ca 27

## 2. Ordinariesättning och uppflyttning i lönegrad:

2 andre fartygsinspektörer med ingenjörsutbildning Ce 23—Ca 27

1 andre fartygsinspektör med annan utbildning Ce 22—Ca 27

Summa utgiftsökning för 1. och 2. 47 000

3. 7 kontorsbiträden Ca 8—kontorister Ca 13 ..... 7 700

4. Löneklassuppflyttning ..... 400

55 100

†Anm. Tjänstebestämmelsen andre fartygsinspektör föreslås utbytt mot fartygsinspektör.

## Motiv.

1—3. Kommerskollegium hänvisar huvudsakligen till vad som anförts i ämnet i 1948 och 1949 års statsverkspropositioner (se X ht 1948 s. 15 och 16 samt X ht 1949 s. 20—22).

## Föredraganden.

Såsom framhölls i föregående års statsverksproposition är en förbättring av fartygsinspektörernas löneställning önskvärd. Det ekonomiska läget medger emellertid icke heller i år en lönereglering. Då två av de icke-ordinarie andre fartygsinspektörsbefattningarna så sent som i fjol uppfördes på extra ordinarie stat, bör en ordinariesättning av de extra ordinarie tjänsterna anstå.

I avvaktan på resultatet av 1947 års biträdesutredning torde någon ändring icke heller böra göras i fråga om biträdespersonalens löneställning.

Av belastningen å anslaget under de två senaste förflutna budgetåren synes framgå, att någon anslagsökning icke erfordras i anledning av beräknade löneklassuppflyttningar, även om hänsyn toges till de löneklassförändringar, som bliva aktuella vid en utebliven lönereglering.

Anslaget torde således för budgetåret 1950/51 böra utgå med samma belopp som för innevarande budgetår. Den nuvarande avlöningsstaten, som fastställts att gälla tills vidare från och med budgetåret 1949/50, synes likaledes kunna bibehållas oförändrad.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[11] 8. *Fartygsinspektionen: Omkostnader.*

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 68 000 | 78 898      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 869) .... | 80 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 80 000 |             |

I enlighet med förslag av kommerskollegium (skr. 8/9 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[12] 9. *Skeppsmättningsväsendet: Avlöningar.*

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 34 300 | 33 459      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 869) .... | 34 300 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 33 600 |             |

Genom beslut den 14 maj 1948 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att från anslaget må tills vidare från och med budgetåret 1948/49 bestridas bl. a. kostnader för vikariat å tre skeppsmättningskontrollörsbefattningar med högst 2 250 kronor. Härvid är räknat med ett dagarvode till vikarie av 15 kronor, vilket är det högsta belopp som må utgå enligt beslut av Kungl. Maj:t den 20 mars 1942.

*Kommerskollegium* (skr. 1/9 1949) hemställer, att det nuvarande dagarvode till vikarie måtte höjas till 25 kronor. Såsom skäl härför åberopar kollegium, att det är svårt att med nuvarande arvode erhålla lämpliga vikarier och att arvode bestämts vid en tid, då skeppsmättningskontrollörernas årsarvode utgjorde 7 600 kronor mot 10 000 kronor för närvarande. Vid beräkningen av behovet av medel för vikariatskostnader utgår kollegium från att den av ämbetsverket äskade skeppsmättningsassistenten hos kollegium (se 1 d under rubriken *Kommerskollegium: Avlöningar*) skall utan särskilt vikariatsarvode i viss utsträckning vikariera som skeppsmättningskontrollör. Med hänsyn härtill föreslår kollegium att anslaget, trots den äskade höjningen av dagarvode till annan vikarie för skeppsmättningskontrollör än skeppsmättningsassistenten, sänkes med 300 kronor.

*Statskontoret*, vars yttrande inhämtats, anför att då skeppsmättningskontrollörernas arvode uppräknats med ca 30 procent utan att vikariearvodena undergått en motsvarande höjning, ämbetsverket icke vill motsätta sig att

dagersättningen till kontrollörs vikarie, som icke är skeppsmätningssassistent, fastställles till 20 kronor.

### Föredraganden.

Med hänsyn till svårigheterna att med nuvarande arvoden erhålla vikarier för skeppsmätningsskontrollörerna synes det erforderligt att höja vikariatsarvodenas maximibelopp. Jag är dock icke beredd att tillstyrka en större höjning än statskontoret godtagit eller till 20 kronor om dagen. Under sådana förhållanden och då jag räknar med att innehavaren av den av mig tillstyrkta arvodesbefattningen som skeppsmätningstekniskt biträde hos kommerskollegium skall utan särskilt vikariatsarvode i viss utsträckning fungera som skeppsmätningsskontrollör, synes det möjligt att nedräkna vikariatskostnaderna med 650 kronor och anslaget, som är avrundat uppåt, med 700 kronor. Anslaget skulle således bestämmas till (34 300 — 700 =) 33 600 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skeppsmätningssväsendet*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 33 600 kronor.

### [13] 10. Skeppsmätningssväsendet: Omkostnader.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 10 000 | 12 963      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 869) .. | 11 100 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 12 000 |             |

### Y r k a n d e n.

*Kommerskollegium* (skr. 1/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 1 200 kronor.

| Anslagspost               | Nettouppgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Kollegii<br>förslag<br>1950/51 |
|---------------------------|-------------------------|--------------------|--------------------------------|
| 1. Reseersättningar ..... | 2 974                   | 2 100              | 3 000 (+ 900)                  |
| 2. Expenser .....         | 1 788                   | 2 000              | 2 300 (+ 300)                  |
|                           |                         |                    | (+ 1 200)                      |

### M o t i v.

1. Belastningen å anslaget har betydligt överskridit det anvisade beloppet. Resekostnadernas storlek är till huvudsaklig del direkt beroende av mätningförrättningarnas antal, de till mätning anmälda fartygens liggplatser samt av vakanser inom skeppsmätarkåren.

2. Kommerskollegium anser skäligt, att skeppsmätningsskontrollörerna erhålla ersättning för abonnemang av den telefon de använda i tjänsteärenden.

## Y t t r a n d e.

*Statskontoret* tillstyrker den äskade höjningen av anslagsposten till reseersättningar men vill däremot icke tillstyrka, att posten till expenser uppräknas för att bereda skeppsmätningsskontrollörerna ersättning för telefonabonnemang.

*Föredraganden.*

På grund av belastningen å reseersättningsposten under bl. a. budgetåret 1948/49 tillstyrker jag, att posten uppräknas med 900 kronor för nästa budgetår.

Däremot är jag, i likhet med statskontoret, icke beredd att biträda förslaget om att höja expensposten för att bereda skeppsmätningsskontrollörerna ersättning för telefonabonnemang.

Då någon annan anslagsändring än förut sagts icke är aktuell, bör anslaget uppföras med  $(11\,100 + 900 =) 12\,000$  kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skeppsmätningssväsendet: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kronor.

## [14] 11. Torvingenjörer m. fl.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1947/48 .....                        | 2 000  | 726         |
| 1948/49 .....                        | 2 000  | 3 268       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 870) ..... | 2 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 2 000  |             |

*Kommerskollegium* (skr. 11/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 1 000 kronor. Såsom skäl härför åberopar kommerskollegium bl. a. belastningen å anslaget under budgetåret 1948/49. De utgifter, som hänföra sig till nämnda år, ha för övrigt varit större än riksräkenskapsverkets budgetredovisning utvisar. Kollegium omnämner vidare, att en ökad livaktighet inträtt inom torvhanteringen, till stor del beroende på yppade möjligheter för export av torvströ till Amerikas förenta stater och i någon utsträckning även Schweiz.

Genom beslut den 9 december 1949 har Kungl. Maj:t medgivit, att innevarande budgetårs anslag får överskridas med högst 1 000 kronor.

*Föredraganden.*

Med hänsyn till variationerna i belastningen å anslaget under de senaste budgetåren och ovissheten i fråga om torvhanterings utvecklingsmöjligheter synes det knappast vara skäl att bestämma anslaget till högre belopp än som anvisats för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Torvingenjörer m. fl.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 kronor.

## [15] 12. Instruktör i hemslöjd: Avlöning.

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 8 000  | 8 000       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 870) .... | 8 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 8 000  |             |

I gällande riksstat äro under rubriken Instruktör i hemslöjd uppförda dels ett avlöningsanslag och dels ett omkostnadsanslag. Det sistnämnda utgår för innevarande budgetår med 1 500 kronor.

Såsom framgår av vad jag anført vid anmälan av kommerskollegii avlöningsanslag har jag icke ansett mig kunna tillstyrka av kollegium framställt förslag om att överföra befattningen såsom instruktör i hemslöjd till kollegii stat med placering i lönegraden Ca 27. Medelsanvisningen till instruktören bör därför även för nästa budgetår ske över särskilda anslag. Dessa torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrade belopp eller avlöningsanslaget med 8 000 kronor och omkostnadsanslaget med 1 500 kronor.

Jag återkommer under nästföljande punkt till anslaget till omkostnader. Under nu förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Instruktör i hemslöjd: Avlöning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

## [16] 13. Instruktör i hemslöjd: Omkostnader.

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 1 500  | 1 140       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 870) .... | 1 500  |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 1 500  |             |

Under åberopande av vad jag anført under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Instruktör i hemslöjd: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 kronor.

## [17] 14. Navigationsskolorna: Avlöningar.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 601 000 | 617 790     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 870) .. | 620 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 683 300 |             |

*Avlöningsstat.*

|                                                                            | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |
|----------------------------------------------------------------------------|---------|-------------------|
| <b>Utgifter:</b>                                                           |         |                   |
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i><br><i>vis</i> ..... | 400 000 | 402 100 (+ 2 100) |

|                                                                          | 1949/50 | 1950/51 (förslag)  |
|--------------------------------------------------------------------------|---------|--------------------|
| Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> <sup>1</sup> ..... | 5 500   | 5 500              |
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .                          | 184 000 | 237 700 (+ 53 700) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                | 44 500  | 52 000 (+ 7 500)   |
|                                                                          | 634 000 | 697 300 (+ 63 300) |

## Särskilda uppbördsmedel:

|                                   |         |                    |
|-----------------------------------|---------|--------------------|
| Hyror och hyresersättningar ..... | 14 000  | 14 000             |
| Nettoutgift                       | 620 000 | 683 300 (+ 63 300) |

Såsom omnämndes i föregående års statsverksproposition ha 1943 års *sjöbefälssakkunniga* i betänkande angående utbildningen av befäl för handelsflottan m. m. (SOU 1947: 31) bl. a. föreslagit en fullständig omorganisation av den nuvarande navigationsskoleundervisningen. Enligt förslaget skulle den högre maskintekniska utbildningen, omfattande övermaskinist- och andre maskinistklasserna, överflyttas från navigationsskolorna till de tekniska läroverken, där nya fackavdelningar, benämnda sjömaskinfackskolor, skulle inrättas. Vidare skulle den högre nautiska utbildningen, omfattande sjökaptens- och styrmansklasserna, förläggas till en central navigationsskola i Göteborg. Samtidigt skulle den lägre sjöbefälsutbildningen, tredje maskinist- och skepparklasserna, förläggas till yrkesskolorna. Förslaget har emellertid icke varit enhälligt utan skiljaktiga meningar ha anförts av några ledamöter.

I remissyttrandena över betänkandet har lämpligheten av de sakkunnigas organisationsförslag varit föremål för delade meningar. Bl. a. har kommerskollegium i utlåtande den 9 augusti 1948 avstyrkt förslaget och i stället förordat omfattande reformer på den nuvarande organisationens grund. Härvid har kollegium föreslagit, att reformerna skulle i stort sett genomföras från och med budgetåret 1950/51 men att vissa åtgärder skulle vidtagas redan från och med budgetåret 1949/50.

## Y r k a n d e n.

Sedan frågan om sjöbefälsutbildningens reformering förra året uppskjutits, har *kommerskollegium* i petita för nästa budgetår (skr. 3/9 1949) hemställt, att dess förslag från år 1948 nu måtte genomföras med förskjutning ett år framåt i tiden. Med denna utgångspunkt äskar kollegium, att anslaget till Navigationsskolorna: Avlöningar för budgetåret 1950/51 höjes med 29 800 kronor.

|                                                                                                                                                                                            | Ökning | Minskning |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------|
| 1. Omändring av adjunktstjänster å maskintekniska linjen till lektorstjänster Ca 26—Ca 30 samt besättande av 1 lektorstjänst och indragning samtidigt av medel till 1 lärare i Cg 21 ..... | 19 620 | 8 280     |

<sup>1</sup> Posten icke betecknad förslagsvis för budgetåret 1949/50.

|                                                                                        | Ökning   | Minskning |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------|
| 2. Uppflyttning i lönegrad av 1 vaktmästare Ca 9—Ca 10 .....                           | 264      |           |
| 3. Ändrat behov av skriv- och arbetshjälp åt rektorerna i Göteborg och Stockholm ..... | 450      | 1518      |
| 4. Förhöjning eller omräkning av arvoden till:                                         |          |           |
| a) skolsköterskor .....                                                                | 300      |           |
| b) timlärare i svenska och engelska .....                                              | 3 411    |           |
| c) timlärare i författningskunskap .....                                               | 2 468    |           |
| 5. Uppräkning av arvodeskostnaderna för inträdes- och flyttningsprövningar .....       | 300      |           |
| 6. Extra undervisning om gyrokompass och radar....                                     | 2 250    |           |
| 7. Ökat medelsbehov för extra skeppar- eller tredje maskinistklass .....               | 1 700    |           |
| 8. Löneklassförändringar, rörligt tillägg m. m. ....                                   | 9 651    | 816       |
|                                                                                        | 40 414   | 10 614    |
|                                                                                        | + 29 800 |           |

## M o t i v.

1. Då alla ordinarie lärare vid de tekniska läroverken äro lektorer, böra enligt kommerskollegium adjunktstjänsterna i maskinlära m. m. vid navigationsskolorna omvandlas till lektorstjänster. Eljest torde det i längden knappast bliva möjligt att få tjänsterna besatta med personer med föreskriven kompetens. Vid beräkningen av medelsbehovet har kollegium utgått från att de adjunkter, som icke äga lektorskompetens, skola kvarstå i sina adjunktstjänster. Vidare har kollegium räknat med att en vakant tjänst i Härnösand, som i brist på kompetenta sökande måst uppehållas av en lärare i Cg 21, efter reformen skall kunna besättas med ordinarie innehavare.

2. Kommerskollegium upprepar här ett tidigare framfört äskande beträffande en vaktmästarebefattning i Härnösand och hänvisar till X ht 1948 s. 22.

3. Arvodet till rektors skrivbiträde vid navigationsskolan i Göteborg, nu 750 kronor, medger icke anlitande av skrivhjälp i erforderlig utsträckning. Å andra sidan föreligger icke längre behov av medel för särskild arbetshjälp åt navigationsskolerektorn i Stockholm.

4 a) Arvodet till skolsköterska med deltidstjänstgöring vid navigationskola föreslås ånyo höjt från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre för timme. Härvid förutsätter kommerskollegium att samma höjning genomföres vid andra läroanstalter.

4 b) Flertalet timlärare i svenska och engelska äro adjunkter i sådan löneklass, att de enligt kungörelsen angående timarvoden till vissa lärare vid civila och militära skolor äga rätt till timarvode enligt löneklass 27, medan för innevarande budgetår räknats med löneklass 26.

4 c) Timlärarna i författningskunskap, vilka i allmänhet äro jurister med akademisk utbildning, erhålla för närvarande timarvode enligt löneklass 21. Enligt kommerskollegii mening böra de liksom andra högskoleutbildade timlärare kunna hänföras till löneklass 23, vilket sker vid de tekniska läroverken.

5. Sedan större erfarenhet numera vunnits rörande kostnaderna för timlärares befattning med inträdes- och flyttningsprövningar och därmed jämförliga prov, ha dessa kostnader uppräknats för att svara mot verkliga behovet.

6. Inom ramen för kursplanerna medhinnes allenast viss grundläggande undervisning beträffande gyrokompass och radar. Därutöver kräves för de skolor, som äro försedda med sådana apparater, särskild handledning beträffande användningen av desamma, och denna undervisning måste förläggas till tid utom vanlig undervisningstid. Kostnaderna härför äro beräknade enligt gällande timtaxa.

7. Den under denna punkt äskade anslagshöjningen erfordras enligt kommerskollegium för att åtminstone en extra skeppar- eller tredje maskinistklass skall kunna anordnas vid stor tillströmning av elever.

8. För löneklassuppflyttningar äskas en höjning av ordinarieposten med i runt tal 2 100 kronor. Det rörliga tillägget föreslås höjt med 7 500 kronor. Minusposten sammanhänger med att en extra ordinarie lärare förflyttats från Stockholm till Malmö.

Bland de reformer, som enligt kommerskollegii avsikt skulle genomföras från och med budgetåret 1951/52, märkes inrättandet av icke obligatoriska förberedande kurser för inträdessökande till styrmans- och andre maskinistklasserna. Sådana kurser ha jämväl föreslagits av 1943 års sjöbefäls-sakkunniga. Kurserna skulle pågå en termin och sålunda bli avsevärt längre än de kurser om ungefär sex veckor, som nu anordnas på privat väg. Syftet med kurserna skulle vara att utjämna den för närvarande ojämna kunskapsnivån vid yrkesundervisningens början. Utbildningsresultatet skulle härigenom säkerligen förbättras och den förhållandevis stora kuggnings- och avgångsprocenten vid navigationsskolorna minskas. Den ökning av antalet utexaminerade, som på så sätt torde erhållas, är enligt kommerskollegium i hög grad av behovet påkallat med hänsyn till den stora befälsbrist, som nu råder inom den svenska handelsflottan och om vilken kommerskollegium erinrat senast i skrivelse den 29 september 1949. Vad angår maskinistutbildningen anför vidare kollegium i sitt yttrande av 1948 bl. a., att vid navigationsskolan i Göteborg för närvarande funnes två andre maskinistklasser och allenast en övermaskinistklass. Den sistnämnda hade måst överbeläggas under 11 av 16 år. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten att nedbringa elevantalet i klasserna förordar kollegium, att ytterligare en övermaskinistklass inrättas i Göteborg. I samband med införandet av de förberedande kurserna och genom dubbleringen av övermaskinistklassen i Göteborg blir det enligt kommerskollegium möjligt att tillgodose framkomna önskemål om en omläggning av läsåret så, att vissa

klasser kunna börja på vårterminen och vissa på höstterminen. Samtidigt skulle lämpligen läsåret kunna förlängas i viss utsträckning. En grundval skulle på nu angivet sätt erhållas för en rationalisering av kursplanerna, som jämväl sjöbefälssakkunniga funnit påkallad. Även vissa reformer beträffande den lägre sjöbefälsutbildningen skulle kunna genomföras.

Den ökning av antalet ordinarie och extra ordinarie lärare, som nyssnämnda reformer förutsätta, uppgår enligt kommerskollegii beräkningar till en nautiskt utbildad lärare vid envar av navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Härnösand och en maskintekniskt utbildad lärare vid envar av samma skolor samt ytterligare en sådan lärare vid navigationsskolan i Göteborg, närmast föranledd av den föreslagna nya övermaskinistklassen. De nautiska lärartjänsterna böra enligt kommerskollegium uppföras som extra ordinarie adjunktstjänster i Ce 24 och de maskintekniska lärarbefattningarna som lektorstjänster i Ca 30. Reformerna medföra vidare ökade kostnader för timlärare. Medräknat de höjningar av timlärararvodena, som kommerskollegium äskat för nästa budgetår, skulle ökningen av kostnaderna för timlärare, enligt uppgift från kollegium, uppgå till ungefär 74 000 kronor om året. Under ett övergångsskede av ett läsår skulle kostnaderna för den nya ordningen bli mindre än senare, i det att ökningen av lärarpersonalen erfordras först från och med vårterminen. Av följande tabell framgå de av kommerskollegium numera beräknade kostnaderna dels under övergångsåret och dels senare.

|                                              | Övergångsåret | Därefter      |
|----------------------------------------------|---------------|---------------|
| 5 lektorer Ca 30 och 4 adjunkter Ce 24 ..... | 53 000        | 106 000       |
| Rörligt tillägg .....                        | 6 400         | 12 800        |
| Kostnader för timlärare .....                | 40 900        | 74 000        |
|                                              | <hr/> 100 300 | <hr/> 192 800 |

Därest allenast den reformen genomföres, att förberedande klasser införas för inträdessökande till styrmans- och andremaskinistklasserna och timlärare anlitas för undervisningen i de nya klasserna (arvode enligt TB 27 i gällande timtaxa), beräknar kommerskollegium kostnadsökningen för det första året till 73 000 kronor, för det andra året till 84 000 kronor och därefter till 109 000 kronor om året.

Kommerskollegium har vidare i särskild skrivelse (10/9 1949) hemställt, att å riksstaten för budgetåret 1950/51 måtte uppföras ett reservationsanslag av 60 000 kronor för praktisk utbildning av befäl för den svenska handelsflottan.

#### *Föredraganden.*

Vad angår yrkandena i petita för navigationsskolorna för nästa budgetår kan jag icke för närvarande, trots svårigheterna att erhålla lärare å maskintekniska linjen, tillstyrka en omändring av ett antal ordinarie adjunktstjänster å denna linje till lektorstjänster. Då det under sådana förhållanden kan befaras, att den ordinarie maskintekniska lärartjänsten i Härnösand icke kommer att vara besatt under nästa budgetår, torde fortfarande medel

behöva beräknas till avlöning av en icke-ordinarie maskinteknisk lärare vid skolan därstädes och ingen lön beräknas under ordinarieposten för tjänsten i fråga. Jag kan vidare icke för närvarande tillstyrka, att en vaktmästarbefattning vid nyssnämnda skola uppflyttas i lönegrad eller att medel anvisas till ökad skrivhjälp åt rektorn vid navigationsskolan i Göteborg.

Yrkandena om höjda arvoden till skolsköterskor och timlärare i författningskunskap kan jag icke biträda. Däremot torde i anslutning till gällande timtaxa ökade medel, i runt tal 3 400 kronor under icke-ordinarieposten, böra anvisas för avlöning av timlärare i svenska och engelska. Jag förordar vidare, att sammanlagt 2 600 kronor anvisas under nyssnämnda post för extra undervisning om gyrokompass och radar och i anledning av ökade kostnader för inträdes- och flyttningsprövningar, medan samtidigt posten kan minskas med 2 300 kronor, därför att en extra ordinarie lärare förflyttats från Stockholm till Malmö och rektorn vid navigationsskolan i Stockholm icke längre har behov av särskild arbetshjälp. Av kollegii övriga förslag tillstyrker jag en höjning av ordinarieposten med 2 100 kronor för löneklassuppflyttningar och en uppräknings av det rörliga tillägget med 7 500 kronor.

Såsom tidigare nämnts föreligger för närvarande en stor brist på befäl inom den svenska handelsflottan. Till en viss, om än mindre del torde densamma bero på förhållanden vid navigationsskolorna. Den nuvarande höga kuggnings- och avgångsprocenten för eleverna vid dessa skolor bidrar nämligen till befälsbristen. Åtgärder för att förbättra undervisningsresultaten äro därför i hög grad önskvärda. Förslag till en fullständig omorganisation av sjöbefälsutbildningen har framlagts av 1943 års sjöbefäls-sakkunniga. I yttrande däröver har kommerskollegium framlagt ett reformprogram, som i stället bygger på den nuvarande organisationens grund. I dagens läge synes det icke vara möjligt att helt genomföra något av förslagen. Utrymme torde finnas allenast för vissa partiella reformer. En reform, som enligt min mening bör genomföras redan från och med nästa budgetår, är inrättandet av frivilliga förberedande kurser om en termins längd för personer, som ha för avsikt att genomgå styrmansklass eller andre maskinistklass. Genom sådana kurser skulle den för närvarande ojämna kunskapsnivån vid den egentliga yrkesundervisningens början utjämnas och alltså en av de viktigaste orsakerna till den nuvarande höga kuggnings- och avgångsprocenten vid navigationsskolorna undanröjas. Samtidigt skulle en grund skapas för vissa andra reformer beträffande sjöbefälsutbildningen. Med hänsyn till det ekonomiska läget kan jag emellertid icke för närvarande förorda, att medel anvisas till förberedande kurser m. m. vid samtliga navigationsskolor. För nästa budgetår är jag blott beredd att tillstyrka, att under icke-ordinarieposten 50 000 kronor anvisas för ändamålet, varigenom kurser skulle kunna igångsättas vid några av skolorna. Någon utökning av tjänsterna på navigationsskolornas personalförteckning torde för närvarande icke böra göras med anledning av de nya kurserna.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t och kommerskollegium att meddela närmare bestämmelser om de nya kurserna och därmed sammanhängande reformer av sjöbefälsutbildningen.

I enlighet med vad nu sagts torde navigationsskolornas avlöningsanslag för nästa budgetår böra uppföras med (620 000 + 3 400 + 2 600 — 2 300 + 2 100 + 7 500 + 50 000 =) 683 300 kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till det förut anförda och till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår. Då från anslagsposten till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå ersättningar till skolläkare och skolsköterskor, bör nämnda post få karaktären av förslagspost (jfr delposten till arvoden åt skolläkare och skolsköterskor i staten för budgetåret 1948/49).

Något anslag för praktisk utbildning av befäl för den svenska handelsflottan kan jag icke för närvarande tillstyrka.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för navigationsskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

*U t g i f t e r:*

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 402 100 |
| 2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>    | 5 500   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..         | 237 700 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                | 52 000  |

Summa kronor 697 300

*S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l:*

|                                   |        |
|-----------------------------------|--------|
| Hyror och hyresersättningar ..... | 14 000 |
|-----------------------------------|--------|

Nettoutgift kronor 683 300;

- b) till *Navigationsskolorna*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 683 300 kronor.

[18] 15. Navigationsskolorna: Omkostnader.

|                                    | Anslag | Nettoutgift |
|------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                      | 34 000 | 33 750      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 871).... | 40 600 |             |
| 1950/51 (förslag) .....            | 42 200 |             |

**Y r k a n d e n.**

*Kommerskollegium* (skr. 3/9 1949) föreslår, att anslaget sänkes med 11 800 kronor.

| Anslagspost (Delpost)    | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Kollegii förslag<br>(1950/51) |
|--------------------------|------------------------|--------------------|-------------------------------|
| 1. Sjukvård m. m. ....   | 1 211                  | 800                | 1 100 (+ 300)                 |
| 2. Övriga expenser ..... | 21 400                 | 23 700             | 21 600 (— 2 100)              |
| 3. Övriga utgifter ..... | 3 427                  | 10 000             | — (— 10 000)                  |
|                          |                        |                    | (— 11 800)                    |

Kommerskollegium har vidare hemställt, att ett särskilt reservationsanslag å 48 000 kronor anvisas för praktiska övningar, laborationer, undervisningsmateriel, böcker och samlingar m. m.

#### M o t i v.

1. Belastningen å anslagsposten har betydligt överskridit det anvisade beloppet.

2. I delposten till övriga expenser för innevarande budgetår ingår ett engångsbelopp av ungefär 2 600 kronor för anskaffning av bord och stolar till ny skolhyggnad i Kalmar. Posten kan följaktligen minskas med detta belopp men bör å andra sidan enligt kollegium uppräknas med 500 kronor på grund av ökade kostnader för rengöring, städning, papper, telefon m. m. vid skolan i Kalmar.

3. Till anslagsposten övriga utgifter hänfördes under budgetåret 1948/49 allenast kostnader för laborationer i maskinlära och elektroteknik. Från och med innevarande budgetår höjdes posten från 3 700 kronor till 10 000 kronor och avser numera böcker, undervisnings- och laborationsmateriel samt praktiska övningar i navigation. I enlighet med sitt yttrande den 9 augusti 1948 över 1943 års sjöbefälssakkunnigas betänkande har kommerskollegium föreslagit, att anslagsposten till övriga utgifter avföres från omkostnadsstaten och ersättes med ett särskilt reservationsanslag å 48 000 kronor för praktiska övningar, laborationer, undervisningsmateriel, böcker och samlingar m. m. Av detta anslag böra enligt kollegii mening ca 20 000 kronor avse böcker, samlingar och undervisningsmateriel, 15 000 kronor laborationer och 13 000 kronor praktiska övningar i navigation.

#### Föredraganden.

Emot kommerskollegii hemställan om en uppräkning av anslagsposten till s j u k v å r d m. m. med 300 kronor till 1 100 kronor har jag intet att erinra. Med anledning av de av mig förordade förberedande kurserna vid några navigationsskolor torde delposten till övriga expenser icke böra sänkas med 2 100 kronor utan i stället höjas med 1 300 kronor till 25 000 kronor. Något särskilt anslag för praktiska övningar, laborationer, undervisningsmateriel, böcker och samlingar m. m. kan jag icke för närvarande tillstyrka. I stället bör omkostnadsstaten fortfarande innehålla en anslagspost till övriga utgifter: böcker, undervisnings- och laborationsmateriel samt praktiska övningar. Denna post torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp eller 10 000 kronor. Då någon annan ändring beträffande navigationsskolornas omkostnadsstat icke synes erforderlig, bör anslaget upptagas med sammanlagt  $(40\,600 + 300 + 1\,300 =)$  42 200 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Navigationsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 42 200 kronor.

## [19] 16. Navigationsskolorna: Stipendier.

|                         |        |
|-------------------------|--------|
|                         | Anslag |
| 1950/51 (förslag) ..... | 10 000 |

Under hänvisning till sitt yttrande den 9 augusti 1948 över 1943 års sjöbefälssakkunnigas betänkande angående utbildning av befäl för handelsflottan m. m. hemställer *kommerskollegium* (skr. 3/9 1949), att ett anslag å 25 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid navigationsskolorna. I petitaskrivelsen understryker kollegium bl. a., att skyndsamma åtgärder äro av nöden för att förbättra rekryteringen till sjöbefälsbanan.

Med hänsyn icke minst till den stora bristen på sjöbefäl finner jag det angeläget, att statsmakterna vidtaga åtgärder för att göra det lättare för obemedlade och mindre bemedlade personer att avlägga examen vid navigationsskola. Jag tillstyrker därför, att ett anslag anvisas för nästa budgetår till stipendier åt elever vid navigationsskolorna. Med hänsyn till nödvändigheten att iakttaga återhållsamhet beträffande statsutgifterna torde anslaget böra begränsas till 10 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående stipendiernas utdelande. Lämpligast synes vara, att kommerskollegium fördelar det tillgängliga beloppet på de olika navigationsskolorna och att därefter varje skoldirektion, efter lärarkollegiets hörande, bestämmer vilka elever vid skolan som skola komma i åtnjutande av stipendium.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Navigationsskolorna: Stipendier* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

## [20] 17. Navigationsskolorna: Kompletteringskurs vid högre tekniskt läroverk.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 <sup>1</sup> .....           | 3 100  | 3 040       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 872) ..... | 3 500  |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 3 500  |             |

*Kommerskollegium* (skr. 3/9 1949) hemställer, att anslaget måtte utgå med oförändrat belopp, 3 500 kronor, samt att vid meddelandet av föreskrifter rörande anslagets användning posten till vaktmästare och materiel m. m. måtte höjas från 280 till 365 kronor.

Jag tillstyrker kommerskollegii förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Navigationsskolorna: Kompletteringskurs vid högre tekniskt läroverk* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 3 500 kronor.

<sup>1</sup> Under rubriken Navigationsskolorna: Kompletteringskurs vid tekniskt läroverk.

**C. Bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.****[21] 1. Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar.**

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 537 000 | 521 696     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 872) .. | 543 300 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 543 700 |             |

**Avlöningsstat.**

|                                                             | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |           |
|-------------------------------------------------------------|---------|-------------------|-----------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .. | 231 300 | 230 500           | (— 800)   |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal .....               | 256 500 | 257 700           | (+ 1 200) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                   | 55 500  | 55 500            |           |
|                                                             | 543 300 | 543 700           | (+ 400)   |

**Y r k a n d e n.**

*Sveriges geologiska undersökning* (skr. 31/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 57 700 kronor.

|                                                                                                                     | Ökning       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Ny tjänst: 1 museiassistent Ce 26 .....                                                                          | 11 376       |
| 2. Uppflyttning i lönegrad m. m.:                                                                                   |              |
| a) 1 sekreterare Ca 29—statsgeolog, tillika sekreterare Ca 30<br>arvode till juridiskt-administrativt biträde ..... | 624<br>2 500 |
| b) 1 laborator Ce 26—Ce 30 .....                                                                                    | 2 424        |
| 1 assistent Ce 26—geofysiker Ce 30 .....                                                                            | 2 448        |
| c) 1 ritare Ce 11—Ce 15 .....                                                                                       | 1 056        |
| d) 1 kansliskrivare Ca 15—kassör Ca 18 .....                                                                        | 1 200        |
| 3. Ändrad anställningsform för vissa tjänstemän, som hittills avlönats från sakanslag:                              |              |
| 1 statsgeolog Cg 30—Ce 30 .....                                                                                     | 13 848       |
| 1 preparatris Cg 11—Ce 11 .....                                                                                     | 5 556        |
| 2 laboratoriebiträden Cg 8—Ce 8 .....                                                                               | 9 456        |
| 4. Omräkning:                                                                                                       |              |
| Löneklassförändringar .....                                                                                         | 412          |
| Rörligt tillägg .....                                                                                               | 6 800        |
|                                                                                                                     | + 57 700     |

**M o t i v.**

1. Museiföreståndaren belastas i alltför hög grad med löpande museiarbeten, som borde ombesörjas av ett vetenskapligt kvalificerat biträde. Den föreslagna lönegradsplaceringen för detta biträde är densamma som gäller för museiassistenterna vid riksmuseet.

2 a) Nuvarande sekreterarens förestående avgång aktualiserar frågan om en reglering av denna tjänst. Sekreterarens ställning kräver en betydande

förtrogenhet med de olika faserna av det vetenskapliga arbetet inom ämbetsverket, såväl det rent teoretiska som den praktiskt-ekonomiska tillämpningen. Härtill kommer att sekreteraren är redaktör för verkets publikationer samt förestår dess bibliotek. För dessa arbetsuppgifter kräves av sekreteraren statsgeologs kompetens. Vidare har sekreteraren överinseende över undersökningens kassarörelse och räkenskaper. Utav de båda grupperna av arbetsuppgifter är den, som förutsätter geologisk fackkunskap, den större och samtidigt, jämte vissa enklare fall av författningstolkning och kamerala åtgärder, den som kräver daglig handläggning. Om sekreterartjänsten bibehålles i nuvarande löneställning, torde den endast bliva en passage till de högre avlönade statsgeologbefattningarna. Kontinuiteten i arbetet skulle sålunda helt äventyras. Under dessa omständigheter bör avlöningen sättas lika med statsgeologernas.

För sådana mera tillfälliga arbetsuppgifter, som kräva större juridiskt-administrativ erfarenhet, såsom författningstolkningar i särskilt komplicerade eller för ämbetsverket ovanliga fall, bör en administrativt utbildad jurist finnas tillgänglig. Så är fallet i ett flertal andra ämbetsverk, vilka på grund av verksamhetens art eller omfattning icke kunna giva full sysselsättning åt en person med dylika kvalifikationer.

2 b) Laboratorn, som förestår det geokemiska laboratoriet, och assistenten, som är ledare av de geofysiska malmletningsarbetena, intaga inom verksorganisationen såsom företrädare för geokemi resp. geofysik samma ansvarsställning som statsgeologerna. Hänsyn till löneläget för motsvarande befattningar inom näringslivet motiverar också vederbörandes likställighet i lönehänseende med statsgeologer.

2 c) Det mest kvalificerade ritarbetet inom verket avser utförande av för litografiering fullt färdiga originalritningar för geologiska kartblad. Sedan ett tiotal år äro två ritare — placerade i lönegraderna Ca 15 och Ce 11 — sysselsatta med hithörande arbeten utan någon åtskillnad i kvalifikationer eller arbetsuppgifter. Ritaren i Ce 11 bör därför uppflyttas till lönegraden Ce 15.

2 d) Arbetsuppgifternas kvalificerade art motiverar den föreslagna förbättringen av kassörens löneställning.

3. Befattningshavarna i fråga ha hittills avlönats från sakanslag (reservationsanslaget till djupborrning efter salt och olja m. m. i Skåne). Genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 juli 1947 erhöilo de placering i resp. Cg 30, Cg 11 och Cg 8. Ledaren av ifrågavarande arbeten samt preparatrisen ha varit i stadigvarande tjänst hos ämbetsverket sedan 1938. Om samtliga befattningshavare gäller, att full användning för dem finnes inom ämbetsverket även när det nu aktuella borrhningsprogrammet en gång blivit slutfört. Vid bifall till förslaget minskas utgifterna under nämnda reservationsanslag med motsvarande belopp.

4. Beloppet för löneklassförändringar är en nettosumma, avseende en minskning av ordinarieposten med 824 kronor samt ökning av icke-ordinarieposten med 1 236 kronor. Att en så betydande ökning emotses å posten

till rörligt tillägg sammanhänger med att samtliga löner å begärda nya eller höjda tjänster äro beräknade exklusive rörligt tillägg.

Sveriges geologiska undersökning har vidare — utöver vad som framgår av nästföljande tre punkter — hemställt om anvisande av ett reservationsanslag av 33 400 kronor till inventering av torvmarker i Norrland. Ämbetsverket hänvisar till att riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap den 13 januari 1949 hemställt om utredning rörande norra Sveriges torvtillgångar, avseende orientering beträffande torvslag och lagertjocklek i typiska torvmarker av för industriellt utnyttjande rimlig storlek och belägna i närheten av järnväg.

#### Y t t r a n d e n.

Enligt *statskontorets* mening bör Sveriges geologiska undersökning ha till sitt förfogande en väl kvalificerad administrativt eller kameralt utbildad kraft, å vilken kan läggas det omedelbara ansvaret för undersökningens kamerala och administrativa angelägenheter. Statskontoret avstyrker därför omvandling av sekreterarbefattningen till befattning som statsgeolog, tillika sekreterare, och förordar att den nuvarande sekreterarbefattningen bibehållles, varvid sekreteraren bör ha överinseendet över de kamerala göromålen och ansvara för sådana arbetsuppgifter, som icke skäligen kunna anförtros kassör i kansliskrivares löneställning. Kassörstjänsten bör således icke hänföras till högre lönegrad än 15. Statskontoret riktar i och för sig ingen erinran mot det ifrågasatta överförandet av viss personal från sakanslag till avlöningsanslaget, under förutsättning att motsvarande minskning av personalstaten sker, då de med anlitande av sakanslag bedrivna arbetena upphöra. I övrigt hänvisar statskontoret till sitt utlåtande över anslagsäskandena för innevarande budgetår.

*Statens lönenämnd* erinrar om att nämnden i sitt utlåtande över anslagsäskandena för löpande budgetår icke ansett sig på grundval av föreliggande utredningsmaterial kunna bedöma, i vad mån medgivande borde lämnas till den ifrågasatta förändringen av sekreterartjänsten. Storleken av arvodet till det administrativa biträdet har lönenämnden i och för sig ej annan erinran mot än att beloppet bör avrundas till 2 400 kronor. De skäl som anförts till stöd för en förbättring av assistentens och laboratorns löneställning motivera enligt nämndens mening en förhöjd lönegradsplacering, dock ej högre än 29 lönegraden. Vad angår löneställningen för kassören påpekar nämnden att den i annat sammanhang framhållit, att bl. a. 17 och 19 lönegraderna böra användas för kassörstjänster.

*Statens organisationsnämnd* har yttrat sig rörande den föreslagna omvandlingen av sekreterarbefattningen och vad därmed sammanhänger. Vid en genomgång av göromålen å den nuvarande sekreterartjänsten har nämnden konstaterat, att huvudparten av göromålen kräver utbildning och erfarenhet på det geologiska området. Sålunda bestå 75 procent av sekreterarens arbetsuppgifter i redigering av undersökningens publikationer, handha-

vande av bibliotek, utländsk korrespondens beträffande facklitteratur samt beredning av sådana ärenden av geologisk art, som icke falla direkt inom något av statsgeologernas områden, medan 25 procent innefatta ledning av undersökningens kamerala göromål. Även sistnämnda sysslor kräva dock understundom geologiska insikter. Organisationsnämnden anser, att innehavaren av ifrågavarande befattning på grund av arbetsuppgifternas art bör ha geologisk utbildning samt att anställningsvillkoren böra vara sådana, att man ej behöver räkna med täta personbyten på tjänsten. Nämnden framhåller slutligen, att det åtminstone under ett övergångsskede, efter det sekreterarbefattningen fått ny innehavare, torde vara lämpligt att undersökningen förfogar över medel, som möjliggöra anlitande av ett juridiskt-administrativt biträde.

Det begärda anslaget till torvinventering har tillstyrkts i yttranden av *statens tekniska forskningsråd* och *Aktiebolaget Svensk torvförädling*.

#### *Föredraganden.*

Vad först angår förslaget om omvandling av sekreterartjänsten anser jag de av ämbetsverket anförda skälen i och för sig tala för en sådan förändring av tjänsten, att täta ombyten på densamma kunna undvikas. I nuvarande läge är jag emellertid ej beredd att förorda förslagets genomförande. Jag anser mig ej heller kunna biträda övriga av ämbetsverket föreslagna personaländringar. Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän samt till avlöningar till icke-ordinarie personal torde således blott böra jämkas i anledning av automatiska löneklassförändringar. Anslagsposten till rörligt tillägg bör upptagas med oförändrat belopp. Jag hänvisar beträffande beräkningen av anslagsposterna till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Jag kan icke tillstyrka, att ett anslag till torvinventering anvisas för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges geologiska undersökning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

#### *Avlöningsstat.*

- |                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 230 500 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal                  | 257 700 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                      | 55 500  |

Summa kronor 543 700;

- b) till *Sveriges geologiska undersökning*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 543 700 kronor.

## [22] 2. Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader.

|                                     | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 142 000 | 150 258     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 873) .... | 156 200 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 156 700 |             |

## Y r k a n d e n.

*Sveriges geologiska undersökning* (skr. 31/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 18 200 kronor.

| Anslagspost (Delpost)      | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Undersökningens<br>förslag 1950/51 |
|----------------------------|------------------------|--------------------|------------------------------------|
| 1. Sjukvård m. m.....      | 3 445                  | 1 500              | 3 000 (+ 1 500)                    |
| 2. Övriga expenser .....   | 34 500                 | 32 800             | 40 000 (+ 7 200)                   |
| 3. Publikationstryck ..... | 42 000                 | 42 000             | 52 500 (+ 10 500)                  |
|                            |                        |                    | (+ 19 200)                         |

Bruttoökningen skulle alltså uppgå till 19 200 kronor. Emellertid har undersökningen beräknat, att inkomsterna av försålda publikationer, vilka tagas till uppbörd under omkostnadsanslaget, skola stiga med 1 000 kronor, varför den äskade nettoökningen stannar vid 18 200 kronor.

## M o t i v.

1. Belastningen på anslagsposten under senare år visar, att en höjning är erforderlig.

2. Delposten har visat sig otillräcklig och nödiga anskaffningar ha måst uppskjutas. Särskilt med hänsyn till kostnaderna för driften av laboratorierna framstår en höjning som nödvändig. Från förevarande post ha nämligen bestritts vissa kostnader för materiel till laboratorierna.

3. Posten har sedan budgetåret 1945/46 upptagits med oförändrat belopp, under det att kostnaderna för bok- och karttryck under samma tid stigit med minst 25 procent. Den föreslagna höjningen är därför en förutsättning för att publikationsverksamheten skall kunna bibehållas vid sin hittillsvarande omfattning.

## Y t t r a n d e.

*Statskontoret* anser sig ej kunna tillstyrka, att delposten till övriga expenser höjes med större belopp än 2 000 kronor.

## Föredraganden.

Jag biträder förslaget om höjning med 1 500 kronor av anslagsposten till sjukvård m. m. Däremot kan jag i nuvarande läge ej tillstyrka de begärda höjningarna av anslagsposten till publikationstryck samt delposten till övriga expenser. Från nämnda delpost bestridas för närvarande bl. a. kostnader för laboriemateriel. Då jag anser lämpligt att sådana utgifter i fortsättningen belasta den i ämbetsverkets omkostnads-

stat upptagna anslagsposten till övriga utgifter: inköp och underhåll av materiel, föreslår jag att sistnämnda post nästa budgetår höjes med 4 000 kronor, under det att delposten till övriga expenser minskas med samma belopp.

Mot beräkningen av undersökningens uppbördsmedel har jag intet att erinra. Omkostnadsanslaget till Sveriges geologiska undersökning bör således för nästa budgetår uppföras med  $(156\,200 + 1\,500 - 1\,000 =) 156\,700$  kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 156 700 kronor.

[23] 3. Sveriges geologiska undersökning: Malmletning.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 687 000 | 692 022     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 874) .. | 627 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 522 000 |             |

*Sveriges geologiska undersökning* (skr. 31/8 och 18/10 1949) hemställer, att anslaget upptages till 522 000 kronor, vilket innebär en sänkning med 105 000 kronor. Sänkningen föranledes av att underjordsarbetena å fyndigheten Rudtjebäcken, för vilka för löpande budgetår beräknats en post å 130 000 kronor, väntas bli avslutade under innevarande budgetår. Å andra sidan hemställer ämbetsverket för nästa budgetår, att till 10 000 kronor beräknade kostnader för länshållning av Rudtjebäcksgruvan få bestridas från förevarande anslag samt att posten till geofysiska arbeten höjes med 15 000 kronor närmast med hänsyn till behovet av vetenskapligt kvalificerat biträde vid malmletningsarbetet.

Beträffande planläggningen av den verksamhet, som skall bekostas av medel från anslaget, anför ämbetsverket i huvudsak följande.

I Norrbottens län fortsättes den allmänna berggrundsinventeringen och malmletningen. Detta arbete skall då framgå bl. a. över Ekströmsbergs statsgruvefält, vilket är synnerligen ofullständigt undersökt. Man känner fältets ungefärliga dimensioner i dagen men nästan intet om djupgåendet samt föga om växlingen av olika malmtyper, förekomsten av gråbergsinblandningar m. fl. faktorer av teknisk-ekonomisk betydelse. Även om det för närvarande ej förefaller troligt, att Ekströmsberg kan komma till utnyttjande under den närmaste framtiden, synes det å andra sidan för framtida överväganden önskvärt att besitta något grundligare kännedom om fyndighetens storlek och kvalitet än vad som framgått av de för ca 50 år sedan utförda, mycket begränsade blottningsarbetena. En viss begränsad undersökning synes därför nu böra utföras, dels emedan den lämpligen anknytes till inventeringen av statsgruvefältet i dess helhet, dels också därför att det arbete, som huvudsakligen kräves, nämligen diamantborrningar, sannolikt kan passas i malmletningens arbetsprogram i dess helhet utan någon störning. Undersökningen hemställer därför om bemyndigande att, därest och i den

mån så kan ske utan olägenheter för arbetsplanen i övrigt, få använda en del av anslaget, omkring 30 000 kronor, till diamantborrningar för belysande av värdet av den statsägda järnmalmsfyndigheten Ekströmsberg.

I den mån som personal kan disponeras för ändamålet synes även en magnetisk uppmätning av Gällivare statsgruvefält böra utföras. En orienterande dylik undersökning av fältet i fråga kan utföras till förhållandevis ringa kostnad — omkring 8 000 å 10 000 kronor — och kan, i mån av behov kompletterad med detaljmätningar, förväntas bl. a. giva upplysningar av direkt betydelse för långtidsplaneringar inom detta viktiga statsgruvefält.

Inom Västerbottens län avses fullföljande av malmletningen inom Remdalens statsgruvefält, vilken beräknas huvudsakligen bestå i borrningar samt grävningar och sprängningar, då de geologiska och geofysiska arbetena äro i stort sett slutförda. Vidare planeras geologiska och geofysiska undersökningar inom Daningens, eventuellt också Stekenjokks statsgruvefält och i deras omgivningar.

Vad beträffar det s. k. Skelleftefältet avses därstädes dels vissa geofysiska arbeten, dels diamantborrningar. För de senare kunna närmare planer ej ännu anföras utöver det, att Horsträskstranden kräver ytterligare borrningar.

Medelsbehovet för de ifrågasatta arbetena beräknar ämbetsverket på följande sätt:

|                                                                                                   |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Geologiska arbeten (arvodesanställda och extra medarbetare, rese- och traktamentskostnader m. m.) | 130 000 |
| Geofysiska mätningar (inklusive djupundersökning)                                                 | 145 000 |
| Diamantborrningar från dagen                                                                      | 220 000 |
| Grävningar och sprängningar                                                                       | 11 000  |
| Länshållning av Rudtjäcksgruvan                                                                   | 10 000  |
| Specialanalyser, diverse expenser m. m.                                                           | 6 000   |

Summa kronor 522 000

Under hänvisning till att de med anlitande av detta anslag bedrivna förberedande gruvarbetena ej skola fortsätta under nästa budgetår föreslår ämbetsverket, att anslagets benämning förkortas till Sveriges geologiska undersökning: Malmletning.

Ämbetsverket hemställer vidare att få inkomma med definitivt förslag till arbetsplan i samband med att anslaget ställes till ämbetsverkets förfogande, varvid ämbetsverket bör erhålla befogenhet att företaga smärre jämkningar mellan de olika posterna.

*Kommerskollegium* har i infortrat utlåtande tillstyrkt ämbetsverkets framställning.

#### *Föredraganden.*

Jag tillstyrker att medel anvisas för nästa budgetår till de föreslagna arbetena, däri inbegripet den avsedda undersökningen av Ekströmsbergs statsgruvefält. Mot de av ämbetsverket framlagda anslagsberäkningarna har jag icke något att erinra. Efter beslut av Kungl. Maj:t torde, i den mån så kan finnas påkallat, arbetsprogrammet och kostnadsfördelningen mellan de olika utgiftsändamålen få jämkas.

Jag anser också lämpligt att anslagsbenämningen ändras i enlighet med ämbetsverkets förslag. Därvid torde få förutsättas att eventuellt kvarstående reservation å det hittills i riksstaten uppförda anslaget till Sveriges geologiska undersökning: Malmletning och förberedande gruvarbeten får överföras till det under denna punkt upptagna anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Sveriges geologiska undersökning: Malmletning* för  
budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 522 000  
kronor.

[24] 4. Sveriges geologiska undersökning: Jordartskartering inom Norrbottens län.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 23 000 | 19 843      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 874) .. | 27 500 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 27 500 |             |

De karteringsarbeten, som skola bekostas av medel från detta anslag, ha beräknats kunna genomföras på en tid av 5 å 6 år, räknat från och med budgetåret 1946/47 (jfr X ht 1946 s. 37).

I enlighet med förslag av Sveriges geologiska undersökning (skr. 31/8 1949) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Sveriges geologiska undersökning: Jordartskartering inom Norrbottens län* för budgetåret 1950/51 anvisa  
ett reservationsanslag av 27 500 kronor.

[25] 5. Vissa kostnader för statens gruvegendom.

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 50 000 | 38 817      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 874) .... | 50 000 |             |
| 1950/51 (beräknat belopp) .....     | 50 000 |             |

Från anslaget bestridas kostnader för den s. k. gruvvarrendenämnden, för förvaltning av Mertains och Ruotivare gruvaktiebolag samt för den gruvegendom, som står under kommerskollegii förvaltning.

*Kommerskollegium* (skr. 18/8 1949) hemställer, att anslaget å riksstaten för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp.

*Föredraganden.*

Jag torde få erinra om att dåvarande statsrådet Kock — med stöd av Kungl. Maj:ts den 4 augusti 1949 givna bemyndigande — den 17 augusti 1949 tillkallat fyra utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag bl. a. om ett centralorgan för de statliga intressena på gruv-

driftens och närstående områden. Resultatet av denna utredning torde, enligt vad jag under hand inhämtat, vara att vänta inom kort. Det kan ännu ej med säkerhet avgöras, huruvida på denna utredning grundad proposition kommer att föreläggas årets riksdag. Skulle emellertid så bli fallet, torde en förnyad beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag få verkställas. Med hänsyn härtill bör anslaget i statsverkspropositionen uppföras med allenast beräknat belopp av samma storlek som innevarande års anslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Vissa kostnader för statens gruvegendom för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

## [26] 6. Statens provningsanstalt: Avlöningar.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 843 000 | 922 266     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 874) .. | 920 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 978 600 |             |

### Avlöningsstat.

|                                                                | 1949/50 | 1950/51 (förslag)  |
|----------------------------------------------------------------|---------|--------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..    | 318 800 | 315 700 (— 3 100)  |
| Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t .....                          | 1 200   | 1 200              |
| Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i> ..... | 200 000 | 180 600 (— 19 400) |
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....            | 304 200 | 379 100 (+ 74 900) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                      | 95 800  | 102 000 (+ 6 200)  |
|                                                                | 920 000 | 978 600 (+ 58 600) |

### Y r k a n d e n.

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 24/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 72 500 kronor.

|                                                                                 | Ökning | Minskning |
|---------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------|
| 1. Ny tjänst:                                                                   |        |           |
| 1 kanslibitråde Ca 11 .....                                                     | 5 556  |           |
| 2. Uppflyttning i lönegrad och/eller ändrad anställningsform:                   |        |           |
| a) kamreraren Ca 25—Ca 27 .....                                                 | 1 248  |           |
| b) 1 kontorist Ca 13—kassör Ca 15 .....                                         | 276    |           |
| c) 3 kontorsbiträden Ce 8 och 1 kontorsbiträd Cg 8—4 kanslibiträden Ce 11 ..... | 3 312  |           |
| d) 1 extra tjänsteman Cg 27—förste avdelningsingenjör Ce 29 .....               | 1 236  |           |
| e) 1 avdelningsingenjör Ca 24 å övergångsstat—1 avdelningsingenjör Ce 24 .....  |        |           |

|                                                                                 | Ökning        | Minskning    |
|---------------------------------------------------------------------------------|---------------|--------------|
| f) 1 instrumentmakare Ca 18—biträdande ingenjör<br>Ca 19 .....                  | 492           |              |
| g) 1 tekniker Ce 15—ingenjörbiträde Ce 17 .....                                 | 540           |              |
| h) 1 instrumentmakare Ce 14—Ce 16 .....                                         | 528           |              |
| i) 2 extra tjänstemän Cg 12 och 4 extra tjänstemän Cg 13—6 tekniker Ce 15 ..... | 4 164         |              |
| j) 2 extra tjänstemän Cg 10—2 provberedare Ce 11                                | 552           |              |
| k) 1 mekaniker och 1 provberedare Ca 12—Ca 13                                   | 528           |              |
| l) 1 elektromekaniker och 1 elektriker Cg 12—Ce 13                              | 528           |              |
| m) 1 extra tjänsteman Cg 6—provberedare Ce 11 ..                                | 1 332         |              |
| 3. Avlöningar till tillfälliga biträden .....                                   | 39 000        |              |
| 4. Omräkning:                                                                   |               |              |
| Höjning av ordinarieposten .....                                                | 564           |              |
| Löneklassförändringar .....                                                     |               | 219          |
| Övertidsersättningar .....                                                      | 5 854         |              |
| Rörligt tillägg m. m. ....                                                      | 7 885         |              |
|                                                                                 | <u>73 595</u> | <u>1 095</u> |
|                                                                                 | + 72 500      |              |

#### Motiv.

1. För arbetet på den kamerala avdelningen erfordras ett kvalificerat biträde för olika uppgifter, såsom avlöningsarbete, förande av tjänstematrikel och påminnelser om förfallna likvider. För närvarande har den kamerala avdelningen endast sporadisk arbetshjälp, i den mån intygsskrivningen lämnar någon tid övrig.

2 a) Sedan fråga om ändrad taxesättning för anstalten uppkommit, är kamreraren sysselsatt med en allmän översyn av anstaltens ekonomiska förhållanden. Dessa arbetsuppgifter väntas i viss utsträckning bli permanenta. Ifrågavarande uppgifters kvalificerade art motiverar att tjänsten höjes till Ca 27.

2 b) Kamreraren har för fullföljande av nyssnämnda uppdrag beviljats partiell befrielse från vissa göromål, bl. a. kassaarbete och bokföring, vilka överflyttats å en kontorist. Anstaltens rörelse är av så betydande omfattning — kundregistret upptager 8 000 å 9 000 konton — att inrättande av en kassörstjänst anses befogat.

2 c) Styrelsen önskar placera ett kanslibiträde på varje teknisk avdelning med uppgift att vid sidan av förekommande maskinskrivningsarbete ombesörja registrering, materielinköp m. m. Till dylika uppgifter har hittills använts teknisk personal, vilket anses otillfredsställande.

2 d) Inom elektriskt-fysikaliska avdelningen har sedan 1 juli 1945 upptagits undersökning av ljudisolation och därmed besläktade problem på arbetsprogrammet och utrustning härför har anskaffats och tagits i bruk. En högskoleutbildad teknisk fysiker har såsom extra tjänsteman (Cg 27) under

avdelningschefen haft ledningen av dessa arbeten. Styrelsen anser, att befattningen bör göras extra ordinarie och att den med hänsyn till den höga kompetens, som måste fordras av innehavaren, bör jämföras med förste avdelningsingenjörsbefattning och placeras i Ce 29.

2 e) Då en avdelningsingenjör i lönegraden Ca 24 på övergångsstat väntas avgå med pension den 31 december 1950, bör motsvarande tjänst i Ce 24 inrättas från nämnda tidpunkt. Behov av tjänsten finnes nämligen.

2 f) Instrumentmakaren på elektriska avdelningen utför kvalificerade ingenjörsmässiga arbetsuppgifter och bör inplaceras i samma lönegrad som biträdande ingenjör.

2 g) Styrelsen anser att en tekniker i Ce 15 med hänsyn till sin personliga duglighet och erfarenhet bör placeras som ingenjörsbiträde i Ce 17.

2 h) Befattningen som instrumentmakare på mekaniska verkstaden har ej kunnat besättas. För att innehavare med lämplig kompetens skall kunna erhållas, anses erforderligt att tjänsten höjes till lägst Ce 16.

2 i—j) Yrkandena under dessa punkter avse överförande till extra ordinarie anställning av tjänstemän, som i regel under minst 3 år varit anställda i befattning, varav finnes stadigvarande behov. Vid den föreslagna inplaceringen i Ce-lönegrad har tillämpats för anstalten gällande förteckning över extra ordinarie tjänster.

2 k—l) Styrelsen anser en förbättring i lönehänseende berättigad för ifrågavarande tjänstemän.

2 m) Den tjänsteman, som varit anställd som provberedare på kemiskt-tekniska avdelningen, har på grund av läkarrekommendation måst anvisas annat, icke dammande arbete. På provberedarbefattningen tjänstgör för närvarande en extra tjänsteman (Cg 6), vilken bör erhålla den löneställning, som är avsedd för den uppehållna tjänsten.

3. Utgifterna för tillfälliga biträden stå i direkt proportion till omfattningen av anstaltens kommersiella verksamhet. Anslaget har för avlöningar till sådana biträden uppräknats med 39 000 kronor.

4. Omräkningen av ordinarieposten beror på att medel för närvarande icke beräknas för en vakant laboratoriebiträdesbefattning i Ca 11. Medel härför ha nu äskats, under det att posten till avlöningar till tillfälliga biträden minskats med avlöning till en tjänsteman i lönegrad 9. — Det ökade medelsbehovet för övertidsersättningar sammanhänger med sådant övertidsarbete som förekommer vid brådskande provningsuppdrag, för vilka full ersättning debiteras uppdragsgivaren. — Det belopp, som upptagits under rörligt tillägg, innefattar sådant tillägg för samtliga i yrkandena upptagna lönebelopp.

Styrelsen har vidare i samband med pågående taxerevision vid anstalten framhållit önskvärdheten av att anstalten beredes ökad rörelsefrihet i anslagsmässigt hänseende och i anslutning härtill anhållit, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal måtte upptagas med förslagsvis angivet belopp.

## Yttranden.

*Statskontoret* framhåller bl. a., att de av styrelsen för statens provningsanstalt framförda förslagen till förbättrad löneställning för vissa tjänster i princip böra stå tillbaka i avvaktan på resultatet av pågående utredningar, däribland den allmänna tjänsteförteckningsrevisionen samt 1947 års biträdesutredning. Statskontoret motsätter sig dock ej framställningen om en provberedarbefattning i Ce 11 på kemiskt-tekniska avdelningen, för vars inrättande särskilda skäl föreligga. Ej heller finner ämbetsverket skäl till erinran mot anställande vid kamerala avdelningen av ytterligare ett biträde, som dock anses böra erhålla avlöning enligt befordringsgången. Mot överflyttande till extra ordinarie stat, dock högst i lönegraden Ce 27, av en ingenjör gör statskontoret icke heller någon erinran.

*Riksräkenskapsverket*, som avgivit yttrande rörande de kamerala tjänsterna, anser att en uppflyttning av kamrerarbefattningen till Ca 27 är väl motiverad med hänsyn till de krävande uppgifter, som åvila denne tjänsteman. Verket tillstyrker jämväl inrättande av en kassörsbefattning i Ca 15 samt en kanslibiträdesbefattning i Ca 11 för kassakontorets räkning.

*Statens lönenämnd* har ej någon erinran mot att kamrerartjänsten placeras i Ca 27. Styrelsens förslag om utbyte av fyra kontorsbiträdestjänster mot kanslibiträdestjänster anses böra prövas av 1947 års biträdesutredning, medan förslagen om utbyte av en instrumentmakartjänst i Ca 18 och en i Ce 14 mot tjänster för biträdande ingenjör i Ca 19 resp. instrumentmakare i Ce 16 samt om uppflyttning från 12 till 13 lönegraden av en mekaniker, en provberedare, en elektromekaniker och en elektriker anses falla inom 1949 års tjänsteförteckningskommittés utredningsområde. Beträffande styrelsens förslag om uppflyttning av en teknikertjänst i Ce 15 till ingenjörsbiträde i Ce 17 erinrar lönenämnden om att nämnden i yttrande över anstaltsstyrelsens petita för innevarande budgetår icke framställt någon erinran mot ifrågavarande förslag. Vad angår befattningen såsom förste avdelningsingenjör i Cg 27 vill lönenämnden icke motsätta sig att tjänsten placeras i Ce 29.

*Föredraganden.*

Vad först angår den föreslagna personalförstärkningen på den kamerala avdelningen kan jag tillstyrka inrättande av en biträdesbefattning, som dock bör lönegradsplaceras enligt den reglerade befordringsgången. Jag förordar vidare, att på elektriskt-fysikaliska avdelningen en ingenjörstjänst i Cg 27 omvandlas till befattning som förste avdelningsingenjör i Ce 27. Likaledes böra i överensstämmelse med hittills tillämpade principer sex extra tjänstemän beredas extra ordinarie anställning i 15 lönegraden (tekniker) samt två extra tjänstemän erhålla sådan anställning i 11 lönegraden (provberedare). I samband med att en avdelningsingenjör i Ca 24 på övergångsstat avgår under budgetåret 1950/51 bör för återstoden av budgetåret medel beräknas för en avdelningsingenjör i Cg 24. Medel böra jämväl i enlighet med därom gjort yrkande beräknas till en för närvarande vakant ordinarie laboratoriebiträdesbefattning.

Posten till avlöningar till tillfälliga biträden har under de senaste åren överskridits med betydande belopp på grund av ökad provningsverksamhet. Överskridandena motsvaras sålunda av inkomstökningar. Med hänsyn härtill kan jag tillstyrka, att anslaget höjes med 39 000 kronor för anställning av ytterligare tillfällig personal. Jag tillstyrker även yrkandet om ökade medel till övertidsersättningar och har intet att erinra mot beräkningen av medelsbehovet för löneklassförändringar.

Övriga av styrelsen för statens provningsanstalt framförda yrkanden beträffande olika tjänster kan jag däremot icke biträda.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör sänkas med ett halvt års lön till en avdelningsingenjör i Ca 24 samt med 2 700 kronor i anledning av löneklassförändringar och höjas med lön till ett laboratoriebiträde i Ca 11. Postens summa blir sålunda (318 800 — 5 994 — 2 703 + 5 556 = i runt tal) 315 700 kronor.

Anslagsposten till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, torde böra upptagas med oförändrat belopp eller 1 200 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör höjas med löner till ett biträde i reglerad befordringsgång och till den personal, som enligt vad jag nyss förordat bör beredas extra ordinarie anställning, samt för löneklassuppflyttningar och övertidsersättningar. Posten bör upptagas med (304 200 + 3 804 + 11 988 + 39 600 + 11 112 + 2 484 + 5 854 = i runt tal) 379 100 kronor. Anslagsposten torde liksom hittills böra uppföras såsom obetecknad.

Medelsbehovet till avlöningar till tillfälliga biträden minskar i och med att viss personal erhåller extra ordinarie anställning. Vidare skall lön ej beräknas för den befattningshavare i lönegrad 9, som ersättes av ett ordinarie laboratoriebiträde. Å andra sidan tillkommer ett halvt års lön till en avdelningsingenjör i Cg 24. Slutligen bör posten, i enlighet med vad jag tidigare förordat, uppräknas med ett belopp av 39 000 kronor för ytterligare tillfälliga biträden. Posten bör följaktligen beräknas till (200 000 — 11 988 — 35 976 — 10 560 — 4 992 + 5 118 + 39 000 = i runt tal) 180 600 kronor.

För rörligt tillägg torde beräknas 102 000 kronor.

Provningsanstaltens avlöningsanslag för budgetåret 1950/51 skulle därmed uppgå till (315 700 + 1 200 + 379 100 + 180 600 + 102 000 =) 978 600 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens provningsanstalt uppföra ytterligare en extra ordinarie befattning som förste avdelningsingenjör i lönegrad Ce 27;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens provningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

## Avlöningsstat.

|                                                                   |         |
|-------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..... | 315 700 |
| 2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t .....                          | 1 200   |
| 3. Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i> ..    | 180 600 |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..               | 379 100 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                      | 102 000 |

Summa kronor 978 600;

c) till *Statens provningsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 978 600 kronor.

## [27] 7. Statens provningsanstalt: Omkostnader.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 139 500 | 209 742     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 875) .. | 172 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 197 500 |             |

## Yrkanden.

*Styrelsen för statens provningsanstalt* (skr. 24/8 1949) hemställer om höjning av omkostnadsanslaget med 20 500 kronor. Den ifrågasatta totala höjningen för omkostnadsändamål uppgår emellertid till 45 500 kronor. Styrelsen föreslår nämligen, att den under anslagsposten till övriga utgifter upptagna delposten till tekniska inventarier och maskiner m. m. å 10 000 kronor måtte utgå och i stället ett särskilt reservationsanslag å 25 000 kronor anvisas för ifrågasatt ändamål.

Styrelsens yrkanden beträffande omkostnadsanslaget framgå av följande sammanställning.

| Anslagspost (Delpost)                                                                               | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Styrelsens förslag<br>1950/51 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------------------|-------------------------------|
| 1. Sjukvård m. m. ....                                                                              | 4 025                  | 3 000              | 4 000 (+ 1 000)               |
| 2. Expenser:                                                                                        |                        |                    |                               |
| a) Bränsle, gas, elektrisk ström samt vatten .....                                                  | 44 543                 | 37 000             | 42 000 (+ 5 000)              |
| b) Övriga expenser .....                                                                            | 34 998                 | 35 000             | 45 000 (+ 10 000)             |
| 3. Övriga utgifter:                                                                                 |                        |                    |                               |
| a) Laboratorieutensilier, glasvaror och andra förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m. .... | 71 269                 | 50 000             | 60 000 (+ 10 000)             |
| b) Överdragskläder samt tvätt därav ..                                                              | 2 900                  | 2 500              | 3 000 (+ 500)                 |
| c) Tekniska inventarier och maskiner m. m. ....                                                     | 10 000                 | 10 000             | — (— 10 000)                  |
| d) Frakt och spedition av provföremål ..                                                            | 13 854                 | 10 000             | 14 000 (+ 4 000)              |
|                                                                                                     |                        |                    | (+ 20 500)                    |

**Motiv.**

1. Højningen föranledes av att antalet anställda med rätt till fri sjukvård ökat.

2 a) De höjda kostnaderna stå i samband bl. a. med stegrad åtgång av elektrisk ström för långtidsprovningar av elektriska lampor. Kostnaderna härför debiteras vederbörande uppdragsgivare och ingå sålunda i anstaltens inkomster.

2 b) Anstalten hänvisar bl. a. till ökade kostnader för städning samt för telefon och annonsering. Vidare ha inköp och underhåll av möbler och kon-torsmaskiner måst eftersättas på grund av otillräcklig medelsanvisning.

3 a) Højningen avser utgifter för provningsanordningar för nya under-sökningar. Anordningarna väntas giva avkastning genom ökad provnings-verksamhet.

3 b) De ökade kostnaderna bero på ökning av anstaltens personal.

3 c) Såsom förut nämnts yrkar styrelsen, att posten brytes ut ur omkost-nadsstaten och att medel för ändamålet anvisas i form av ett särskilt reser-vationsanslag. Därest så sker, skulle anskaffningar av teknisk utrustning kunna bättre planeras på lång sikt. Med hänsyn till de starkt ökade kost-naderna för anskaffning av maskinutrustning bör anslaget höjas med 15 000 kronor i förhållande till den nuvarande posten och således upptagas med ett belopp av 25 000 kronor.

3 d) Fraktkostnaderna stiga med ökat antal insända provföremål. Kost-naderna debiteras uppdragsgivarna.

Styrelsen har vidare hemställt, att anslagsposten till reseersättningar ej i fortsättningen maximeras av Kungl. Maj:t. Såsom skäl härför anför an-stalten, att utbetalade reseersättningar praktiskt taget alltid stå i samband med provningsuppdrag och påföras anstaltens uppdragsgivare.

**Yttrande.**

*Statskontoret* har icke funnit anledning till annan erinran än såvitt an-går delposten till övriga expenser. Denna bör enligt ämbetsverkets mening höjas allenast med 5 000 kronor.

**Föredraganden.**

Jag anser mig kunna biträda de föreslagna højningarna av anslagsposten till sjukvård m. m. och av delposterna till bränsle, gas, elekt-risk ström samt vatten, till laboratorieutensilier, glas-varor och andra förbrukningsartiklar, provningsanord-ningar m. m., till överdragskläder samt tvätt därav samt till frakt och spedition av provföremål. Delposten till övri-ga expenser torde böra höjas med 5 000 kronor. Förslaget att bryta ut delposten till tekniska inventarier och maskiner m. m. ur omkostnadsstaten och i stället anvisa ett särskilt reservationsanslag för än-damålet är jag icke beredd att tillstyrka. Jag kan för närvarande ej heller förorda att posten höjes. Den hittills tillämpade maximeringen av posten till

reseersättningar torde tills vidare bära bibehållas. Då de av mig tillstyrkta höjningarna uppgå till sammanlagt 25 500 kronor, torde anslaget för nästa budgetår bära uppföras med (172 000 + 25 500 =) 197 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens provningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 197 500 kronor.

[28] 8. Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 640 000 | 911 758     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 875) .. | 685 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 958 500 |             |

  

| <i>Avlöningsstat.</i>                                                                |         |                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------------------|
|                                                                                      | 1949/50 | 1950/51 (förslag)   |
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förelagsvis</i> .....                       | 77 000  | 77 000              |
| Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t .....                                                |         | 3 000 (+ 3 000)     |
| Avlöningar till verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, <i>förelagsvis</i> ..... | 150 000 | 417 000 (+ 267 000) |
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                        | 392 700 | 395 500 (+ 2 800)   |
| Rörligt tillägg, <i>förelagsvis</i> .....                                            | 65 300  | 66 000 (+ 700)      |
|                                                                                      | 685 000 | 958 500 (+ 273 500) |

**Y r k a n d e n.**

*Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten* (skr. 26/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 397 800 kronor.

|                                                                                                                                           |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Nya tjänster:                                                                                                                          | Ökning    |
| a) 3 förste forskningsingenjörer med arvode motsvarande 32 lönegraden och 1 forskningsingenjör med arvode motsvarande 27 lönegraden ..... | 63 684    |
| b) 1 byrådirektör Ce 31 .....                                                                                                             | 16 164    |
| c) 4 försöksledare Ce 23 .....                                                                                                            | 43 392    |
| 2. Höjning av anslagsposten till avlöningar till verkstadsarbetare och tillfälliga biträden .....                                         | 270 000   |
| 3. Löneklassuppflyttningar m. m. ....                                                                                                     | 4 560     |
|                                                                                                                                           | + 397 800 |

**M o t i v.**

1 a) Försöksanstalten förfogar icke över ett tillräckligt antal kvalificerade tekniker för att kunna utföra lämnade uppdrag inom rimlig tid. De allvarligaste följderna av denna personalbrist torde kunna avväjas genom att fyra nya befattningar för forskningsingenjörer inrättas. Två forskare

äro avsedda att placeras på aerodynamiska avdelningen. Den ene erfordras för behandling av problem rörande vingprofiler och profiländringar och den andre för stabilitetsproblem beträffande reaktionsflygplan. De två andra forskarbefattningarna skola tilldelas hållfasthetsavdelningen för behandling av dels utmattningsproblem beträffande material och konstruktionselement och dels krypförsök med varmhållfasta material. För den sistnämnda arbetsuppgiften är befattningen med löneställning motsvarande 27 lönegraden avsedd.

1 b) Anstalten förfogar för närvarande icke över någon administrativ befattningshavare i högre löneställning. Inrättande av en byrådirektörstjänst, vars innehavare skall vara chef för anstaltens kansli, anses erforderligt för att i möjligaste mån befria överdirektören från administrativa och kamerala göromål. Utvidgningen av anstaltens verksamhet har nämligen medfört, att dessa göromål ökat i mycket betydande utsträckning. På grund härav kan överdirektören icke nu ägna erforderlig tid åt samordningen och planeringen av forskningen vid anstalten.

1 c) Sådan personal, som har till uppgift att leda försök och förestå ritkontor, bör beredas extra ordinarie anställning. Två försöksledare avses för aerodynamiska avdelningen, en för hållfasthetsavdelningen och en för mättekniska laboratoriet.

2. Belastningen å posten till avlöningar till verkstadsarbetare och tillfälliga biträden uppgick under budgetåret 1948/49 till i runt tal 420 000 kronor. Det belopp varmed posten överskreds täcktes emellertid av ökade inkomster för verkställda uppdrag. Den föreslagna uppräknigen av posten ansluter sig till den nämnda belastningssiffran.

#### Y t t r a n d e n.

*Statskontoret*, som konstaterar att vid anstalten för närvarande finnas anställda en kassör i lönegraden Ce 21 och en biträdande kassör i lönegraden Cg 19, anser sig ej kunna tillstyrka inrättande av en byrådirektörstjänst. Ämbetsverket förordar i stället, att en tjänst som kamrer i lönegraden Ce 25 inrättas och att samtidigt kassörsbefattningarna regleras så, att den högre utbytes mot en kassörstjänst i 15 lönegraden och den lägre mot en befattning som kanslibitråde eller kontorist. Enligt vad statskontoret inhämtat finns vid anstalten en deltidsanställd sekreterare med ett månadsarvode av 250 kronor. Statskontoret ifrågasätter, om icke detta arvode bör bestämmas av Kungl. Maj:t och medel för ändamålet anvisas under en särskild anslagspost. I övrigt hänvisar statskontoret beträffande yrkandena om nya tjänster till sitt utlåtande över anslagsäskandena för innevarande budgetår.

*Statens lönenämnd* gör ingen erinran mot de föreslagna forskningsingenjörsbefattningarna. I anslutning till numera tillämpade principer böra dock enligt nämndens mening extra tjänster inrättas i stället för arvodesbefattningar. Beträffande den begärda administrativa tjänsten anser lönenämnden att en befattning som förste byråsekreterare i 27 lönegraden är tillräcklig.

Därest en dylik tjänst inrättas, anses lönegradsplaceringen för kassörsbefattningen böra omprövas. Nämnden förordar slutligen en allmän översyn av anställningsformer och lönegradsplaceringar för anstaltens personal.

#### *Föredraganden.*

Liksom föregående år har styrelsen för flygtekniska försöksanstalten framhållit såsom angeläget att ytterligare forskningsingenjörer anställas vid anstalten. Detta önskemål synes i och för sig välmotiverat. Med hänsyn till den synnerligen restriktiva ekonomiska politik, som i nuvarande läge anses ofrånkomlig, kan jag emellertid icke biträda förslaget. Jag är icke heller för närvarande beredd att förorda, att anstalten erhåller en högre befattning för administrativa och ekonomiska göromål, fastän ett starkt behov av en sådan befattning synes föreligga. Förslaget om tillskapande av fyra tjänster som försöksledare i Ce 23 kan jag icke heller tillstyrka.

Den översyn av anställningsformer och lönegradsplaceringar för flygtekniska försöksanstaltens personal, som lönenämnden i sitt remissutlåtande förordat, torde böra verkställas i anslutning till det utredningsarbete, som bedrivs av 1947 års biträdesutredning samt 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

Vid anstalten finnes för närvarande en deltidсанställd sekreterare med ett månadsarvode av 250 kronor. I enlighet med vad statskontoret föreslagit torde detta arvode böra bestridas från en särskild anslagspost, benämnd arvode, bestämt av Kungl. Maj:t. En dylik post bör därför från och med nästa budgetår uppföras i avlöningsstaten samt upptagas med ett belopp av 3 000 kronor.

Styrelsens beräkning av det ökade medelsbehovet å anslagsposten till avlöningar till verkstadsarbetare och tillfälliga biträden godtagar jag med hänsyn till den betydande ökning av anstaltens inkomster, som ägt rum under budgetåret 1948/49. Posten bör dock samtidigt minskas med 3 000 kronor, avseende arvode åt sekreteraren, och således uppföras med  $(150\,000 + 270\,000 - 3\,000 =)$  417 000 kronor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän kan uppföras med oförändrat belopp eller 77 000 kronor. Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör höjas med ett belopp av 2 800 kronor för löneklassuppflyttningar till 395 500 kronor. Posten till rörligt tillägg torde kunna beräknas till 66 000 kronor.

Flygtekniska försöksanstaltens avlöningsanslag för budgetåret 1950/51 skulle därmed uppgå till  $(3\,000 + 417\,000 + 77\,000 + 395\,500 + 66\,000 =)$  958 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för flygtekniska försöksanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                                                            |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                                | 77 000  |
| 2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t .....                                                   | 3 000   |
| 3. Avlöningar till verkstadsarbetare och tillfälliga<br>biträden, <i>förslagsvis</i> ..... | 417 000 |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..                                        | 395 500 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                               | 66 000  |

Summa kronor 958 500;

b) till *Flygtekniska försöksanstalten*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 958 500 kronor.

## [29] 9. Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 199 400 | 259 693     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 876) .. | 221 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 284 500 |             |

## Yrkanden.

*Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten* (skr. 26/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 65 900 kronor.

| Anslagspost (Delpost)          | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Styrelsens förslag<br>1950/51 |
|--------------------------------|------------------------|--------------------|-------------------------------|
| 1. Övriga expenser .....       | 28 696                 | 34 700             | 37 700 (+ 3 000)              |
| 2. Övriga utgifter:            |                        |                    |                               |
| a) Försöksutrustning .....     | 110 121                | 70 000             | 110 000 (+ 40 000)            |
| b) Bibliotek .....             | 3 336                  | 3 600              | 6 000 (+ 2 400)               |
| c) Verkstadsutrustning .....   | 41 049                 | 10 000             | 40 000 (+ 30 000)             |
| d) Vissa engångskostnader..... | —                      | 15 500             | 6 000 (— 9 500)               |
|                                |                        |                    | (+ 65 900)                    |

## Motiv.

1. Delposten till övriga expenser begäres höjd med hänsyn till att anstaltens verksamhet ökat väsentligt under de senaste åren.

2 a och c) Delposterna till försöks- och verkstadsutrustning föreslås höjda i anslutning till anslagsbelastningen under föregående budgetår, vilken föranletts av ökade uppdrag från flygvapnet och andra beställare.

2 b) Styrelsen framhåller vikten av att aktuell utländsk facklitteratur kan anskaffas. Härigenom kunna ofta inbesparas betydande belopp för experiment och undersökningar. Det nuvarande anslaget för ändamålet är helt otillräckligt.

2 d) En post till engångskostnader erfordras för nästa budgetår för viss utrustning för det till anstaltens lunchservering hörande köket, nämligen en restaurangmaskin för vispning m. m. samt en potatisskalningsmaskin. Under nuvarande förhållanden är arbetet i lunchserveringens kök synnerligen betungande.

Anstaltens styrelse äskade för budgetåret 1949/50 bl. a. ett reservationsanslag å 410 000 kronor till komplettering av maskiner och utrustning. Styrelsen avsåg att för dessa medel inköpa bl. a. en utmattningsmaskin för cirka 10 tons belastning samt en vertikalfräsmaskin. Ärendet anmälades för riksdagen i propositionen 165/1949, varvid föredraganden, statsrådet Andersson, uttalade att han på grund av den statsfinansiella situationen icke då kunde föreslå, att något anslag anvisades till komplettering av maskiner och utrustning vid anstalten.

I skrivelse den 26 augusti 1949 har styrelsen emellertid hemställt om bemyndigande att under innevarande budgetår få anskaffa bl. a. en 10 tons utmattningsmaskin och en vertikalfräsmaskin. Förvärv av dessa maskiner förklaras vara särskilt angeläget, enär anstalten eljest icke blir i stånd att någorlunda snabbt fullfölja av flygvapnet givna uppdrag. Kostnaden för de två maskinerna, ca 63 000 kronor, skulle ej behöva utgå från något särskilt utrustningsanslag utan kunna bestridas från anstaltens omkostnadsanslag, därest detta, såsom även tidigare varit förutsatt, får överskridas i samma mån som anstaltens inkomster öka (jfr X ht 1948 s. 43).

#### Yttrande.

*Statskontoret* har uttalat, att delposten till övriga expenser icke synes böra höjas. — Mot det av anstaltens styrelse begärda bemyndigandet att få anskaffa vissa maskiner har statskontoret icke gjort någon erinran.

#### Föredraganden.

Vad angår den begärda anskaffningen under innevarande budgetår av viss utrustning, vars inköp statsmakterna tidigare ansett böra ställas på framtiden, är jag nu beredd att tillstyrka, att maskininköp i av styrelsen föreslagen ordning och omfattning må ske, förutsatt att riksdagen ej har någon erinran däremot.

Beträffande anslaget för nästa budgetår anser jag mig kunna tillstyrka den begärda höjningen med 3 000 kronor av delposten till övriga expenser med hänsyn till anstaltens starkt ökade verksamhet under senare år. Förslagen om höjning av delposterna till försöksutrustning och till verkstadsutrustning med respektive 40 000 och 30 000 kronor biträder jag. En delpost å 6 000 kronor eller 9 500 kronor mindre än som anvisats för löpande budgetår, torde böra upptagas för vissa engångskostnader, avseende utrustning till anstaltens lunchservering. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka någon höjning av delposten till bibliotek. Omkostnadsanslaget bör alltså upptagas med  $(221\,000 + 3\,000 + 40\,000 + 30\,000 - 9\,500 =)$  284 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten*: Omkostnader för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 284 500 kronor.

## [30] 10. Flygtekniska försöksanstalten: Komplettering av maskiner och utrustning.

För budgetåret 1948/49 anvisades ett reservationsanslag av 70 000 kronor till Flygtekniska försöksanstalten: Komplettering av maskiner och utrustning. För innevarande budgetår har däremot något motsvarande anslag ej anvisats.

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 26/8 1949) hemställer, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 725 000 kronor till komplettering av maskiner och utrustning.

Styrelsen anför att sedan begärd nyanskaffning av maskiner och utrustning år efter år uppskjutits, anstalten kommit i det läget, att den icke effektivt kan fylla de forskningsuppgifter som flygteknikens snabba utveckling kräver. Anstalten kan således icke fullgöra uppdrag från flygvapnet i önskvärd takt. För att avhjälpa de mest betänkliga bristerna i fråga om anstaltens resurser inom ramen för den nuvarande anläggningen anser styrelsen det nödvändigt att dels förbättra den nuvarande höghastighetstunneln, dels anskaffa vissa nya maskiner och apparater. Den begärda utrustningen är avsedd att fördelas på de olika avdelningarna inom anstalten enligt följande uppställning.

|                                 |         |
|---------------------------------|---------|
| Aerodynamiska avdelningen ..... | 285 000 |
| Hållfasthetsavdelningen .....   | 210 000 |
| Mättekniska laboratoriet .....  | 110 000 |
| Verkstadsavdelningen .....      | 120 000 |
|                                 | <hr/>   |
|                                 | 725 000 |

De medel som begärts för *aerodynamiska avdelningen* avse förbättringar av anstaltens höghastighetstunnel. När denna tunnel konstruerades begränsades effekten av kostnadsskäl till 1 350 hästkrafter. En ökning med 1 600 å 2 000 hästkrafter anses nu önskvärd. Tunnelns användbarhet skulle härigenom öka i hög grad. Kostnaderna å 285 000 kronor avse anskaffning av en växelströmsmotor med regleringsutrustning, axel, fläkt och kylare, ombyggnad av tunnel och nuvarande fläkt samt tillbyggnad av tunnelhallen.

Å *hållfasthetsavdelningen* erfordras för utförande av knäckbelastningsprov med tjockväggiga skalkonstruktioner en specialbyggd tryckprovmaskin för en maximal belastning av cirka 250 ton. Kostnaderna för material jämte tillverkning av denna maskin uppskattas till 80 000 kronor. Nuvarande provningskapacitet vid utmattningsförsök med större försöksföremål och materialprovstavar är mycket otillfredsställande. Beställningar och forskningsuppgifter inom detta område öka nämligen i snabbare takt än de kunna utföras. Styrelsen föreslår, att i första hand en utmattningsmaskin för maximalt 6—10 tons belastning samt en utmattningsmaskin för maximalt 20 tons belastning anskaffas. Kostnaderna för dessa två maskiner uppskattas till 80 000 kronor. Vidare böra fem maskiner för utmattningsprov i värme anskaffas till en sammanlagd kostnad av 50 000 kronor.

För att *mättekniska laboratoriets* verksamhet skall kunna effektiviseras, erfordras i första hand anskaffning av utrustning för samtidig registrering av flera förlopp enligt den s. k. strain-gauge-bärfrekvensmetoden. Denna metod för mätning av materialtöjningar och spänningar vid snabbt varierande belastningar har öppnat nya möjligheter framför allt för studium av komplicerade hållfasthetstekniska problem. Kostnaderna för en strain-gauge-utrustning uppgå till 60 000 kronor. För annan välbehövlig utrustning till mättekniska laboratoriet beräknas 50 000 kronor.

Vad angår behovet av utrustning för *verkstadsavdelningen* anför styrelsen, att tillverkningen av försöksobjekt, avsedda för undersökning i höghastighets- och överljudtunnlarna, såsom flygplanvingar, vingprofiler, kompressor- och turbinskovlar till reaktionsmotorer, samtliga till största delen utförda i metall eller stål, under de senaste åren tagit en allt större omfattning. Utförandet av de för denna tillverkning erforderliga mallarna är särskilt tidskrävande, vilket menligt inverkar på leveranstidens längd. Härtill kommer svårigheten att tillverka mallarna med erforderlig noggrannhet. För ifrågavarande tillverkning erfordras därför en profilslipmaskin, i vilken man direkt efter en i lämplig skala uppförstorad ritning slipar fram mallarna. — En del av verkstadens maskiner äro så starkt förslitna, att de inom den närmaste tiden måste undergå en grundlig översyn och reparation. Med det ringa antal verktygsmaskiner, som stå till förfogande, kunna de förslitna maskinerna ej tagas ur drift, förrän ytterligare maskiner anskaffats. I första hand erfordras en snabbsvarv och en medelstor revolversvarv. Verkstadsavdelningens utrustning med mätinstrument är mycket bristfällig. Det är synnerligen angeläget att ett verkstadsmikroskop anskaffas. Kostnaden för dessa maskiner och instrument inklusive erforderlig utrustning beräknas uppgå till 120 000 kronor.

#### *Föredraganden.*

Flygtekniska försöksanstaltens verksamhet har på senare år ökat i hög grad. Det må nämnas att anstaltens inkomster på grund av uppdrag från flygvapnet och flygindustrien mer än fördubblats från budgetåret 1946/47 till budgetåret 1948/49. Med hänsyn härtill och då forskningsuppdragen tendera att öka ytterligare, synes det finnas goda skäl för att ge anstalten möjlighet att i viss utsträckning komplettera utrustningen. Det får anses synnerligen angeläget att anstaltens höghastighetstunnel förbättras i enlighet med styrelsens förslag. Jag vill här även erinra om att flygforskningskommittén i sitt andra betänkande understrukt önskvärdheten av att höghastighetstunnelns kapacitet ökas (jfr prop. 165/1949 s. 5). Jag tillstyrker därför att 285 000 kronor anvisas för detta ändamål. Av den utrustning som i övrigt begärts synas utmattningsmaskinen för 20 tons belastning samt profilslipmaskinen särskilt viktiga. Kostnaderna för dessa böra beräknas till omkring 138 000 kronor. Jag förordar, att ett belopp av  $(285\,000 + 138\,000 =) 423\,000$  kronor anvisas för komplettering av anstaltens maskiner och utrustning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela när-

mare bestämmelser, därest jämkningar beträffande den avsedda anskaffningen skulle visa sig erforderliga.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Komplettering av maskiner och utrustning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 423 000 kronor.

[31] 11. Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning för vindtunnelanläggning m. m.

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 26/8 1949; PM 5/12, 6/12, 13/12 1949) hemställer, att till fortsatt utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten måtte för nästa budgetår anvisas ett belopp av 1 900 000 kronor, varav 1 400 000 kronor å kapitalbudgeten och 500 000 kronor å driftbudgeten. Styrelsen åberopar i huvudsak det förslag, som den 19 februari 1949 framlagts av flygforskningskommittén i dess betänkande II rörande ny vindtunnelanläggning för överljudhastighet.

En utförlig redogörelse för nämnda förslag har lämnats riksdagen i proposition nr 165/1949. Jag torde i detta sammanhang få erinra om huvudinnehållet i förslaget samt remissyttrandena över detsamma.

Flygforskningskommittén konstaterar, att det utan vidare måste anses uteslutet för Sverige att följa med i den mellan stormakterna pågående kapploppningen i fråga om stora vindtunnlar med ofantliga effektbehov och med kostnader av för våra förhållanden svindlande storlek. När det gällde svenska anläggningar måste anspråken begränsas, vilket kunde ske genom att vissa forskningsuppgifter gallrades bort och försökskapaciteten sänktes, medan däremot forskningsanläggningarnas kvalitet måste hållas så hög som möjligt. I annat fall kunde forskningsresultaten bli mindre tillförlitliga och deras värde som bytesobjekt komme att sjunka. Den svenska forskningen borde närmast inrikta sig på allmänna undersökningar inom det aktuella hastighetsområdet, d. v. s. intill fyra gånger ljudhastigheten eller intill Mach's tal 4.<sup>1</sup>

Utredningen skiljer mellan följande hastighetsområden, uttryckta i mach-tal.

a) Låghastighetsområdet: 0 till 0,7.

b) Det transsoniska området: 0,7 till 1,5.

1) Det transsoniska underljudområdet: 0,7 till 0,97 å 0,98.

2) Det transsoniska centralområdet: 0,97 å 0,98 till 1,05 å 1,15.

3) Det transsoniska överljudområdet: 1,05 å 1,15 till 1,5.

c) Det supersoniska området: 1,5 till 4 och däröver.

Av dessa områden hade det transsoniska underljudområdet betydelse såväl för den civila luftfartens som för flygvapnets utveckling, det transsoniska överljudområdet för utvecklingen av jaktplan och robotvapen och det supersoniska området tills vidare huvudsakligen för robotvapnets utveck-

<sup>1</sup> Med Mach's tal eller machtalet förstås förhållandet mellan flyghastigheten och ljudhastigheten.

ling. Redan befintliga vindtunnlar kunde anses tillfredsställande täcka behovet av utrustning på låghastighetsområdet och i viss mån i fråga om den undre delen av det transsoniska underljudområdet.

Kommittén har kommit till det resultatet att behov föreligger av forskningsanläggningar inom hela hastighetsområdet intill machtalet 4. Det framhålls, att det transsoniska centralområdet tills vidare måste anses oåtkomligt för försök i vindtunnlar, men att man vid forskningsresursernas utbyggnad bör söka att nå så nära ljudhastighetsområdet som möjligt från såväl under- som överljudsidan. Av redogörelsen för olika tänkbara tekniska lösningar framgår, att problemen äro svårast och alltfjänt minst klarlagda beträffande de båda transsoniska sidoområdena.

För Sveriges del ansåg utredningen det erforderligt att för forskning inom det transsoniska området bygga en mätsträcka med 4—6 m<sup>2</sup> tvärsektion. För det supersoniska området erfordrades en tunnel med en tvärsektion på omkring 1 m<sup>2</sup> samt fyra mindre tunnlar. Dessutom borde en tunnel på 0,5 å 1 m<sup>2</sup> för s. k. tvådimensionella undersökningar inrättas, avsedd framför allt för vingprofilforskning. En anläggning omfattande alla dessa tunnlar borde kunna byggas för en kostnad, som tillsammans med kostnaden för övrig erforderlig utrustning för aerodynamisk forskning icke överstege en kostnadsram på 20 å 25 miljoner kronor.

Ett vid sidan av kommittén arbetande vindtunnelutskott har i en omfattande utredning, till vilken flygforskningskommitténs betänkande hänvisar, undersökt icke mindre än 41 olika system för konstruktion av vindtunnlar för forskning inom de mest aktuella hastighetsområdena. Endast i fråga om den i betänkandet föreslagna vindtunnelanläggningen ha utskottet och kommittén tagit ställning till typfrågan. Den överljudtunnel, till vilken kommittén begärt medel, har utformats som en sluten anläggning med vakuum-system och intermittent drift.

Forskningsbehovet inom det supersoniska området och övre delen av det transsoniska överljudområdet, d. v. s. från machtalet 4 till machtalet 1,25, skulle kunna tillgodoses genom den anläggning, som kommittén i betänkandet föreslår. I den nya tunneln skulle man kunna göra undersökningar av betydelse för utformningen av robotvapen och bemannade flygplan, byggda för överljudflygning. Genom att välja intermittent vakuumdrift kunde man med rimlig kostnad och största möjliga säkerhet täcka en stor del av det aktuella hastighetsområdet. De konstruktiva problemen bedömdes mindre svårlösta vid detta än vid andra alternativ. Överljudtunneln kunde utgöra en helt fristående anläggning eller ingå som en del av ett större projekt.

Enligt kommitténs förslag skulle den nya tunnelanläggningen omfatta en större tunnel med 1 m<sup>2</sup> mätsektion samt fyra mindre tunnlar, varav två med 0,3 och två med 0,06 m<sup>2</sup> mätsektion. I den största tunneln komme den maximala försökstiden att uppgå till 40 sekunder och den maximala pumptiden till 25 minuter. För flertalet försök beräknades en försökstid av 5—10 sekunder och en pumptid av 1—3 minuter. Anläggningen borde kunna byggas på den relativt korta tiden av tre år.

Kommittén har ansett det nära nog självfallet, att den nya vindtunnelanläggningen i organisatoriskt hänseende borde knytas till flygtekniska försöksanstalten, men därmed vore icke sagt, att den nödvändigtvis måste förläggas till försöksanstaltens nuvarande tomt i Ulvsunda eller i omedelbar anslutning till denna. Sedan flygforskningskommittén konstaterat, att den nya tunnelbyggnaden bl. a. av utrymmesskäl icke kunde placeras på anstaltens nuvarande tomt, anför kommittén bl. a. följande.

Två praktiska möjligheter till förläggning kunna då övervägas. Den som närmast kommer i åtanke är att en närbelägen obebyggd tomt anskaffas, antingen genom inköp eller genom att staten genom byte mot annan mark förvärvar den. En dylik förläggning skulle medföra påtagliga fördelar. Den största och kanske mest uppenbara fördelen skulle bestå däri, att anstalten vore samlad på en plats. Värdet härav för ledning, inbördes samarbete och administration torde icke närmare behöva utvecklas. Det måste emellertid betraktas såsom synnerligen ovisst, om närliggande mark över huvud taget kan förvärfvas eller om sådan mark kan förvärfvas utan orimlig tidsutdräkt.

Den återstående möjligheten till förläggning är att den nya anläggningen placeras på helt annan plats än den nuvarande försöksanstalten. Härvid räknas med, att kronan redan tillhörig mark kan ställas till förfogande. Väsentliga nackdelar äro emellertid förbundna med detta alternativ. En viss fördyring av driftskostnaderna, orsakad av ofrånkomlig dubbling av personal och utrustning och av transporter mellan anläggningarna får man bl. a. räkna med. Mot dessa olägenheter få dock vägas vissa fördelar. Tomten kan väljas på en plats, där de bästa förutsättningar finnas i fråga om tillgång på elektrisk kraft och vatten och där berggrunden medger upptagande av ett tillräckligt stort bergrum. Tomten kan tilltagas så stor, att den tillåter varje tänkbar framtida utbyggnad av forskningsresurserna, häri inräknat centrala anläggningar för flygmotorforskning samt jämväl en överflyttning till den nya platsen av sådana delar av den nuvarande anstalten, som lämpa sig härför. Förläggningen bör kunna väljas så, att mindre hänsyn behöver tagas till störande inverkan på omgivningen.

Trots de med detta förläggningssalternativ förbundna nackdelarna hade kommittén ansett det mest realistiskt att vid sina kostnadsberäkningar utgå från att den nya anläggningen placerades på annan plats än försöksanstalten men likväl i Stockholms omedelbara närhet.

Vid beräkningen av anläggningskostnaderna hade hänsyn tagits icke blott till kostnaderna för själva vindtunnelanläggningen utan även till kostnaderna för de kontors- och verkstadsutrymmen, som bleve erforderliga genom tillkomsten av den nya anläggningen och placeringen av densamma på en plats, skild från den nuvarande försöksanstalten. De beräknade kostnaderna uppginge till 8 180 000 kronor.

Kommittén uppskattade personalbehovet för den nya anläggningen till 61 personer, varav nio högskolebildade ingenjörer. Årskostnaderna beräknades till 740 000 kronor, varav 495 000 kronor till avlöningar, 155 000 kronor till omkostnader och 90 000 kronor till elektrisk energi för pumpanläggningen. Av årskostnaden beräknades omkring 400 000 kronor komma att täckas av beställningsavgifter för forskningen.

Över flygforskningskommitténs betänkande ha begärda utlåtanden av-

givits av överbefälhavaren, flygförvaltningen, byggnadsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, statskontoret och flygtekniska rådet.

*Statskontoret* har förklarat, att det framlagda förslaget och de gjorda beräkningarna i allt väsentligt undandroge sig ämbetsverkets bedömande. Statskontoret måste emellertid med hänsyn till de avsevärda kostnaderna ifrågasätta, om icke det statsfinansiella läget nödvändiggjorde uppskov tills vidare med den planerade anläggningen.

Överbefälhavaren, flygförvaltningen, luftfartsstyrelsen och flygtekniska rådet ha tillstyrkt flygforskningskommitténs förslag till ny vindtunnelanläggning för överljudhastighet.

*Överbefälhavaren* har förklarat sig dela den uppfattning, som uttalats av 1945 års försvarskommitté, att väsentligt ökade resurser för forskning inom det aerodynamiska och flygmotortekniska området erfordrades för att trygga den svenska flygindustriens fortbestånd. Kommittén hade även framhållit betydelsen av att den flygtekniska utvecklingen i Sverige grundades på vetenskaplig forskning, bedriven inom landet. Överbefälhavaren har vidare anført.

Sedan dess har behovet av att göra vårt land i mesta möjliga mån oberoende av utländska vapen- och flygplankonstruktioner än mera framträtt. Inköp av flygplanmateriel eller licenser för tillverkning av sådan materiel från utlandet kan visserligen fortfarande ske, men den politiska utvecklingen medför allt större risk för att dessa möjligheter icke komma att finnas i framtiden. Samtidigt har inom alla tekniska områden en tendens framträtt hos stormakterna att icke utlämna de mest moderna konstruktionerna eller offentliggöra betydelsefullare forskningsresultat. Särskilt måste framhållas, att vi beträffande utveckling av robotvapen äro praktiskt taget helt hänvisade till egna resurser. Även rådande valutaförhållanden tala för att vår anskaffning av moderna flygplan, robotar m. m. måste grundas på svenska konstruktioner och svensk industri. Ett oeftergivligt villkor för att detta skall bliva möjligt är att landets resurser i fråga om flygteknisk forskning ytterligare utbyggas. Som ett led i en sådan strävan torde det av flygforskningskommittén framlagda förslaget till överljudtunnel vara av största betydelse.

Slutligen har överbefälhavaren framhållit, att icke blott flygförvaltningen utan även armé- och marinförvaltningarna hade stort behov av den föreslagna anläggningen på grund av den aerodynamiska forskningens utomordentliga betydelse för konstruktionsarbetet beträffande projektiler i allmänhet.

*Flygförvaltningen* har i sitt yttrande bl. a. uttalat, att man av politiska och militära skäl knappast kunde räkna med att erhålla licens på en utländsk konstruktion av högt militärt värde, så länge denna vore verkligt modern. Det vore sålunda alldeles nödvändigt att flygindustriens tillverkning kunde baseras på egna konstruktioner och egen forskning. Forskningens insats vore särskilt betydelsefull för flygindustrien i ett litet land.

I fråga om utvecklingsbehovet för inhemska projekt har flygförvaltningen i huvudsak anført följande.

Beträffande den flygplantyp, av vilken serieleverans närmast förestår, har den aerodynamiska forskningen och provningen bedrivits så långt sig göra låtit inom landet i befintliga vindtunnlar, men med hänsyn till den höga fart, som flygplantypen beräknas kunna uppnå, ha de inhemska vindtunnlarna icke varit tillräckliga, enär de icke medge provning vid så höga hastigheter. Hänvändelse har därför skett till institutioner både i England och USA, varigenom undersökningar vid högre hastigheter i viss utsträckning kunnat äga rum. Det har emellertid framkommit, att arbetsbeläggningen vid dessa utländska vindtunnlar för närvarande är så stor, att ytterligare uppdrag om provningar knappast kunna mottagas. För nästa projekt är alltså flygförvaltningen i huvudsak hänvisad till landets egna forskningsresurser. Det är känt, att flygplan motsvarande ovannämnda typ i såväl England som USA uppnått hastigheter över ljudhastigheten. Man måste därför utgå ifrån att nästkommande inhemska flygplantyper skola kunna över-skrida ljudhastighetsområdet.

Om den nya tunneln för överljudhastighet anför flygförvaltningen.

Enligt flygforskningskommittén hade det blivit möjligt att tidigare fram-lägga förslag om en supersonisk vindtunnelanläggning än om nya trans-soniska vindtunnlar med hänsyn till att de med den supersoniska anlägg-ningen förknippade problemen bedömas lättare kunna lösas än vad fallet är med transsoniska vindtunnlar. Den supersoniska anläggningen bedömes dessutom kunna färdigställas på väsentligt kortare tid. Den i den föreslag-na supersoniska anläggningen ingående största vindtunneln om cirka 1 m<sup>2</sup> bedömes även i icke obetydlig grad kunna användas för försök i undre de-len av överljudområdet och skulle därför kunna täcka en del av detta be-hov under tiden innan en större transsonisk överljudvindtunnel kan kom-ma till stånd. Förutsättning härför är dock att förstnämnda vindtunnel icke göres mindre än föreslaget. I övrigt anser flygförvaltningen den föreslagna vindtunnelanläggningen vara med hänsyn till förhandenvarande förutsätt-ningar den tekniskt lämpligaste lösningen och i övrigt lämpligt avpassad efter föreliggande behov.

Flygförvaltningen, som icke hade något att erinra mot kommitténs kost-nadsberäkningar, tillstyrkte att i första hand en supersonisk vindtunnel skulle anläggas, i huvudsak enligt kommitténs förslag. Ämbetsverket för-utsatte därvid, att det fortsatta utredningsarbetet beträffande transsoniska vindtunnlar icke komme att eftersättas.

Överbefälhavaren har i det förut återgivna yttrandet givit sin anslut-ning till flygförvaltningens utlåtande.

*Luftfartsstyrelsen* har förklarat sig dela kommitténs åsikt, att vårt land av ekonomiska skäl borde begränsa sin flygtekniska forskningsverksamhet men söka kompensation härför genom samordning och utbyte av forsk-ningsresultat med andra länder. Det av kommittén valda specialområdet hade tills vidare huvudsakligen militärt intresse. Styrelsen tillstyrkte emel-lertid den föreslagna vindtunnelanläggningen för överljudhastighet, då den syntes fylla ett visst behov för utvecklingen inom reaktionsmotortekniken, ett utvecklingsområde som inom den närmaste tioårsperioden även väntades komma att bli av betydelse för civilflyget.

*Byggnadsstyrelsen*, som haft att uttala sig i fråga om förläggning och anläggningskostnader för den nya vindtunneln, har efter samråd med flyg-

tekniska försöksanstalten samt cheferna för flygvapnet och fortifikationsförvaltningen anfört bl. a. följande.

Utredningen i markfrågan har hittills icke kunnat bringas till ett sådant stadium, att en ur alla synpunkter godtagbar tomt kunnat definitivt anvisas. Med hänsyn till de mångskiftande krav, som äro uppställda, och med tanke på de betydande investeringar i byggnader och utrustning, som avses, måste denna utredning med nödvändighet beräknas bliva ganska omfattande. Det synes byggnadsstyrelsen, efter samråd med försöksanstalten, som om utredningen vore av den art, att i varje fall ett principbeslut från statsmakternas sida angående inrättande av den föreslagna anläggningen först bör fattas, och är byggnadsstyrelsen beredd att sedermera ånyo upptaga ifrågavarande utredning.

Vad slutligen anginge kommitténs kostnadsberäkningar hade byggnadsstyrelsen på utredningens dåvarande stadium icke haft möjlighet att bilda sig en uppfattning i annan mån än att de angivna kostnaderna för själva byggnaderna syntes rimliga.

Vid anmälan av proposition nr 165/1949 anförde föredraganden, statsrådet Andersson, att en betydande utbyggnad av landets resurser för aerodynamisk forskning borde företagas inom en snar framtid. I anledning av det statsfinansiella läget borde emellertid för budgetåret 1949/50 endast anvisas medel för projekterings- och konstruktionskostnader med 75 000 kronor.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 77/1949 uttalade statsutskottet, att utskottet delade föredragande statsrådets mening om att en snar utbyggnad av den aerodynamiska forskningens resurser borde genomföras. Riksdagen beviljade det äskade anslaget av 75 000 kronor (r. skr. 155/1949).

*Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten* har nu beräknat kostnaderna för anläggningen enligt tablån å s. 61.

Dessa kostnader beräknas komma att belasta budgetåren 1950/51—1953/54 på följande sätt.

| Budgetår      | Kapitalbudget | Driftbudget |
|---------------|---------------|-------------|
| 1950/51 ..... | 1 400 000     | 500 000     |
| 1951/52 ..... | 2 700 000     | 950 000     |
| 1952/53 ..... | 1 600 000     | 500 000     |
| 1953/54 ..... | 375 000       | 155 000     |
|               | 6 075 000     | 2 105 000   |

Som av tablån framgår har styrelsen ansett vissa modifikationer av kommitténs förslag önskvärda. Styrelsen anför härom följande.

I flygforskningskommitténs betänkande II hade — förutom en 1 m<sup>2</sup> tunnel — fyra mindre överljudtunnlar upptagits, varav två på 0,3 m<sup>2</sup> och två på 0,06 m<sup>2</sup>. Den ena tunneln av vardera av dessa storlekar var avsedd för s. k. tvådimensionella försök. Då fortsatt utredning visat, att tvådimensionella undersökningar vid överljudfart huvudsakligen ha betydelse för grundforskning, under det att sådana undersökningar giva för den typbundna forskningen mindre tillämpbara resultat, synes det icke motiverat att bi-

Miljoner kronor.

| Ä n d a m å l                                                       | 1950/51         |                  | Under återst.<br>anläggningstid |                  | Total kostnad   |                  | Summa |
|---------------------------------------------------------------------|-----------------|------------------|---------------------------------|------------------|-----------------|------------------|-------|
|                                                                     | Kap.-<br>budget | Drift-<br>budget | Kap.-<br>budget                 | Drift-<br>budget | Kap.-<br>budget | Drift-<br>budget |       |
| Vindtunnelanläggning.                                               |                 |                  |                                 |                  |                 |                  |       |
| Tunnel med ventil, 1 m <sup>2</sup> .....                           | 0·10            |                  | 0·25                            |                  | 0·35            |                  | 0·35  |
| Domkrafter för munstycke och ventil .....                           |                 |                  |                                 | 0·06             |                 | 0·06             | 0·06  |
| 2 st. överljudtunnlar (0·4 och 0·16 m <sup>2</sup> )                | 0·05            |                  | 0·15                            |                  | 0·20            |                  | 0·20  |
| 3 st. kompressorer, 6 m <sup>3</sup> /s.....                        |                 | 0·065            |                                 | 0·175            |                 | 0·24             | 0·24  |
| 3 st. växelströmsmotorer 450 hk, inkl. tillbehör.....               |                 | 0·035            |                                 | 0·095            |                 | 0·13             | 0·13  |
| Vakuumbehållare, 10 000 m <sup>3</sup> .....                        | 0·10            |                  | 0·49                            |                  | 0·59            |                  | 0·59  |
| Rörsystem .....                                                     |                 |                  | 0·06                            |                  | 0·06            |                  | 0·06  |
| Torkanläggning och kylare.....                                      | 0·08            |                  | 0·50                            |                  | 0·58            |                  | 0·58  |
| Ballong, 8 000 m <sup>3</sup> .....                                 |                 |                  | 0·06                            |                  | 0·06            |                  | 0·06  |
| För:öksutrustn., optiska glas .....                                 |                 | 0·15             |                                 | 0·25             |                 | 0·40             | 0·40  |
| För:öksutrustn., övrigt.....                                        |                 | 0·07             |                                 | 0·13             |                 | 0·20             | 0·20  |
| Laboratoriebyggnad .....                                            | 0·30            |                  | 0·60                            |                  | 0·90            |                  | 0·90  |
| Maskinbyggnad inkl. travers .....                                   | 0·20            |                  |                                 |                  | 0·20            |                  | 0·20  |
| Ballonghus.....                                                     | 0·08            |                  | 0·25                            |                  | 0·33            |                  | 0·33  |
| Framdragn. av kylvatten m. m. ....                                  | 0·03            |                  | 0·06                            |                  | 0·09            |                  | 0·09  |
| Diverse.....                                                        |                 |                  | 0·10                            | 0·10             | 0·10            | 0·10             | 0·20  |
| Kontorsavdelning.                                                   |                 |                  |                                 |                  |                 |                  |       |
| Byggnad å FFA:s tomt.....                                           |                 |                  | 0·50                            |                  | 0·50            |                  | 0·50  |
| Byggnad å ny tomt.....                                              |                 |                  | 0·20                            |                  | 0·20            |                  | 0·20  |
| Brandalarm, tomtplanering, stängsel                                 |                 |                  | 0·045                           |                  | 0·045           |                  | 0·045 |
| Inventarier och utrustning.....                                     |                 |                  |                                 | 0·06             |                 | 0·06             | 0·06  |
| Verkstadsavdelning.                                                 |                 |                  |                                 |                  |                 |                  |       |
| Byggnad å FFA:s tomt.....                                           | 0·26            |                  | 0·66                            |                  | 0·92            |                  | 0·92  |
| Maskinutrustning, verktyg, instrument m. m. ....                    |                 | 0·05             |                                 | 0·265            |                 | 0·315            | 0·315 |
| Konstruktionskostnad .....                                          | 0·10            | 0·10             | 0·05                            | 0·15             | 0·15            | 0·25             | 0·40  |
| Administration och kontroll .....                                   | 0·10            |                  | 0·20                            | 0·10             | 0·30            | 0·10             | 0·40  |
| Oförutsett.....                                                     |                 |                  | 0·40                            | 0·20             | 0·40            | 0·20             | 0·60  |
| Provisoriska anordn. för konstruktionskontor, transporter m. m..... |                 | 0·03             | 0·10                            | 0·02             | 0·10            | 0·05             | 0·15  |
| Total summa:                                                        | 1·400           | 0·500            | 4·675                           | 1·605            | 6·075           | 2·105            | 8·180 |

behålla dessa två vindtunnlar i utbyggnadsplanen. Storleken av de båda övriga mindre överljudtunnlarna har i stället något ökats, nämligen till 0,4 resp. 0,16 m<sup>2</sup>, varigenom tunnlarne bli mera användbara för sina ändamål, undersökningar för utveckling av robotvapen och projektiler.

Vidare räknar styrelsen med att de verkstadslokaler samt vissa av de kontorslokaler, som erfordras för den nya vindtunnelanläggningen, skola kunna placeras på anstaltens nuvarande tomt.

Styrelsen har slutligen framhållit, att den föreslagna vindtunnelanläggningen måste ses i sammanhang med de nya flygplanskonstruktioner, som

för närvarande förberedas för det svenska flygvapnets räkning. Härutinnan torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

#### *Föredraganden.*

Statsmakterna ha år 1949 i samband med framläggandet av propositionen nr 165/1949 i princip tagit positiv ställning till frågan om en utbyggnad av vårt lands resurser för aerodynamisk forskning. Då jag anser att en dylik utbyggnad ej utan våda kan uppskjutas ytterligare, vill jag nu, efter samråd med chefen för försvarsdepartementet, framlägga förslag i ämnet.

Flygforskningskommitténs utredning samt de däröver avgivna remissyttrandena giva vid handen, att flygteknikens snabba utveckling medfört sådana ökade krav på den flygtekniska forskningen, att betingelserna för denna i möjligaste mån böra förbättras. Som överbefälhavaren i sitt remissyttrande framhållit tala såväl försvarssynpunkter som andra omständigheter för att vår anskaffning av moderna flygplan, robotar m. m. grundas på svenska konstruktioner och svensk industri. Detta förutsätter att den inhemska flygtekniska forskningen kan erbjuda ett tillräckligt underlag i fråga om de problem, som måste lösas vid konstruktion av nya flygplans typer och robotar. Det har nämligen visat sig, att man i fortsättningen knappast kan räkna med att i någon mera betydande omfattning få del av de aktuella utländska forskningsresultaten på detta område. Även om vissa forskningsresultat skulle kunna erhållas från utlandet, torde detta dock förutsätta, att svenska prestationer av motsvarande värde lämnas i utbyte.

Flygforskningskommittén har ansett det på längre sikt önskvärt att möjligheter skapas för undersökningar inom hela hastighetsområdet upp till machtalet 4. De tekniska problem, som äro förknippade med en transsonisk anläggning, anses emellertid så svårbemästrade, att kommittén förordar att man i första hand inriktar sig på en supersonisk vindtunnelanläggning, vilken emellertid skulle täcka även en del av det transsoniska överljudområdet och komma till användning både för robotvapen och bemannade överljudflygplan. Anläggningen beräknas kunna färdigställas på omkring 3 år. Det resultat kommittén sålunda kommit fram till är jag beredd att i huvudsak giva min anslutning. I fråga om de mindre överljudtunnlarnas antal och utformning har styrelsen för flygtekniska försöksanstalten föreslagit vissa modifikationer i kommitténs förslag. Jag biträder styrelsens förslag härutinnan.

I organisatoriskt hänseende bör den nya vindtunnelanläggningen anknyttas till flygtekniska försöksanstalten.

Mot den beräknade totalkostnaden av 8,18 miljoner kronor har jag ej någon erinran. Vid beräkningen av kostnaderna torde man, som kommittén förutsatt, tills vidare böra utgå från att lämplig tomt för vindtunnelanläggningen ej kan förvärfvas i anslutning till flygtekniska försöksanstaltens nuvarande förläggning. I den specifikation av utgifterna på olika ändamål, som försöksanstaltens styrelse framlagt, torde vissa jämkningar böra kunna göras av Kungl. Maj:t mellan de olika ändamålen, om så skulle visa sig erforderligt.

Frågan om platsen för den nya anläggningen är ännu icke slutgiltigt löst. Vissa förberedande undersökningar av olika tänkbara alternativ pågå för närvarande. I enlighet med vad byggnadsstyrelsen i sitt yttrande uttalat torde styrelsen böra få i uppdrag att slutföra dessa undersökningar, så snart statsmakternas ställningstagande till hela projektet föreligger. Byggnadsstyrelsens utredning bör ske i samråd med flygtekniska försöksanstalten. Man torde kunna utgå från att en dylik utredning skall kunna slutföras till nästkommande budgetårsskifte.

I enlighet med planen för kostnadsfördelningen på olika budgetår böra för nästa budgetår anvisas 500 000 kronor på driftbudgeten och 1 400 000 kronor på kapitalbudgeten. Beträffande medelsanvisningen å kapitalbudgeten återkommer jag senare.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning för vindtunnelanläggning m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[32] 12. Statens hantverksinstitut: Avlöningar till viss personal.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 250 000 | 245 815     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 877) .. | 272 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 275 200 |             |

*Avlöningsstat.*

|                                                             | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |
|-------------------------------------------------------------|---------|-------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .. | 97 100  | 97 500 (+ 400)    |
| Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av             |         |                   |
| Kungl. Maj:t .....                                          | 5 000   | 5 000             |
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ....          | 142 600 | 145 100 (+ 2 500) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                   | 27 300  | 27 600 (+ 300)    |
|                                                             | 272 000 | 275 200 (+ 3 200) |

**Y r k a n d e n.**

*Styrelsen för statens hantverksinstitut* (skr. 18/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 61 500 kronor.

|                                                           | Ökning |
|-----------------------------------------------------------|--------|
| 1. Nya tjänster:                                          |        |
| a) 1 avdelningschef Cp 5 .....                            | 16 128 |
| b) 1 amanuens i reglerad befordringsgång (Ce 23) .....    | 10 848 |
| c) 2 laboratoriebiträden Ce 15 .....                      | 14 784 |
| d) 1 expeditionsvakt Ce 9 .....                           | 5 592  |
| e) 1 skrivbiträde i reglerad befordringsgång (Cf 4) ..... | 4 260  |
| 2. Arvoden till bibliotekspersonal .....                  | 6 000  |

|                                                              | Ökning   |
|--------------------------------------------------------------|----------|
| 3. Ändrad löneställning:                                     |          |
| a) 1 laboratorieföreståndare Ca 29—Cp 5 .....                | —        |
| b) 1 kansliskrivare Ce 15—kassör och registrator Ce 19 ..... | 396      |
| c) 1 expeditionsvakt Ce 9—förste expeditionsvakt Ce 11 ....  | 310      |
| 4. Omräkning:                                                |          |
| 1 skrivbiträde Ce 6—kontorsbiträde Ce 8 .....                | 565      |
| Löneklassförändringar m. m. ....                             | 2 617    |
|                                                              | <hr/>    |
|                                                              | + 61 500 |

## M o t i v.

1 a) Styrelsen upprepar sitt bl. a. i föregående års petita gjorda yrkande om uppförande å institutets lönestat av en befattning som chef för den livs-medelskemiska avdelningen, på vars innehavare skall ankomma att förestå institutets kurs-, informations- och forskningsverksamhet inom det livs-medelskemiska området.

1 b) Föreståndaren för publikationsverksamheten bör placeras på löneplan som amanuens, enär denna verksamhet är av så permanent natur och av sådan vikt, att ett statligt stöd synes berättigat.

1 c) Den stegrade verksamheten vid institutets laboratorier gör behovet av ytterligare laboratoriebiträdestjänster alltmer trängande.

1 d) Ytterligare en expeditionsvakttjänst, som erfordras för den allmänna administrationen, bör uppföras å lönestat.

1 e) Skrivbiträdespersonalen har visat sig otillräcklig, varför en förstärkning är nödvändig.

2. Styrelsen återopar vad som i den år 1947 framlagda allmänna planen för institutets fortsatta utbyggnad (jfr X ht 1948, s. 46 och 47) anförts beträffande förstärkning av bibliotekets personal. Det äskade beloppet avser dels höjning av den nuvarande bibliotekariens arvode, dels arvode till ytterligare en bibliotekstjänsteman.

3 a) Styrelsen hemställer att en tjänst som chef för det allmänt kemiska laboratoriet inrättas i lönegraden Cp 5 och att samtidigt den nuvarande befattningen som laboratorieföreståndare i Ca 29 föres å övergångsstat. Såsom skäl härför återopas önskemålet om en såvitt möjligt likartad lönegradsplacering för institutets avdelningschefer.

3 b) Styrelsen anser att de kvalificerade göromål, som åvila kansliskrivaren, motivera en uppflyttning till Ce 19.

3 c) Vid institutet finnes ej någon befattning som förste expeditionsvakt. De uppgifter, som omhänderhas av den nuvarande expeditionsvakten i Ce 9, äro emellertid av den art, att tjänsten bör omvandlas till befattning som förste expeditionsvakt.

Styrelsen har vidare, utöver vad som framgår av nästföljande tre punkter, äskat dels ett anslag å 50 000 kronor för rationaliseringsundersökningar inom skrädderi- och skomakeriyrkena, dels ett investeringsanslag å 63 300 kronor till ombyggnadsarbeten.

*Föredraganden.*

Ehuru goda skäl finnas för flera av styrelsens yrkanden om ökning av anslaget till avlöningar till viss personal, kan jag för närvarande ej tillstyrka andra höjningar å detta anslag än sådana som sammanhånga med reglerad befordringsgång och författningsenliga löneklassuppflyttningar. Styrelsens beräkningar härutinnan kan jag godtaga. Anslaget kommer sålunda efter lämplig avrundning av posterna att öka med 3 200 kronor.

Beträffande anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Till rationaliseringsundersökningar samt ombyggnadsarbeten kan jag icke tillstyrka särskilda anslag för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens hantverksinstitut, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                                          |         |
|--------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>              | 97 500  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda<br>av Kungl. Maj:t ..... | 5 000   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..                      | 145 100 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                             | 27 600  |

Summa kronor 275 200;

b) till *Statens hantverksinstitut: Avlöningar till viss personal* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 275 200 kronor.

## [33] 13. Statens hantverksinstitut: Vissa omkostnader.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 31 000 | 30 998      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 878) .. | 31 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 31 000 |             |

I enlighet med förslag av styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 18/8 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Vissa omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 31 000 kronor.

## [34] 14. Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 160 000 | 153 496     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 878) .. | 145 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 145 000 |             |

*Styrelsen för statens hantverksinstitut* (skr. 18/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 55 000 kronor.

I fråga om det beräknade medelsbehovet under detta anslag åberopar styrelsen sin år 1947 uppgjorda plan avseende institutets fortsatta utbyggnad (X ht 1948 s. 46 och 47). Styrelsen anför vidare, att den föreslagna anslagsökningen i första hand hänför sig till vissa aktuella önskemål om utbyggnad av den nuvarande verksamheten. Härvid förutsättes att under nästa budgetår skulle finnas anställda en skrädderikonsulent, en konsulent för konditoryrket, en snickeritekniker, en reparatör på värme- och sanitets-tekniska avdelningen samt en assistent vid institutets rationaliseringstjänst, vilka skulle avlönas från detta anslag.

Vissa skäl kunna tala för en höjning av statens bidrag till hantverksinstitutets kursverksamhet. Det vore bl. a. önskvärt att åstadkomma en sänkning av institutets kursavgifter. Jag är dock icke för närvarande beredd att förorda någon anslagshöjning.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 145 000 kronor.

## [35] 15. Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning.

För budgetåret 1947/48 beviljades ett reservationsanslag av 70 000 kronor till utrustning och inredning vid statens hantverksinstitut. Till grund för anslagsberäkningen låg en av 1946 års utredning angående hantverksinstitutet upprättad plan, som innebar att av statsmedel skulle till institutets förfogande för nyanskaffning och komplettering av utrustning och inredning ställas ett belopp av 175 000 kronor, så fördelat på fyra budgetår, att för budgetåret 1947/48 skulle anvisas 70 000 och för vart och ett av de därpå följande tre budgetåren 35 000 kronor (se prop. 153/1947 s. 19 och 20 samt 33). För budgetåren 1948/49 och 1949/50 anvisades emellertid icke några medel för berörda ändamål.

*Styrelsen för statens hantverksinstitut* (skr. 18/8 1949) hemställer, att för nästa budgetår ett belopp av 116 000 kronor anvisas till utrustning och inredning. Utrustningen är avsedd att fördelas på olika avdelningar inom institutet enligt följande uppställning.

|                                   |        |
|-----------------------------------|--------|
| Bil- och motoravdelningen .....   | 12 000 |
| Elektrotekniska avdelningen ..... | 9 200  |
| Mekaniska avdelningen .....       | 21 500 |

|                                               |               |
|-----------------------------------------------|---------------|
| Smides- och svetsavdelningen .....            | 6 550         |
| Värme- och sanitetstekniska avdelningen ..... | 5 250         |
| Måleriverkstaden .....                        | 5 000         |
| Allmänt kemiska laboratoriet .....            | 19 500        |
| Livsmedelskemiska avdelningen .....           | 30 000        |
| Diverse .....                                 | 7 000         |
|                                               | <hr/> 116 000 |

Styrelsen framhåller bl. a., att komplettering av utrustningen på ett flertal avdelningar under senare år måst eftersättas samt att anskaffning av verktyg, instrument, laboratoriemateriel m. m. är nödvändig för att den numera väsentligt ökade kursverksamheten skall kunna bedrivas effektivt. Vad särskilt angår det allmänt kemiska laboratoriet föranledes behovet av nyanskaffning främst därav att Stiftelsen Svensk färg- och lackforskning, över vars utrustning institutet hittills kunnat disponera, väntas avflytta från institutet under innevarande budgetår.

#### *Föredraganden.*

I propositionen nr 153/47 förutsattes att statens hantverksinstitut skulle tilldelas medel för utrustningsändamål under budgetåren 1948/49 och 1949/50. Någon sådan medelsanvisning har dock ej kommit till stånd. Följden har blivit en eftersläpning i den år 1947 uppgjorda utrustningsplanen. Det synes önskvärt, att hantverksinstitutet nu beredes möjlighet att göra åtminstone den komplettering av utrustningen, som är mest av behovet påkallad. Jag tillstyrker därför, att 35 000 kronor anvisas här till för nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av hantverksinstitutet, meddela närmare bestämmelser om anslagets användning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

#### [36] 16. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien.

|                                      | Anslag  |
|--------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 878) ..... | 130 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 130 000 |

Av anslaget för innevarande budgetår avses 80 000 kronor för akademiens verksamhet och 50 000 kronor för den under akademiens ledning stående försöksstationen.

*Ingenjörsvetenskapsakademien* (skr. 31/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 15 500 kronor. Av detta belopp skulle 7 000 kronor användas till löneförhöjning åt Ingenjörsvetenskapsakademiens verkställande direktör, vilken därigenom skulle bli i stånd att ägna sig uteslutande åt akademien.

Återstoden, 8 500 kronor, avses för installation av varmvattenanläggning vid försöksstationen. Någon dylik anläggning blev nämligen av sparsamhetsskäl och på grund av materialbrist icke installerad då stationen uppfördes. I stället insattes i flertalet laboratorierum små elektriska varmvattenberedare. Enligt vad akademien uppger äro emellertid dessa numera otillräckliga och delvis obrukbara, vartill kommer att elektrisk vattenuppvärmning är oekonomisk för försöksstationens del.

*Statens tekniska forskningsråd*, vars yttrande inhämtats, tillstyrker akademiens framställning. Samtidigt framhåller forskningsrådet, att rådet jämlikt av Kungl. Maj:t den 24 oktober 1947 meddelat uppdrag inlett förhandlingar med akademien om förslag till avtal rörande de former, i vilka staten bör bidraga till kostnaderna för akademiens verksamhet, men att dessa förhandlingar ännu icke slutförts. Enligt rådet är ett bifall till akademiens hemställan icke ägnat att föregripa de pågående förhandlingarna.

*Byggnadsstyrelsen* vitsordar, att kostnaderna för installation av varmvattenanläggning vid försöksstationen vid nuvarande prisläge kunna beräknas till 8 500 kronor och att stationens utrustning genom sådan installation kommer att uppnå den standard, som ursprungligen avsetts.

#### *Föredraganden.*

Trots den betydelse som Ingenjörsvetenskapsakademien och dess försöksstation ha för den tekniska forskningen i vårt land kan jag för närvarande icke tillstyrka, att anslaget till akademien uppföres med högre belopp än för innevarande budgetår eller 130 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 130 000 kronor.

#### [37] 17. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 878) ..... | 40 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 57 600 |

Från anslaget bestrides större delen av kostnaderna för en teknisk expert i Amerikas förenta stater.

*Ingenjörsvetenskapsakademien* (skr. 31/8 1949) har före den svenska kronans devalvering hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 15 000 kronor till 55 000 kronor. Till stöd härför har akademien framhållit, att kostnaderna för den tekniske experten överskridit det anvisade beloppet. Bristen har enligt akademien täckts dels genom inkomster av särskilda uppdrag, som experten utfört, och dels genom medel som akademien skaffat på annat sätt. Kostnaderna för att fortsätta verksamheten i ungefär samma omfattning som hittills uppskattas av akademien — före krondevalve-

ringen — till 68 000 kronor. Av detta belopp beräknas emellertid 13 000 kronor kunna täckas genom inkomster av särskilda uppdrag, varför anslagsbehovet uppskattas till förut nämnda belopp av 55 000 kronor.

*Statens tekniska forskningsråd*, vars yttrande inhämtats, tillstyrker akademins framställning om höjning av anslaget till 55 000 kronor. Forskningsrådet erinrar samtidigt om att rådet i skrivelse den 20 september 1949 hemställt om utredning rörande Sveriges tekniskt-vetenskapliga representation i utlandet.

Med anledning av den svenska kronans devalvering har Ingenjörsvetenskapsakademien i särskilda promemorior (5/10 1949) hemställt, *dels* att anslaget för nästa budgetår måtte uppräknas med ytterligare 24 000 kronor till 79 000 kronor *och dels* att anslaget för innevarande budgetår måtte höjas med 14 600 kronor, motsvarande den kostnadsstegring som till följd av de ändrade valutaförhållandena beräknas uppkomma under tiden september 1949—juni 1950.

#### *Föredraganden.*

Under nuvarande förhållanden är jag icke beredd att förorda annan ändring av anslaget för nästa budgetår än att det på grund av den svenska kronans devalvering uppräknas med 17 600 kronor till 57 600 kronor. Till frågan om den av tekniska forskningsrådet begärda utredningen rörande Sveriges tekniskt-vetenskapliga representation i utlandet har jag ännu icke tagit ställning.

Vad angår den av Ingenjörsvetenskapsakademien på grund av krondevalveringen begärda höjningen av anslaget för innevarande budgetår tillstyrker jag, att akademien å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas det begärda beloppet, 14 600 kronor. Hemställan härom kommer jag att göra senare denna dag.

Under återopande av det anförda hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 57 600 kronor.

#### [38] 18. Statens tekniska forskningsråd.

|                                        | Anslag | Nettoutgift |
|----------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 . . . . .                      | 55 000 | 54 564      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 879) . . . . | 57 000 |             |
| 1950/51 (förslag) . . . . .            | 58 000 |             |

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 maj 1949 få under budgetåret 1949/50 av anslaget användas förslagsvis 32 000 kronor till ersättning åt sekreterare och annan personal, expenser m. m. Av detta belopp ha 2 000 kronor avsetts till att täcka tekniska forskningsrådets andel i kostnaderna för forskningsrådets samarbetsdelegation m. m. (jfr X ht 1949 s. 62).

## Yrkanden.

*Statens tekniska forskningsråd* (skr. 31/8 1949) anför, att rådet delvis omorganiserat sitt sekretariat och rationaliserat dess verksamhet. I samband härmed har anställts en kamrer med uppgift att handha rådets räkenskaper och därmed förenade arbetsuppgifter. Genom dessa åtgärder har organisationen bringats i närmare överensstämmelse med sekretariaten vid naturvetenskapliga och medicinska forskningsråden samt atomkommittén. Den kostnadsökning, som förorsakas av att en kamrer anställts, beräknas komma att balanseras genom besparingar på grund av rationaliseringen.

Rådet hemställer, att anslaget höjes med 6 500 kronor.

|                                                                                          |        |
|------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
|                                                                                          | Ökning |
| 1. Uppflyttning i lönegrad av sekreteraren Cg 29—Cg 33                                   |        |
| 2. Extra ordinarie anställning samt uppflyttning i lönegrad av registratören Cg 14—Ce 15 |        |
| Summa utgiftsökning för 1. och 2. ....                                                   | 3 000  |
| 3. Expenser .....                                                                        | 3 500  |
|                                                                                          | 6 500  |

## Motiv.

1. Uppflyttning av sekreterarbefattningen har tidigare begärts av rådet (skr. 31/8 1948). Som skäl har rådet åberopat arten och omfattningen av sekreterarens arbetsuppgifter samt att sekreterarens arbete och ansvar ökats, sedan den nuvarande lönegradsplaceringen fastställdes.

2. Registratorsbefattningen har av rådet tidigare (skr. 31/8 1948) föreslagits skola ändras till extra ordinarie tjänst i lönegraden Ce 14. I yttrande häröver har statskontoret ifrågasatt, om icke befattningen borde placeras i lönegraden Cg 15. I anknytning härtill har rådet nu yrkat befattningens placering i Ce 15.

3. På grund av sekretariatets växande arbete föreligger ökat behov av expensmedel. Rådets andel av kostnaderna för forskningsrådets samarbetsdelegation beräknas till 2 500 kronor för nästa budgetår mot 2 000 kronor för innevarande budgetår.

## Föredraganden.

Tekniska forskningsrådets äskanden om anslagshöjningar m. m. kan jag endast såtillvida biträda, att jag tillstyrker att till expenser och kostnader för forskningsrådets samarbetsdelegation m. m. anvisas ytterligare 1 000 kronor. Anslaget torde således böra uppföras med (57 000 + 1 000 ==) 58 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens tekniska forskningsråd* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

## [39] 19. Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.

|                                     | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 1 040 000 | 679 089     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 879) .... | 1 040 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 1 040 000 |             |

Från anslaget utdelas bidrag till tekniskt-vetenskaplig forskning och därmed sammanhängande arbete. Härom ha vissa bestämmelser meddelats av Kungl. Maj:t genom beslut den 6 maj 1949.

*Statens tekniska forskningsråd* (skr. 31/8 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes till 1 800 000 kronor. Rådet har härvid räknat med att i statsunderstöd under nästa budgetår utdela minst 150 000 kronor för elektronikforskning, ungefär 150 000 kronor för annan forskning inom olika områden av elektricitetsläran, ca 60 000 kronor för silikatkemisk forskning och forskning rörande cement och betong, minst 120 000 kronor för forskning på kraft- och bränsleområdet samt ca 720 000 kronor för fortsätta och nytillkommande forskningsarbeten inom andra teknikens grenar. Rådet avser vidare lägst 150 000 kronor för utredningar om åtgärder för att främja forskningen inom vissa särskilda forskningsområden, omkring 150 000 kronor till stipendier för att främja utbildning av unga tekniker och akademiker i forskningsmetodik under framstående forskares ledning, 150 000 kronor till bidrag till kostnaderna för studieresor och deltagande i vetenskapliga kongresser samt lägst 150 000 kronor till dokumentationsverksamhet och publicering av vetenskapliga uppsatser och avhandlingar. Vid sin beräkning av bidragsbeloppen för olika ändamål har rådet utgått från att årliga bidrag till forskning vid cement- och betonginstitutet samt till optisk forskning vid ett institut, som skulle inrättas för ändamålet, komma att utgå från särskilda anslag å riksstaten i enlighet med av rådet härutinnan gjorda framställningar. Rådet har vidare förutsatt, att ett statligt institut för byggnadsforskning inrättas på grundval av det förslag, som framlagts av 1947 års utredning för byggnadsfrågor, och att tillräckliga medel ställas till detta instituts förfogande för byggnadsteknisk forskning.

Rådet framhåller, att reservationen å anslaget, som den 1 juli 1949 utgjorde i runt tal 1 100 000 kronor, i huvudsak är bunden för skilda forskningsuppgifter enligt beslut av Kungl. Maj:t eller rådet. Det vid nyssnämnda tidpunkt disponibla beloppet uppgick sålunda endast till omkring 247 000 kronor.

Rådet anför vidare, att den hittillsvarande knappa medelstillgången nödvändiggjort en fortsatt restriktiv politik i fråga om tillstyrkande och beviljande av forskningsbidrag. Under budgetåret 1948/49 inkommo till rådet ansökningar om bidrag med sammanlagt 1 984 096 kronor. Å dessa ansökningar ha meddelats avslag eller gjorts nedprutningar motsvarande ett belopp av 713 400 kronor. Ett antal undersökningar av avsevärd betydelse ha måst nedläggas eller uppskjutas på grund av bristen på medel. Rådet framhåller, att det är av vikt för den industriella utvecklingen att den

grundläggande tekniskt-vetenskapliga forskningen gives tillräcklig vidd. Även vår ställning på exportmarknaden bestämmes enligt rådets uppfattning i hög grad av arbetet i forskningslaboratorierna. Icke minst ur denna synpunkt anser rådet nu en höjning av anslaget vara önskvärd.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla dels de i det föregående berörda framställningarna rörande årligt statsbidrag till cement- och betonginstitutet och rörande inrättande av ett statsunderstött optiskt institut, dels en hos Kungl. Maj:t gjord hemställan om statsbidrag till uppförande av nybyggnad för Glasinstitutet i Växjö.

Med skrivelse den 4 november 1941 överlämnade Skånska cementaktiebolaget till Kungl. Maj:t ett donationsbrev, vari bolaget å egna vägnar samt såsom garant och företrädare för elva andra företag inom cement- och betongbranschen förklarade sig vilja till svenska staten donera ett institut för forskning rörande cement och betong samt medel för institutets drift under tio år. Frågan om antagandet av donationserbudandet underställdes genom prop. 76/1942 riksdagens prövning. Beträffande de med donationen förknippade villkoren m. m. torde få hänvisas till propositionen.

Sedan riksdagen fattat beslut i anledning av nyssnämnda proposition (r. skr. 73/1942), förklarade sig Kungl. Maj:t genom beslut den 27 mars 1942 på Kungl. Maj:ts och kronans vägnar emottaga donationen. Genom sistnämnda beslut fastställde Kungl. Maj:t därjämte stadgar för stiftelsen »Svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm» samt ställde tomt till förfogande för byggnad för institutet.

För driften vid institutet ha donatorerna enligt åtagande i donationsbrevet ställt ett belopp av 100 000 kronor årligen till stiftelsens förfogande. Åtagandet gäller för en tid av tio år, räknat från och med år 1942. Bidrag till institutet ha även utgått från olika forskningsanslag å riksstaten.

*Styrelsen för Svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm* (skr. 31/8 1949) och *statens tekniska forskningsråd* (skr. 21/9 1949) föreslå, att Kungl. Maj:t genom avtal med stiftelsen förbinder sig att från och med budgetåret 1950/51 tills vidare så länge avtalet gäller, i första hand fem år, bidra till institutets verksamhet med ett belopp av 125 000 kronor för budgetår. Det årliga bidraget från donatorernas sida skulle enligt avtalsförslaget utgöra — utöver det belopp av 100 000 kronor, som enligt donationsbrevet årligen utgår till och med år 1951 — för budgetåret 1950/51 minst 150 000 kronor, för budgetåret 1951/52 minst 200 000 kronor och för varje därpå följande budgetår under avtalets giltighetstid minst 250 000 kronor. Vidare skulle donatorerna till stiftelsen utlåna vissa maskiner och apparater.

*Byggnadsstyrelsen, överstyrelsen för de tekniska högskolorna* (som bifogat yttranden från kollegienämnden och avdelningskollegium V vid tekniska högskolan i Stockholm), *kommerskollegium* (som överlämnat yttrande från Sveriges industriförbund), *statens provningsanstalt*, *statens kommitté för byggnadsforskning* och *Ingenjörsvetenskapsakademien* tillstyrka förslaget.

Statskontoret förklarar sig däremot icke nu kunna tillstyrka detsamma och åberopar därvid bl. a. att donatorernas årliga bidrag enligt donationsbrevet utgår till och med år 1951 och att den framtida organisationen av forskningsverksamheten på byggnadsområdet för närvarande är föremål för särskilda överväganden.

*Statens naturvetenskapliga forskningsråd och statens tekniska forskningsråd* (skr. 11/11 1949) ha gemensamt överlämnat en utredning med förslag om inrättande av ett optiskt institut, utarbetad av en av tekniska forskningsrådet tillsatt kommitté. Forskningsråden hemställa, att ett optiskt institut inrättas i enlighet med förslaget och att för budgetåret 1950/51 anvisas dels 86 500 kronor till institutets verksamhet, dels 80 000 kronor för påbörjande av institutets utrustning.

Framställningen har gjorts till föremål för remissförfarande, som ännu icke avslutats.

*Länsstyrelsen i Kronobergs län* (skr. 1/9 1949) har vidare med tillstyrkan överlämnat en av Stiftelsen Glasinstitutet i Växjö gjord framställning om statsbidrag med 100 000 kronor till en nybyggnad för det till stiftelsen hörande forskningsinstitutet med samma benämning. Av handlingarna i ärendet framgår bl. a. följande.

Till stiftelsen äro för närvarande anslutna trettiofem småglasbruk, vilka förbundit sig att under minst tre år lämna årliga bidrag till stiftelsens verksamhet. Stiftelsen har till ändamål att understödja och befordra undervisning och tekniskt-vetenskaplig forskning rörande glas och tillverkning av glas samt att tillhandagå med tekniska konsultationer på ifrågavarande område. Institutet, vari stiftelsen bedriver sin verksamhet, har hittills varit förlagt till provisoriska lokaler. Stadsfullmäktige i Växjö ha förklarat sig villiga att för en beräknad kostnad av 286 000 kronor låta uppföra en nybyggnad för institutet på villkor bl. a. att stiftelsen bidrager till byggnadskostnaderna med ett belopp av lägst 100 000 kronor. Utöver byggnadskostnaderna kräves för inredning och utrustning av byggnaden ett belopp av 100 000 kronor. De till stiftelsen anknutna glasbruken ha beslutat att sammanskjuta ett belopp av omkring 100 000 kronor. Därutöver skulle erfordras förenämnda statsanslag av 100 000 kronor.

Över stiftelsens framställning ha infordrade utlåtanden avgivits av *statskontoret*, *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* (som överlämnat yttranden från *kollegienämnden* och *avdelningskollegiet för kemi vid Chalmers tekniska högskola* samt *föreståndaren för institutionen för silikatkemisk forskning* vid samma högskola), *kommerskollegium* (som bifogat yttrande från *Sveriges industriförbund*), *statens tekniska forskningsråd*, *Ingenjörsvetenskapsakademien* och *1946 års glasindustrikommitté*. Alla dessa remissinstanser tillstyrka i huvudsak framställningen. *Byggnadsstyrelsen*, som granskat ritningarna till nybyggnaden, har funnit skäl till viss erinran mot byggnadens planering, men lämnat beräkningen av byggnadskostnaderna utan anmärkning.

*Föredraganden.*

Den tekniskt-vetenskapliga forskningen har en sådan betydelse för bl. a. vårt lands industriella utveckling, att det är befogat att ett kraftigt stöd lämnas densamma från statens sida. Med hänsyn till nödvändigheten att i nuvarande läge iakttaga sträng återhållsamhet med statsutgifterna kan jag emellertid för närvarande icke tillstyrka någon höjning av anslaget till tekniskt-vetenskaplig forskning m. m. Anslaget bör således upptagas med 1 040 000 kronor.

Av statsfinansiella skäl kan jag nu ej heller tillstyrka, att staten genom avtal förbinder sig att utge ett årligt bidrag till Svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid tekniska högskolan i Stockholm. Något anslag till detta ändamål torde således icke böra uppföras å riksstaten för nästa budgetår. Av skäl som nyss sagts kan jag icke heller förorda, att anslag anvisas såsom bidrag till uppförande av en byggnad åt Glasinstitutet i Växjö. Frågan om att inrätta ett statsunderstött optiskt institut torde få närmare övervägas, sedan remissbehandlingen av ärendet avslutats.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 1 040 000 kronor.

## [40] 20. Statens kommitté för byggnadsforskning.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 48 500 | 41 255      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 879) .. | 48 500 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 49 500 |             |

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1949 få under budgetåret 1949/50 av anslaget användas högst 39 000 kronor till avlöningar åt sekreterare och annan personal samt högst 4 500 kronor till utrustning och expenser.

*Statens kommitté för byggnadsforskning* (skr. 31/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 14 500 kronor. Av detta belopp avser kommittén 13 500 kronor till avlöningar åt sekreterare och annan personal samt 1 000 kronor till utrustning och expenser.

Kommittén anför, att arbetet på dess sekretariat blivit av allt större omfattning. För en nöjaktig behandling av de på sekretariatet ankommande arbetsuppgifterna anser kommittén det vara nödvändigt att dels hålla sekreterarbefattningen besatt med kvalificerad innehavare, dels ock ha anställda på heltid bl. a. två tekniska assistenter i stället för en assistent på heltid och en på halvtid som nu är fallet. Kommittén erinrar om att den vid sina anslagsäskanden för budgetåret 1949/50 utgått från att en höjning av sekreterararvodet till 19 200 kronor skulle vara tillräcklig för att tillförsäkra kommittén en kvalificerad sekreterare och att en anslagshöjning med 7 500

kronor skulle möjliggöra den erforderliga förstärkningen av den övriga personalen. Enligt kommitténs mening kan man emellertid icke längre grunda anslagsberäkningen på dessa antaganden. Kommittén vill därför nu ej närmare precisera vilken lön dess sekreterare kan tänkas komma att fordra och anför vidare, att antalet tekniska assistenter och lönerna till dem torde komma att bero på möjligheterna att intressera tekniker för arbete av ifrågasvarande karaktär.

Till stöd för sin framställning om ökade medel till utrustning och expenser anför kommittén, att det blivit allt svårare för sekretariatet att hålla utgifterna inom ramen för hittills anvisade medel utan att arbetet blir lidande. Kommittén har dessutom erhållit större lokaler, som sakna centralvärme och vilkas uppvärmning måste bekostas av anslagsmedel.

Beträffande den närmare motiveringen för kommitténs i petitaskrivelsen åberopade anslagsäskanden för budgetåret 1949/50 och de i anledning av dessa äskanden av statskontoret och statens lönenämnd avgivna utlåtandena må hänvisas till propositionen 152/1949.

#### *Föredraganden.*

Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1947 års utredning för byggnadsfrågor den 15 december 1948 avgivit ett betänkande med förslag om inrättande av ett statens byggnadsinstitut. Förslaget innebär bl. a., att anslagen till statens kommitté för byggnadsforskning, till byggnadsforskning och till standardiseringsverksamhet i vad avser byggstandardisering skulle utgå ur riksstaten och ersättas av vissa i betänkandet föreslagna anslag. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling. Någon proposition angående inrättande av ett statens byggnadsinstitut kommer emellertid icke att föreläggas årets riksdag. Vid sådant förhållande torde nyssnämnda tre anslag till byggnadsforskning och standardiseringsverksamhet även för nästa budgetår böra uppföras å riksstatens tionde huvudtitel.

Någon ökad medelsanvisning till avlöning åt sekreterare och annan personal hos statens kommitté för byggnadsforskning kan jag under nuvarande förhållanden icke tillstyrka. Jag erinrar emellertid om den möjlighet till underlättande av kommitténs arbete, som föreslagits av föredragande statsrådet i propositionen 152/1949 och som sedermera godtagits av riksdagen, nämligen att mer eller mindre permanent anlita från anslaget till Byggnadsforskning avlönade byggnadstekniska experter icke blott för egentliga forskningsuppgifter utan även för det löpande arbetet.

Då kommitténs verksamhet numera är förlagd till större lokaler, synas skäl föreligga för en höjning av det till expenser och utrustning avsedda beloppet i enlighet med kommitténs förslag. Jag förordar alltså, att anslaget för nästa budgetår uppföres med  $(48\,500 + 1\,000 =)$  49 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens kommitté för byggnadsforskning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 49 500 kronor.

## [41] 21. Byggnadsforskning.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 300 000 | 317 500     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 880) .. | 300 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 300 000 |             |

Genom beslut den 30 juni 1949 har Kungl. Maj:t meddelat vissa bestämmelser rörande anslagets användning. Bl. a. har därvid föreskrivits, att av anslaget ett belopp av 65 000 kronor skall utbetalas till samarbetskommittén för byggnadsfrågor för dess verksamhet under budgetåret 1949/50.

Statens kommitté för byggnadsforskning (skr. 31/8 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 140 000 kronor till 440 000 kronor. Kommittén åberopar därvid i huvudsak samma skäl som av kommittén anförts till stöd för motsvarande yrkande i fråga om anslaget för innevarande budgetår. Härutinnan torde få hänvisas till propositionen nr 152/1949 s. 3. Vid sin anslagsberäkning har kommittén icke upptagit medel till samarbetskommittén för byggnadsfrågor. Under hand har från denna kommitté meddelats, att dess anslagsbehov för nästa budgetår kan uppskattas till 35 000 kronor.

För närvarande är jag icke beredd att tillstyrka en höjning av anslaget till byggnadsforskning. Detta torde således böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

## [42] 22. Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 555 000 | 623 984     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 880) .. | 570 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 575 200 |             |

Från anslaget utgå årliga bidrag till täckande av vissa kostnader för verksamheten vid Svenska träforskningsinstitutet enligt ett med Stiftelsen Svensk träforskning träffat avtal (jfr prop. 284/1942) och ett med samma stiftelse ingånget tilläggsavtal (jfr X ht 1949 s. 66).

Y r k a n d e n.

*Styrelsen för Svenska träforskningsinstitutet* (skr. 31/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 12 000 kronor.

|                                       | Ökning | Minskning |
|---------------------------------------|--------|-----------|
| 1. Arvode åt styresmannen .....       | 2 000  |           |
| 2. Avlöning åt en avdelningschef..... |        | 10 528    |
| 3. Personalförstärkningar:            |        |           |
| 1 laborator .....                     | 11 988 |           |
| 1 inspektor (deltid) .....            | 4 800  |           |

|                          | Ökning | Minskning |
|--------------------------|--------|-----------|
| 4. Rörligt tillägg ..... |        | 60        |
| 5. Städning .....        | 3 800  |           |
|                          | 22 588 | 10 588    |
|                          | 12 000 |           |

6. Vidare har *Stiftelsen Svensk träforskning* (skr. 27/9 1949) hemställt, att medelsanvisningen till ersättningar åt institutets laboratorer, som enligt gällande tilläggsavtal åtnjuta lön med 11 988 kronor jämte rörligt tillägg, motsvarande avlöning åt statliga befattningshavare i 27 löneklassen, måtte beräknas efter 30 löneklassen och att laboratorernas pensionsförmåner måtte uppräknas i motsvarande mån.

#### Motiv.

1. Styrelsen framhåller, att det till 10 000 kronor för år bestämda arvodet till styresmannen, som har deltidstjänstgöring, icke höjdes, när de statliga avlöningsbidragen uppräknades i anslutning till 1947 års allmänna lönerreglering för statstjänstemän. Därjämte anför styrelsen, att styresmannens samordnande arbetsuppgifter blivit mera omfattande och maktpåliggande, sedan centrallaboratorierna vid institutet numera färdigställt (skr. 21/6 1949).

2. Chefen för institutets papperstekniska avdelning har utnämnts till professor vid tekniska högskolan från och med den 1 juli 1949. Vid sådant förhållande minskas enligt tilläggsavtalet avdelningschefens avlöning från 15 528 kronor jämte rörligt tillägg till 5 000 kronor.

3. Styrelsen anför, att chefen för institutets papperstekniska avdelning på en gång tjänstgjort såsom avdelningschef och som laborator. Sedan han utnämnts till professor vid tekniska högskolan (jfr punkt 2) och därigenom fått en ökad arbetsbörda, föreligger enligt styrelsen behov av en särskild laborator.

Styrelsen anför vidare (skr. 12/8 1949), att det visat sig omöjligt för chefen för institutets trätekniska avdelning att helt överblicka och leda avdelningens forskningsverksamhet, som är mycket omfattande. Styrelsen har därför anställt en inspektor för avdelningen med ett arvode av 4 800 kronor för år. Styrelsen anser, att inspektorn fullgör sådana arbetsuppgifter, som borde ha ålegat styresmannen om denne varit heltidsanställd. Till heltidsanställd styresman vid institutet utgår enligt tilläggsavtalet av statsmedel arvode med högst 19 800 kronor eller lön med högst samma belopp jämte rörligt tillägg. Styrelsen hemställer, att arvodet till inspektorn måtte få bestridas av statsmedel inom ramen för vad som återstår, sedan från nyssnämnda belopp dragits det till den nuvarande styresmannen utgående arvode.

4. Rörligt tillägg beräknas icke å arvodet till den avdelningschef, som utnämnts till professor (punkt 2); å andra sidan ökas posten med det rörliga tillägget å lönen för en laborator (punkt 3). Vid beräkningen har hänsyn tagits jämväl till belastningen å posten under budgetåret 1948/49.

5. Ökningen motiveras av styrelsen med belastningen å posten under de senaste tre budgetåren. Belastningen har sålunda utgjort respektive 14 460, 17 120 och 20 600 kronor, medan posten f. n. är beräknad till 13 500 kronor.

6. Stiftelsen anför, att institutets laboratorer utöver den av statsmedel utgående ersättningen, som inklusive rörligt tillägg för närvarande utgör 13 428 kronor för år, efter ungefär tre års anställningstid genom stiftelsens förmedling erhålla ett arvdestillägg om 2 400 kronor om året. Laboratorernas sammanlagda årslön utgör sålunda 15 828 kronor, vilket något överstiger begynnelselönen till en statlig befattningshavare i 30 löneklassen. Denna lön har enligt stiftelsen visat sig otillräcklig för att institutet skall få behålla sådana kvalificerade forskare, som institutet behöver för att uppnå goda resultat. En av styrelsen för institutet gjord utredning ger vid handen, att institutets laboratorer i fråga om löne- och pensionsförmåner äro sämre ställda än jämförliga befattningshavare på vissa andra håll. Laboratorerna böra enligt stiftelsens mening åtnjuta åtminstone motsvarande förmåner som lektorer vid läroverken. Stiftelsen har vid sin framställning fogat en av Laboratorsföreningen i Stockholm till styrelsen för institutet ingiven skrift, vari i huvudsak liknande synpunkter framföras.

#### Y t t r a n d e n.

*Statskontoret* framhåller att enligt gällande tilläggsavtal endast fyra laboratorer skola vara anställda vid institutet, såsom för närvarande också är fallet, och att den besparing, som uppstått därför att arvudet till en avdelningschef minskats vid dennes utnämning till professor, enligt tilläggsavtalet icke må användas till avlöning av annan personal. Då enligt statskontorets mening tillräckliga skäl icke föreligga för att nu ändra det så sent som år 1948 träffade tilläggsavtalet, avstyrker statskontoret framställningen i vad den avser förstärkning av personalen med en laborator. Däremot finner statskontoret sig kunna förorda, att styrelsen till avlöning av inspektorn för den trätekniska avdelningen bemyndigas att utöver eljest anvisade medel disponera så stort belopp, som motsvarar skillnaden mellan, å ena sidan, vad nuvarande styresmannen skulle ha åtnjutit i arvode om han varit heltidsanställd, dock högst styresmannens tidigare statslön såsom överdirektör, minskad med pension, och, å andra sidan, det arvode han uppbär i egenskap av styresman. I enlighet härmed skulle för berörda ändamål kunna få disponeras omkring 2 000 kronor, så länge styresmannen uppbär nuvarande arvode om 10 000 kronor. Styrelsens framställning om höjning av anslagsposten till städning har icke givit anledning till erinran från statskontorets sida.

Beträffande stiftelsens framställning om förbättrade löne- och pensionsförmåner för institutets laboratorer anför statskontoret, att löneställningen för statliga befattningshavare med nyreglerad avlöning och likartade arbetsuppgifter icke ändrats, sedan tilläggsavtalet med stiftelsen träffades, och att vid sådant förhållande skäl icke föreligga för en höjning av bidraget till berörda ändamål. Skulle vid en kommande tjänsteförteckningsrevision löneställningen för de statliga laboratorerna med nyreglerad avlöning ändras,

kommer enligt statskontorets mening frågan om en jämkning i förevarande hänseende av avtalet med stiftelsen i ett nytt läge.

*Statens lönenämnd* finner, under förutsättning att den allmänna lönestabiliseringspolitiken icke lägger hinder i vägen, icke anledning till erinran mot att styresmannens arvode höjes från 10 000 kronor till 12 000 kronor per år. Nämnden har icke heller något att erinra mot att till institutets laboratorer får utgå lön eller arvode motsvarande lön enligt 30 löneklassen.

*Statens tekniska forskningsråd* finner en höjning av styresmannens arvode skälig och tillstyrker framställningen i denna del liksom i vad den gäller ökade medel till städning. Ett bifall till styrelsens framställning om statsmedel till avlöning av ytterligare en laborator och av en inspektor förutsätter enligt rådet en ändring av gällande avtal. Rådet finner sig övertygat om behovet av den föreslagna laboratorsbefattningen och instämmer med styrelsen däri, att den hittills tjänstgörande avdelningschefen haft för stor arbetsbörda. Även med hänsyn till de numera utvidgade laboratorieresurserna inom ifrågavarande avdelning anser rådet motiverat att en laborator anställas vid avdelningen. För närvarande kommer merkostnaden för denna personalförstärkning icke att överstiga 1 500 kronor. Om emellertid avdelningschefssysslan i framtiden icke skulle bli förenad med en professur, komme merkostnaden att uppgå till omkring 12 000 kronor. Rådet inskränker sig därför till att föreslå sådant tillägg till avtalet, att den nya laboratorsbefattningen må inrättas för den tid avdelningschefsbefattningen är förenad med professur vid tekniska högskolan. Inrättandet av en inspektorsbefattning å trätekniska avdelningen anser rådet innebära en lösning av en för institutet betydelsefull angelägenhet i överensstämmelse med avtalets allmänna anda. Rådet tillstyrker därför att Kungl. Maj:t medger att en del av det för styresmannen beräknade arvodet må användas till avlöning av inspektorn enligt styrelsens förslag.

I sitt yttrande över stiftelsens framställning om förbättrade löne- och pensionsförmåner för institutets laboratorer framhåller rådet, att laboratorslönerna vid såväl textil- som träforskningsinstituterna ligga icke oväsentligt under motsvarande löner vid fackhögskolorna och avsevärt under de löner, som 1948 års universitetslönekommitté i sitt den 17 oktober 1949 avgivna betänkande föreslagit för laboratorsbefattningarna vid universitet och högskolor. En höjning av laboratorslönerna vid nyssnämnda institut förutsätter ändring av gällande tilläggsavtal. Rådet ifrågasätter emellertid, om icke förhandlingar härom böra upptagas först sedan det av 1948 års universitetslönekommitté framlagda förslaget varit föremål för närmare prövning i vad det avser laboratorernas löneställning.

#### *Föredraganden.*

I likhet med statens tekniska forskningsråd förordar jag, att en särskild laboratorsbefattning inrättas å träforskningsinstitutets papperstekniska avdelning för den tid chefen för avdelningen innehar professur vid tekniska högskolan. Till ifrågavarande laborator torde lön eller arvode böra utgå

av statsmedel enligt de bestämmelser, som genom tilläggsavtalet fastställts för övriga laboratorer vid institutet. För detta ändamål erfordras en anslagshöjning av (11 988 — 10 528 ==) 1 460 kronor. Under förutsättning att riksdagen medgiver anslagshöjningen och icke i övrigt har något att invända däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avtal med Stiftelsen Svensk träforskningsinstitutet om laboratorsbefattningens inrättande enligt nyss angivna grunder.

Styrelsens beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg kan jag godtaga. Med hänsyn till att anslagsposten till städning visat sig otillräcklig torde bidraget för detta ändamål böra höjas i enlighet med styrelsens hemställan. Då jag icke för närvarande anser mig kunna tillstyrka någon ytterligare ökning av medelsanvisningen till träforskningsinstitutet, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av (570 000 + 1 460 — 60 + 3 800 ==) 575 200 kronor.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t efter riksdagens godkännande (prop. 178/1949, r. skr. 255/1949) den 3 juni 1949 föreskrivit, att inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter skulle avsättas ett belopp av en miljon kronor att användas till viss forskningsverksamhet vid träforskningsinstitutet. Enligt en av styrelsen för institutet sedermera framlagd plan skall för ifrågavarande forskningsverksamhet under vart och ett av budgetåren 1949/50—1953/54 av detta belopp användas respektive 252 500, 272 500, 214 500, 189 500 och 71 000 kronor. Genom beslut den 25 november 1949 har Kungl. Maj:t ställt 252 500 kronor av de avsatta medlen till institutets förfogande att användas till forskningsverksamhet under budgetåret 1949/50 i huvudsaklig överensstämmelse med den framlagda planen. Beträffande dispositionen av återstoden av det avsatta beloppet skall enligt samma beslut Kungl. Maj:t framdeles budgetårsvis meddela bestämmelser.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 575 200 kronor.

[43] 23. Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 77 000 | 71 193      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 880) .. | 94 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 94 000 |             |

Jämlikt avtal, som den 18 februari 1943 träffats med Stiftelsen Svensk textilforskning, har staten förbundit sig bl. a. att genom årliga anslag bidra till kostnaderna för avlöning och pensionering av viss personal vid institutet samt att bekosta uppvärmning av institutets byggnad (prop. nr 201 och r. skr. nr 327 för år 1943). Efter att ha hört riksdagen har vidare Kungl. Maj:t genom beslut den 27 maj 1949 godkänt ett mellan statens tekniska forskningsråd för Kungl. Maj:t och kronan samt stiftelsen träffat

tilläggsavtal, för vars huvudsakliga innebörd en redogörelse lämnats i 1949 års statsverksproposition (X ht 1949 s. 68).

I enlighet med förslag av styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet (skr. 31/8 1949) uppföres anslaget för nästa budgetår med oförändrat belopp eller 94 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 94 000 kronor.

[44] 24. **Bidrag till Metallografiska institutet.**

|                                    | Anslag | Nettoutgift |
|------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                      | 23 700 | 17 678      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 881) ... | 23 700 |             |
| 1950/51 (förslag) .....            | 23 700 |             |

Enligt avtal, som träffats med Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning, skall staten svara dels för uppvärmning av Metallografiska institutets byggnad, dels för kostnaderna för arvoden till ordföranden och av Kungl. Maj:t förordnad ledamot av styrelsen för institutet.

*Föreståndaren för Metallografiska institutet* (skr. 17/9 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Då föreståndarens hemställan icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Metallografiska institutet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 23 700 kronor.

[45] 25. **Bidrag till Institutet för konserveringsforskning.**

|                                    | Anslag  | Nettoutgift |
|------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                      | 75 000  | 60 100      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 881).... | 75 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....            | 175 000 |             |

Från anslaget utgå årliga bidrag till täckande av bl. a. avlönings- och pensioneringskostnader för viss personal vid Institutet för konserveringsforskning i Göteborg enligt ett med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning träffat avtal (jfr prop. 140/1946) och ett med samma stiftelse ingånget tilläggsavtal (jfr X ht 1949 s. 70).

Enligt förstnämnda avtal skall staten även låta uppföra byggnader för institutet. Byggnadsanslag ha anvisats av 1946 och 1947 års riksdagar. Enligt senast utförda kostnadsberäkningar erfordras ytterligare anslag för detta ändamål. Denna och andra med institutets byggnadsfråga sammanhängande omständigheter anmälas under kapitalbudgeten.

*Styrelsen för Institutet för konserveringsforskning* (skr. 14/9 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 160 000 kronor till 235 000

kronor. Styrelsen beräknar, att tretton av institutets statsavlönade befattningshavare komma att vara anställda under hela budgetåret. Institutets verksamhet har nämligen i viss omfattning kunnat påbörjas i provisoriska lokaler. Utgående från att institutets byggnad skall kunna färdigställas under år 1949 förutser styrelsen vidare, att ytterligare sex statsavlönade befattningshavare komma att vara anställda under senare hälften av budgetåret. Anslagsbehovet för arvoden m. m. åt vissa styrelseledamöter samt för avlönings- och pensioneringskostnader uppskattas av styrelsen till i runt tal 199 000 kronor. Till omkostnader beräknar styrelsen 36 000 kronor, motsvarande 60 procent av den vid full drift beräknade summan.

#### Y t t r a n d e n.

*Statskontoret* påpekar, att anslagsbehovet under de av styrelsen angivna förutsättningarna rätteligen bör beräknas till ca 200 000 kronor. Enär emellertid institutet ännu icke erhållit byggnadstillstånd och det vid sådant förhållande måste anses mycket ovisst, om byggnaden kan disponeras under nästa budgetår eller i vart fall under någon större del därav, ifrågasätter statskontoret, om personal kan beräknas bli anställd i angiven omfattning. Statskontoret föreslår, att medelsanvisningen för nästa budgetår begränsas till 150 000 kronor.

*Statens tekniska forskningsråd* framför i likhet med statskontoret vissa erinringar mot styrelsens anslagsberäkning men tillstyrker framställningen i princip.

#### Föredraganden.

I likhet med statskontoret anser jag det vara synnerligen ovisst, om institutets byggnad kan färdigställas under nästa budgetår. Emellertid har, enligt vad jag erfarit, institutet möjlighet att i de provisoriska lokaler, vilka för närvarande stå till buds, bereda rum för den personalstyrka, som enligt styrelsens beräkningar skulle vara anställd under hela budgetåret. De på staten ankommande avlönings- och pensioneringskostnaderna för denna personalstyrka kunna, med beaktande av de av remissmyndigheterna framförda erinringarna, beräknas till i runt tal 137 000 kronor. Härtill komma kostnader för arvoden m. m. åt vissa styrelseledamöter med 2 000 kronor. Vad angår beräkningen av institutets omkostnader torde det av styrelsen föreslagna beloppet, 36 000 kronor, böra godtagas. I enlighet härmed bör anslaget för nästa budgetår bestämmas till 175 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

#### [46] 26. Bidrag till Hemmens forskningsinstitut.

|                                       | Anslag  |
|---------------------------------------|---------|
| 1948/49 .....                         | 80 000  |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1096) ..... | 80 000  |
| 1950/51 (förslag) .....               | 100 000 |

Genom beslut den 5 maj 1944 beviljade Kungl. Maj:t av det under elfte huvudtiteln anvisade reservationsanslaget till Vissa utredningar och undersökningar husmödrarnas samarbetskommitté och hushållslärarinnornas samorganisation ett statsbidrag för år 1944 av högst 50 000 kronor för bedrivande genom Hemmens forskningsinstitut av forskningsverksamhet rörande hemhushållning och hemarbete. För statsbidragets åtnjutande skulle gälla följande villkor.

1. Kostnaderna för verksamheten skulle till belopp, motsvarande minst statsbidragets storlek, bestridas av medel, som ställdes till förfogande av enskilda personer eller organisationer.

2. Stadgarna för forskningsinstitutet skulle godkännas av priskontrollnämnden och finge icke utan dylikt godkännande ändras.

3. Verksamheten vid forskningsinstitutet skulle bedrivas i samråd med priskontrollnämndens sektion för aktiv hushållning.

4. Ersättning till personal, som anställdes hos forskningsinstitutet, skulle godkännas av priskontrollnämnden.

5. Vid upphörande av forskningsinstitutets verksamhet finge beslut om disposition av institutets tillgångar icke bringas i verkställighet med mindre beslutet godkänts av Kungl. Maj:t.

Genom beslut den 3 juni 1949 beviljade Kungl. Maj:t Hemmens forskningsinstitut ett statsbidrag för år 1949 av högst 80 000 kronor för bedrivande av forskningsverksamhet rörande hemhushållning och hemarbete. Därvid föreskrevs, att för statsbidragets åtnjutande skulle i tillämpliga delar gälla de villkor, som angivits i Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut den 5 maj 1944. Därjämte skulle det åligga priskontrollnämnden att tillse, att kostnaderna för verksamheten bestredes till belopp, motsvarande minst statsbidragets storlek, av medel, som ställdes till förfogande av enskilda personer eller organisationer.

Enligt för Hemmens forskningsinstitut den 24 april 1944 antagna stadgar har institutet till uppgift att verka för systematisk rationalisering av arbetsförhållandena i de svenska hemmen genom forskning rörande de tekniska och ekonomiska problem, som äro förbundna med hemmens uppgifter som konsumtionscentra och arbetsplatser, med hänsynstagande till de psykologiska, hygieniska och sociala problem, som sammanhånga med hemmens allmänna uppgifter. Institutet utgör ett förmedlande och verkställande organ för dess medlemmar, vilka äro husmödrarnas samarbetskommitté och hushållslärarinnornas samorganisation.

*Hemmens forskningsinstitut* (skr. 9/11 1949) hemställer om statsbidrag med 125 000 kronor för budgetåret 1950/51 samt om befrielse från skyldigheten att erlägga hyra för institutets av byggnadsstyrelsen upplåtna lokaler.

I skrivelsen anföres, att institutet för verksamheten under 1949 erhållit bidrag från näringslivets sida på sammanlagt 90 000 kronor, att dessutom bidrag för vissa undersökningar erhållits av Byggstandardiseringen samt att delanslag för förarbetet till en större specialundersökning utlovats från statens tekniska forskningsråd. Ett visst överskott hade även erhållits från provningar som utförts för enskilda företags räkning. Det hade med stora

svårigheter lyckats institutet att genomföra de för 1949 planerade undersökningarna och att sköta en viss upplysningsverksamhet. Arbetet hade fått bedrivas med en underdimensionerad biträdespersonal och hade ställt mycket stora krav såväl på personalen som på undersökningsledarna. Rörande medelsbehovet för år 1950 anföres härefter.

Inför planeringen av verksamheten under 1950—51 står det klart, att aningen måste ett bättre ekonomiskt underlag erhållas eller också måste arbetsuppgifterna på Hemmens forskningsinstitut på något sätt begränsas. Att man skulle erhålla mera betydande anslagshöjningar från näringslivet synes otroligt med hänsyn till innevarande års erfarenheter. Att inskränka verksamheten vore en utväg men skulle medföra stora nackdelar inte minst med hänsyn till de växande krav som ställas på institutet från många olika håll. Med stor otålighet avvaktas t. ex. resultat från de pågående undersökningarna av hushållstvättmaskiner, golvmaterial, köksinredning o. s. v. Dessa undersökningar omfatta utrustning av stor betydelse för att underlätta hemarbetet och draga avsevärda kostnader vid anskaffning, varför konsumenterna livligt önska att få riktlinjer för sitt val. Det kan vidare framhållas, att Hemmens forskningsinstituts alltmer vidgade samarbete med andra institutioner, t. ex. standardiseringsorganen, gör det svårt att skära ner verksamheten utan att störa kontinuiteten även i dessa institutioners arbete.

Institutet vill vidare hänvisa till Kommittén för kvalitetsforskning och konsumentupplysning, som i sitt betänkande så klart ådagalagt behovet av Hemmens forskningsinstituts verksamhet. Institutet har därför gjort en uppskattning av sina medelsbehov för en verksamhet under 1950 av samma omfattning som under 1949 och lägger dessa beräkningar till grund för en begäran om ökat statligt bidrag.

Institutet vill framhålla, att dessa beräkningar gjorts utan att någon hänsyn tagits till de förslag rörande en vidgad upplysningsverksamhet som framlagts av Kommittén för kvalitetsforskning och konsumentupplysning. Om Kommitténs förslag skulle förverkligas skulle detta för institutets forskningsuppgifter vara en stor fördel, enär då särskild personal inom en upplysningsavdelning kunde taga hand om en väsentlig del av de kontakter utåt som nu påvilar undersökningsledarna. Vidare skulle utgivningen av populära broschyrer med resultat från institutets undersökningar underlättas. Inom ramen för institutets nuvarande budget är det svårt att — även om de populära broschyrerna i längden bli självbärande — finansiera tryckningen av en populär broschyr i stor upplaga.

Vidare vill institutet framhålla, att uppskattningen av medelsbehovet gjorts med utgångspunkt från den nuvarande lönesättningen för personalen. Institutet har emellertid mottagit en skrivelse från Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund med krav på att personalen skulle inplaceras i den statliga löneplanen och med ett förslag om hur inplaceringen skall ske, som skulle, om det genomfördes, medföra en ökning av institutets lönekostnader med 14 000 kronor.

Den begärda hyresbefrielsen skulle avse dels de lokaler i gamla Karolinska institutet, som forskningsinstitutet disponerat sedan den 1 oktober 1948, och dels de lokaler i bränslekommissionens baracker, till vilka institutet komme att flytta före 1949 års utgång.

Över institutets framställning har *statens priskontrollnämnd* den 24 november 1949 avgivit utlåtande, i vilket nämnden tillstyrker det av institutet begärda statsbidraget om 125 000 kronor. Beträffande ansökningen om hy-

resbefrielse anför nämnden, att en sådan förmån borde till sitt värde fixeras, vilket lättast kunde ernås genom att hyresbefrielsen gäves formen av en förhöjning av statsbidragets belopp.

#### *Föredraganden.*

I sitt våren 1949 avgivna betänkande har 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning bland annat föreslagit, att Hemmens forskningsinstitut utbygges genom att vid detsamma inrättas en särskild upplysningsavdelning. En sådan omorganisation torde emellertid, så vitt nu kan bedömas, icke vara att vänta före utgången av nästkommande budgetår. Forskningsinstitutet torde därför tillsvidare komma att fortsätta sin verksamhet i nuvarande form. En förutsättning härför är dock, att institutet även i fortsättningen erhåller statens stöd, och jag är också beredd att förorda statsbidrag till verksamheten under år 1950.

Enligt vad jag inhämtat torde institutets hyreskostnader i de nya lokalerna, inberäknat värme, komma att uppgå till i runt tal 25 000 kronor per år. Institutet har anhållit om befrielse från skyldigheten att erlægga hyra för sina lokaler. Jag anser emellertid, i likhet med priskontrollnämnden, att sådan befrielse icke bör komma i fråga utan att hyreskostnaden bör beaktas vid avvägningen av statsbidragets storlek. Med hänsyn till det statsfinansiella läget kan jag icke tillstyrka den av institutet begärda höjningen av statsbidraget till 125 000 kronor men vill dock, med tanke på den i förhållande till institutets budget betydande hyreskostnaden, förorda ett statsbidrag på 100 000 kronor. Då såsom institutet påpekat man inte torde kunna vänta, att ett belopp, motsvarande det ökade statsbidraget, kommer att tillskjutas från enskilt håll, synes kravet på att sådana bidrag skola uppgå till samma belopp som statsbidraget icke längre kunna helt vidhållas. Sålunda synes för den del av statsbidraget, som svarar mot halva hyreskostnaden, icke böra krävas något bidrag från enskilt håll.

Jag vill i detta sammanhang nämna, att jag senare denna dag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Bidrag till Hemmens forskningsinstitut å tilläggsstat II för innevarande budgetår anvisa ett anslag av 42 000 kronor till täckande av vissa flyttnings- och inredningskostnader samt som bidrag till hyreskostnaderna för tiden fram till budgetårets slut.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hemmens forskningsinstitut* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

#### [47] 27. Bidrag till Aktiebolaget Ceaverken för vissa forskningsarbeten.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 881) ..... | 40 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 40 000 |

Genom beslut den 9 september 1949 har Kungl. Maj:t förordnat, att anslaget för innevarande budgetår må användas i huvudsaklig överensstämmelse med en av styrelsen för Aktiebolaget Ceaverken framlagd plan, en-

ligt vilken 25 000 kronor avses till avlöning till forskare vid fabriken i Strängnäs, 8 000 kronor till material och 7 000 kronor till apparatur och driftkostnader för laboratorier.

*Styrelsen för Aktiebolaget Ceaverken* (skr. 22/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 20 000 kronor till 60 000 kronor.

Styrelsen anför, att det från anslaget bekostade forskningsarbetet i första hand skall inriktas på att förbättra kvaliteten på den av bolaget tillverkade röntgenfilmen, att undersöka och klassificera vissa nya råvaror och att utvidga bolagets produktionsområde i fråga om ljuskänsligt fotografiskt material för sjukvårds- och militära beredskapsändamål. Vidare framhåller styrelsen, att under de senaste åren framkommit hjälpmedel för forskningen i form av instrument och mätapparater, byggda på helt nya principer. Genom utnyttjande av sådan apparatur skulle bolagets forskningsarbete enligt styrelsen i hög grad påskyndas och underlättas. Styrelsen anser det emellertid icke vara möjligt för bolaget att av driftmedel bestrida utgifterna för anskaffning av dylik modern utrustning i den utsträckning, som vore önskvärd med hänsyn bl. a. till ifrågasättande forsknings beredskapskaraktär.

#### Yttranden.

*Chefen för försvarsstaben* anser det ur beredskapssynpunkt vara angeläget att Ceaverkens utrustning snarast moderniseras. Som villkor för högt statsbidrag bör enligt försvarsstabschefen gälla, att minst ett mot höjningen svarande belopp kommer produktionen av röntgenfilm till godo.

*Sjukvårdsberedskapsnämnden* framhåller, att den av bortfallet av importen från Amerikas förenta stater förorsakade bristen i landets försörjning med röntgenfilm delvis kan täckas av Ceaverkens produktion av sådan film, under förutsättning att filmens kvalitet är tillfredsställande. För att ernå en kvalitetsförbättring har nämnden i samråd med Svenska radiologförbundet och bolaget bl. a. utsett en kontrollant för tillverkningen. Då emellertid filmens kvalitet tidvis försämrats, har åt en särskild delegation uppdragits att utreda orsakerna härtill ävensom möjligheterna att snabbt förbättra filmens egenskaper. Delegationen har efter förberedande undersökningar ansett sig böra rekommendera bolaget att intensifiera sitt forskningsarbete närmast i form av ökad provtagning och kontroll. För sådant ändamål erfordras enligt nämnden en förstärkning av fabriken resurser i fråga om instrument och apparater. Nämnden, som till sitt yttrande fogat en av bolaget uppgjord förteckning å de instrument och apparater, som anses behövliga, tillstyrker en anslagshöjning enligt styrelsens förslag.

Nämnden uttalar, att bolagets forskningsarbete bör koncentreras på de produkter för sjukvårdsändamål och för försvarets behov, vilka äro viktigast ur beredskapssynpunkt. Att utsträcka forskningen till andra stora och ännu oprövade områden skulle enligt nämndens mening på ett olyckligt sätt splittra bolagets redan knappa resurser. Nämnden ifrågasätter,

huruvida icke en forskningskommitté på förslagsvis tre personer borde tillsättas för att ge bolaget råd och anvisningar rörande forskningsarbetets organisation och inriktning.

Nämnden anser vidare, att den för forskningsarbetet avsedda personalen är otillräcklig och bör förstärkas med en assistent. Slutligen uttalar nämnden, att styrelsen för bolaget, i mån av behov bör vara oförhindrad att av företagets driftmedel disponera erforderligt belopp för forskningsändamål.

*Statens tekniska forskningsråd* instämmer i stort sett i sjukvårdsberedskapsnämndens yttrande och förklarar sig berett att medverka vid utväljandet av ledamöter i den av sjukvårdsberedskapsnämnden föreslagna rådgivande forskningskommittén.

Även *Ingenjörsvetenskapsakademien* tillstyrker styrelsens framställning.

#### *Föredraganden.*

Den av Aktiebolaget Ceaverken bedrivna tillverkningen av röntgenfilm m. m. synes mig både med hänsyn till nuvarande försörjningsläge och ur beredskapssynpunkt vara av stor betydelse. Såsom ock riksdagens revisorer framhållit i sin nyligen avgivna berättelse är det angeläget, att bolaget sättes i stånd att intensifiera sitt forskningsarbete för att därigenom förbättra produkternas kvalitet. För att på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra denna uppgift bör bolagets forskningsavdelning utrustas med tidsenliga instrument och mätapparater. Jag kan dock icke nu tillstyrka, att medel för detta ändamål anvisas å riksstaten. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

I fråga om forskningsarbetets inriktning torde de av remissmyndigheter-na angivna synpunkterna böra beaktas i möjligaste mån. Sjukvårdsberedskapsnämndens förslag angående tillsättande av en forskningskommitté med uppgift att lämna bolaget råd och anvisningar rörande forskningsarbetets inriktning och organisation synes böra övervägas. Spörsmålet i vilken utsträckning driftmedel skola få disponeras för forskningsändamål bör bedömas med hänsynstagande till det ekonomiska utfallet av bolagets verksamhet och torde icke i detta sammanhang påkalla något ställningstagande från min sida.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Aktiebolaget Ceaverken för vissa forskningsarbeten* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

#### [48] 28. Atomenergiforskning m. m. inom Aktiebolaget Atomenergi.

|                                     | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 2 000 000 | 750 000     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 882) .... | 500 000   |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 4 000 000 |             |

Aktiebolaget Atomenergi bildades i november 1947 med ett aktiekapital av 3 500 000 kronor, varav staten tecknade 2 000 000 kronor och enskilda intressenter 1 500 000 kronor. Beträffande ändamålet med bolagets verksamhet m. m. må hänvisas till prop. 313/1947. Å förevarande anslag ha hittills anvisats sammanlagt 4 500 000 kronor. Endast en mindre del av de anvisade medlen har hittills ställts till bolagets förfogande.

*Styrelsen för Aktiebolaget Atomenergi* (skr. 10/9 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 5 000 000 kronor. Styrelsen framhåller att reservationen å anslaget den 1 juli 1949 utgjorde 3 250 000 kronor och att för budgetåret 1949/50 anvisats ett belopp av 500 000 kronor. Kostnaderna för bolagets verksamhet under sistnämnda budgetår uppskattas av styrelsen till 4 415 000 kronor. Härav utgöra enligt vad som inhämtats från styrelsen 2 500 000 kronor beräknade kostnader för investeringar i vissa nyanläggningar. Styrelsen förutsätter att av dessa kostnader ett belopp av 1 000 000 kronor skall täckas med anlitan- de av bolagets aktiekapital och återstoden eller 1 500 000 kronor bestridas från anslaget. Behållningen å anslaget den 1 juli 1950 skulle sålunda enligt styrelsens beräkningar komma att uppgå till  $(3\,250\,000 + 500\,000 + 1\,000\,000 - 4\,415\,000 =)$  335 000 kronor. För budgetåret 1950/51 beräknas kostnaderna för bolagets verksamhet, fränsett viss materialanskaffning för vilken styrelsen icke för närvarande ansett sig böra äska några medel, till 5 640 000 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår utgör sålunda efter frånräknande av reservationen  $(5\,640\,000 - 335\,000 =)$  5 305 000 kronor, vilket belopp i petitaskrivelsen avrundats till 5 000 000 kronor. Styrelsen anför, att de beräknade kostnaderna måste anses representera ett minimum för verksamheten inom bolaget, om detta skall vara i stånd att effektivt fullgöra sin uppgift.

#### Yttranden.

*Försvarets forskningsanstalt* och *atomkommittén* tillstyrka styrelsens framställning.

*Statskontoret* har förklarat sig icke kunna bedöma behovet av de äskade anslagsmedlen. Med anledning av styrelsens avsikt att under innevarande budgetår i viss utsträckning bestrida investeringskostnader med anslagsmedel framhåller statskontoret, att ifrågavarande kostnader i princip böra i sin helhet täckas av aktiekapitalet eller upplånade medel. Då det emellertid från bolagets sida upplysts att det är ovisst om arbetsprogrammet kommer att i sin helhet fullföljas samt att de planerade nyanläggningarna delvis äro av mera tillfällig beskaffenhet och kunna bli föremål för omedelbar avskrivning, har statskontoret ansett sig böra inskränka sig till att uttala, att anläggningarna, i den mån de erhålla mera fast karaktär, böra finansieras med anlitan- de av aktiekapitalet eller genom upptagande av lån.

#### Föredraganden.

Såsom framgår av propositionen nr 313/1947 var avsikten ursprungligen, att största delen av det aktiekapital, som tillfördes Aktiebolaget Atomenergi,

skulle investeras i ett anrikningsverk för kolm vid Kvarntorp. Sedermera har det visat sig, att bolaget kan ha behov av att använda aktiekapitalet för andra ändamål. Någon erinran häremot synes icke böra göras. Jag förutsätter emellertid, att bolaget i förväg underrättar Kungl. Maj:t om avsedda större kapitaldispositioner.

Med anledning av statskontorets uttalande rörande finansieringen av bolagets anläggningar vill jag erinra om att bolagets närmaste uppgift är att bedriva forskning angående möjligheterna att praktiskt utnyttja atomenergien för fredliga ändamål. Det synes mig ligga i sakens natur — och härutinnan bestyrkes jag i min uppfattning av de upplysningar jag kunnat inhämta om erfarenheterna i utlandet — att en dylik forskningsverksamhet icke under åtskilliga år framåt kan beräknas lämna sådana resultat, på vilka det är möjligt att grunda en kommersiell drift, som medgiver förräntning och amortering av investerat kapital enligt affärsmässiga principer. Jag finner det också naturligt, att bolaget för sin verksamhet behöver uppföra såväl anläggningar av mera fast karaktär som jämförelsevis kostnadskrävande försöksanordningar och andra tillfälliga anläggningar, vilka med hänsyn till sin beskaffenhet böra göras till föremål för snabbare eller omedelbar avskrivning. I princip är jag ense med statskontoret därom, att fasta anläggningar böra finansieras med anlitage av aktiekapitalet eller genom upptagande av lån. Med hänsyn till beskaffenheten av bolagets verksamhet och investeringsbehov anser jag emellertid, att det i vissa fall kan befinnas lämpligast att använda anslagsmedel för finansiering av bolagets investeringar. Om riksdagen icke har något att invända däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra i vilken utsträckning medel från förevarande anslag må användas för investeringsändamål.

Såsom framgår av statskontorets yttrande, har från bolagets sida upplysts, att det är ovisst om bolagets arbetsprogram för innevarande budgetår kommer att fullföljas i sin helhet. Enligt vad jag erfarit har genomförandet av bolagets investeringsplaner delvis redan något försenats, vilket medför, att anslagsmedel icke torde komma att tagas i anspråk under innevarande budgetår i av styrelsen beräknad utsträckning och att sålunda reservationen vid ingången av nästa budgetår kan förväntas bli större än som beräknats i *petita*. Med hänsyn härtill anser jag, att en höjning av anslaget till 4 000 000 kronor bör vara tillräcklig för att tillgodose bolagets medelsbehov för verksamheten under nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Atomenergiforskning m. m. inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

[49] 29. Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning.

|                                      | Anslag  |
|--------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 882) ..... | 150 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 150 000 |

Till planläggning av torvforskning m. m. anvisade 1947 års riksdag (prop. nr 308, r. skr. nr 402) ett reservationsanslag av 200 000 kronor. Genom beslut den 29 augusti 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt Aktiebolaget Svensk torvförädling att verkställa ifrågavarande planläggning och anvisade av anslaget ett belopp av 50 000 kronor att användas till bestridande av därmed sammanhängande kostnader. Den 3 mars 1948 överlämnade bolaget ett förslag till plan rörande det fortsatta forsknings- och försöksarbetet på torvområdet. Genom beslut den 11 juni och 30 juli 1948 ställde Kungl. Maj:t återstående 150 000 kronor till bolagets disposition att användas dels för arbete med planläggning av torvforskning, dels för visst forsknings- och försöksarbete på torvområdet.

I skrivelse den 29 september 1948 hemställde därefter bolaget, med åberopande av nyssnämnda plan, att bolaget måtte få i uppdrag att organisera och bedriva statlig torvforskning, att ett anslag å 600 000 kronor under budgetåret 1949/50 måtte ställas till bolagets förfogande för uppförande av ett forskningslaboratorium samt att ett anslag å 300 000 kronor måtte anvisas för att täcka kostnaderna för forskningsverksamheten under samma budgetår.

För den av bolaget framlagda planen och däröver avgivna remissyttranden samt för den av bolaget påbörjade forskningsverksamheten redogjordes i föregående års statsverksproposition (X ht 1949 s. 74 ff.). Jag anförde därvid, att jag ansåge det önskvärt att den av bolaget bedrivna torvforskningen finge fortgå och vidare utvecklas. I fråga om medelsanvisningen till bolaget för budgetåret 1949/50 förklarade jag mig emellertid icke beredd att förorda större anslag än 150 000 kronor, vilka medel i första hand borde användas för forskning beträffande torvens avvattning. Jag uttalade vidare, att förutsättningar alltså torde föreligga för bolaget att inom Ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation erhålla vissa lokaler för forskningsverksamheten. Med bifall till vad Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen sålunda föreslagit anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 under förevarande anslagsrubrik ett belopp av 150 000 kronor.

*Styrelsen för Aktiebolaget Svensk torvförädling* (skr. 29/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor till 250 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att bolagets forskningsverksamhet skall fortgå och ytterligare utvecklas samt redogör för de arbetsuppgifter, som bolaget ämnar bearbeta under nästa budgetår. Styrelsen anför vidare, att undersökningar pågå rörande olika möjligheter att lösa frågan om uppförande av ett laboratorium för bolagets forskningsarbete och att styrelsen önskar avvakta resultaten av dessa undersökningar, innan anslag äskas för ändamålet.

#### *Föredraganden.*

Ehuru det vore önskvärt, att Aktiebolaget Svensk torvförädling gäves tillfälle att ytterligare utvidga sin forskningsverksamhet på torvområdet, anser jag mig icke under nuvarande förhållanden kunna tillstyrka den begärda anslagshöjningen. Anslaget torde således böra uppföras med oförändrat belopp eller 150 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för  
torvforskning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservations-  
anslag av 150 000 kronor.

[50] 30. Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk  
och småindustri.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 270 000 | 270 000     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 882) .. | 270 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 270 000 |             |

Med anlitande av detta anslag har Kungl. Maj:t genom beslut den 14 oktober 1949 utdelat statsbidrag för budgetåret 1949/50 till åtta företagareföreningar samt Sveriges hantverks- och småindustriorganisation.

Småföretagsutredningen avgav den 4 februari 1946 ett betänkande rörande kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder (SOU 1946: 22). Sedermera ha riksdagsledamoten Ulla Lindström, byråsekreteraren O. Petersson och statssekreteraren R. Sterner fått i uppdrag att sammanfatta resultaten av viss inom handelsdepartementet utförd fortsatt utredning rörande åtgärder, ägnade att främja utvecklingen inom hantverk och småindustri. I anledning härav ha nämnda sakkunniga den 22 juni 1949 avgivit en promemoria angående utvidgad rådgivnings- och kreditverksamhet för hantverk och småindustri. Promemorian innefattar i väsentliga delar en överarbetning av de förslag som framlagts av småföretagsutredningen. I promemorian framhålles inledningsvis att uppbyggandet av en riksomfattande organisation till stöd åt småföretagare bör betraktas som ett viktigt led i samhällets beredskap mot en depression. Även under högkonjunkturer är det emellertid enligt de sakkunniga angeläget att mer ingående än hittills följa utvecklingen av småföretagsverksamheten.

De sakkunniga förutsätta, att en företagareförening efterhand tillskapas i varje län. Föreningarnas huvuduppgifter skola bestå i teknisk och ekonomisk rådgivning samt åtgärder för att förbättra småföretagens kreditmöjligheter. Den av de nu förefintliga företagareföreningarna bedrivna direkta lånerörelsen bör emellertid enligt de sakkunniga avvecklas och ersättas av ett kreditgarantisystem, som innebär att företagareföreningarna erhålla rätt att teckna statliga kreditgarantier för lån i den nya statliga affärsbanken, övriga affärsbanker samt sparbankerna. Med utgångspunkt från ränteläget i juni 1949 föreslås räntesatsen för dylika lån till 4,5 procent, varav viss del (1,3 procent) betraktas som riskpremie. Dessa premier skola föras till en för varje förening inrättad säkerhetsfond, från vilken eventuella förluster å garantilån skola täckas. Garantibeloppet för budgetåret 1950/51 föreslås till 3 000 000 kronor. Till föreningarna före kreditgarantisystemet utgivna lånemedel, ca 9 000 000 kronor, skola successivt återbe-

talas till statsverket. Utbyggnaden av företagareföreningsorganisationen förutsättes ske successivt under 4—6 år, varvid 2 å 3 nya föreningar avses tillkomma årligen. Till administrationsbidrag till föreningarna under budgetåret 1950/51 föreslå de sakkunniga ett anslag av 375 000 kronor.

Över promemorian ha yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer.

*Kommerskollegium* (skr. 1/9, 12/9 och 14/9 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 180 000 kronor till 450 000 kronor. Kollegium anför, att för budgetåret 1950/51 ansökningar om statsbidrag å tillhoppa 425 188 kronor inkommit till kollegium. Den av ämbetsverket begärda anslagshöjningen avser dels ökning av hittills utgående bidrag med 26 000 kronor, dels bidrag till ytterligare sju länsorgan med 140 000 kronor, dels slutligen 14 000 kronor för oförutsedda utgifter.

#### *Föredraganden.*

Det föreliggande förslaget angående åtgärder till stöd för hantverk och småindustri har varit föremål för överväganden inom handels- och socialdepartementen. Det synes emellertid knappast möjligt — bl. a. med hänsyn till pågående utredningar rörande näringslivets lokalisering, beträffande den framtida investeringskontrollen samt angående ändringar i banklagstiftningen — att för närvarande taga slutgiltig ståndpunkt till förslaget. Under sådana omständigheter torde anslag för upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri nu i vanlig ordning böra äskas hos riksdagen. Någon höjning av anslaget kan jag icke för närvarande tillstyrka utan detta synes böra bestämmas till oförändrat belopp eller 270 000 kronor. Fördelningen av bidragen torde liksom hittills få bero på prövning framdeles av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kronor.

#### [51] 31. Upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor.

Anslaget är i gällande riksstat upptaget med 1 000 000 kronor. Beträffande anslagets tillkomst och ändamål hänvisas till propositionen 141/1949.

Då jag för närvarande ej är beredd att taga ställning till frågan om anslagets storlek för nästa budgetår, torde anslaget i riksstatsförslaget böra upptagas allenast med beräknat belopp av samma storlek som innevarande års anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor* för budgetåret 1950/51 beräkna ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

## [52] 32. Resestipendier till teoretiskt och praktiskt bildade tekniker.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 882) ..... | 10 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 10 000 |

Enligt kungörelsen den 14 september 1944, nr 621, vilken innehåller närmare bestämmelser om anslagets användning, skola från anslaget utdelas stipendier för utrikes studieresor.

*Kommerskollegium* (skr. 29/8 1949) hemställer, att anslaget höjes till 20 000 kronor. Kollegium anför, att efterfrågan på dessa stipendier varit livlig och att ett stort antal ansökningar från väl kvalificerade sökande måst avslås på grund av anslagets knapphet.

I nuvarande läge anser jag mig icke kunna tillstyrka ökad medelsanvisning för detta ändamål. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier till teoretiskt och praktiskt bildade tekniker* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

## [53] 33. Befrämjande av hemslöjden.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 882) ..... | 50 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 50 000 |

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 maj 1949 skall från anslaget utgå 24 000 kronor till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund, 17 000 kronor till understöd åt de provinsiella hemslöjdsföreningarna samt högst 9 000 kronor till särskilda hemslöjdsändamål. Fr. o. m. budgetåret 1947/48 har Kungl. Maj:t dessutom av sparade räntemedel från manufakturförslagslånefonden anvisat bidrag till avlöning åt hemslöjdskonsulenter. Årets bidrag utgör 100 000 kronor. Innevarande budgetår ha vidare från samma fond anvisats högst 6 000 kronor såsom ytterligare bidrag till riksförbundets verksamhet.

*Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund* (skr. 16/8 1949) hemställer, att till befrämjande av hemslöjden måtte anvisas tillhopa minst 206 000 kronor, varav 30 000 kronor till förbundets verksamhet, minst 17 000 kronor för understöd åt de provinsiella hemslöjdsföreningarna, minst 9 000 kronor till särskilda hemslöjdsändamål och 150 000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för hemslöjdskonsulenter. Förbundet framhåller bl. a., att det med hänsyn till konsulentorganisationens stora betydelse är synnerligen önskvärt att det nuvarande provisoriet ersättes med en mera fast organisation. En väsentlig höjning av statsbidraget till konsulentkostnaderna förklaras vara en förutsättning för att konsulentverksamheten skall kunna bli verkligt effektiv.

*Kommerskollegium* tillstyrker förbundets hemställan med den jämkningen att bidraget till hemslöjdskonsulenterna föreslås utgå med 130 000 kronor.

Det å riksstaten anvisade anslaget till befrämjande av hemslöjden torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp och fördelas enligt samma grunder som innevarande budgetår. Frågan om ytterligare bidrag av fondmedel torde senare, efter särskild ansökan, få prövas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t nu måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[54] 34. Bidrag till Svenska slöjdföreningen.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 883) ..... | 50 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 50 000 |

*Styrelsen för Svenska slöjdföreningen* (skr. 28/9 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 35 000 kronor. Av de ytterligare begärda medlen skulle föreningen använda 12 000 kronor för utredningsarbete, 17 000 kronor för speciella uppgifter i samband med föreningens upplysningsverksamhet samt 6 000 kronor för förmedlings- och konsultationsverksamhet.

*Kommerskollegium*, vars yttrande inhämtats, tillstyrker, att anslaget uppräknas med 20 000 kronor.

Ehuru Svenska slöjdföreningens verksamhet framstår som behjärtansvärd kan jag i nuvarande läge icke förorda ökat statsbidrag till föreningen. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska slöjdföreningen* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[55] 35. Bidrag till standardiseringsverksamheten.

|                                      | Anslag  |
|--------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 883) ..... | 400 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 400 000 |

Beträffande bestämmelserna för anslagets användning hänvisas till statsliggaren.

*Sveriges standardiseringskommission* (skr. 10/9 1949) har — före den svenska kronans devalvering — hemställt, att anslaget måtte höjas med 68 000 kronor. Kommissionen har i skrivelsen uppgivit storleken av de statsbidrag för nästa budgetår, varom olika kommittéer och organisationer ansökt hos kommissionen. De begärda beloppen och det medelsbehov kommissionen beräknar för sin egen verksamhet under nästa budgetår ävensom

fördelningen av statsanslaget för innevarande budgetår enligt särskilda, från kommissionen inhämtade uppgifter framgå av följande tablå.

|                                                       | 1949/50<br>Disponerade<br>belopp | 1950/51<br>Åskade<br>belopp |
|-------------------------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|
| Sveriges standardiseringskommission . . . . .         | 55 000                           | 55 000                      |
| Svenska verkstadsindustrins standardcentral . . . . . | 70 000                           | 85 000                      |
| Svenska elektriska kommissionen . . . . .             | 21 000                           | 30 000                      |
| Byggstandardiseringen . . . . .                       | 185 000                          | 200 000                     |
| Metallnormcentralen . . . . .                         | 30 000                           | 33 000                      |
| Jordbrukstekniska institutet . . . . .                | 5 000                            | 5 000                       |
| Grafiska standardiseringskommittén . . . . .          | 9 000                            | 22 000                      |
| Emballagestandardiseringen . . . . .                  | 7 000                            | 10 000                      |
| Trädgårdsnäringens standardiseringskommitté . . . . . | 3 500                            | 3 500                       |
| Smörjmedelskommittén . . . . .                        | 1 500                            | 1 500                       |
| Tryckkärlskommissionen . . . . .                      | 3 000                            | 6 000                       |
| Färg- och lackkommittén . . . . .                     | 3 000                            | 5 000                       |
| Svenska teknologföreningen . . . . .                  | —                                | 8 000                       |
| Textilrådet . . . . .                                 | —                                | 10 000                      |
| Internationellt och nordiskt samarbete . . . . .      | —                                | 20 000                      |
| Internationella årsavgifter . . . . .                 | 7 000                            | 7 000                       |
| Propaganda för standardisering . . . . .              | —                                | 15 000                      |
|                                                       | Kronor 400 000                   | 516 000                     |

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de olika kommittéernas och organisationernas ansökningar om statsbidrag samt för kommissionens beräkning av medelsbehovet för den egna verksamheten, torde här få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Kommissionen anför, att dess arbetsutskott är medvetet om att ökningsar av statsanslag icke äro önskvärda i nuvarande ekonomiska läge. Arbetsutskottet har därför ingående diskuterat de olika bidragsposterna i syfte att söka nedbringa kommissionens anslagsbehov. Därvid har arbetsutskottet funnit, att ett statsanslag å sammanlagt 468 000 kronor är ett absolut minimum, om ej standardiseringsverksamheten skall bli allvarligt lidande.

Kommissionen förklarar sig beredd att garantera, att enskilda bidrag till standardiseringsverksamheten under budgetåret 1950/51 lämnas i minst samma proportion som under innevarande budgetår, d. v. s. som regel 175 procent av anslaget utom vad angår byggstandardiseringen, för vilken Kungl. Maj:t hittills icke uppställt några fordringar på tillskott från enskilda.

Över standardiseringskommissionens framställning ha infordrade utlå-tanden avgivits av *försvarets standardiseringsdelegation* och *kommerskollegium*, vilket tillika överlämnat yttrande från *Sveriges industriförbund*. Samtliga remissinstanser tillstyrka den åskade anslagshöjningen.

Under åberopande av att den svenska kronans devalvering medfört en höjning av årsavgifterna till vissa internationella organisationer har kom-

missionen (skr. 26/9 1949) hemställt, att anslaget måtte höjas med ytterligare 3 000 kronor.

*Föredraganden.*

Trots att standardiseringsverksamheten otvivelaktigt är till stor nytta för vårt lands näringsliv kan jag icke för närvarande tillstyrka någon höjning av anslaget, vilket sålunda torde böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till standardiseringsverksamheten* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 400 000 kronor.

[56] 36. Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 883) ..... | 30 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 30 000 |

Kungl. Maj:t har den 6 maj 1949 meddelat bestämmelser om anslagets användning, varvid föreskrivits vissa villkor för att nomenklaturcentralen skall få åtnjuta bidraget.

*Tekniska nomenklaturcentralen* (skr. 30/8 1949) hemställer om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag tillstyrker att Tekniska nomenklaturcentralen jämväl för nästa budgetår erhåller ett anslag av 30 000 kronor. För anslagets disposition böra liknande villkor gälla som föreskrivits beträffande bidraget för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

## D. Sjöfart och handel.

### [57] 1. Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 453 000 | 413 915     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 883) .. | 453 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 465 000 |             |

#### Avlöningsstat.

|                                                          | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |            |
|----------------------------------------------------------|---------|-------------------|------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 298 500 | 298 500           |            |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal .....            | 106 500 | 117 400           | (+ 10 900) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                | 48 000  | 49 100            | (+ 1 100)  |
|                                                          | 453 000 | 465 000           | (+ 12 000) |

#### Y r k a n d e n.

*Lotsstyrelsen* (skr. 24/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 26 000 kronor.

|                                                                                                    | Ökning |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Ny tjänst:                                                                                      |        |
| 1 elektroingenjör Ce 24 .....                                                                      | 11 460 |
| 2. Ändrade tjänster:                                                                               |        |
| a) 1 amanuens Ce 23—förste byråsekreterare Ca 27 .....                                             | 2 580  |
| b) 1 kanslibitråde Ca 11 — kassör Ca 18 (kanslibiträdestjänsten<br>uppföres å övergångsstat) ..... | 8 316  |
| c) 1 kontorist Cg 13—kansliskrivare Ca 15 .....                                                    | 576    |
| 3. Löneklassförändringar m. m. ....                                                                | 3 068  |
|                                                                                                    | 26 000 |

#### M o t i v.

1. Styrelsen upprepar sitt i föregående års *petita* gjorda yrkande om inrättande av en elektroingenjörstjänst i Ce 24. Den elektrotekniskt utbildade personalen inom styrelsen utgöres för närvarande av en förste fyringenjör i Ca 30 och en fyringenjör i Ca 27. Vid vissa elektrotekniska göromål biträder en verkmästare i Ca 23. På grund av den mycket kraftiga ökningen under senare år av de elektrotekniska arbetsuppgifterna ha två befattningshavare med elektroteknisk utbildning arvodesanställts med avlöning från sakanslag. Behovet av båda befattningshavarna är permanent, men lotsstyrelsen inskränker sig för närvarande till att föreslå att endast en ny extra ordinarie tjänst inrättas, vars innehavare främst skall syssla med frågor av kraftteknisk natur.

2. Jämväl lotsstyrelsens förslag om utbyte av vissa tjänster mot andra befattningar i högre lönegrad ha framförts tidigare (se X ht 1948 s. 70 och

X ht 1949 s. 84). Beträffande den äskade kansliskrivartjänsten har dock den ändringen gjorts, att befattningen nu föreslagits skola bli ordinarie. Ett permanent behov av befattningen föreligger nämligen enligt styrelsen.

### Föredraganden.

Med hänsyn till ökningen av de elektrotekniska arbetsuppgifterna inom lotsstyrelsen tillstyrker jag, att en extra ordinarie befattning som elektroingenjör inrättas. Befattningen torde emellertid böra placeras i lönegraden Ce 23, innebärande ett ökat medelsbehov med i runt tal 10 800 kronor.

Förslaget att ersätta en amanuens tjänst med en förste byråsekreterartjänst anser jag mig icke nu kunna biträda. Jag kan icke heller — i avvaktan på resultatet av 1947 års biträdesutredning — tillstyrka någon ändring av biträdespersonalens löneställning.

Lotsstyrelsen har hemställt att anslaget måtte uppräknas med cirka 3 100 kronor på grund av löneklassförändringar m. m. Det synes emellertid vara tillfyllest att anslagets icke-ordinariepost höjes med i runt tal 1 200 kronor för nu nämnda ändamål. Jag tillstyrker därför endast en höjning med sist angivna belopp.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle lotsstyrelsens avlöningsanslag för nästa budgetår uppgå till (453 000 + 10 800 + 1 200 =) 465 000 kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för lotsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

#### Avlöningsstat.

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 298 500 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal                  | 117 400 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                      | 49 100  |

Summa kronor 465 000;

b) till *Lotsverket*: Avlöningar till befattningshavare hos *lotsstyrelsen* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 465 000 kronor.

### [58] 2. Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 7 969 000 | 9 032 713   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 884) | 8 611 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 8 633 000 |             |

## Avlöningsstat.

|                                                                                             | 1949/50   | 1950/51 (förslag)    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|----------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....                              | 4 089 500 | 4 094 200 (+ 4 700)  |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal <i>förslagsvis</i> .....                            | 2 149 000 | 2 170 500 (+ 21 500) |
| Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..... | 1 766 000 | 1 761 500 (— 4 500)  |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                                   | 606 500   | 606 800 (+ 300)      |
|                                                                                             | 8 611 000 | 8 633 000 (+ 22 000) |

## Y r k a n d e n.

*Lotsstyrelsen* (skr. 24/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 113 000 kronor.

|                                                                                                                                              | Ökning | Minskning |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------|
| 1. Biträdespersonal.                                                                                                                         |        |           |
| a) 6 kontorister Ca 13 — kassörer Ca 16 .....                                                                                                | 5 832  |           |
| b) 6 kontorsbiträden Ca 8 — kanslibiträden Ca 11 ..                                                                                          | 4 980  |           |
| 2. Lotspersonal.                                                                                                                             |        |           |
| 1 lotsförman Ca 12 — 1 lots Ca 11 (förmanstjänsten bibehålles å övergångsstat under budgetåret 1950/51)                                      |        | 276       |
| 3. Fartygspersonal.                                                                                                                          |        |           |
| a) 6 styrmän å lotsverkets tjänstefartyg Ce 11—Ce 13                                                                                         | 3 264  |           |
| b) Personal för nyanskaffad motorjakt:                                                                                                       |        |           |
| 1 befälhavare Ce 14, 1 förste motorskötare Ce 11 och 3 besättningsmän .....                                                                  | 37 257 |           |
| c) Indragning av tjänster, tillhörande tjänstefartyget Stockholm:                                                                            |        |           |
| 1 maskinist Ca 14, 1 styrman Ce 11, 1 kockstewart Ce 9, 1 matros Ce 6, 1 förste eldare Ce 6, 1 lättmatros Cg 4 och 1 andre eldare Cg 4 ..... |        | 49 263    |
| d) 14 båtmän Cg 7 — andre motorskötare Ce 10 jämte 1 ny andre motorskötare Ce 10 .....                                                       | 21 396 |           |
| 4. Fyrpersonal.                                                                                                                              |        |           |
| a) Personal för nyanlagd fyr på Ölands södra grund:                                                                                          |        |           |
| 1 fyrmästare Ca 16, 1 förste fyrvaktare Ca 12, 2 fyrvaktare Ca 10 och 2 fyrvaktare Ce 10 (varav 1 kockstewart) .....                         | 50 130 |           |
| b) 1 fyrmästare Ca 14—Ca 16 samt 1 fyrvaktare Ca 10—förste fyrvaktare Ca 12 (Djurstens fyrplats) .....                                       | 1 200  |           |
| c) 2 fyrvaktare Ce 9—Ca 10 (1 vid vardera av Bjuröklubbs och Landsorts fyrplatser) .....                                                     | 2 292  |           |

|                                                                                          | Ökning          | Minskning    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|
| d) 1 fyrmästare Ca 14—Ca 16; 1 fyrvaktare Ca 9 in-<br>drages (Hållö fyrplats) .....      |                 | 5 340        |
| e) 25 fyrvaktare Ce 9—Ce 10 .....                                                        | 14 448          |              |
| f) Förbättrad kompensation för sön- och helgdags-<br>tjänstgöring för fyrapersonal ..... | 27 000          |              |
| 5. Avrundning .....                                                                      | 80              |              |
|                                                                                          | <hr/> 167 879   | <hr/> 54 879 |
|                                                                                          | <hr/> + 113 000 |              |

### Motiv.

1. Lotsstyrelsen erinrar om att den i tre tidigare petitaskrivelser framfört nu ifrågasvarande äskanden. För den berörda personalen, som tjänstgör på distriktsexpeditionerna, ter sig den nuvarande löneställningen vid jämförelse med arbetsuppgifter och löneställning i andra verk såsom en påtaglig undervärdering. Enligt styrelsens mening bör en provisorisk lösning i varje fall vara möjlig utan hinder av det nuvarande lönestoppet.

2. Lotsstyrelsen har föreslagit, att Nordkosters och Strömstads lotsplatser sammanslås till en plats, benämnd Nordkosters lotsplats, med lotsuppassningsställe å Nordkoster. Personalen där skulle övertaga lotsningsbestyrren vid Strömstads lotsplats och lotsuppassningen i Strömstad upphöra. Genom en dylik omorganisation komma enligt styrelsens mening åtskilliga fördelar att vinnas utan någon kostnadsökning för statsverket. Sålunda kan bl. a. lotsuppassning och bevakning å Nordkoster äga rum dygnet runt. Därest efter sammanslagningen verksamheten vid Nordkosters lotsplats skall kunna bedrivas i avsedd omfattning, måste enligt lotsstyrelsen personalen vid lotsplatsen uppgå till minst 6 man, därav lämpligen 1 lotsförman i Ca 13, 3 lotsar i Ca 11 samt 2 lotsar i Ce 10. I förhållande till den nuvarande sammanlagda personalen å Nordkosters och Strömstads lotsplatser medför omorganisationen den förändringen, att 1 lotsförmanstjänst i Ca 12 utbytes mot 1 lotstjänst i Ca 11. Enligt styrelsen bör sistnämnda lotsförmanstjänst uppföras å övergångsstat och föreskrift meddelas, att 1 lotstjänst i Ca 11 icke må tillsättas förrän den å övergångsstat uppförde lotsförmannen avgått från sin tjänst. Detta beräknas ske senast den 1 augusti 1950.

3 a) Med hänsyn till de göromål, som åligga styrmännen, är det av största vikt att de besitta goda befälssegenskaper samt praktisk duglighet. De måste även vara skickliga navigatörer. Styrmännen rekryteras i regel från lotsaspiranter med lotskompetens vid de större lotsplatserna. De sammanlagda löneförmåner, som erbjudas vid tjänstgöring på sådana lotsplatser, äro i många fall väsentligt fördelaktigare än en styrmanslön, även om hänsyn toges till att styrmännen under tjänstgöring å tjänstefartyg åtnjuta kostpenningar. Nu angivna förhållanden medföra, att styrmännen kvarstå i dessa sina befattningar endast under förhållandevis kort tid. De täta ombytena å styr-

manstjänsterna innebära betydande olägenheter. Lotsstyrelsen anser det ofrånkomligt, att styrmännen snarast beredes en bättre löneställning.

3 b—c) Den nya motorjakten beräknas bli färdig under löpande budgetår och kommer att placeras i mellersta lotsdistriktet. Å jakten erfordras en besättning av 5 man, därav 1 befälhavare och 1 motorskötare. Besättningen skall bl. a. självständigt ombesörja förekommande arbeten med in- tagning och utläggning av mindre bojar samt med justering, gasning och underhåll m. m. av ledfyar (ca 280 st.) och fasta sjömärken inom mellersta lotsdistriktet samt norra delen av östra lotsdistriktet. Befälhavaren får ansvaret icke blott för jaktens framförande och skötsel utan jämväl för de av besättningen utförda arbetena. Motorskötaren har att svara för jaktens maskineri samt för vissa arbeten och visst underhåll beträffande de maskinella anordningarna å ledfyarna. Med hänsyn till de kvalifikationer som erfordras för respektive tjänster bör enligt lotsstyrelsens mening befälhavaren placeras i lägst Ce 14 och motorskötaren i Ce 11 med tjänstebenen- ningen förste motorskötare. Övriga besättningsmän böra enligt styrelsen anställas såsom extra tjänstemän med placering som regel i högst Cg 6 eller vara dagavlönade. Lotsstyrelsen förutsätter, att besättningen å motorjakten, i likhet med vad fallet är beträffande den å lotsverkets tjänstefartyg an- ställda personalen, tillerkännes förmånen av kostpenningar under tjänstgö- ring å jakten.

Sedan motorjakten levererats, avser lotsstyrelsen att avrusta tjänstefar- tyget Stockholm och behålla detta som reservfartyg. Härigenom kunna en- ligt styrelsen samtliga till nämnda fartyg hörande tjänster indragas.

3 d) Yrkande om att ersätta ett antal båtmän med andre motorskötare framfördes även föregående år (se X ht 1949 s. 88 och 89).

4 a) Den nya fyren på Ölands södra grund beräknas bli färdigställd un- der nästa budgetår. Fyrplatsen kommer att förses med omfattande maski- nell utrustning samt med radiofyr. De långa förbindelseresorna med land skola företagas av fyrpersonalen. Med hänsyn till angivna omständigheter bör enligt lotsstyrelsen personalen utgöras av 6 man och erhålla den sam- mansättning, som förut nämnts. Därest lotsstyrelsens förslag om uppflytt- ning av vissa icke-ordinarie fyrvaktartjänster från Ce 9 till Ce 10 icke bi- falles, böra enligt styrelsen jämväl de båda icke-ordinarie fyrvaktarna på Ölands södra grund placeras i Ce 9. Personalen vid fyrplatsen kommer jäm- likt stadgande i 40 § statens allmänna avlöningsreglemente att åtnjuta fri kost under tjänstgöring å fyrplatsen. Lotsstyrelsen föreslår, att personalen vid fyrplatsen härutöver skall komma i åtnjutande av dels enahanda för- måner i fråga om semester, som tillerkänts fyrskeppspersonal, dels ock sär- skild ersättning, motsvarande det till vissa tjänstemän utgående fyrskepps- tillägget. Vidare bör till den såsom kockstewart tjänstgörande fyrvaktaren utgå ett lönetillägg av 1 krona för dag i likhet med vad fallet är beträffande tjänsteman, som tjänstgör såsom kockstewart å fyrskepp.

Sedan fyren Ölands södra grund trätt i funktion, kan det sydost om Ölands södra udde stationerade fyrskeppet nr 29 Ölandsrev indragas. Detta

fyrskipp bör därefter förläggas till Hävringe fyrskippsstation och det å sistnämnda station utlagda fyrskippet nr 2 Hävringe efter reparation och modernisering (se vidare härom under p. 60, Säkerhetsanstalter för sjöfarten) flyttas till Malmöredds fyrskippsstation. Sedan förenämnda omplacering av fyrskippet skett, kunna samtliga till fyrskippet nr 2 Hävringe hörande tjänster, 4 ordinarie och 2 icke-ordinarie, indragas. Enär omplaceringen av fyrskippet Ölandsrev till Hävringe icke kan genomföras förrän i samband med eller efter det fyren Ölands södra grund trätt i funktion, böra emellertid enligt lotsstyrelsen de till fyrskippet nr 2 Hävringe hörande tjänsterna icke indragas förrän efter utgången av budgetåret 1950/51. Styrelsen avser att framlägga förslag härom i nästkommande års petitaskrivelse.

4 b—d) Den för berörda fyrpersonal föreslagna löneställningen står i överensstämmelse med placeringen av personalen å andra fyrar med motsvarande utrustning och förhållanden. Indragningen av en fyrvaktartjänst vid Hållö fyrplats möjliggöres genom förbättrad fyrapparat.

4 e—f) Förslag om att uppflytta ett antal fyrvaktare från Ce 9 till Ce 10 samt om förbättrad kompensation för sön- och helgdagstjänstgöring för fyrpersonal framlades bl. a. även föregående år (se X ht 1949 s. 87 och 88). Kostnaderna för den ökade kompensationsledigheten beräknades då till 25 000 kronor.

Lotsstyrelsen anmärker slutligen i fråga om personalen å lots- och fyrstaten, att numera ytterligare 1 lots i Ca 12 och 1 fyrvaktare i Ca 9, båda å övergångsstat, avgått från sina befattningar och att i anledning därav vissa ändringar böra vidtagas i personalförteckningen.

#### Y t t r a n d e n.

Statskontoret och statens lönenämnd ha, efter remiss, avgivit utlåtande över lotsstyrelsens framställning i vad den avser löneförhållandena för dels styrmännen å lotsverkets tjänstefartyg, dels personalen å den nyanskaffade motorjakten och dels personalen vid Ölands södra grunds fyrplats.

Statskontoret förklarar sig icke vilja förneka, att vissa skäl tala för en förbättrad löneställning för styrmännen. Då emellertid frågan nära sammanhänger med lotsplatspersonalens löneställning, anser ämbetsverket, att den bör tagas under övervägande av 1948 års lotskommitté. — Statskontoret har icke något att erinra mot den föreslagna löneställningen för personalen å den nya motorjakten eller mot lönegradsplaceringen av personalen på Ölands södra grunds fyrplats. Ämbetsverket konstaterar, att denna fyr är belägen ca 35 kilometer från närmaste hamn och att den kommer att ersätta fyrskippet Ölandsrev. Enligt vad statskontoret inhämtat finnes för närvarande icke någon fast fyr utan familjebostad med ett dylikt isolerat läge. I betraktande av dessa omständigheter och då förbindelseresorna med land särskilt vid stark sjöhävning måste anses svåra, synes det statskontoret skäligt, att tjänstgöringen på denna fyr likställas med placering på fyrskipp. Statskontoret vill därför icke motsätta sig, att personalen på ifråga-

varande fyrplats utöver fri kost får åtnjuta de av lotsstyrelsen föreslagna förmånerna.

*Statens lönenämnd* har icke i och för sig funnit anledning motsätta sig att styrmännen uppflyttas i lönegrad. Nämnden erinrar emellertid samtidigt om 1948 års lotskommittés och 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete. — Förslaget beträffande lönegradsplaceringen av personalen på motorjakten samt personalen vid Ölands södra grunds fyrplats har icke givit nämnden anledning till erinran. Lönenämnden har icke i nu förevarande sammanhang ansett sig böra taga ställning till lotsstyrelsens förslag rörande vissa särskilda förmåner till personalen vid Ölands södra grunds fyrplats.

*Utredningen rörande arbete på s. k. obekväm arbetstid* har haft att yttra sig över lotsstyrelsens förslag att bereda fyrpersonal ökad kompensation för sön- och helgdagstjänstgöring. Utredningen tillstyrker förslaget och yttrar bl. a. följande.

Ehuru utredningen ännu icke tagit ställning till de särskilda arbetstidsfrågor, som beröra personalen vid fyrplatserna, vill utredningen dock på grundval av de upplysningar och med ledning av de synpunkter i övrigt, som framkommit vid överläggningar med representanter för lotsstyrelsen och Fyrpersonalens förening, tillstyrka att den för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän vid fasta fyrar hittills tillämpade kompensationen för sön- och helgdagstjänstgöring nu på sätt lotsstyrelsen föreslagit utvidgas att motsvara ungefär hälften av antalet under ett år förekommande sön- och helgdagar. Ett bifall till lotsstyrelsens förslag behöver icke föregripa utredningens principiella ställningstagande till spörsmålet om kompensation i allmänhet för under sön- och helgdag utfört arbete.

Utredningen kan icke finna anledning föreligga att från förmånen av regelbunden ledighet varannan sön- och helgdag utestänga vid fyrplats tjänstgörande aspirant eller extra tjänsteman. Det synes därför också skäligt, att dylik tjänsteman i förekommande fall erhåller den kompensation för mistad sådan ledighet, som under motsvarande förhållanden tillkommer ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman.

Det torde liksom tidigare böra ankomma på lotsstyrelsen att vid bifall till här berörda förslag utfärda erforderliga tillämpningsföreskrifter.

#### *Föredraganden.*

Jag anser mig icke heller i år kunna gå 1947 års biträdesutredning i förväg och föreslå någon ändring i löneförhållandena för *b i t r ä d e s p e r s o n a l e n* vid distriktsexpeditionerna.

Vad angår *l o t s p e r s o n a l e n* tillstyrker jag förslaget att sammanslå Nordkosters och Strömstads lotsplatser till en, benämnd Nordkosters lotsplats. Personalen på denna torde såsom lotsstyrelsen föreslagit få utgöras av 1 lotsförmän i Ca 13, 3 lotsar i Ca 11 samt 2 lotsar i Ce 10. Genom omorganisationen uppstår allenast den personalförändringen, att 1 lotsförmänstjänst i Ca 12 blir överflödig och ersättes av 1 ny lotstjänst i Ca 11. Sistnämnda förmänstjänst bör uppföras å övergångsstat. Samtidigt bör föreskrift meddelas, att 1 lotstjänst i Ca 11 icke må besättas förrän förmannen avgått från sin befattning. Förslagets genomförande medför en kostnadsminskning med i runt tal 300 kronor.

Vad därefter fartygspersonalen beträffar torde frågan om att ändra löneställningen för styrmännen å tjänstefartygen böra anstå i avvaktan bl. a. på de förslag, som 1948 års lotskommitté kan komma att framlägga.

Personalen på den nya motorjakten bör, såsom lotsstyrelsen föreslagit, bestå av 1 befälhavare i Ce 14, 1 förste motorskötare i Ce 11 och 3 besättningsmän. Då jakten synes kunna jämföras med tjänstefartyg, torde besättningen få anses berättigad till kostpenningar i enlighet med bestämmelserna i 40 § statens allmänna avlöningsreglemente. Lotsstyrelsens beräkning av löneutgifterna för jaktens besättning godtages av mig. Kostnaden torde således böra upptagas till i runt tal 37 300 kronor.

Sedan motorjakten levererats, torde i enlighet med lotsstyrelsens förslag tjänstefartyget Stockholm böra avrustas och de till fartyget hörande tjänsterna indragas. Härigenom uppkommande besparing beräknar jag liksom styrelsen till i runt tal 49 300 kronor. Vad den ordinarie maskinisttjänsten å fartyget angår har jag inhämtat, att befattningsinnehavaren kommer att erhålla en motsvarande, för närvarande vakantsatt tjänst å fartyget Vega.

Yrkandet om att öka antalet tjänster som andre motorskötare i Ce 10 kan jag icke heller i år tillstyrka.

Vad angår fyrrpersonalen torde fyren på Ölands södra grund böra bemannas på sätt lotsstyrelsen föreslagit, nämligen med 1 fyrmästare i Ca 16, 1 förste fyrvaktare i Ca 12, 2 fyrvaktare i Ca 10 och 2 extra ordinarie fyrvaktare. I anslutning till förslaget att personalen på Ölands södra grund skall erhålla vissa särskilda förmåner, som för närvarande kunna utgå allenast till fyrskeppspersonal, har lotsstyrelsen till finansdepartementet ingivit förslag om erforderliga författningsändringar. Detta förslag, som ännu icke slutbehandlats, kommer senare att anmälas av chefen för finansdepartementet. Några särskilda medel för ändamålet torde därför icke nu böra beräknas. Därest förslaget sedermera bifalles, torde uppkommande kostnader få bestridas från anslaget. I enlighet med det anförda kan den erforderliga anslagsökningen på grund av inrättandet av fyren på Ölands södra grund beräknas till i runt tal 45 700 kronor.

Sedan nyssnämnda fyr tagits i bruk och viss omplacering av fyrskepp ägt rum kunna, enligt vad lotsstyrelsen anmält, samtliga till fyrskeppet nr 2 Hävringe hörande tjänster, 4 ordinarie och 2 icke-ordinarie, indragas. Då omplaceringen av fyrskeppen beräknas ske under loppet av nästa budgetår, kunna tjänsterna avföras från personalförteckningen först från och med budgetåret 1951/52. Det torde emellertid vara möjligt att redan för budgetåret 1950/51 räkna med en besparing å de för tjänsterna beräknade medlen. Jag uppskattar denna besparing till i runt tal 40 000 kronor.

Jag tillstyrker de föreslagna personaländringarna vid Djurstens, Bjuröklubbs, Landsorts och Hållö fyrplatser. Härigenom skulle uppstå en besparing med i runt tal 1 800 kronor.

Jag anser mig även i viss utsträckning kunna biträda lotsstyrelsens för-

slag om uppflyttning vid tjänsteställen, där mera kvalificerad personal kräves, av ett antal extra ordinarie fyrvaktartjänster från Ce 9 till Ce 10. I nuvarande läge torde dock endast 10 redan befintliga sådana tjänster böra uppflyttas. I anslutning härtill böra även de två nya extra ordinarie fyrvaktartjänsterna vid fyren på Ölands södra grund vara placerade i Ce 10. Utgiftsökningen för den av mig tillstyrkta uppflyttningen i lönegrad av 10 extra ordinarie fyrvaktartjänster kan beräknas till i runt tal 3 000 kronor.

Vad slutligen angår förslaget om förbättrad kompensation för fyrrpersonal för sön- och helgdagstjänstgöring tillstyrker jag, i likhet med utredningen rörande arbete på s. k. obekväm arbetstid, att detta genomföres i den omfattning lotsstyrelsen avsett. Kostnaderna härför kunna i enlighet med lotsstyrelsens beräkningar uppskattas till 27 000 kronor.

Till avlöningar åt befattningshavarna å lots- och fyrstaten skulle därmed under budgetåret 1950/51 erfordras ett belopp av  $(8\,611\,000 - 300 + 37\,300 - 49\,300 + 45\,700 - 40\,000 - 1\,800 + 3\,000 + 27\,000 =) 8\,632\,600$  kronor eller avrundat 8 633 000 kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

I enlighet med det anförda och under iakttagande av vad lotsstyrelsen anmärkt om avgång av två befattningshavare å övergångsstat bör personalförteckningen för lots- och fyrstaten å ena sidan utökas med en lotsbefattning i Ca 11, tre fyrmästarbefattningar i Ca 16, två förste fyrvaktarbefattningar i Ca 12 och tre fyrvaktarbefattningar i Ca 10. Å andra sidan böra från förteckningen avföras en lotsbefattning i Ca 12 å övergångsstat, två fyrmästarbefattningar i Ca 14, två fyrvaktarbefattningar i Ca 9, varav en å övergångsstat, och en maskinistbefattning i Ca 14. Slutligen bör en lotsförmansbefattning i Ca 12 föras å övergångsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga de ändringar i den för lots- och fyrstaten gällande personalförteckningen, som i det föregående angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

#### *Avlöningsstat.*

|                                                                                                    |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                                        | 4 094 200 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>                                     | 2 170 500 |
| 3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> . . . . . | 1 761 500 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> . . . . .                                                   | 606 800   |

Summa kronor 8 633 000;

c) till *Lotsverket*: *Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 8 633 000 kronor.

[59] 3. *Lotsverket*: *Omkostnader*.

|                                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-----------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 2 260 000 | 2 872 719   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 887) .. | 2 679 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 2 837 000 |             |

Y r k a n d e n.

*Lotsstyrelsen* (skr. 24/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 211 000 kronor.

| Anslagspost (Delpost)                                                                                                                          | Nettoutgift<br>1948/49<br>(avrundade<br>siffror) | Anvisat eller<br>förutsatt vid<br>medelsanvis-<br>ningen<br>1949/50 | Styrelsens förslag<br>1950/51 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| 1. Övriga expenser:                                                                                                                            |                                                  |                                                                     |                               |
| a) Renhållning och städning av<br>lotsstyrelsens och distrikts-<br>expeditionernas lokaler ....                                                | 15 400                                           | 13 500                                                              | 15 500 (+ 2 000)              |
| b) Städning av lotsverkets lo-<br>kaler å lotsplatserna .....                                                                                  | 11 000                                           | 15 000                                                              | 20 000 (+ 5 000)              |
| c) Telegram, telefon och annon-<br>sering.....                                                                                                 | 78 200                                           | 75 000                                                              | 79 000 (+ 4 000)              |
| 2. Övriga utgifter:                                                                                                                            |                                                  |                                                                     |                               |
| a) Reparation och underhåll av<br>obevakade fyrar, fasta sjö-<br>märken, apparater, maskiner<br>och inventarier inom lots-<br>distrikten ..... | 159 900                                          | 160 000                                                             | 185 000 (+ 25 000)            |
| b) Reparation och underhåll av<br>fyrskepp, tjänstefartyg och<br>lotsverket tillhöriga tjänste-<br>båtar .....                                 | 620 600                                          | 625 000                                                             | 660 000 (+ 35 000)            |
| c) Legor för lotsbåtar .....                                                                                                                   | 345 800                                          | 300 000                                                             | 350 000 (+ 50 000)            |
| d) Drift av lotsbåtar .....                                                                                                                    | 179 200                                          | 150 000                                                             | 180 000 (+ 30 000)            |
| e) Resor i samband med lots-<br>ning .....                                                                                                     | 395 900                                          | 325 000                                                             | 375 000 (+ 50 000)            |
| f) Kostnader för tjänstedräkt                                                                                                                  | 51 300                                           | 20 000                                                              | 30 000 (+ 10 000)             |
|                                                                                                                                                |                                                  |                                                                     | (+ 211 000)                   |

Övriga i omkostnadsstaten ingående poster ha beräknats till oförändrade belopp.

## Motiv.

1. Förslagen under a) och c) ha huvudsakligen motiverats med medelsåtgången under budgetåret 1948/49. Vad angår yrkandet under b) må nämnas, att förslag om att öka medelsanvisningen till städning av lokalerna å lotsplatserna till 20 000 kronor framförts två gånger tidigare. Den ökning till 15 000 kronor, som medgavs förra året, är enligt lotsstyrelsen icke tillräcklig.

2 a) Det ökade medelsbehovet till reparation och underhåll av obebakade fyrar m. m. beror — förutom på stegrade arbetslöner och materialpriser — på den utökade underhållsvolymen. Bl. a. har lotsverkets bestånd av obebakade fyrar under den sista tioårsperioden vuxit med omkring 50 procent. Vidare stiger underhållsbehovet med anläggningarnas ålder.

2 b) Till grund för yrkandet att höja delposten till reparation och underhåll av fyrskepp m. m. ligger lotsstyrelsens redan år 1948 framförda önskemål om nya motorbåtar för resor till och från fyrskepp och vissa fyrplatser. Då framhölls att tre sådana båtar borde nyanskaffas för att ersätta försliten materiel. Lotsstyrelsen understryker nu, att därest den flytande materielen icke fortlöpande underhålles, det föreligger risk för olyckshändelser, varvid icke blott stora materiella värden utan även människoliv kunna gå till spillo.

2 c—f) De under ifrågavarande punkter framförda förslagen om uppräknings av vissa delposter av övriga utgifter ha huvudsakligen motiverats med medelsåtgången under budgetåret 1948/49.

Resekostnads- och traktamentsersättning för resa i samband med lotsning tillkommer enligt resereglementet för lotsar den 4 juni 1937 (nr 333) endast lots. Med lots förstås härvid envar, som äger verkställa på personalen vid lotsinrättningen ankommande lotsning. Efter samråd med 1948 års lotskommitté har *lotsstyrelsen* (skr. 3/2 1949) hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva att lotsaspirant må enligt de i nyssnämnda reglemente angivna grunderna åtnjuta resekostnadsersättning vid resa för inställelse till lärotur, under vilken han i och för sin utbildning till lots medföljer fartyg utan att lotsa på eget ansvar, samt vid resa efter avslutad sådan tur åter till stationsorten. Bakgrunden till framställningen är att utbildningen av lotsaspiranterna — som i allmänhet icke ha avlönad anställning vid lotsplatserna — bl. a. sker i den formen att aspiranterna medfölja lotsarna på dessas lotsningsturer. Aspiranterna få härigenom tillfälle att under erfaren ledning inlära ledernas djup och grundens belägenhet samt förekommande utprickning m. m. ävensom tillägna sig förmåga att bedöma olika fartygstypers manöveregenskaper m. m. Enligt lotsstyrelsens mening är det skäligt att lotsaspiranterna icke skola behöva vidkännas resekostnader för sitt deltagande i läroturerna. Ett bifall till framställningen skulle medföra en kostnadsökning med allenast ungefär 1 600 kronor om året, att bestridas från delposten till resor i samband med lotsning. Någon höjning av posten för att tillgodose nu ifrågavarande ändamål har icke ifrågasatts.

*Statskontoret*, vars yttrande inhämtats, anser att goda skäl tala för att

lotsaspiranterna erhålla den föreslagna förmånen. Ämbetsverket ifrågasätter emellertid, huruvida icke spörsmålet är av beskaffenhet att böra överlämnas till 1948 års lotskommitté för att slutligt prövas först i samband med kommitténs förslag beträffande lotsväsendet i övrigt.

#### *Föredraganden.*

Vad angår delposten till övriga expenser kan jag tillstyrka, att densamma höjes med 2 000 kronor på grund av ökade kostnader för renhållning och städning av lotsstyrelsens och distriktsexpeditionernas lokaler samt med 4 000 kronor till följd av ökade utgifter för telegram, telefon och annonsering. Däremot kan jag icke tillstyrka ytterligare medelsanvisning till städning av lotsverkets lokaler å lotsplatserna. Posten torde därför böra uppräknas med 6 000 kronor till 140 000 kronor. Under anslagsposten till övriga utgifter synes delposten till reparation och underhåll av obebakade fyrar, fasta sjömärken, apparater, maskiner och inventarier inom lotsdistrikten böra upptagas med oförändrat belopp, 160 000 kronor. Delposten till reparation och underhåll av fyrskepp, tjänstefartyg och lotsverket tillhöriga tjänstebåtar har av lotsstyrelsen uppräknats med 35 000 kronor. Jag anser mig emellertid för närvarande endast kunna tillstyrka en höjning med 12 000 kronor och beräknar således posten till  $(625\,000 + 12\,000 =) 637\,000$  kronor. Delposterna till legor för lotsbåtar, drift av lotsbåtar, resor i samband med lotsning samt kostnader för tjänstedräkt torde i enlighet med lotsstyrelsens förslag få upptagas med respektive 350 000, 180 000, 375 000 och 30 000 kronor, innebärande tillhoppa en ökning av dessa poster med 140 000 kronor.

För återstående, ej särskilt nämnda poster i omkostnadsstaten beräknar jag i likhet med lotsstyrelsen oförändrade belopp.

Omkostnadsanslaget skulle således uppgå till  $(2\,679\,000 + 6\,000 + 12\,000 + 140\,000 =) 2\,837\,000$  kronor, innebärande en ökning i förhållande till löpande budgetår med 158 000 kronor.

Lotsstyrelsens förslag att bereda lotsaspiranterna ersättning för resekostnader i samband med läroturer finner jag rimligt. Det synes kunna genomföras utan avvaktan på 1948 års lotskommittés förslag beträffande lotsväsendet i allmänhet. Om riksdagen icke har något att invända däremot, torde förslaget få genomföras från och med nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverket*: Omkostnader för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 837 000 kronor.

## [60] 4. Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 686 500 | 865 780     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 888) .. | 900 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 968 000 |             |

Till detta ändamål anvisas också årliga anslag å kapitalbudgeten under Statens allmänna fastighetsfond. För innevarande budgetår uppgår medelsanvisningen där till 485 000 kronor.

För budgetåret 1950/51 har *lotsstyrelsen* (skr. 24/8 1949) hemställt om anslag till säkerhetsanstalter med 3 425 000 kronor å driftbudgeten samt med 1 170 000 kronor å kapitalbudgeten. Samtidigt har styrelsen föreslagit, att av sistnämnda belopp 1 002 500 kronor skola avskrivas redan under nästa budgetår, samt hemställt att ett särskilt avskrivningsanslag å motsvarande belopp måtte anvisas å driftbudgeten för detta ändamål.

I nyssnämnda skrivelse har styrelsen — utan att i allmänhet framlägga några särskilda äskanden — inledningsvis gjort vissa allmänna uttalanden om vilka förbättringar av säkerhetsanstalter och andra från anslaget be- kostade ändamål som enligt styrelsens uppfattning böra utföras inom en icke alltför avlägsen framtid. Hit hör en intensifiering av arbetet med att förbättra lotsverkets bostadsbestånd, som enligt vad styrelsen meddelar på många platser är i stort behov av renovering. Vidare finner styrelsen det vara av stor vikt att moderniseringen av de s. k. angöringsfyrarna till ledning för den yttre kustfarten påskyndas. Ännu återstå ett 40-tal sådana fyrar, som icke uppfylla tidens krav på ljusstyrka och ljudsignaler. Även fyrbeståndet inomskärs, de s. k. ledfyrarna, behöver förbättras och utbyggas. Styrelsen räknar bl. a. med att redan för budgetåret 1951/52 komma med förslag om att iordningställa en fördjupad fyrbelyst infartsled till Luleå, avsedd för de större malmfartygen. Ett önskemål, som lotsstyrelsen framfört redan föregående år, är vidare att ersätta fyrskepp med fasta fyrar. Åtminstone 8 av lotsverkets nuvarande 18 fyrskeppsstationer böra enligt styrelsens mening snarast utbytas mot fasta fyranläggningar.

Lotsstyrelsens äskanden till säkerhetsanstalter för budgetåret 1950/51 återfinnas i följande sammanställning, som även angiver hur kostnaderna äro avsedda att fördelas mellan driftbudgeten och kapitalbudgeten. Erforderliga avskrivningsanslag ha även beräknats. Lotsstyrelsen har därvid föreslagit, att — i likhet med vad som tillämpats under senare år — investeringar i bostads-, lotsuppassnings- och livbåtshus skola avskrivas till hälften, medan övriga anläggningar skola avskrivas helt.

| Ä n d a m å l                                                                                                     | Anslag å driftbudgeten<br>Kronor | Anslag å kapitalbudgeten                              |                                    | Summa anslag å drift- och kapitalbudgeterna<br>Kronor | Avskrivningsanslag<br>Kronor |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------|
|                                                                                                                   |                                  | till bostads-, upppassnings- och livbåtshus<br>Kronor | till övriga anläggningar<br>Kronor |                                                       |                              |
| a) <i>Fartyg, båtar, bojar m. m.</i>                                                                              |                                  |                                                       |                                    |                                                       |                              |
| 1. Nytt tjänstefartyg för mellersta lotsdistriktet, delkostnad .....                                              | 1 000 000                        | —                                                     | —                                  | 1 000 000                                             | —                            |
| 2. Nytt tjänstefartyg för östra lotsdistriktet, delkostnad .....                                                  | 1 000 000                        | —                                                     | —                                  | 1 000 000                                             | —                            |
| 3. Radaranläggningar för tjänstefartygen Malmö och Göteborg .....                                                 | 140 000                          | —                                                     | —                                  | 140 000                                               | —                            |
| 4. Ekolod till tjänstefartyget Umeå .....                                                                         | 15 000                           | —                                                     | —                                  | 15 000                                                | —                            |
| 5. Modernisering och elektrifiering av fyrskeppet nr 2 Hävringe....                                               | 75 000                           | —                                                     | —                                  | 75 000                                                | —                            |
| 6. Radiotelefonförbindelser mellan vissa lotsuppässningar .....                                                   | 35 000                           | —                                                     | —                                  | 35 000                                                | —                            |
| 7. Radioutrustning till vissa fyrskeppsmotorbåtar .....                                                           | 12 000                           | —                                                     | —                                  | 12 000                                                | —                            |
| 8. 6 stycken lys- och ljudbojar ....                                                                              | 135 000                          | —                                                     | —                                  | 135 000                                               | —                            |
| 9. Motorlivbåt för livräddningsstation i Lurö skärgård i Vänerne                                                  | 80 000                           | —                                                     | —                                  | 80 000                                                | —                            |
| b) <i>Fyrar med och utan ständig bevakning.</i>                                                                   |                                  |                                                       |                                    |                                                       |                              |
| 10. Ny bottenfast fyr på Ölands södra grund, delkostnad .....                                                     | 250 000                          | —                                                     | 250 000                            | 500 000                                               | 250 000                      |
| 11. Elektrifiering av fyren Hoburg jämte mistsignalstation, delkostnad. ....                                      | 75 000                           | —                                                     | —                                  | 75 000                                                | —                            |
| 12. Elektrifiering av fyren Ölands södra udde jämte mistsignalstation, delkostnad .....                           | 75 000                           | —                                                     | —                                  | 75 000                                                | —                            |
| 13. Anordnande av radiofyr vid samt elektrifiering och halvautomatisering av Hållö fyrplats, delkostnad .....     | 75 000                           | —                                                     | —                                  | 75 000                                                | —                            |
| 14. Elektrifiering av Berguddens fyrplats, delkostnad .....                                                       | 20 000                           | —                                                     | —                                  | 20 000                                                | —                            |
| 15. Ny fyr på skäret Sunnan söder om Söderhamn .....                                                              | 15 000                           | —                                                     | —                                  | 15 000                                                | —                            |
| 16. Förbättring av fyrbelysningen i farleden förbi Svartklubben ....                                              | 30 000                           | —                                                     | —                                  | 30 000                                                | —                            |
| 17. Ny fyr vid Kofotsgrundet i farleden Dalarö—Kanholmsfjärden ..                                                 | 35 000                           | —                                                     | —                                  | 35 000                                                | —                            |
| 18. Anläggande av nya fyrar i Lomabukten .....                                                                    | 115 000                          | —                                                     | —                                  | 115 000                                               | —                            |
| 19. Ny fyr på Hållgrund utanför Söderhamn, delkostnad .....                                                       | 75 000                           | —                                                     | —                                  | 75 000                                                | —                            |
| 20. Ny fyr vid Haurevlar i Fårösund ..                                                                            | 10 000                           | —                                                     | —                                  | 10 000                                                | —                            |
| 21. Anordnande av bottenfast fyranläggning på Sandflyttan utanför Falsterbo m. m., delkostnad ....                | —                                | —                                                     | 500 000                            | 500 000                                               | 500 000                      |
| 22. Elektrifiering av Tylö fyrplats ..                                                                            | 75 000                           | —                                                     | —                                  | 75 000                                                | —                            |
| 23. Nytt mistsignalmaskineri m. m. vid Tistlarnas fyrplats .....                                                  | 35 000                           | —                                                     | 10 000                             | 45 000                                                | 10 000                       |
| c) <i>Hamnar m. m.</i>                                                                                            |                                  |                                                       |                                    |                                                       |                              |
| 24. Förbättring av hamnförhållandena vid Rödkallens lotsuppässningsställe under Luleå lotsplats, delkostnad ..... | —                                | —                                                     | 45 000                             | 45 000                                                | 45 000                       |

| Ä n d a m å l                                                                            | Anslag å driftbud-<br>geten<br><br>Kronor | Anslag å kapital-<br>budgeten                                        |                                                | Summa<br>anslag å<br>drift- och<br>kapital-<br>bud-<br>geterna<br><br>Kronor | Av-<br>skriv-<br>nings-<br>anslag<br><br>Kronor |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
|                                                                                          |                                           | till bo-<br>stads-,<br>uppass-<br>nings- och<br>livbåtshus<br>Kronor | till<br>övriga an-<br>läggningar<br><br>Kronor |                                                                              |                                                 |
| 25. Anskaffning av en traktor för<br>Gotska Sandöns fyrplats .....                       | 25 000                                    | —                                                                    | —                                              | 25 000                                                                       | —                                               |
| d) Lotsuppassningsställen.                                                               |                                           |                                                                      |                                                |                                                                              |                                                 |
| 26. Nybyggnad av lotsuppassningshus<br>vid Gåsholma lotsplats .....                      | 4 000                                     | 36 000                                                               | —                                              | 40 000                                                                       | 18 000                                          |
| 27. Om- och tillbyggnad av lotsup-<br>passningshuset i Oxelösund .....                   | 4 000                                     | 36 000                                                               | —                                              | 40 000                                                                       | 18 000                                          |
| 28. Förbättring av uppassningsloka-<br>lerna vid Landsorts lotsplats...                  | 5 000                                     | 70 000                                                               | —                                              | 75 000                                                                       | 35 000                                          |
| e) Bostäder.                                                                             |                                           |                                                                      |                                                |                                                                              |                                                 |
| 29. Förbättring av bostadsförhållan-<br>dena vid Agö fyrplats.....                       | —                                         | 50 000                                                               | —                                              | 50 000                                                                       | 25 000                                          |
| 30. Förbättring av bostadsförhållan-<br>dena vid Ölands norra uddes fyr-<br>plats .....  | —                                         | 70 000                                                               | —                                              | 70 000                                                                       | 35 000                                          |
| 31. Förbättring av bostadsförhållan-<br>dena vid Kullens fyrplats.....                   | —                                         | 50 000                                                               | —                                              | 50 000                                                                       | 25 000                                          |
| f) Livräddningsstationer.                                                                |                                           |                                                                      |                                                |                                                                              |                                                 |
| 32. Båthus med slip m. m. för liv-<br>räddningsstation i Lurö skärgård<br>i Vänern ..... | 10 000                                    | 23 000                                                               | 30 000                                         | 63 000                                                                       | 41 500                                          |
| Summa                                                                                    | 3 425 000                                 | 335 000                                                              | 835 000                                        | 4 595 000                                                                    | 1 002 500                                       |
|                                                                                          |                                           | 1 170 000                                                            |                                                |                                                                              |                                                 |

Främst i förteckningen över lotsstyrelsens önskemål står anskaffande av ett nytt tjänstefartyg för mellersta lotsdistriktet (p. 1 i sammanställningen). Lotsstyrelsen har hemställt härom i sina petitaskrivelser såväl för budgetåret 1948/49 som för löpande budgetår. Kostnaden för fartyget beräknades då till i runt tal 1 700 000 kronor, att fördelas på tre budgetår.

Styrelsens ifrågavarande äskande har av statsfinansiella skäl icke kunnat bifallas, fastän såväl Kungl. Maj:t som riksdagen intagit en i princip positiv inställning till förslaget och vitsordat behovet av ett nytt tjänstefartyg. Vid 1948 års riksdag uttalade sålunda statsutskottet efter motioner i ämnet bl. a. följande.

Ehuru utskottet anser det ur sjöfartssäkerhetens intresse önskvärt, att fartygsbygget kunnat igångsättas redan under nästa budgetår, vill utskottet i nuvarande läge dock icke motsätta sig att med beviljandet av medel till ändamålet för närvarande får anstå. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål och så snart förhållandena det medgiva för riksdagen — om möjligt redan nästa år — framlägger förslag i ämnet. Av det anförda följer, att utskottet nödgas avstyrka de i ämnet väckta motionerna.

Vid 1949 års riksdag erinrade utskottet om nyssnämnda yttrande och underströk sitt föregående år gjorda uttalande.

Då lotsstyrelsen nu återkommer med enahanda förslag för budgetåret 1950/51, åberopar den samma skäl som tidigare. När det däremot gäller kostnaden för fartyget, anser sig styrelsen med hänsyn till den allmänna prisstegringen nu böra beräkna denna till 2 000 000 kronor eller 300 000 kronor mer än tidigare. Enligt styrelsens förmenande bör beloppet fördelas på två budgetår med 1 000 000 kronor för varje år.

Som vidare framgår av sammanställningen (p. 2) har lotsstyrelsen för nästa budgetår jämväl hemställt om medel till halva kostnaden för ett nytt tjänstefartyg, avsett för östra lotsdistriktet. Styrelsen uttalar, att det därstädes nu stationerade tjänstefartyget, Kalmar, icke är av den storleksordning och beskaffenhet, som med hänsyn till nuvarande arbetsuppgifter måste fordras av ett dylikt fartyg. Vid vissa arbeten föreligga allvarliga risker för fartyget och besättningen. Vidare äro förlägningsutrymmena för besättningen otidsenliga och otillräckliga. Bl. a. finnas icke nöjaktiga sovplatser åt samtliga besättningsmän. Dessutom äro de hygieniska förhållandena ombord i hög grad otillfredsställande. Styrelsens uttalanden grunda sig bl. a. på en av chefen för kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå, kommerserådet Hjalmar Sjöholm gjord besiktning av tjänstefartyget Kalmar. Sjöholms besiktningsredogörelse har fogats som bilaga till styrelsens petita-skrivelse.

Under punkten 10 i sammanställningen har lotsstyrelsen beräknat medel till slutförande av arbetena med en ny bottenfast fyr på Ölands södra grund. Kostnaden för detta arbete beräknades av lotsstyrelsen i dess petitaskrivelse den 31 augusti 1946 till 1 200 000 kronor. Hittills ha för ändamålet anvisats för budgetåren 1947/48—1949/50 tillhopa 1 000 000 kronor. Då lotsstyrelsen nu till avslutande av arbetena begär ytterligare 500 000 kronor, innebär detta, att den ursprungliga kostnadsramen överskrides med 300 000 kronor. Den huvudsakliga anledningen härtill anger styrelsen vara den sedan år 1946 inträffade kraftiga stegringen av såväl arbetslöner som materielpriiser. Vidare framhåller styrelsen såsom en fördyrande omständighet, att arbetet i hög grad försvårats genom att vädret under såväl år 1948 som 1949 varit ovanligt ostadigt och blåsig.

För närmare kännedom om övriga av lotsstyrelsen framlagda förslag till nyanskaffningar och arbeten samt kostnaderna för desamma torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

### *Föredraganden.*

Ett nytt tjänstefartyg för mellersta lotsdistriktet är ett gammalt önskemål från lotsstyrelsen och starka skäl ha anförts till stöd härför. Då styrelsen i nu föreliggande petitaskrivelse på goda grunder hemställer om medel till ännu ett sådant fartyg, understryker detta ytterligare behovet av att för-

nya och modernisera verkets för östkusten avsedda tjänstefartygsbestånd. Även om vissa skäl tala för att genast låta bygga bägge fartygen, anser jag att byggnadsprogrammet för närvarande bör inskränkas till att omfatta endast ett nytt tjänstefartyg. Jag avser att i annat sammanhang upptaga frågan om medelsanvisning för fartygsbygget. Med hänsyn härtill kan jag icke nu tillstyrka, att medel för ändamålet upptagas i riksstatsförslaget för nästa budgetår.

Vad därefter angår övriga av lotsstyrelsen gjorda äskanden till säkerhetsanstalter för sjöfarten äro även dessa angelägna. Med hänsyn till den synnerligen restriktiva ekonomiska politik, som i nuvarande läge anses ofrånkomlig, är jag dock nödsakad föreslå vissa beskränningar i det av styrelsen framlagda utbyggnadsprogrammet. De sammanlagda anslagen för ändamålet å drift- och kapitalbudgeterna torde nämligen icke böra överstiga innevarande budgetårs anslag.

Med utgångspunkt härifrån förordar jag, att följande i sammanställningen upptagna önskemål helt eller delvis tillgodoses, nämligen radaranläggningar för tjänstefartygen Malmö och Göteborg (p. 3; 70 000 kronor mot föreslagna 140 000 kronor), modernisering och elektrifiering av fyrskeppet nr 2 Häveringe (p. 5), radioutrustning till vissa fyrskeppsmotorbåtar (p. 7; 8 000 kronor mot föreslagna 12 000 kronor), 6 stycken lys- och ljudbojar (p. 8; 67 000 kronor mot föreslagna 135 000 kronor), delkostnad till ny bottenfast fyr på Ölands södra grund (p. 10), delkostnad till elektrifiering av fyren Hoburg jämte mistsignalstation (p. 11), delkostnad till elektrifiering av fyren Ölands södra udde jämte mistsignalstation (p. 12), delkostnad till anordnande av radiofyr vid samt elektrifiering och halvautomatisering av Hällö fyrplats (p. 13), delkostnad till elektrifiering av Berguddens fyrplats (p. 14), ny fyr på skäret Sunnan, söder om Söderhamn (p. 15), förbättring av fyrbelysningen i farleden förbi Svartklubben (p. 16; 15 000 kronor mot föreslagna 30 000 kronor), anläggande av nya fyrrar i Lommabukten (p. 18), delkostnad till ny fyr på Hällgrund utanför Söderhamn (p. 19), delkostnad till förbättring av hamnförhållandena vid Rödkallens lotsuppassningsställe under Luleå lotsplats (p. 24), anskaffning av en traktor för Gotska Sandöns fyrplats (p. 25), nybyggnad av lotsuppassningshus vid Gåsholma lotsplats (p. 26), om- och tillbyggnad av lotsuppassningshuset i Oxelösund (p. 27) samt slutligen förbättring av bostadsförhållandena vid Kullens fyrplats (p. 31).

Då lotsstyrelsens kostnadsberäkningar icke givit mig anledning till erinran kan förslaget, begränsat på sätt jag sålunda angivit, beräknas draga en sammanlagd kostnad av 1 385 000 kronor. Härav torde å kapitalbudgeten för nästa budgetår böra upptagas 417 000 kronor och å driftbudgeten återstående 968 000 kronor.

Beträffande medelsanvisningen å kapitalbudgeten återkommer jag i annat sammanhang. Lotsstyrelsens förslag om anslag till avskrivningar av nya kapitalinvesteringar behandlas av chefen för finansdepartementet.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 968 000 kronor.

[61] 5. Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 30 000 | 27 801      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 889) .. | 30 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 30 500 |             |

*Avlöningsstat.*

U t g i f t e r:

|                                                                    | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |
|--------------------------------------------------------------------|---------|-------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....     | 19 600  | 19 600            |
| Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ..... | 3 000   | 3 000             |
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                      | 13 500  | 13 500            |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                          | 2 900   | 3 400 (+ 500)     |
|                                                                    | 39 000  | 39 500 (+ 500)    |

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l:

|                                                             |        |                |
|-------------------------------------------------------------|--------|----------------|
| Räntor å förvaltningskostnadsfonden samt bötesandelar ..... | 9 000  | 9 000          |
|                                                             | 30 000 | 30 500 (+ 500) |

Y r k a n d e n.

*Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* (skr. 26/8 1949) hemställer att anslaget höjes med 13 800 kronor. I samband härmed erinrar direktionen om 1947 års sjömanspensionsutrednings förslag angående förbättrad pensionering för sjöfolk och framhåller, att äskandena i petita äro gjorda under förutsättning att den nuvarande pensionsordningen kommer att bestå under nästa budgetår.

Yrkandena äro följande.

|                                                                   | Ökning   |
|-------------------------------------------------------------------|----------|
| 1. Uppflyttning i lönegrad av direktören Cp 3—Cp 7 .....          | 2 544    |
| 2. 1 amanuensaspirant Cf 17 .....                                 | 7 992    |
| 3. Arvode till sakkunnig med juridisk-administrativ erfarenhet .. | 3 000    |
| 4. Omräkning .....                                                | 264      |
|                                                                   | + 13 800 |

**Motiv.**

1. Direktörstjänstens uppflyttning motiveras med tjänsteinnehavarens ansvar och arbetsbörda.

2. Förslaget att förstärka anstaltens personal med en amanuens inom befordringsgången har direktionen tidigare framlagt i petita för budgetåren 1948/49 och 1949/50. Direktionen framhåller, att efter omläggningen av pensionsordningen år 1944 anstaltens verksamhet oavbrutet ökats. Anstaltens personal är därför numera uppenbart otillräcklig, varför bl. a. kontrollen över rederiernas avgiftsredovisning måst eftersättas. Amanuensen erfordras främst för utredningar i redovisningsfall och för arbete med beräkning av pensioner, vilket arbete ofta kräver tillämpning av komplicerade tekniska bestämmelser.

3. För biträde åt direktören vid handläggning av juridiska och administrativa ärenden ävensom för arbetet med den alltmer omfattande medelsplaceringen kräves skolad arbetskraft, som jämväl vid behov bör kunna inträda som ersättare för direktören. Tillsvidare torde det för detta ändamål vara tillfyllest med en deltidstjänstgörande person.

**Yttranden.**

*Statskontoret* anser, att man icke nu bör taga ställning till en uppflyttning av direktörstjänsten, bl. a. med hänsyn till den pågående tjänsteförteckningsrevisionen. — *Ämbetsverket* tillstyrker icke heller de föreslagna personalförstärkningarna. Vad angår förslaget att anställa en sakkunnig uttalar statskontoret, att erforderlig lättnad i direktörens arbete kan vinnas genom att överflytta fondförvaltningen till statskontoret eller träffa avtal med riksgäldskontoret om placering därstädes av anstaltens medel.

*Statens lönenämnd* är av samma uppfattning som statskontoret beträffande direktörstjänsten. Nämnden erinrar dessutom om att 1947 års sjömanspensionsutredning icke föreslagit högre placering av tjänsten än i Cp 5. Beträffande arvodet till den sakkunnige uttalar nämnden, att den i avsaknad av närmare uppgifter rörande arten och omfattningen av de göromål, som avses skola ankomma på den sakkunnige, icke ansett sig kunna bedöma huruvida arvodesbeloppet är lämpligt avvägt eller ej. I övrigt har direktionens framställning icke föranlett särskilt uttalande från nämndens sida.

Här torde därjämte få omnämnas, att direktionen i sin tidigare omtalade skrivelse — i avvaktan på ställningstagande till 1947 års sjömanspensionsutrednings förslag — beräknat oförändrat belopp för nästa budgetår till bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt eller 1 400 000 kronor.

**Föredraganden.**

I 1949 års statsverksproposition (X ht s. 99 och 100) lämnades en kortfattad redogörelse för 1947 års sjömanspensionsutrednings förslag till förbättrad pensionering för sjömän. Fastän starka skäl tala för en pensionsför-

bättring, är jag av statsfinansiella skäl icke beredd tillstyrka, att medel för ändamålet anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Anslagen till handelsflottans pensionsanstalt torde därför, såsom direktionen förutsatt, böra behandlas med utgångspunkt från nuvarande pensionsordning. Vad angår avlöningsanslaget finner jag liksom remissmyndigheterna att frågan om en lönegradsuppflyttning av direktörstjänsten tills vidare bör anstå.

Jag anser mig icke heller kunna tillstyrka någon personalförstärkning för pensionsanstalten. Under sådana förhållanden torde endast den förändringen böra vidtagas i anstaltens avlöningsstat, att anslagsposten rörligt tillägg med hänsyn till belastningen under budgetåret 1948/49 uppräknas med 500 kronor.

Pensionerna från anstalten torde under kalenderåret 1950 utgå enligt samma grunder, som tillämpats under kalenderåret 1949, och anslaget till ändamålet upptagas med oförändrat belopp, 1 400 000 kronor. Jag ämnar vid behandlingen av tolfte huvudtiteln ånyo anmäla frågan om pensioneringskostnader för anstalten.

Under nu förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för handelsflottans pensionsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

*Utgifter:*

|                                                                 |        |
|-----------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>     | 19 600 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t | 3 000  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal....            | 13 500 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                          | 3 400  |
| Summa kronor                                                    | 39 500 |

*Särskilda uppbördsmedel:*

|                                                       |       |
|-------------------------------------------------------|-------|
| Räntor å förvaltningskostnadsfonden samt bötesandelar | 9 000 |
|-------------------------------------------------------|-------|

Nettoutgift kronor 30 500;

- b) till *Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 30 500 kronor.

[62] 6. Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 5 500  | 5 614       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 889) | 5 500  |             |
| 1950/51 (förslag)              | 5 900  |             |

## Y r k a n d e n.

*Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* föreslår (skr. 26/8 1949), att anslaget höjes med 1 800 kronor.

## Nya anslagsposter:

|                                    |         |
|------------------------------------|---------|
| 1. Depositionskostnader m. m. .... | 1 400   |
| 2. Lagsökningskostnader m. m. .... | 400     |
|                                    | <hr/>   |
|                                    | + 1 800 |

## M o t i v.

1. Medel till depositions-kostnader äskas för att kunna överflytta anstaltens fonder tillhörande obligationer, vilka f. n. förvaras i bankfack, till riksbanken för vård under öppet förvar.

2. Enligt gällande bestämmelser om uppbörd och redovisning av pensionsavgifter åligger det redare att för varje kalendermånad till anstalten redovisa innehållna hyresavgifter och däremot svarande redareavgifter. Indrivningsåtgärder erfordras stundom; kostnader härför samt för eventuella lagsökningsåtgärder kunna i vissa fall icke utfås av gäldenären.

## Y t t r a n d e.

*Statskontoret* uttalar, att vid bifall till ämbetsverkets förslag (se föreg. punkt) att överflytta fondförvaltningen depositions-kostnaderna skulle komma att helt bortfalla. — Mot förslaget om särskilda medel till lagsöknings-kostnader m. m. har statskontoret icke någon erinran.

## Föredraganden.

Jag biträder direktionens framställning beträffande omkostnadsanslaget såtillvida, att jag förordar att särskilda medel beräknas för lagsökningskostnader m. m. med 400 kronor. Anslaget skulle därmed upptagas till (5 500 + 400 =) 5 900 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt*: *Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 5 900 kronor.

## [63] 7. Statens skeppsprovvningsanstalt: Avlöningar.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 246 000 | 223 043     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 892) .. | 246 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 252 000 |             |

## Avlöningsstat.

|                                                                | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |
|----------------------------------------------------------------|---------|-------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..... | 37 000  | 37 000            |
| Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>       | 40 000  | 40 000            |

|                                               | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |
|-----------------------------------------------|---------|-------------------|
| Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal | 148 000 | 153 300 (+ 5 300) |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....     | 21 000  | 21 700 (+ 700)    |
|                                               | 246 000 | 252 000 (+ 6 000) |

## Y r k a n d e n.

Styrelsen för statens skeppsprovningsanstalt (skr. 23/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 24 000 kronor.

|                                                        | Ökning |
|--------------------------------------------------------|--------|
| 1. Ändrade avlöningsförhållanden:                      |        |
| a) 1 driftsingenjör Cp 5—Ce 31: 32 .....               | 216    |
| b) 1 kontorist Ce 13—kanslist Ce 19 .....              | 1 550  |
| 2. Personalförstärkning:                               |        |
| a) 1 fotograf Ce 12 .....                              | 6 262  |
| b) Personal för forskning .....                        | 10 000 |
| 3. Omräkning:                                          |        |
| Löneklassförändringar, övertidsersättningar m. m. .... | 5 972  |
|                                                        | 24 000 |

## M o t i v.

1 a) Driftsingenjören föreslås få samma löneställning, som de två avdelningsingenjörerna vid anstalten, eftersom hans arbetsuppgifter äro av samma standard som deras.

1 b) Förslag att ändra kontoristbefattningen till kanslistbefattning i Ce 19 framlades även i petita för löpande budgetår (X ht 1949 s. 104). Styrelsen understryker, att befattningshavarens arbetsuppgifter äro desamma som vid andra verk åvila kamrerare eller kassör och på intet sätt av biträdesnatur. Styrelsen anser det därför icke rimligt att frågans lösning göres beroende av resultatet av den pågående biträdesutredningen.

2 a) I anstaltens verksamhet ingår fotografering i ganska stor omfattning som mätningstekniskt hjälpmedel. Hittills har detta arbete utförts av tillfällig personal. För att åstadkomma en mera tillfredsställande och rationell skötsel av denna viktiga arbetsdetalj är det enligt styrelsens mening av stor vikt, att en yrkeskunnig fotograf helt står till anstaltens disposition.

2 b) Till följd av en beräknad minskning i de merkantila uppdragen avser anstalten att mera än hittills inrikta sin verksamhet på forskning. Enligt instruktionen för anstalten åligger det denna att bedriva sådan verksamhet. På grund av anhopningen av provningsuppdrag, lokalbrist samt svårigheter att få lämplig personal har forskningen hittills måst eftersättas. Den för forskningsverksamhet erforderliga personalen bör enligt styrelsens mening till en början anställas som tillfälliga biträden. Utöver det åskade beloppet av 10 000 kronor avser styrelsen, att till avlöning av forskningspersonal använda de medel, i runt tal 5 500 kronor för år, som frigöras å posten till avlöningar till tillfälliga biträden, därest en tjänst som extra ordinarie fotograf inrättas.

3. Vad angår den föreslagna omräkningen må blott nämnas, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppräknats för att täcka maximibehovet av medel under posten.

#### Yttranden.

*Statskontoret.* Frågan om att överföra driftsingenjörsbefattningen i Cp 5 till Ce 31: 32 bör tagas under övervägande av 1949 års tjänsteförteckningskommitté. — Vidkommande förslaget att uppflytta kontoristbefattningen erinrar statskontoret om att ämbetsverket i utlåtande över anstaltens anslagsäskanden för innevarande budgetår förordat att befattningen, oavsett den pågående biträdesutredningen, omändrades till kansliskrivarebefattning i Ce 15. Vad nu anförts har icke givit statskontoret anledning till ändrad uppfattning. — Statskontoret finner icke anledning till erinran mot att en befattning som fotograf uppföres å extra ordinarie stat. Tjänsten bör emellertid placeras i Ce 11. — Den föreslagna anslagshöjningen för anställning av forskningspersonal kan statskontoret icke biträda. Enligt ämbetsverkets mening bör forskningsverksamheten bedrivas i den mån anstaltens verksamhet i övrigt så medger och utan förstärkning av de anslagsmedel, som hittills stått till ämbetsverkets förfogande. Därest en extra ordinarie fotograf anställs, bör anslagsposten till tillfälliga biträden sänkas med 5 500 kronor.

*Statens lönenämnd.* Nämnden har ingen erinran mot att driftsingenjörs-tjänsten placeras i Ce 31. Frågan om tjänsteinnehavarens löneklassplacering bör emellertid prövas i särskild ordning. — Vad kontoristtjänsten beträffar erinrar nämnden om att den i utlåtande över anstaltens petita för innevarande budgetår icke tillstyrkt högre placering än Ce 15. — För fotograftjänsten tillstyrkes icke — i avvaktan på resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete — högre lönegrad än Cg 11.

#### Föredraganden.

I likhet med statskontoret anser jag, att frågan om ändrad löneställning för driftsingenjören icke bör upptagas till prövning nu. På grund av den pågående biträdesutredningen kan jag, trots anförda goda skäl, icke heller tillstyrka, att kontoristtjänsten omändras till högre befattning. Jag kan icke förorda, att en extra ordinarie tjänst såsom fotograf inrättas eller att ytterligare medel ställas till förfogande för forskning. Styrelsens omräkningsäskanden synas däremot böra godtagas. I anledning härav bör anslaget höjas med i runt tal 6 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle anstaltens avlöningsanslag för budgetåret 1950/51 upptagas till  $(246\,000 + 6\,000 =) 252\,000$  kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skeppsprovvningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                                |         |
|----------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>    | 37 000  |
| 2. Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i> .. | 40 000  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..            | 153 300 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                   | 21 700  |

Summa kronor 252 000;

b) till *Statens skeppsprovvningsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 252 000 kronor.

[64] 8. *Statens skeppsprovvningsanstalt: Omkostnader.*

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 46 500 | 40 772      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 893) .... | 47 800 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 48 300 |             |

\* I enlighet med förslag av *styrelsen för statens skeppsprovvningsanstalt* (skr. 23/8 1949) torde för nästa budgetår endast den ändringen böra vidtagas beträffande anstaltens omkostnadsanslag, att anslagsposten till sjukvård m. m. höjes med 500 kronor till 1 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skeppsprovvningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 48 300 kronor.

[65] 9. *Statens isbrytarverksamhet.*

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 800 000 | 1 012 839   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 894) .. | 900 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 900 000 |             |

Från anslaget till statens isbrytarverksamhet bestrides bl. a. det särskilda arvode, som jämlikt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen utgår till chef å statens isbrytarfartyg utöver vederbörliga avlöningsförmåner. Begynnelsearvodet utgör 600 kronor för år och ökas efter tre tjänstgöringsår med 600 kronor. Vidare bekostas från anslaget arvoden åt statens isbrytarombud. Ersättning åt ombud utgår med 150 kronor för tjänstgöringsmånad samt därutöver åt ombud för norrlandskusten och Mälaren med 150 kronor för år och åt ombudet för Väneren med 300 kronor för år.

*Marinförvaltningen och kommerskollegium* (gemensam skr. 24/8 1949) hemställa, att anslaget till statens isbrytarverksamhet för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, 900 000 kronor.

Inom ramen för oförändrad medelsanvisning föreslå ämbetsverken efter framställning från statens isbrytardirektör, att det särskilda arvodet till chef å statens isbrytarfartyg, vilket utgått med samma belopp sedan år 1930, med hänsyn till penningvärdets fall höjes till 900 kronor för år och tillägget efter tre verksamhetsår till samma belopp. Vidare hemställa ämbetsverken, att såväl års- som månadsarvodena till isbrytarombuden ökas till 225 kronor utom för ombudet för Väneren, vilkens årsarvode föreslås höjt till 450 kronor. Som skäl härför åberopas att ombuden numera anlitas i större utsträckning än vad ursprungligen varit avsett och att berörda arvoden från början varit väl lågt beräknade.

#### Y t t r a n d e.

*Statskontoret* uttalar, att de allmänna arvodesregleringar, som hittills ägt rum, omfattat arvoden, utgörande ersättning för huvudsaklig sysselsättning, medan arvoden av här ifrågavarande slag regelmässigt lämnats oförändrade. Med hänsyn härtill finner ämbetsverket i nuvarande läge icke skäl tillstyrka framställningen om uppräknings av gottgörelsen till chef å statens isbrytarfartyg och till statens isbrytarombud.

#### Föredraganden.

Det saknas anledning att för nästa budgetår räkna med någon större ändring av utgifterna för statens isbrytarverksamhet, eftersom isbrytarbeståndet då icke kommer att öka. Anslaget för nästa budgetår torde därför böra upptagas med oförändrat belopp eller 900 000 kronor.

Den gjorda framställningen om höjning av arvoden till chef å statens isbrytarfartyg och till isbrytarombud kan jag icke tillstyrka. Arvoden böra tills vidare utgå med samma belopp som tidigare.

Följande uppgifter må i detta sammanhang lämnas om hur den pågående förstärkningen av isbrytarberedskapen fortskrider. Arbetet på isbrytaren Thule pågår planenligt och detta fartyg torde, såsom tidigare beräknats, kunna färdigställas till vintern 1952/53. Däremot har arbetet med ritningar till den fjärde statsisbrytaren, vilken brukar omtalas under arbetsnamnet »isbrytaren D», tillfälligt avbrutits, sedan cirka 35 procent av projektarbetet utförts. På statsutskottets förslag framhöll visserligen 1947 års riksdag (skr. nr 296) angelägenheten av att detta fartygsbygge utan längre dröjsmål fullföljdes, men med tanke på nuvarande höga byggnadskostnader har jag ej ansett mig böra forcera planlägningsarbetet beträffande denna båt. När riksdagen hade att taga ställning till förslaget om anslag till ritningar till isbrytaren D, uppskattades kostnaderna för fartygsbygget till inemot 10 000 000 kronor. Senare har det visat sig, att redan den avsevärt mindre Thule kostar mer än detta belopp. Mot bakgrunden härav har jag ansett mig i första hand böra koncentrera arbetet med att förstärka isbry-

tarberedskapen på ett mindre kostnadskrävande projekt, nämligen den av Norrlandskommittén framlagda planen att anskaffa s. k. hjälpisbrytare.

Vid anmälan av anslaget till statens isbrytarverksamhet i 1949 års statsverksproposition omtalade jag, att Norrlandskommitténs utredning hade överlämnats till kommerskollegium för fortsatt beredning. Med anledning av uppdraget har kollegium med skrivelse den 13 juli 1949 framlagt vissa förslag till åtgärder för att främja statens isbrytarverksamhet. Det viktigaste förslaget innebär, att staten skall bidra med 75 procent av kostnaderna för att bygga två hjälpisbrytare. För statens del skulle anskaffningskostnaderna för de båda båtarna uppgå till sammanlagt omkring 3 500 000 kronor och årskostnaden för driften till sammanlagt i runt tal 300 000 kronor. Enligt förslaget skola fartygen ägas av norrländska skogsindustrieföretag och vintertid disponeras av staten för isbrytningsändamål samt under sommarhalvåret användas av ägarna för timmerbogsering m. m. Kommerskollegii förslag överarbetas för närvarande inom handelsdepartementet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens isbrytarverksamhet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[66] 10. **Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg.**

Till ifrågavarande ändamål ha å driftbudgeten under rubriken Statens isbrytarverksamhet: Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg för budgetåren 1944/45—1946/47 såsom reservationsanslag anvisats tillhopa 5 650 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 303/48 (s. 28—34) bemyndigade riksdagen (r. skr. 465/48) Kungl. Maj:t att uppdraga åt marinförvaltningen att hos marinverkstäderna i Karlskrona beställa ett statens isbrytarfartyg (Thule) för en beräknad kostnad av högst 10 068 000 kronor. Därvid förutsattes att det ytterligare medelsbehovet ( $10\,068\,000 - 5\,650\,000 =$ ) 4 418 000 kronor, skulle äskas å riksstaten för budgetåren 1950/51—1952/53 med 2 500 000 kronor för förstnämnda budgetår, 1 500 000 kronor för budgetåret 1951/52 och återstående 418 000 kronor för budgetåret 1952/53.

*Marinförvaltningen* (skr. 21/10 1949) har anmält, att enligt nyligen företagen beräkning det erforderliga medelsbehovet för nästkommande tre budgetår kan beräknas till respektive 1 500 000, 2 500 000 och 418 000 kronor och att medelsanvisning bör ske i enlighet härmed.

**Föredraganden.**

Jag har icke något att invända mot den av marinförvaltningen föreslagna ändringen i planen för medelsanvisningen till det nya isbrytarfartyget och beräknar således för nästa budgetår 1 500 000 kronor för ändamålet. Erforderlig medelsanvisning torde ske över ett reservationsanslag å tionde huvudtiteln, benämnt *Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg*.

Vid löpande budgetårs utgång torde, därest riksdagen icke har något att erinra däremot, återstoden av de medel, som för budgetåren 1944/45—1946/47 anvisats under rubriken Statens isbrytarverksamhet: Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg, få tillföras nu ifrågavarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[67] 11. Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar.

|                                     | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 123 000 | 119 645     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 894) .... | 129 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 130 000 |             |

*Avlöningsstat.*

|                                                             | 1949/50 | 1950/51 (förslag) |
|-------------------------------------------------------------|---------|-------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .. | 58 300  | 58 900 (+ 600)    |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal .....               | 57 100  | 57 400 (+ 300)    |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                   | 13 600  | 13 700 (+ 100)    |
|                                                             | 129 000 | 130 000 (+ 1 000) |

Yrkanden.

*Statens sjöhistoriska museums nämnd* (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 26 400 kronor.

|                                                            | Ökning   |
|------------------------------------------------------------|----------|
| 1. Uppflyttning i lönegrad:                                |          |
| a) museidirektören Ca 30—Ca 33 .....                       | 504      |
| b) intendenten (avdelningsföreståndare) Ca 27—Ca 29 .....  | 660      |
| c) kanslibiträdet Ca 11—kansliskrivare Ca 15 .....         | 1 164    |
| d) kontorsbiträdet Ca 8—kanslibiträde Ca 11 .....          | 861      |
| 2. Nya tjänster:                                           |          |
| a) 1 amanuens Ce 23 (för bibliotek och arkiv) .....        | 10 848   |
| b) 1 museivakt Ce 9 .....                                  | 5 592    |
| 3. Sekreterare hos museinämnden .....                      | 1 800    |
| 4. Sjöhistoriska undersökningar .....                      | 4 000    |
| 5. Omräkning:                                              |          |
| Reglerad befordringsgång, löneklassförändringar m. m. .... | 971      |
|                                                            | + 26 400 |

Motiv.

1. Nämnden förutsätter, att frågan om lönegradsplaceringen för museidirektören och biträdespersonalen löses i samband med pågående utredningar om löneställningen dels för byråchefer m. fl. och dels för högre biträ-

despersonal. Vad angår intendentsbefattningen framhålles, att denna numera med avseende å arbetsuppgifternas omfång och kvalitet blivit fullt jämställd med de intendentsbefattningar vid övriga museiinstitutioner, vilkas innehavare tillika äro avdelningsföreståndare.

2 a) Den äskade amanuensstjänsten är enligt nämnden behövlig med hänsyn till bibliotekets och arkivets tillväxt.

2 b) Ytterligare en museivakt anses erforderlig, emedan det för allmänheten tillgängliga utställningsutrymmet kommer att öka betydligt under nästa budgetår.

3. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1949 förordnat särskild sekreterare åt nämnden. Sekreteraren biträder jämväl museiledningen i administrativa och kamerala angelägenheter.

4. Det belopp av 1 000 kronor, som nu står till museets förfogande för sjöhistoriska undersökningar, är så blygsamt att sådana undersökningar kunnat bedrivas endast tillfälligtvis och även då främst genom personliga uppföringar från tjänstemän och forskare. Ur kulturhistorisk synpunkt är det särskilt angeläget att inventeringen av skeppsvarv, båtbyggerier och farkosttyper i vårt land intensifieras.

*Styrelsen för Svenska museimannaföreningens facksektion* (skr. 5/9 1949) understödjer museinämndens äskanden beträffande uppflyttning i lönegrad av intendentsbefattningen och inrättande av en tjänst i Ce 23 för vården av museets bibliotek och arkiv.

*Byggnadsstyrelsen* har vidare i skrivelse till handelsdepartementet erinrat om att värmeledningsskötaren och reparatören hos museet för närvarande enligt beslut av Kungl. Maj:t (se statsliggaren; jfr X ht 1935 s. 81 och r. skr. nr 10/1935 s. 19) erlägger en hyra av 700 kronor om året jämte bränsletillägg för den tjänstebostad om tre rum och kök med lyse och värme, som han disponerar i museibyggnaden. Enligt byggnadsstyrelsens mening är hyran numera alltför låg och bör regleras genom överenskommelse mellan styrelsen och vederbörande befattningshavare i överensstämmelse med vad som sker beträffande tjänstebostäder i andra under styrelsens förvaltning stående byggnader. Byggnadsstyrelsen föreslår därför, att föreskrift om hyresersättningen icke vidare meddelas av Kungl. Maj:t.

#### *Föredraganden.*

Liksom föregående år anser jag mig för närvarande icke kunna tillstyrka en förhöjning av statens sjöhistoriska museums avlöningsanslag i vidare mån än som betingas av automatiska ökningar genom reglerad befordringsgång och löneklassförändringar. Vad angår den av Kungl. Maj:t förordnade sekreteraren åt museinämnden torde dennes arvode tills vidare få bestridas från andra disponibla medel än som anvisas å riksstaten. Under nu angivna förhållanden behöver anslaget ökas allenast med i runt tal 1 000 kronor. Beträffande anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde hyresersättning-  
en för värmeledningsskötarens tjänstebostad från och med nästa budgetår  
få regleras på sätt som byggnadsstyrelsen föreslagit och som förutsättes i  
statens allmänna avlöningsreglemente.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte  
föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjöhisto-  
risk museum, att tillämpas tills vidare från och med bud-  
getåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                             |        |
|-------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 58 900 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal                  | 57 400 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                      | 13 700 |

Summa kronor 130 000;

b) till *Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar* för bud-  
getåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

[68] 12. Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 15 600 | 27 331      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 895) | 23 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 23 200 |             |

**Y r k a n d e n.**

*Statens sjöhistoriska museums nämnd* (skr. 30/8 1949) hemställer, att  
anslaget höjes med 2 700 kronor.

| Anslagspost (Delpost) | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Nämndens förslag<br>1950/51 |
|-----------------------|------------------------|--------------------|-----------------------------|
| 1. Sjukvård m. m.     | 930                    | 200                | 400 (+ 200)                 |
| 2. Övriga expenser    | 6 900                  | 6 900              | 9 400 (+ 2 500)             |
|                       |                        |                    | (+ 2 700)                   |

**M o t i v.**

1. Belastningen å anslagsposten till sjukvård har under båda de senaste  
budgetåren överstigit det anvisade beloppet.

2. Højningen av delposten till övriga expenser är avsedd att användas  
dels till förnyelse och reparation av gardiner i skådesamlingarna och dels  
för fotografiska ändamål.

Musienämnden hemställer vidare om ett reservationsanslag för nästa bud-  
getår å 15 000 kronor för monterutrustning och inredning m. m.

*Föredraganden.*

Anslagsposten till s j u k v å r d m. m. torde såsom nämnden föreslagit  
böra höjas med 200 kronor till 400 kronor. Däremot anser jag mig icke

kunna tillstyrka någon ökning av delposten till övriga expenser. Omkostnadsanslaget torde således böra upptagas till (23 000 + 200 =) 23 200 kronor.

Något anslag till monterutrustning och inredning m. m. anser jag mig för närvarande icke kunna tillstyrka.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 23 200 kronor.

[69] 13. Statens sjöhistoriska museum: Underhåll av samlingarna.

|                                     | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 3 000  | 4 256       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 895) .... | 3 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 3 000  |             |

I enlighet med förslag av statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 30/8 1949) upptages anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll av samlingarna* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 kronor.

[70] 14. Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 256 000 | 256 000     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 895) .. | 256 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 256 000 |             |

Beträffande grunderna för anslagets bestämmande hänvisas till 1949 års statsverksproposition (X ht s. 111).

*Kommerskollegium* (skr. 31/8 1949) föreslår, att anslaget omräknas på sätt som kollegium angivit föregående år (se X ht 1949 s. 112) och för nästa budgetår bestämmes till 365 000 kronor. Härvid utgår kollegium från 1948 års förvaltningskostnader, som uppgått till 861 510 kronor mot 561 000 kronor år 1939. Vad angår sjömanshusens inkomstkällor framhåller kollegium, att tonavgiftsuppbörden under många år varit onormalt låg och ännu icke uppnått förkrigstidens nivå, ca 700 000 kronor för år. Under budgetåren 1944/45—1948/49 har uppbörden sålunda i runda tal uppgått till respektive 109 000, 317 000, 457 000, 665 000 och 639 000 kronor. På grund härav ha sjömanshusen enligt kollegium måst bestrida löpande utgifter från sina kapitaltillgångar, vilka därigenom minskats med ca 830 000 kronor sedan år 1939.

*Statskontoret*, vars yttrande inhämtats, förklarar sig icke kunna tillstyr-

ka en uppräknings av anslaget utan föreslår, att detta bestämmas till oförändrat belopp. Ämbetsverket ifrågasätter, om icke sjömanshusen borde vidtaga rationaliseringsåtgärder i syfte att nedbringa förvaltningskostnaderna, så att dessa komma i nivå med inflytande inkomster, varigenom en fortsatt kapitalförbrukning skulle undvikas.

#### Föredraganden.

Någon höjning av statsbidraget till sjömanshusens förvaltningskostnader kan jag icke tillstyrka. Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Den av statskontoret väckta frågan om en rationalisering av sjömanshusens verksamhet torde få närmare övervägas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 256 000 kronor.

#### [71] 15. Läkarundersökning av sjöfolk.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 70 000 | 86 423      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 896) .. | 70 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 70 000 |             |

Beträffande gällande bestämmelser för anslagets användning torde jag få hänvisa till statsliggaren.

Vid anmälan av motsvarande anslag i 1949 års statsverksproposition (X ht s. 113) erinrade jag om att två utredningar påginge beträffande med detta anslag sammanhängande frågor. Utredningsarbetet är ännu icke avslutat men lär komma att slutföras inom den närmaste tiden. Anslaget torde — i avvaktan på resultatet av utredningarna — för nästa budgetår böra upptagas till oförändrat belopp, 70 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

#### [72] 16. Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 50 000 | 53 046      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 896) .. | 40 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 50 000 |             |

*Kommerskollegium* (skr. 26/8 1949) föreslår, att på grund av belastningen å anslaget detta måtte för nästa budgetår höjas med 10 000 kronor till 50 000 kronor.

Jag tillstyrker kommerskollegii förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[73] 17. Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                  | 300 000 | 489 266     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 896) | 400 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....        | 400 000 |             |

*Marinförvaltningen* (skr. 1/9 1949) hemställer, efter samråd med inspektören för minväsendet, att till driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer i Stockholm, Göteborg och Karlshamn måtte jämväl för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av 400 000 kronor. Härvid har marinförvaltningen icke räknat med några kostnader för mera omfattande reparationer. Såsom motivering för anslagsäskandet framhålles bl. a., att under det sistförflutna budgetåret nio fartyg, därav fyra svenska, minsprängts eller minskadats i södra Östersjön och Kattegatt samt att under samma tid sju magnetminor oskadliggjorts i de danska farvattnen genom de marina myndigheternas försorg.

*Marinförvaltningen* (skr. 21/10 1949) anhåller vidare att få överskrida in-  
nevarande budgetårs anslag till driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer med 135 000 kronor. Såsom skäl härför åberopar ämbetsverket, att stationen i Karlshamn blivit svårt stormskadad och att härvid bl. a. elva av fjorton elektriska kablar i den s. k. motmagnetiseringsslingan förstörts. Ehuru stationen fortfarande kan hållas öppen, är enligt marinförvaltningen det reducerade magnetiska fältet av så ringa storleksordning, att resultaten av fartygens skydds- och avmagnetisering därigenom bli starkt nedsatta till allvarligt men för fartygens säkerhet. Reparationskostnaderna beräknas till högst det förut angivna beloppet. De förstörda kablarna, som med hänsyn till gummibristen vid stationens byggnad varit pappersisolerade med blymantel, komma att ersättas med gummiomspunnen kabel. Härigenom torde reparationskostnaderna i fortsättningen komma att nedgå.

*Föredraganden.*

Så länge risken för magnetminor fortfar, är det av stor betydelse för vår sjöfart, att inom landet avmagnetiseringsstationer finnas i erforderlig omfattning. För nästa budgetår tillstyrker jag därför det av marinförvaltningen äskade anslaget å 400 000 kronor till driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer.

Likaledes tillstyrker jag, att stationen i Karlshamn istandsättes. Mot marinförvaltningens beräkning av det härför högst erforderliga beloppet, 135 000 kronor, har jag ingen erinran att göra. Emellertid bör ett särskilt

anslag anvisas för ändamålet. Det kan lämpligen benämnas Reparation av mät- och avmagnetiseringsstationen i Karlshamn och bör få karaktären av reservationsanslag. Då det är av vikt att reparationsarbetena å stationen i Karlshamn utföras snarast möjligt, ämnar jag senare denna dag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa nämnda reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[74] 18. **Kostnader för handelssjöfartens dirigerings.**

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 897) ..... | 25 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 25 000 |

*Chefen för marinen* (skr. 28/9 1949) framhåller, att minrisken i vissa farvatten nödvändiggör fortsatta åtgärder för handelssjöfartens dirigerings, samt hemställer, efter samråd med marinförvaltningen och sjökarteverket, att jämväl för nästa budgetår 25 000 kronor måtte anvisas till att täcka kostnader i samband med dirigeringen.

Jag har intet att erinra mot marinchefens anslagsäskande. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för handelssjöfartens dirigerings* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[75] 19. **Bidrag till handelshögskolan i Stockholm.**

|                                      | Anslag  |
|--------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 897) ..... | 100 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 100 000 |

Förutom handelshögskolan i Stockholm åtnjuter jämväl handelshögskolan i Göteborg statsbidrag. Anslaget å riksstaten för innevarande budgetår till sistnämnda skola utgör 90 000 kronor. Nämnas må dessutom, att handelshögskolan i Göteborg genom beslut av Kungl. Maj:t den 22 juli 1949 tilldelats ett bidrag av 60 000 kronor från handels- och sjöfartsfonden till att täcka underskott å skolans verksamhet under år 1948. Ansökan om fondbidrag i anledning av underskott å verksamheten har ingivits jämväl för stockholmsskolans del men ännu icke slutbehandlats.

*Styrelsen för handelshögskoleföreningen i Stockholm* (skr. 15/9 1949) hemställer, att anslaget till handelshögskolan i Stockholm för nästa budgetår måtte höjas till 259 000 kronor, varav minst 45 000 kronor skulle utgöra statsbidrag till friplatser eller nedsatta elevavgifter. Till stöd för framställningen återopas bl. a. innehållet i justitierådet G. Dahlmans utredning angående handelshögskolornas ekonomi samt behov av statsbidrag fram till

år 1954 (se X ht 1949 s. 117—119). Styrelsen omnämner att några av de av utredningsmannen tillstyrkta nya lärarbefattningarna vid högskolan ännu icke tillsatts och att tillfälliga lärarkrafter därför måst anlitas i större omfattning än som beräknats. Stockholms stad har åtagit sig kostnaden för en nyinrättad professur i företagsekonomi, vilken emellertid till väsentlig grad är avsedd att vara en forskningsprofessur. De erforderliga underhålls- och ombyggnadsarbetena å skolan ha enligt styrelsen stigit till större belopp än utredningsmannen förutsatt. Vidare äro att emotse vissa i utredningen ej förutsedda mera väsentliga kostnadsökningar, bl. a. en höjning av pensionskostnaderna med 20 000 å 25 000 kronor årligen. Handelshögskoleföreningen har måst försträcka medel till undervisningens upprätthållande i en utsträckning som icke motsvaras av inkomster för föreningen.

*Styrelsen för handelshögskolan i Göteborg* (skr. 10/6 1949) hemställer om statsbidrag med 275 000 kronor för skolans verksamhet till och med budgetåret 1950/51. Av det angivna beloppet utgöra 110 000 kronor den av styrelsen beräknade bristen för år 1949 och första halvåret 1950 samt 165 000 kronor det beräknade anslagsbehovet för läsåret 1950/51. Styrelsen framhåller bl. a. att handelshögskolan icke varit i stånd att fullfölja den upprustning som i justitierådet Dahlmans utredning ansetts nödvändig för att bibehålla undervisningens standard. Det ansträngda ekonomiska läget har gjort det nödvändigt att inskränka utvidgningsplanerna till det minsta möjliga. Planen på att inrätta en ny professur i företagsekonomi har emellertid realiserats. För budgetåret 1950/51 räknar styrelsen med att utgifterna icke komma att understiga 400 000 kronor, medan handelshögskolans egna inkomster under samma tid icke torde komma att överstiga 235 000 kronor. Fondmedel ha delvis måst tagas i anspråk för att täcka löpande utgifter.

I särskild skrivelse har styrelsen för handelshögskolan i Göteborg sedermera ifrågasatt särskilt avtal mellan högskolan samt staten och Göteborgs stad rörande högskolans ekonomi.

#### *Föredraganden.*

Även om starka skäl tala för en höjning av anslagen till handelshögskolorna, anser jag mig för närvarande icke kunna förorda en ökad medelsanvisning till detta ändamål å riksstaten för nästa budgetår. Anslaget till handelshögskolan i Stockholm torde således böra utgå med 100 000 kronor och anslaget till handelshögskolan i Göteborg med 90 000 kronor. Villkoren för anslagens åtnjutande böra bibehållas oförändrade. Den från styrelsen för handelshögskolan i Göteborg inkomna framställningen om slutande av avtal rörande högskolans ekonomi är under övervägande inom handelsdepartementet.

Beträffande anslaget till handelshögskolan i Göteborg återkommer jag under nästa punkt. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

## [76] 20. Bidrag till handelshögskolan i Göteborg.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 897) ..... | 90 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 90 000 |

Under återopande av vad jag under närmast föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Bidrag till handelshögskolan i Göteborg* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 90 000 kronor.

## [77] 21. Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder.

|                                      | Anslag  |
|--------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 897) ..... | 255 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 500 000 |

Från detta anslag bestridas för närvarande kostnader för utrikeshandelsstipendier, orienterande marknadsundersökningar, handelssekreterare, småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd.

Utrikeshandelsstipendier utdelas till personer, som önska i främmande — företrädesvis utomeuropeiska — länder antingen verka för avsättning av svenska exportartiklar, import till Sverige av råvaror och andra förnödenheter samt transithandel över Sverige eller förvärva praktiska insikter i handelsyrket. Dessa stipendier ha ersatt de tidigare exportstipendierna och handelsstudiestipendierna. Bestämmelser om de nya stipendierna finnas i kungörelsen den 14 oktober 1949 (nr 528) om statens utrikeshandelsstipendier. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till främjande av varuutbytet med främmande länder ha jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1949 25 000 kronor ställts till förfogande för utrikeshandelsstipendier.

Till orienterande marknadsundersökningar har hittills under budgetåret anvisats ett belopp av 35 000 kronor från anslaget. Sådana undersökningar pågå för närvarande i Etiopien och Indien.

Anordningen med handelssekreterare liksom småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd ha tillkommit såsom led i statens strävanden att främja varuutbytet med främmande länder. Medel härtill anvisades första gången för nu löpande budgetår. Vad handelssekreterarna beträffar är avsikten att dessa skola knytas till beskickningar och konsulat i länder, som äro eller kunna bliva av större betydelse för svensk utrikeshandel. Ej minst har man tänkt sig att utsända handelssekreterare till sådana avlägsna företrädesvis transoceana länder och områden, där svenska exportföretag i allmänhet ej kunna hava fasta representer, som förse dem med erforderlig information m. m. Handelssekreterarna tänkas i allmänhet rekryterade bland affärslivets eller näringsorganisationernas eget folk; de förutsättas anställda på begränsad tid — 2 à 3 år —

och antagas sedan återgå i enskild tjänst. Ur anställningssynpunkt skola de hållas klart avskilda från vanliga diplomatiska och konsulära tjänstemän. Kungl. Maj:t har den 16 september 1949 meddelat särskilda föreskrifter för handelssekreterare. Enligt dessa skola sekreterarna verka till främjande av svensk export på det land, där de äro anställda, samt i allmänhet förmedla kommersiell information rörande marknadsförhållandena i landet i fråga. Bland deras övriga arbetsuppgifter kan nämnas, att de skola förmedla kontakt mellan företrädare för svenska och utländska affärsintressen samt att de skola i allmänhet bistå svenska affärsmän i deras kommersiella förbindelser med vederbörande land. Handelssekreterare är skyldig att till handelsdepartementet kvartalsvis ingiva redogörelse över sin verksamhet. Vidare stadgas bl. a. att handelssekreterare icke må för egen del driva handel eller annan näring. Hittills ha tre handelssekreterare utsänts, nämligen till Sydafrikanska Unionen, Argentina och Amerikas förenta stater. Den till sistnämnda land utsände är placerad i Chicago. Därutöver må nämnas, att en särskild tjänsteman med uppgifter väsentligen överensstämmande med en handelssekreterares knutits till den svenska representationen i Brasilien, där behovet av en förstärkning av svensk kommersiell expertis ur synpunkten av våra exportintressen varit särskilt starkt. Då medlen under detta anslag icke räckt för också nu ifrågavarande syssla, har saken t. v. kunnat ordnas endast provisoriskt och med stöd av anslag ur handels- och sjöfartsfonden.

Ur handels- och sjöfartsfonden ha vidare — till sammanlagt belopp av 142 000 kronor — medel anvisats för beredande av kommersiell arbetsförstärkning åt vissa beskickningar (London, Haag, Madrid) samt konsulat (Frankfurt am Main) där handelsärendena undergått stark ökning. Ifrågavarande s. k. kommersiella biträden ha i likhet med handelssekreterarna avsetts skola tillföra vederbörande representation särskild praktiskt-kommersiell sakkunskap men kunna sägas ha i det hela erhållit en mindre självständig och mera provisorisk funktion än handelssekreterarna.

Till kostnader för exportbyrån och exportrådet ha för innevarande budgetår 45 000 kronor ställts till förfogande. Byrån, som började sin verksamhet den 1 oktober 1949, utgör en sektion inom Sveriges allmänna exportförening. Den har till uppgift att, såsom namnet antyder, främja hantverkets och småindustriens export, t. ex. genom att skaffa in utredning om lämpliga exportartiklar och marknader för dessa. I frågor av större betydelse skall byrån inhämta direktiv och råd från exportrådet. Detta består av 8 ledamöter, samtliga utsedda av Kungl. Maj:t.

*Kommerskollegium*, som under hand samrätt med Sveriges allmänna exportförening, hemställer (skr. 7/11 1949), att anslaget till främjande av varuutbytet med främmande länder för nästa budgetår höjes med 300 000 kronor till 555 000 kronor.

Kollegium räknar med oförändrat medelsbehov till utrikes handelsstipendier, 25 000 kronor, samt till småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd, 45 000 kronor. I fråga om utrikeshandelsstipendierna meddelar ämbetsverket, att för närvarande sex

handelsstudiestipendiater äro verksamma i utlandet, därav tre i Sydamerika, två i Amerikas förenta stater och en i Franska Marocko. De åtnjuta stipendier med belopp mellan 2 000 och 3 000 kronor. Någon exportstipendiat finnes däremot för närvarande icke utsänd. Anledningen till att exportstipendier under senare år knappast efterfrågats förklaras vara de stora svårigheter och risker, som under nuvarande förhållanden äro förbundna med en verksamhet av ifrågavarande art. Kollegium har också vid beräkningen av medelsbehovet ansett sig böra räkna med endast en ny dylik stipendiat under vart och ett av de närmaste åren. Däremot förväntar kollegium, att stipendier för förvärv av praktiska insikter i handelsyrket bliva erforderliga i ökad utsträckning.

Kostnaderna under nästa budgetår för orienterande marknadsundersökningar beräknar kollegium till 175 000 kronor. Enligt kollegii mening böra undersökningarna i Etiopien och Indien pågå ännu någon tid. Vidare finner ämbetsverket det under nu rådande förhållanden angeläget, att dylika undersökningar verkställas även inom andra områden och att erforderliga medel ställas till förfogande härför.

Vad beträffar handelssekreterarna böra enligt kollegii mening för nästa budgetår beräknas medel dels för de sekreterare, som redan förordnats, och dels för fyra nya sådana. Såsom lämpliga verksamhetsområden för de nya handelssekreterarna anger kollegium Nord-, Syd- och Mellanamerika samt Israel. Kollegium erinrar om att någon officiell svensk representant icke finnes i sistnämnda stat och framhåller, att det måste anses önskvärt att någon form av svensk handelsrepresentation anordnas där snarast möjligt. Kostnaderna för handelssekreterare beräknar kollegium till 310 000 kronor för nästa budgetår.

Frågan om svensk handelsrepresentation i Israel har även berörts av *utredningen angående Sveriges handelsavtalsförhandlingar* i utredningens nyligen avgivna betänkande angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. (SOU 1949: 57).

Utredningen framhåller, att handeln med Israel under efterkrigstiden ökat kontinuerligt. Israel är ett land under uppbyggnad och erbjuder goda avsättningsmöjligheter för en rad svenska exportvaror. Det är därför enligt utredningens mening av särskild vikt att just nu, under landets organiseringsperiod, upparbeta den svenska exporten. Utredningen förordar, att en svensk representant snarast möjligt placeras i Tel Aviv, men anser sig icke kunna fatta ståndpunkt till i vilken egenskap en sådan representant lämpligen bör anmälas. Utredningen framhåller emellertid, att vederbörande bör erhålla en sådan ställning, att han kan träda i förbindelse med myndigheterna. Någon befattning inom utrikesförvaltningen synes utredningen icke för närvarande kunna upprättas för ändamålet. Däremot finner utredningen det angeläget, att medel för utsändande av en dylik representant ställas till förfogande, förslagsvis från anslaget till åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder.

Utredningen föreslår därjämte, att en handelssekreterare placeras i Mi-

lano med uppgift bl. a. att bevaka det svenska handelsutbytet med Italien. Såsom skäl för placeringen åberopas, att de flesta importörerna — särskilt på textilområdet — ha sina kontakter i nämnda stad och att det med hänsyn härtill torde få anses önskvärt med en förstärkning av handelsrepresentationen där. Vidare bör enligt utredningen en handelssekreterare placeras i Beirut och erhålla konsulär status. Såsom skäl härför framhåller utredningen bl. a. att Sveriges sändebud i Kairo, som jämväl är ackrediterat i Beirut och Damaskus, på grund av de stora avstånden icke kan effektivt bevaka våra handelsintressen i Libanon och Syrien.

#### *Föredraganden.*

I likhet med kommerskollegium beräknar jag för nästa budgetår oförändrat medelsbehov dels till utrikeshandelsstipendier, dels ock till småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd.

De orienterande marknadsundersökningarna i Etiopien och Indien torde böra fortsätta även under nästa budgetår. Därutöver ämnar jag föranstalta om dylika undersökningar i ytterligare några länder, där förutsättningar kunna finnas att öppna en svensk exportmarknad eller att utvidga en redan pågående export. Jag avser att inom handelsdepartementet föranstalta om särskild skyndsam utredning rörande frågan vilka områden av många föreslagna som därvidlag med hänsyn till våra exportintressen i första hand skola ifrågakomma. Bland de länder, som i sammanhanget nämnts, äro Siam, Pakistan, Arabien, Belgiska Kongo, franska kolonierna i Afrika samt staterna i Mellanamerika. Orienterande marknadsundersökningar av den omfattning jag här förordat torde, såvitt nu kan bedömas, komma att medföra ett ökat medelsbehov av åtminstone 100 000 kronor.

Vad handelssekreterarna beträffar må det framhållas, att det för närvarande, bl. a. med hänsyn till den pågående exportoffensiven, föreligger ett stort behov av att utvidga och intensifiera det kommersiella fältarbete, som utföres av dessa befattningshavare. I dagens läge kan jag emellertid endast förorda, att medel beräknas för ytterligare tre handelssekreterare. Jag uppskattar denna merkostnad till i runt tal 145 000 kronor. Frågan om de nya handelssekreterarnas placering och arbetsområden torde få avgöras av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle nu ifrågavarande anslag för budgetåret 1950/51 upptagas till  $(255\,000 + 100\,000 + 145\,000 =)$  500 000 kronor. Därest förhållandena giva anledning därtill, torde Kungl. Maj:t få fördela anslagsmedlen mellan de olika ändamålen på annat sätt än som angivits i det föregående.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

## [78] 22. Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 102 000 | 102 000     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 898) .. | 102 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 102 000 |             |

Utöver anslag å riksstaten ha handelskamrarna i utlandet tilldelats bidrag från handels- och sjöfartsfonden. Sålunda ha, sedan 1949 års statsverksproposition anmäldes, efter beslut av Kungl. Maj:t handelskammaren i New York erhållit 18 000 kronor, handelskammaren i London 31 768 kronor, handelskammaren i Paris 9 500 kronor och handelskammaren i Sydney 24 000 kronor.

*Kommerskollegium* har den 29 oktober 1949 avgivit infordrat utlåtande över till Kungl. Maj:t inkomna ansökningar om statsbidrag för år 1950 från handelskamrarna i New York, London och Paris. Samtidigt har kollegium yttrat sig över en till kollegium inkommen motsvarande ansökning från handelskammaren i Sydney. Handelskammaren i New York hemställer om statsbidrag med ett belopp, som efter nuvarande dollarkurs motsvarar ca 173 500 kronor. Härav äro i runt tal 111 900 kronor avsedda att täcka beräknat underskott å verksamheten vid New York-avdelningen och ca 49 100 kronor att täcka underskott å avdelningen i San Francisco. Återstoden av beloppet eller ungefär 12 500 kronor har avsetts för pension åt handelskammarens avgående verkställande direktör. Handelskamrarna i London, Paris och Sydney ha hemställt om statsbidrag med respektive 71 253, 50 000 och 25 000 kronor. Till stöd för sina framställningar om ökade statsbidrag ha handelskamrarna liksom föregående år huvudsakligen åberopat ökade arbetsuppgifter och stegrade omkostnader.

*Kommerskollegium* tillstyrker, att handelskamrarna i New York och Sydney erhålla de av dem begärda beloppen, 173 500 respektive 25 000 kronor. För handelskammaren i London föreslår kollegium, att bidraget begränsas till 68 500 kronor. Vad slutligen handelskammaren i Paris angår har kollegium hemställt, att det av denna kammare äskade beloppet måtte med hänsyn till förändringen av växelkursen å franska francs uppräknas med 6 000 kronor till 56 000 kronor.

*Föredraganden.*

Handelskamrarnas arbete till främjande av varuutbytet med främmande länder är otvivelaktigt av stor betydelse och väl värt stöd från statligt håll. Givet är att arbetet skulle kunna utvidgas och intensifieras, därest kamrarnas ekonomiska resurser förbättrades. Jag anser mig emellertid för närvarande icke kunna tillstyrka ökad medelsanvisning å riksstaten för kamrarnas verksamhet. Anslaget bör därför upptagas med oförändrat belopp, 102 000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela anslaget på de olika handelskamrarna. Av det belopp, som tilldelas handelskammaren i New

York, torde få bestridas den föreslagna pensionen till kammarens avgående verkställande direktör. Efter särskilda framställningar av handelskamrarna torde få övervägas, i vad mån de kunna beviljas ytterligare bidrag från handels- och sjöfartsfonden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 102 000 kronor.

[79] 23. Avsättning till handelsflottans välfärdsfond.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 450 000 | 306 811     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 898) .. | 450 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 450 000 |             |

Enligt lagen den 30 juni 1948 (nr 495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn skall, förutom bidrag av allmänna medel, till sådana anordningar utgå en särskild välfärdsavgift från svenska sjömän och redare. Avgiften är bestämd till 4 öre för dag och sjöman under tid då sjömannen varit för utrikes fart påmönstrad å svenskt handelsfartyg och utgives till hälften av sjömannen och till hälften av redaren.

Jämlikt de i propositionen nr 174/1948 angivna grunderna, vilka godkänts av riksdagen, skall statens bidrag till löpande utgifter för välfärdsarbetet uppgå till samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare. Därutöver är det avsett att staten skall ställa medel till förfogande för byggnadsföretag, tomtköp och andra större investeringar för välfärdsanordningar i hamn.

Av det för innevarande budgetår anvisade statsanslaget ha 150 000 kronor beräknats motsvara inflytande avgifter och reserverats för löpande kostnader. Återstoden av anslaget, 300 000 kronor, har avsetts för investeringsändamål.

Bland större investeringar, vartill fondmedel tagits i anspråk, kan nämnas inköp av de i föregående års statsverksproposition (X ht s. 127) omnämnda fastigheterna i New York. Kostnaden härför har uppgått till i runt tal 250 000 kronor. Avsikten är att å ifrågavarande fastigheter inrätta ett svenskt sjöfartshotell.

*Handelsflottans välfärdsråd* (skr. 6/9 1949) hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas dels 500 000 kronor för investeringsändamål och dels förslagsvis 150 000 kronor för löpande kostnader eller sammanlagt 650 000 kronor.

Rådet framhåller liksom föregående år, att behovet av välfärdsanordningar i utlandet är störst i New York och Antwerpen. Planen på att inrätta ett sjöfartshotell i New York är nu långt framskriden, och rådet ämnar i en nära framtid hemställa om medel till ändamålet från

den summa, som för innevarande budgetår avsetts för investeringsändamål. Enligt vad rådet uppgiver torde däremot under nästa budgetår icke någon större belastning av fonden behöva komma i fråga för investeringar i New York. Frågan om nytt skandinaviskt sjöfartshotell i Antwerpen har enligt rådet hänskjutits för vidare utredning till en gemensam skandinavisk kommitté, vars utredningsarbete ännu icke avslutats. Sveriges andel i kostnaden för ett sjöfartshotell därstädes beräknar rådet preliminärt till 500 000 kronor.

Vad därefter angår välfärdsanordningarna i Sverige framhåller rådet, att närmare utformade ritningar och kostnadsberäkningar f. n. endast föreligga för ett nytt sjöfartshotell i Malmö. För detta ändamål torde ett statsbidrag på ca 500 000 kronor komma att erfordras. Även i Stockholm, Gävle, Hälsingborg m. fl. städer är enligt rådet behovet av statsbidrag för investeringar i välfärdsanordningar framträdande. Det sammanlagda investeringsbehovet i Sverige beräknar rådet preliminärt till närmare 3 miljoner kronor.

#### *Föredraganden.*

Som välfärdsrådet nämnt är behovet av välfärdsanordningar för sjöfolk stort i såväl svenska som utländska hamnar. Med hänsyn till rådande finansiella läge anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka större anslag till investeringsändamål för budgetåret 1950/51 än som anvisats för innevarande budgetår eller 300 000 kronor. Det för löpande utgifter avsedda statsbidraget, vars storlek är beroende av det belopp, som inflyter i avgifter från sjömännen och redarna, torde även för nästa budgetår kunna beräknas till 150 000 kronor. Avsättningsanslaget skulle således bestämmas till oförändrat belopp, 450 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

## E. Patent- och registreringsväsendet m. m.

### [80] 1. Patent- och registreringsverket: Avlöningar.

|                                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-----------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 3 412 000 | 3 330 974   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 898) .. | 3 468 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 3 486 000 |             |

#### Avlöningsstat.

|                                                             | 1949/50   | 1950/51 (förslag)    |
|-------------------------------------------------------------|-----------|----------------------|
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>    | 1 759 400 | 1 777 500 (+ 18 100) |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 1 339 900 | 1 338 500 (— 1 400)  |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                   | 368 700   | 370 000 (+ 1 300)    |
|                                                             | 3 468 000 | 3 486 000 (+ 18 000) |

#### Y r k a n d e n.

*Patent- och registreringsverket* (skr. 29/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 246 000 kronor.

|                                                                  | Ökning | Minskning |
|------------------------------------------------------------------|--------|-----------|
| 1. Ingenjörspersonal m. m.:                                      |        |           |
| a) 34 tekniska ledamöter Ce 25—förste byråingenjörer Ce 27 ..... | 36 864 |           |
| b) 7 biträdande ingenjörer Ce 23—Ce 24 .....                     | 4 332  |           |
| c) 1 biträdande ingenjör Ce 23—biblioteksamanuens Ce 20 .....    |        | 1 740     |
| 2. Juristpersonal:                                               |        |           |
| a) Varumärkesavdelningen:                                        |        |           |
| 1 byrådirektör Ca 31 .....                                       | 16 752 |           |
| 1 amanuens Ce 23—byråsekreterare Ca 24 ....                      | 612    |           |
| b) Sekreterarexpeditionen:                                       |        |           |
| 1 förste byråsekreterare Ca 27—Ca 29 .....                       | 15 504 |           |
| 1 förste byråsekreterare Ce 27 .....                             |        |           |
| 1 byråsekreterare Ce 24—Ca 24 .....                              |        | —         |
| 3. Kameral personal:                                             |        |           |
| 1 kamrerare Ca 25—Ca 27 .....                                    | —      |           |
| 1 kassör Ca 19 .....                                             | 8 712  |           |
| 4. Biträdespersonal:                                             |        |           |
| a) 2 kansliskrivare Ca 15 .....                                  | 15 984 |           |
| 1 kanslibiträde Ca 11 .....                                      | 6 516  |           |
| 1 kanslibiträde Ce 11 .....                                      | 6 516  |           |
| 11 skrivbiträden (Cf 4—Ce 6) .....                               | 51 072 |           |
| b) 1 föreståndare för varumärkesgranskningen Ca 18—Ca 21 .....   | 1 800  |           |
| 1 kontorist Ca 13—kansliskrivare Ca 15 .....                     | 624    |           |

|                                                                                                | Ökning    | Minskning |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|
| 1 kontorist Ca 13—kansliskrivare Ca 15 (föreståndare för registratorskontoret) .....           | 624       |           |
| 1 kanslibiträde Ca 11—kontorist Ca 13 (föreståndare för kansliexpeditionen) .....              | 600       |           |
| c) 2 kansliskrivare Ce 15—Ca 15 .....                                                          | —         |           |
| 2 kontorister Ce 13—Ca 13 .....                                                                | —         |           |
| 5 kanslibiträden Ce 11—Ca 11 .....                                                             | —         |           |
| 2 kontorsbiträden Ce 8—Ca 8 .....                                                              | —         |           |
| 5. Vaktpersonal:                                                                               |           |           |
| 1 förste expeditionsvakt Ca 11 .....                                                           | 7 092     |           |
| 2 expeditionsvakter Ca 9 .....                                                                 | 11 832    |           |
| 2 expeditionsvakter Ce 9 .....                                                                 | 11 184    |           |
| 6. Lönegradsförändringar enligt reglerad befordringsgång samt löneklassförändringar m. m. .... |           | 2 880     |
| 7. Arvodespersonal m. m. ....                                                                  | 54 000    |           |
|                                                                                                | 250 620   | 4 620     |
|                                                                                                | + 246 000 |           |

## M o t i v.

1 a) Ämbetsverket framhåller att såväl utbildningskraven som arbetsuppgifternas kvalificerade och självständiga natur motivera, att de tekniska ledamöter, som f. n. äro placerade i Ce 25, beredes en förbättrad löneställning. Verkets övriga tekniska ledamöter äro placerade i Ca 31, Ca 29 och Ca 27.

1 b) Den inom verket tillämpade befordringsgången för biträdande ingenjörspersonal, som f. n. innefattar 21 och 23 lönegraden, bör — i enlighet med 1944 års personalutrednings förslag i ämnet — utbyggas till att omfatta uppflyttning i lönegraden Ce 24.

1 c) För tjänstgöring på biblioteket avses f. n. tre biträdande ingenjörer och en biblioteksamanuens. En av de förstnämnda tjänsterna anses kunna utbytas mot en amanuens med biblioteksutbildning.

2 a) För att hålla arbetsbalansen på varumärkesavdelningen inom rimliga gränser anses oundgängligt att ledamotsantalet på avdelningen ökas från tre till fyra, varför en byrådirektörstjänst bör inrättas. — Med avdelningens tillväxt har vidare uppstått ett behov av en befattningshavare, lämpligen en byråsekreterare, som kan självständigt fullgöra vissa uppgifter och även i viss mån sammanhålla amanuensernas arbete.

2 b) Ämbetsverkets sekreterarexpedition förestås av en förste byråsekreterare i Ca 27, vars arbetsbörda under senare år starkt ökat. Dennes arbetsuppgifter böra därför uppdelas på två tjänster, placerade i Ca 29 och Ce 27. En extra ordinarie byråsekreterartjänst på sekreterarexpeditionen, som funnits ett flertal år och visat sig väl behövlig, bör ordinariesättas.

3. Kassakontoret förestås f. n. av kamreraren, som till sin hjälp har endast ett kanslibiträde samt två lägre biträden. Kamreraren måste därför själv

handlägga kassagöromålen. I enlighet med förslag av riksräkenskapsverket i yttrande den 4 december 1948 över förslag till ny kungörelse angående verkets kassarörelse bör en kassörstjänst inrättas. Med hänsyn till kassagöromålen omfattning och svårighetsgrad är det angeläget att bereda kassören en sådan löneställning (Ca 19), att en lämplig befattningshavare kan påräknas. Därest kassörstjänsten inrättas, kunna nya, mera kvalificerade uppgifter åläggas kamreraren, som i anledning härav bör uppflyttas från Ca 25 till Ca 27.

4. Flertalet av yrkandena framfördes i föregående års petitaskrivelse. Ämbetsverket uttalar bl. a., att förslagen beträffande de högre biträdestjänsterna framläggas under förutsättning att med hänsyn till arbetet i 1947 års biträdesutredning förbättringar för den högre biträdespersonalen anses kunna upptagas till nästa budgetår. Antalet skrivbiträden i reglerad befordringsgång bör utökas med 11 nya biträden. Den rådande bristen på kontorspersonal har bl. a. lett till att övertidsarbete måst tillgripas och tillfällig arbetskraft anlitas i alltför stor utsträckning.

5. Verket framhåller att vaktpersonalen bör utökas om arbetet skall kunna skötas rationellt. Åtskilliga 10 000-tal ärenden bruka samtidigt vara under behandling och de måste därvid ofta flyttas mellan olika lokaler inom verket. Även framtagning av avgjorda ärenden och patentskrifter kräver arbete av vaktpersonalen.

6. Verket påpekar, att kostnaderna för lönegrads- och löneklassförändringar beräknats under förutsättning att begärda nya och höjda tjänster komma till stånd. Skulle detta ej bli fallet, ökas ifrågavarande kostnader.

7. För arvodespersonal, vikariatsersättning, övertidsersättning m. m. beräknas med utgångspunkt från medelsåtgången under budgetåret 1948/49 en höjning av posten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 54 000 kronor.

Ämbetsverket har vidare berört frågan om en eventuell höjning av de inkomster, som inflyta i samband med ämbetsverksamheten i form av patent-, varumärkes- och registreringsavgifter. Från statsmakternas sida har vid flera tillfällen förklarats, att nämnda avgifter böra avvägas så, att de täcka verkets utgifter. Hittills har emellertid säkerhetsmarginalen varit betydande. Det hittillsvarande nettot av verksamheten beräknas betydligt överstiga 10 miljoner kronor. Relationerna mellan inkomster och utgifter ha dock under de senaste åren förskjutits därhän, att för budgetåret 1948/49 överskottet av inkomster utöver utgifter på verkets anslag uppgår blott till omkring 10 000 kronor. För innevarande och nästkommande budgetår kunna mindre underskott påräknas. En höjning av avgifterna kan därför övervägas. Mot detta kan emellertid enligt verkets mening anföras att inkomsterna på något längre sikt kunna väntas stiga avsevärt, varför underskotten endast skulle bli av tillfällig natur. Vidare har staten tidigare tillgodogjort sig så stora överskott av verksamheten, att en höjning bör vidtagas först om underskott visat sig uppkomma under ett flertal år. Slutligen ifrågasättes, om det ej med hänsyn till patentväsendets stora betydelse

för samhällsekonomin är rimligt att viss del av utgifterna falla på det allmänna.

Ämbetsverket har emellertid — med hänsyn till möjligheten av att en inkomstökning kan anses befogad — uppgjort ett förslag till höjningar av vissa av verkets avgifter, vilka beräknas ge till resultat en sammanlagd inkomstökning av i runt tal 600 000 kronor.

Y t t r a n d e n.

*Statskontoret.*

Beträffande flertalet av förslagen om ändrad löneställning och förstärkning av personalen hänvisar statskontoret till sitt utlåtande över patent- och registreringsverkets petita för innevarande budgetår (X ht 1949 s. 131). Vad angår de i anslagsäskandena för nästa budgetår nytillkomna yrkandena uttalar statskontoret, att förslagen om uppflyttning i lönegrad av kamreraren, föreståndaren för registratorskontoret och föreståndaren för kansliexpeditionen böra prövas i samband med tjänsteförteckningsrevisionen och biträdesutredningen. Statskontoret avstyrker att befattningen som föreståndare för varumärkesgranskningen erhåller ändrad löneställning. I fråga om kassörsbefattningen anser statskontoret goda skäl tala för inrättande av en dylik tjänst, som dock i avvaktan på tjänsteförteckningsrevisionen torde böra placeras i lönegraden Ca 15. För övrigt lämnas framställningen utan erinran.

*Riksräkenskapsverket.*

Riksräkenskapsverket, som yttrat sig blott beträffande förslagen om uppflyttning av kamrerarbefattningen till Ca 27 samt om inrättande av en kassörstjänst, anser sig ej kunna tillstyrka en höjning av den förstnämnda befattningen. Ämbetsverket förordar däremot att en kassörstjänst inrättas. Tjänsten bör tills vidare placeras i 15 lönegraden.

*Statens lönenämnd.*

Beträffande ingenjörs- och juristpersonalen samt förste expeditionsvakten hänvisar lönenämnden till sina uttalanden i yttrande över föregående års petita (X ht 1949 s. 132). Förslaget om uppflyttning av kamrerartjänsten bör prövas av 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Lönenämnden är vidare, i avvaktan på resultatet av 1947 års biträdesutrednings arbete, icke beredd att tillstyrka högre placering av den till inrättande i Ca 19 föreslagna kassörstjänsten än i lönegraden Ce 15. Av patentverket framlagda förslag om inrättande av nya biträdestjänster i 11 och högre biträdesgrader samt om uppflyttning i lönegrad av vissa biträdestjänster böra prövas av biträdesutredningen. Även frågan om löneställningen för föreståndaren för varumärkesgranskningen bör hänskjutas till nämnda utredning.

Patent- och registreringsverkets förslag om eventuell höjning av vissa avgifter har varit föremål för särskild remissbehandling.

*Föredraganden.*

Jag anser mig i rådande läge icke kunna tillstyrka patent- och registreringsverkets förslag om inrättande av nya tjänster och lönegradsuppflytt-

ningar av vissa tjänster, även om flera av verkets yrkanden i och för sig synas välmotiverade.

Ämbetsverkets förslag om utbyte av en befattning som biträdande ingenjör mot en amanuensjänst biträder jag i så måtto att — i avvaktan på ställningstagande till de förslag som 1947 års utredning avseende vissa biblioteksbiträden väntas framlägga inom kort — medel i stället beräknas för en tjänst i 15 lönegraden.

Förslagen om ordinariesättning av viss personal kan jag ej tillstyrka i vidare mån än att en kansliskrivare i Ce 15 samt två kanslibiträden i Ce 11 böra överföras till ordinarie stat. Detta innebär att tre ordinarie kontorsbiträdesbefattningar, som f. n. uppehållas av icke-ordinarie kontorsbiträden, kunna avföras från personalförteckningen, under det att lön för de sistnämnda befattningshavarna i stället bör beräknas under icke-ordinarieposten. Emellertid väntas två extra ordinarie kontorsbiträden vid nästa budgetårs ingång uppfylla förutsättningarna för erhållande av ordinarie tjänst, varför två nya tjänster i lönegraden Ca 8 böra inrättas. Den åtgärd som erfordras blir alltså endast att en befattning i lönegraden Ca 8 slopas i personalförteckningen, samt att lön till ytterligare ett kontorsbiträde i lönegraden Ce 8 beräknas under icke-ordinarieposten.

Då förslagen om nya tjänster och lönegradsuppflyttningar av tjänster ej genomföras, kunna de av patentverket upptagna kostnaderna för automatiska lönegrads- och löneklassförändringar ej läggas till grund för anslagsberäkningen för nästa budgetår. För ordinarie tjänstemän torde i stället böra upptagas en höjning med 3 000 kronor och för icke-ordinarie personal en höjning med 16 700 kronor.

Jag är ej beredd att tillstyrka någon höjning av avlöningsanslaget för ökade kostnader för tillfällig personal, vikariatsersättningar, övertidsersättningar m. m.

Patent- och registreringsverket har i samband med sina anslagsäskanden berört frågan om en höjning av vissa till verket inflytande avgifter. Ändring av grunderna för avgifternas storlek förutsätter emellertid lagändring. Därest avgiftshöjningar skola genomföras, bör således förslag härom föreläggas riksdagen i särskild proposition. För närvarande är jag icke beredd att slutgiltigt taga ställning till detta spörsmål.

Vid beräkning av anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän samt avlöningar till icke-ordinarie personal torde det vara lämpligt att utgå från de belopp, varmed posterna uppförts för innevarande budgetår. Den av mig tillstyrkta ordinariesättningen av en kansliskrivare och två kanslibiträden medför att ett belopp av  $(7\,428 + 12\,672 =) 20\,100$  kronor bör överföras från den senare posten till den förra. Vidare bör icke-ordinarieposten minskas med 3 000 kronor i anledning av utbytet av en ingenjör mot en lägre befattningshavare vid biblioteket. Å andra sidan bör icke-ordinarieposten höjas med 5 000 kronor, avseende lön till ett kontorsbiträde samt ordinarieposten minskas med samma belopp. Slutligen böra båda posterna i enlighet med vad förut anförts ökas på grund

av automatiska lönegrads- och löneklassförändringar. För rörligt tillägg torde beräknas 370 000 kronor.

Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i den för patent- och registreringsverket gällande personalförteckningen upptaga ytterligare en befattning som kansliskrivare i lönegrad Ca 15 och ytterligare två befattningar som kanslibitråde i lönegrad Ca 11 ävensom ur personalförteckningen avföra en befattning som kontorsbiträde i lönegrad Ca 8;

b) godkänna följande avlöningsstat för patent- och registreringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

#### *Avlöningsstat.*

|                                                              |           |
|--------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i>    |           |
| <i>vis</i> .....                                             | 1 777 500 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslags-</i> |           |
| <i>vis</i> .....                                             | 1 338 500 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                 | 370 000   |

Summa kronor 3 486 000;

c) till *Patent- och registreringsverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 3 486 000 kronor.

#### [81] 2. Patent- och registreringsverket: Omkostnader.

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 441 500 | 589 754     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 899) ..... | 500 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 600 000 |             |

#### Yrkanden.

*Patent- och registreringsverket* (skr. 29/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 101 000 kronor.

| Anslagspost (Delpost)      | Nettoutgift<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Verkets förslag<br>1950/51 |             |
|----------------------------|------------------------|--------------------|----------------------------|-------------|
| 1. Publikationstryck ..... | 435 492                | 300 000            | 400 000                    | (+ 100 000) |
| 2. Undervisning .....      | 1 000                  | 1 000              | 2 000                      | (+ 1 000)   |
|                            |                        |                    |                            | (+ 101 000) |

#### Motiv.

1. Såsom skäl för anslagshöjningen till publikationstryck återopas belastningen å posten under budgetåret 1948/49 samt den omständigheten

att verket icke kan inskränka sina publiceringsåtgärder, därför att dessa i stort sett äro föreskrivna i lagar och andra författningar.

2. Højningen av posten till undervisning motiveras med att undervisningsverksamheten utökats samt att ersättningen till kurslärarna bör höjas.

Y t t r a n d e.

*Statskontoret* gör ej någon erinran mot de föreslagna højningarna.

*Föredraganden.*

Förslaget att höja anslagsposten till publikationstryck med 100 000 kronor kan jag biträda. Däremot är jag ej beredd att tillstyrka någon højning av delposten till undervisning. Då någon annan ändring av omkostnadsanslaget icke är aktuell, skulle anslaget för nästa budgetår uppgå till (500 000 + 100 000 =) 600 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[82] 3. Granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 900) ..... | 2 000  |
| 1950/51 (förslag) .....              | 2 000  |

Anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 kronor.

[83] 4. Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader.

|                                   | Anslag | Nettoutgift |
|-----------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 60 000 | 60 000      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 900) .. | 60 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 60 000 |             |

I enlighet med förslag av Svenska uppfinnarkontoret (skr. 15/10 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 60 000 kronor.

## [84] 5. Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 100 000 | 125 000     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 900) .. | 75 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 50 000  |             |

*Svenska uppfinnarkontoret* (skr. 15/10 1949) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Kontoret har avsett att utnyttja en förefintlig reservation å anslaget och för nästa budgetår utdela understöd med det sammanlagda årsbelopp, som förutsågs vid kontorets tillkomst, eller 100 000 kronor.

Jag har intet att erinra mot att kontoret under budgetåret 1950/51 utdelar 100 000 kronor i understöd. Anslaget torde emellertid, med hänsyn till reservationens storlek, böra för nästa budgetår sänkas till 50 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

## [85] 6. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 250 000 | 282 112     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 901) .. | 250 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 275 000 |             |

Från detta anslag bestridas kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattningen med registreringar och anmälningar till förenings- och handelsregistren samt, under en övergångstid, försäkringsregistren ävensom 3/5 av patent- och registreringsverkets kostnader för utgivande av samlingar till olika register. De för nu nämnda registreringar och anmälningar inflytande avgifterna redovisas å riksstatens inkomstsida såsom »Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register». I riksstaten för innevarande budgetår är ifrågavarande inkomstpost uppförd med 300 000 kronor. Den beräknas för nästa budgetår till 275 000 kronor.

Med utgångspunkt från anslagsbelastningen under budgetåret 1948/49 torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 25 000 kronor till 275 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 275 000 kronor.

## [86] 7. Avsättning till försäkringsinspektionens fond.

|                                   | Anslag  | Nettoinkomst<br>som tillgodo-<br>förts fonden | Nettoutgift för<br>försäkrings-<br>inspektionen |
|-----------------------------------|---------|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| 1948/49 .....                     | 360 000 | 446 096                                       | 310 508                                         |
| 1949/50 (statsliggaren s. 901) .. | 450 000 |                                               |                                                 |
| 1950/51 (förslag) .....           | 400 000 |                                               |                                                 |

Å riksstatens utgiftssida uppföres årligen för avsättning till försäkringsinspektionens fond ett förslagsanslag av enahanda storlek som det belopp, vilket samma år redovisas under inkomsttiteln »Bidrag till försäkringsinspektionen». Nämda bidrag tillgodoföres sålunda över utgiftsanslaget för försäkringsinspektionens fond, från vilken utgifterna för inspektionen bestridas.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1948 för försäkringsinspektionen fastställt dels personalförteckning, dels ock stat att gälla tills vidare från och med budgetåret 1948/49. Staten slutar å 377 000 kronor.

*Försäkringsinspektionen* (skr. 26/8 och PM 6/9 1949) anför, att den i staten för inspektionen uppförda anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* torde kunna sänkas med 10 300 kronor till 182 800 kronor. Avlöningsmedel behöva nämligen ej beräknas för ett kanslibiträde i Ca 11, som samtidigt är kansliskrivare i Ce 15, och icke heller för ett kontorsbiträde i Ca 8, som innehar en e. o. kanslibiträdestjänst. Båda avlönas från inspektionens icke-ordinariepost, och deras ordinarie befattningar komma icke att besättas med vikarier. I gengäld hemställer inspektionen, att anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* måtte höjas med medel för ett extra ordinarie kontorsbiträde eller 4 700 kronor. Härigenom skulle posten uppgå till 92 100 kronor. I övrigt föreslår försäkringsinspektionen ej någon ändring i den för inspektionen gällande staten.

*Föredraganden.*

Mot försäkringsinspektionens beräkningar av inspektionens stat har jag ingen annan erinran att göra än att det torde vara möjligt att sänka anslagsposten till *rörligt tillägg* med 700 kronor till 30 100 kronor. Staten skulle då sluta på  $(377\,000 - 10\,300 + 4\,700 - 700 =) 370\,700$  kronor.

Inkomsttiteln »Bidrag till försäkringsinspektionen» har i förslaget till riksstat för nästa budgetår upptagits till 400 000 kronor. I överensstämmelse med vad inledningsvis anförts torde för avsättning till försäkringsinspektionens fond för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av samma storlek.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

*Utgifter.**Avlöningar.*

|                                                                            |         |         |
|----------------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän,<br><i>förslagsvis</i> .....       | 182 800 |         |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, be-<br>stämda av Kungl. Maj:t ..... | 6 600   |         |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per-<br>sonal .....                | 92 100  |         |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsanslag</i> .....                            | 30 100  |         |
| 5. Barntillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                   | 500     | 312 100 |

*Omkostnader.*

|                                                |        |        |
|------------------------------------------------|--------|--------|
| 1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i> .....    | 3 000  |        |
| 2. Resersättningar, <i>förslagsvis</i> .....   | 6 000  |        |
| 3. Expenser, <i>förslagsvis</i> .....          | 23 000 |        |
| 4. Hyror, <i>förslagsvis</i> .....             | 19 200 |        |
| 5. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i> ..... | 9 000  | 60 200 |

Summa kronor 372 300

*Särskilda uppbördsmedel.*

|                                                  |     |       |
|--------------------------------------------------|-----|-------|
| Registreringsavgifter, <i>förslagsvis</i> .....  | 900 |       |
| Försålda publikationer, <i>förslagsvis</i> ..... | 100 |       |
| Hyresmedel .....                                 | 600 | 1 600 |

Nettoutgift kronor 370 700;

b) till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1950/51 anvisa ett *förslagsanslag* av 400 000 kronor.

## F. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.

### [87] 1. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar.

|                                                                         | Anslag  | Nettoutgift        |
|-------------------------------------------------------------------------|---------|--------------------|
| 1948/49 .....                                                           | 621 300 | 522 426            |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1074)                                         | 621 700 |                    |
| 1950/51 (förslag) .....                                                 | 640 000 |                    |
| <i>Avlöningsstat.</i>                                                   |         |                    |
|                                                                         | 1949/50 | 1950/51 (förslag)  |
| Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....          | 180 300 | 197 100 (+ 16 800) |
| Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t .....      | 15 600  | 14 500 (— 1 100)   |
| Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m., <i>förslagsvis</i> ..... | 370 800 | 372 000 (+ 1 200)  |
| Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                               | 55 000  | 56 400 (+ 1 400)   |
|                                                                         | 621 700 | 640 000 (+ 18 300) |

### Y r k a n d e n.

*Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap* (skr. 25/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 15 300 kronor.

|                                                                                           | Ökning   | Minskning |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------|
| 1. 1 arvodist—förste byråsekreterare Ce 27.....                                           |          | 162       |
| 2. Arvodister och sakkunniga .....                                                        | 13 600   |           |
| 3. Lönegradsförändringar enligt reglerad befordringsgång samt löneklassförändringar ..... | 1 866    |           |
|                                                                                           | 15 466   | 162       |
|                                                                                           | + 15 304 |           |

### M o t i v.

1. Riksnämnden räknar med att en arvodesanställd tjänsteman, vilken handlägger frågor rörande planläggning av motorfordonstrafiken, kommer att bli erforderlig även i fortsättningen, särskilt med tanke på att trafikkommissionen inom kort upphör. Nämnden föreslår därför, att vederbörande erhåller extra ordinarie tjänsteställning. Hans nuvarande arvode är högre än den lön han skulle komma att åtnjuta som extra ordinarie befattningshavare.

2. Riksnämnden anför, att den för närvarande erhåller biträde av statens bränslekommission med utredningar och sammanställningar på bränsleområdet. Då bränslekommissionen upphör, önskar riksnämnden åtminstone under budgetåret 1950/51 öka sin personal med en kvalificerad befattningshavare med erfarenhet från bränslekommissionens verksamhet. För denne

skulle erfordras en ökning av anslagsposten till icke-ordinarie personal med 15 000 kronor. Nämnden räknar emellertid med en minskning å samma post med 1 400 kronor genom att till en extra tjänsteman utgående särskilt tillägg för bostad på annan ort bortfaller samt en viss jämkning av ersättningar till sakkunniga m. fl. kan ske.

### *Föredraganden.*

<sup>14</sup> Å riksnämndens personalförteckning finnes upptagen en kanslichef å övergångsstat. Denne, som av Kungl. Maj:t erhållit uppdrag att utarbeta och offentliggöra dels halvårsvis sammanfattande redogörelser beträffande under kristiden vidtagna statsåtgärder på folkhushållningens område och dels en sammanfattande, allmän översikt av kristidspolitiken och kristidshushållningen under och efter andra världskriget, åtnjuter för närvarande lön från folkhushållningsdepartementets avlöningsanslag. Då departementet avses skola upphöra med utgången av innevarande budgetår, måste avlöning för denne tjänsteman beräknas å riksnämndens anslag för tiden till den 1 maj 1951, då han inträder i pensionsåldern. Detta föranleder en ökning av avlöningsposten till ordinarie tjänstemän med 16 500 kronor och av posten rörligt tillägg med 1 400 kronor. Med hänsyn till löneklassuppflyttningar måste förstnämnda post räknas upp med ytterligare 300 kronor och torde sålunda böra upptagas till 191 700 kronor.

I anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har för innevarande budgetår beräknats ett arvode av 1 080 kronor, avsett att utgå till en officer, avlönad på arméns stat, vilken ställts till riksnämndens förfogande. Denna anordning har emellertid icke kunnat fortfara längre än till den 1 oktober 1949. Därefter har vederbörande officer beviljats tjänstledighet från sin militära befattning för fortsatt tjänstgöring hos riksnämnden, som numera helt avlönar honom. Riksnämnden har förutsatt, att för nästa budgetår en särskild beställning inrättas på försvarstabens stat som militärassistent hos nämnden. Chefen för försvarsdepartementet har dock tidigare denna dag vid anmälan av utgifterna under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1950/51 icke ansett sig kunna tillstyrka att en sådan beställning inrättas. Med hänsyn härtill och då den tidigare förutsatta anordningen med en militär förbindelseman, avlönad på arméns stat och med särskilt tilläggsarvode från riksnämnden, icke längre kan påräknas, synes något arvode av denna art icke längre erforderligt. Anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kan sålunda minskas till 14 500 kronor.

Med hänsyn till den allmänna återhållsamhet, som i nuvarande läge måste iakttagas vid inrättande av nya ordinarie och extraordinarie tjänster, är jag icke beredd att förorda, att den av riksnämnden ifrågasatta förste byråsekreterartjänsten i lönegrad Ce 27 inrättas. Riksnämndens önskemål om anställande av en särskild befattningshavare för handläggning av bränslefrågor synes, med hänsyn till att bränslekommissionen avses skola fortsätta sin verksamhet även nästa budgetår, icke nu vara aktuellt. Riks-

nämnden har tagit upp anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal m. m. till 385 800 kronor. Om man räknar bort kostnaden för nyssnämnda båda tjänster, skulle posten komma att minska till omkring 358 800 kronor. Nämnden bör emellertid ha möjlighet att behålla den för extraordinarie-tjänsten avsedda befattningshavaren som arvodist, varför anslagsposten bör ökas med arvodet till denne. Hans nuvarande arvode uppgår till 16 200 kronor per år, men innefattar då särskilt tillägg för bostad på annan ort. Sådant tillägg torde emellertid icke bli erforderligt nästa budgetår, och arvodet synes därför kunna begränsas till 13 200 kronor. Förevarande anslagspost skulle med detta beräkningssätt behöva upptagas till 372 000 kronor.

Med beaktande av det anförda skulle för riksnämndens avlöningsanslag erfordras ett totalbelopp av  $(197\,100 + 14\,500 + 372\,000 + 56\,400 =) 640\,000$  kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

#### *Avlöningsstat.*

|                                                                      |         |
|----------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>          | 197 100 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t      | 14 500  |
| 3. Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m., <i>förslagsvis</i> | 372 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                               | 56 400  |

Summa kronor 640 000;

b) till Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 640 000 kronor.

#### [88] 2. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.

|                                    | Anslag  | Nettoutgift |
|------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49                            | 150 000 | 90 804      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1075) .. | 150 000 |             |
| 1950/51 (förslag)                  | 150 000 |             |

I enlighet med förslag av riksnämnden (skr. 25/8 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: *Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

## [89] 3. Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.

|                                 | Anslag    | Nettoutgift |
|---------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                   | 1 000 000 | 435 888     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1075) | 1 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....         | 4 500 000 |             |

I sin under punkt 87 omförmälda skrivelse har riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap beräknat medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 6 500 000 kronor samt därvid anfört:

Från detta anslag bestridas dels lagringskostnader för nämndens varulager, såsom iordningställande av lagringsutrymmen av beskaffenhet att böra omedelbart avskrivas, lagerhyror, kontroll m. m., dels kostnader för kompletterings- och underhållsarbeten å de av nämnden förvaltade cisternanläggningarna, löner till den lokala personalen vid dessa anläggningar jämte övriga kostnader för driften av anläggningarna. Hyra för uthyrda cisterner och andra lagringsutrymmen ävensom inkomster av service tillföras anslaget. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 september 1948 skall, sedan tidigare överskottsmedel helt använts för engångsnedskrivning av cisternanläggningarna, det därefter kvarstående kapitalbeloppet, utgörande i runt tal 6 808 000 kronor, avskrivas under en tid av 20 år, räknat från och med den 1 juli 1947. Inkomsterna av cisternhyra och service ha under budgetåret 1948/49 uppgått till 1 605 421 kronor. Kostnaderna för cisternförvaltningen, inklusive löner till den lokala personalen, ha uppgått till 316 770 kronor. Överskottet, 1 288 651 kronor, har i sin helhet använts till ränta och amortering å cisternanläggningarna. För innevarande budgetår beräknas inkomsterna av cisternförvaltningen uppgå till 1 103 000 kronor och utgifterna, exklusive ränta och amortering, till 467 000 kronor. Under detta budgetår skulle alltså återstå till ränta och amortering ca 636 000 kronor. Inkomsterna av cisternhyror och serviceavgifter äro för nästkommande budgetår svåra att så här långt i förväg beräkna, då de bero av den utsträckning i vilken cisternerna komma att vara uthyrda. De kunna emellertid förutsättas att även då täcka omkostnaderna för cisternförvaltningen, inklusive ränta och amortering.

Kostnaderna för lagerhållningen i övrigt uppgingo under budgetåret 1948/49 till 657 776 kronor. Inkomsthyrorna belöpte sig till 221 888 kronor, vadan nettoutgiften under budgetåret 1948/49 uppgick till 435 888 kronor. På grund av planerad ökad lagring beräknas utgifterna för lagerlokaler samt andra omkostnader för lagringen komma att väsentligt ökas redan under innevarande budgetår. Då riksnämnden behöver själv disponera tidigare uthyrda lagerlokaler, komma hyresinkomsterna att minskas undan för undan, och för nästkommande budgetår räknar riksnämnden för närvarande icke med några dylika inkomster. För budgetåret 1950/51, då lagringen beräknas bli av ännu större omfattning, uppskattar riksnämnden utgifterna för lagerhyror till 500 000 kronor samt övriga kostnader för lagringen, däri inbegripet uppförande av lagerlokaler av beskaffenhet att böra omedelbart avskrivas, till 1 500 000 kronor. Nämnda omkostnader för den statliga lagerhållningen beräknas sålunda av riksnämnden till sammanlagt 2 000 000 kronor.

Härefter har riksnämnden i sin skrivelse meddelat, att nämnden enligt beslut av fullmäktige i riksgäldskontoret den 16 juni 1949 ålagts erlagga ränta, tills vidare efter 2,5 procent, å disponerade medel av den rörliga

kredit i riksgäldskontoret å 100 000 000 kronor, varmed nämnden finansierar sin inköpsverksamhet. Kostnaden härför beräknade nämnden för innevarande budgetår komma att uppgå till i runt tal 950 000 kronor och under budgetåret 1950/51, därest av nämnden begärd ökning av krediten beviljades, till 4 500 000 kronor. Anvisande av medel för bestridande av denna kostnad borde lämpligen kunna ske under nu förevarande anslag.

Riksnämnden har funnit, att anslaget till omkostnader för statlig lagerhållning bör få disponeras för ytterligare ändamål, och härom anført:

Enligt 1 § i lagen den 26 juni 1948, nr 390, om skyldighet för näringsidkare m. fl. att biträda vid planläggningen av rikets ekonomiska försvarsberedskap åligger det ägare eller innehavare av industriell anläggning ävensom annan näringsidkare att på särskild anmodan av riksnämnden eller annan myndighet som Konungen förordnar biträda vid planläggningen av rikets ekonomiska försvarsberedskap. Om sådant biträde medför arbete av sådan beskaffenhet, att ersättning därför anses böra påfordras, och överenskommelse därom ej kan träffas med den myndighet, som påkallat biträdet, skall frågan jämlikt 2 § i lagen hänskjutas till en enligt lagen om skiljemän tillsatt skiljenämnd, vilken äger avgöra om ersättning skall utgå, ävensom bestämma ersättningens belopp. Hittills ha några medel till ifrågavarande ersättningar icke anvisats och någon fråga om dylik ersättning har icke heller blivit aktuell. Riksnämnden anser, att eventuella dylika ersättningar böra gäldas av ett anslag av förslagsanslags karaktär och föreslår, att anslaget till omkostnader för statlig lagerhållning får disponeras även för detta ändamål. Anslaget bör i så fall benämnas Omkostnader för statlig lagerhållning m. m. Riksnämnden anser vidare, att ersättning ej endast bör kunna utgå för biträde som påkallats av riksnämnden utan även för biträde som jämlikt kungörelsen den 26 juni 1948, nr 391, med närmare bestämmelser angående tillämpning av ovannämnda lag påkallats av annan myndighet efter samråd med riksnämnden och som icke kan ersättas av medel som stå till denna myndighets förfogande. Ersättning bör självfallet få utgå även om överenskommelse kan träffas på frivillig väg utan anlitan av lagen. Någon uppräknig av anslaget på grund av nu ifrågavarande ersättningar torde icke behöva ske för budgetåret 1950/51.

Under hänvisning till det anförda har riksnämnden hemställt om anvisande för budgetåret 1950/51 av ett förslagsanslag av 6 500 000 kronor till Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.

#### *Föredraganden.*

Riksnämnden har uppskattat medelsbehovet för omkostnader för statlig lagerhållning under nästa budgetår till 6,5 miljoner kronor, varav 2 miljoner kronor avses för egentliga lagringskostnader och 4,5 miljoner kronor till ränta å medel som tagits i anspråk av den rörliga krediten i riksgäldskontoret. Vid beräkandet av räntekostnaden har nämnden förutsatt, att dess framställning om ökning av den rörliga krediten med 200 miljoner kronor komme att bifallas. Jag anser i likhet med nämnden, att ifrågavarande räntekostnad bör bestridas från anslaget till omkostnader för statlig lagerhållning. Då jag i det följande kommer att föreslå en ökning av krediten med endast 90 miljoner kronor, torde emellertid för bestridande av räntekostnaden icke behöva beräknas större belopp än 3 miljoner kronor.

Då på sätt nyss nämnts inköpsmedel under nästa budgetår icke komma att stå till förfogande i den utsträckning som riksnämnden förutsatt, torde icke heller lagringskostnaderna behöva upptagas till det av nämnden föreslagna beloppet. Jag anser mig böra förorda, att för ändamålet anvisas 1,5 miljon kronor.

Mot riksnämndens förslag, att ersättningar jämlikt lagen den 26 juni 1948 om skyldighet för näringsidkare m. fl. att biträda vid planläggningen av rikets ekonomiska försvarsberedskap skola få bestridas från nu förevarande anslag, har jag intet att erinra. Anslaget synes med hänsyn härtill böra rubriceras Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

[90] 4. Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen.

|                                       | Anslag    |
|---------------------------------------|-----------|
| 1947/48 (å tilläggsstat II) .....     | 1 000 000 |
| 1948/49 .....                         |           |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1075) ..... | 1 000 000 |
| 1950/51 (förslag) .....               | 500 000   |

Enligt kungörelsen den 20 februari 1948 (nr 73) angående statsbidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen må, därest cisternanläggning för flytande bränslen utföres på sådant sätt att den däri lagrade varan kan anses skyddad mot förstöring genom bombanfall eller beskjutning, statsbidrag till anläggningskostnaden utgå efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall. Statsbidraget utgår med belopp som Kungl. Maj:t prövar skäligt med hänsyn till å ena sidan de ökade kostnader, som betingas av att cisternanläggningen utföres såsom bombsäker, samt å den andra de fördelar av olika slag, som lagring i en på sådant sätt utförd cistern medför för lagerhållaren. Bidrag beviljas i allmänhet icke för cisternanläggning, där lagringsutrymmet understiger 1 000 kubikmeter. Ansökan om statsbidrag ställes till Kungl. Maj:t och ingives, innan anläggningen utföres, till riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, som har att med eget utlåtande överlämna handlingarna i ärendet till Kungl. Maj:t för prövning och avgörande.

Genom beslut den 8 juli 1949 beviljade Kungl. Maj:t Sundsvalls stad ett statsbidrag av 427 290 kronor för uppförande av en bombsäker cisternanläggning.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 25/8 1949) har uppskattat medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 3 000 000 kronor utöver befintliga reservationer och därvid anført:

De projekt, beträffande vilka utredning fortskridit så långt, att under förutsättning av byggnadstillstånd anläggningarna kunna helt eller delvis komma till utförande före utgången av budgetåret 1950/51, omfatta en sammanlagd cisternvolym av ca 165 000 m<sup>3</sup>. Därutöver har riksnämnden fört preliminära förhandlingar avseende en cisternvolym om ca 90 000 m<sup>3</sup>. Efter ett genomsnittligt bidragsbelopp per m<sup>3</sup> cisternvolym av 25 kronor, d. v. s. samma belopp som tidigare beräknats, skulle härför erfordras ett totalt statsbidrag av 6 375 000 kronor. Då av tidigare anvisade medel finnas odisponerade 1 572 710 kronor, skulle ytterligare i runt tal 4 800 000 kronor behöva anvisas. Med hänsyn till bl. a. nuvarande reglering av byggnadsmarknaden synes det tveksamt om hela detta program i praktiken kommer att i sin helhet kunna fullföljas före utgången av budgetåret 1950/51. Riksnämnden räknar med att ett ytterligare anslag av 3 000 000 kronor skall vara tillräckligt under denna tid.

Riksnämnden har vidare anfört, att det av beredskapsskäl vore mycket önskvärt att få vissa skyddsanordningar även vid ovanjordscisterner, framför allt i inlandet och i smärre kustorter. Fullträffsäkert skydd kunde visserligen icke åstadkommas för sådana cisterner, men genom maskering, relativt enkla skyddsvallar o. s. v. vore det dock möjligt att bereda dem ett visst skydd. Även med en ökning av de bombsäkra lagringsutrymmena måste man räkna med att behöva taga i anspråk åtskilliga ovanjordscisterner för att klara bl. a. distributionen av bränslen under krigsförhållanden. Medel för bidrag till utförande i lämplig utsträckning av skyddsanordningar vid ovanjordscisterner borde därför enligt riksnämndens mening finnas tillgängliga. Någon detaljerad kostnadsberäkning vore nämnden dock icke beredd att framlägga utan förutsatte, att de medel som beräknats för bidrag till bombsäkra cisternanläggningar finge användas även för nu ifrågavarande ändamål.

I sin förenämnda skrivelse har riksnämnden även hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett anslag till Bidrag till vissa kostnader för ekonomisk försvarsberedskap. Rörande ändamålet med ett sådant anslag har riksnämnden anfört i huvudsak följande.

I händelse av krig vore det av stor vikt att tillverkning av en del för krigsmakten och folkförsörjningen oundgängliga varor kunde ske utan störningar, helst i bombsäkra bergverkstäder. Detta gällde särskilt sådana varor som endast tillverkades av ett fåtal specialindustrier inom landet, vilka vore olämpligt belägna ur beredskapssynpunkt. Som ett exempel kunde nämnas fabriker för upparbetning av basoljor till färdiga smörjmedel. Det vore enligt riksnämndens mening synnerligen önskvärt, att beredskapslagringen av smörjmedel i största möjliga utsträckning baserades på basoljor. En förutsättning härför vore emellertid, att tillfredsställande möjligheter funnes att under krig framställa önskade färdigprodukter av basoljorna. Inom landet befintliga fabriker för sådan tillverkning hade ur beredskapssynpunkt mycket olämplig placering och saknade skydd mot skador genom fientliga handlingar. En blandningsfabrik med bombskyddad förläggning i berg borde därför iordningställas och i anslutning därtill bombskyd-

dade cisterner för lagring av basoljor. Från oljebranschens sida hade visats stort intresse för anläggning och drift av en i berg förlagd smörjoljefabrik. Med hänsyn till merkostnaderna för en sådan fabrik erfordrades dock, att staten i någon form lämnade ekonomiskt stöd. Även inom andra industriområden föreläge liknande problem. Enligt riksnämndens mening borde en del industrier kunna intresseras för anläggande av bergverkstäder, därest bidrag till merkostnaden i jämförelse med ovanjordsanläggningar kunde påräknas. Bidrag borde i så fall utgå på liknande villkor som gälla i fråga om bidrag till bombsäkra cisternanläggningar.

Riksnämnden hade ännu icke gjort mera ingående undersökningar om de antagliga merkostnaderna och hade icke heller kunnat utföra någon undersökning rörande den önskade omfattningen av bergverkstäder. Med hänsyn till den stora betydelsen för landets försvarsberedskap av en i händelse av krig ordnad försörjning med såväl smörjmedel som andra livsviktiga varor vore det emellertid synnerligen önskvärt att åtgärder i syfte att skapa erforderlig trygghet för denna försörjning vidtoges så snart som möjligt. Då en förutsättning för att få till stånd överenskommelser med industrier om byggande av bergverkstäder vore, att statsbidrag kunde ställas i utsikt, ville riksnämnden hemställa att frågan förelades riksdagen redan nu. Nämnden hyste förhoppning om att kunna slutföra pågående förhandlingar om uppförande av en smörjoljefabrik inom sådan tid, att arbetet skulle kunna igångsättas under nästa budgetår.

I avsaknad av säkrare beräkningsgrunder föreslår riksnämnden, att till bidrag av förevarande slag måtte anvisas ett reservationsanslag å 1 000 000 kronor.

### *Föredraganden.*

Av hittills anvisade medel till bidrag till bombsäkra cisternanläggningar äro drygt 1 500 000 kronor ännu icke utnyttjade. Riksnämnden har beräknat, att under nästa budgetår anläggningar med en sammanlagd cisternvolym om 165 000 kubikmeter skulle kunna helt eller delvis komma till utförande och att därutöver en anläggning om ungefär 90 000 kubikmeter, om vilken nämnden preliminärt förhandlat, skulle kunna påbörjas. För dessa anläggningar skulle erfordras ytterligare 4 800 000 kronor till statsbidrag. Med hänsyn främst till byggnadsregleringen har nämnden dock funnit sig böra begränsa sitt anslagsäskande till 3 000 000 kronor. Medel för ifrågavarande ändamål synas icke böra anvisas i vidare mån än som kan beräknas åtgå under nästa budgetår. Den anläggning om vilken endast preliminära underhandlingar förts torde enligt vad jag erfarit icke kunna påbörjas förrän efter budgetårets utgång. Av övriga planerade anläggningar avses, enligt vad jag likaledes inhämtat, en anläggning om 90 000 kubikmeter skola utföras i etapper, varav en första på omkring 14 000 kubikmeter. Medel torde för närvarande icke böra beräknas för mera än denna första etapp. Med dessa utgångspunkter och under hänsynstagande till möjligheterna att påräkna byggnadstillstånd har jag funnit medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår kunna uppskattas till i runt tal 2 000 000

kronor. Då av redan anvisade medel omkring 1 500 000 kronor ännu icke utnyttjats, torde sålunda ytterligare 500 000 kronor behöva anvisas.

Riksnämnden har även funnit önskvärt att man söker få till stånd skyddsanordningar vid vissa ovanjordscisterner för flytande bränslen. Jag ansluter mig till denna tanke och tillstyrker, att Kungl. Maj:t beredes möjlighet att i fall av behov använda förevarande anslag för bidrag jämväl till sådana anordningar. Det torde i så fall få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter härom.

Vad riksnämnden anfört om behovet av bombsäkra bergverkstäder för tillverkning av vissa för krigsmakten och folkförsörjningen oundgängliga varor samt om önskvärdheten att kunna lämna statsbidrag även till sådana anläggningar anser jag vara värt beaktande. Då emellertid frågan ännu befinner sig i utredningsstadiet och nämnden därför icke kunnat framlägga någon säkrare beräkning av medelsbehovet, anser jag mig icke böra föreslå att anslag för ändamålet anvisas redan för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[91] 5. **Finansieringen av riksnämndens inköps- och lagringsverksamhet.**

I enlighet med beslut av 1948 års riksdag (skr. nr 317) har den rörliga kredit, som jämlikt beslut av 1946 års riksdag upplagts i riksgäldskontoret för finansiering av statens reservförrådsnämnds inköps- och försäljningsverksamhet, överförs på riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap som, efter beslut av Kungl. Maj:t, äger disponera krediten intill ett belopp av 100 000 000 kronor. Genom beslut den 30 december 1948 och den 30 september 1949 har Kungl. Maj:t ställt sammanlagt 50 000 000 kronor av krediten till riksnämndens förfogande.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 25/8 1949) hemställer, att den rörliga krediten måtte ökas med 200 000 000 kronor och anför därvid, att nämnden förbrukat 20 000 000 kronor och att återstående 80 000 000 kronor torde räcka för nämndens inköp under innevarande budgetår i förutsatt omfattning. Nämnden fortsätter:

De hittills av riksnämnden uppgjorda planerna för inköp av varor avse i huvudsak att bota de allvarligaste bristerna i försörjningsberedskapen inför ett krigsfall. Det större inköpsprogram som skall avse såväl erforderliga kompletteringar av nämnda inköpsprogram som varor, vilka erfordras under en avspärrningsperiod, har riksnämnden ännu icke kunnat uppgöra, och följaktligen kan riksnämnden icke nu angiva medelsbehovet för realiserande av ett sådant inköpsprogram. Redan nu kan emellertid konstateras att detta måste bli mycket stort, om behovet av nödvändiga varor under en avspärrningsperiod skall kunna tillgodoses. Såsom jämförelse kan erinras om att genom beslut av riksdagen under åren 1937—1940 ställdes sammanlagt

420 miljoner kronor till reservförrådsnämndens förfogande för inköp av utländska varor. Med hänsyn till bl. a. valutaförhållandena måste självfallet riksnämndens upplagring fördelas på flera år. Medel böra emellertid finnas tillgängliga för de närmaste årens inköp. Riksnämnden har stannat vid att föreslå att för ändamålet beräknas ytterligare 200 000 000 kronor för tiden till och med budgetåret 1950/51.

Riksnämnden har därefter i skrivelse den 16 september 1949 hemställt om Kungl. Maj:ts godkännande av en vid skrivelsen fogad plan för nämndens fortsatta beredskapslagring. I planen har angivits de lagerkvantiteter som nämnden med hänsyn till lagringsmöjligheter och med allmänt beaktande av valutaläget anser möjliga att uppnå intill slutet av år 1950. Nämnden framhåller, att denna plan endast är att betrakta såsom ett led i en fortsatt lageruppbyggnad och att nämnden avser att i sinom tid framlägga förslag om ytterligare beredskapslagring. För uppnående av den i planen förutsatta lagernivån vid årsskiftet 1950/51 skulle under 1950 inköp böra ske till ett belopp av i runt tal 159 000 000 kronor.

Sedermera har riksnämnden i skrivelse den 16 november 1949 anmält, att värdet av de under 1950 planerade inköpen till följd av devalveringen beräknades ha stigit till omkring 191 000 000 kronor. I skrivelsen har vidare anförts, att av den av riksdagen medgivna kreditsumman 50 å 60 miljoner kronor beräknades återstå vid 1950 års ingång. Därest den begärda utökningen av krediten med 200 000 000 kronor bifölles, skulle medel sålunda finnas tillgängliga för planens genomförande under 1950, varjämte 60 å 70 miljoner kronor komme att stå till förfogande för fortsatt inköpsverksamhet efter nämnda år.

#### *Föredraganden.*

Riksnämndens inköp av varor sker för närvarande efter en av Kungl. Maj:t genom beslut den 26 juni 1948 godkänd plan för den fortsatta beredskapslagringen. Denna plan är, såsom riksnämnden anför, uppgjord med tanke främst på beredskapen inför ett krigsfall. Den nya plan, som riksnämnden framlagt och som avses skola ersätta den nuvarande, i den mån denna icke hunnit genomföras, har av nämnden betecknats som ett led i den fortsatta lageruppbyggnad, som erfordras om behovet av nödvändiga varor under en avspärrningsperiod skall kunna tillgodoses. Av de 100 miljoner kronor av riksnämndens rörliga kredit i riksgäldskontoret, vilka kunna användas för inköp av varor, återstå för närvarande i runt tal 60 miljoner kronor odisponerade.

Ett genomförande av riksnämndens nya plan för beredskapslagringen skulle kräva inköp av varor till ett värde av omkring 191 miljoner kronor. Åtskilliga av dessa varor måste emellertid tagas från länder, där inköp med hänsyn till valutaläget endast kan ske i begränsad omfattning. Med hänsyn här till synes det knappast antagligt att före nästa budgetårs utgång varor till högre värde än 150 miljoner kronor skola kunna inköpas. Då de medel, som behövas för denna inköpsverksamhet, måste upplånas, är det nödvändigt att för bedömningen av kreditens storlek även taga erforderlig hänsyn

till utvecklingen på kapitalmarknaden. På grund av ovissheten härom är jag icke beredd att förorda att krediten ökas med större belopp än 90 miljoner kronor. Om hela det outnyttjade kreditbeloppet jämte den nu förordade ökade krediten skulle ställas till riksnämndens förfogande, skulle det bli möjligt för nämnden att genomföra lagringsplanen i den begränsade omfattning jag nyss angivit. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, under hänsynstagande till den aktuella situationen å kapitalmarknaden respektive valutaområdet, successivt ställa medel till riksnämndens förfogande, varvid torde få förutsättas, att riksnämndens inköp enligt planen komma att utsträckas under hela budgetåret 1950/51.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap må, efter beslut av Kungl. Maj:t, disponera den i riksgäldskontoret upplagda rörliga krediten intill ett belopp av 190 000 000 kronor.

## G. Krisförvaltningen.

Tack vare den gynnsamma utvecklingen av det allmänna försörjningsläget har under 1949 flertalet av de vid årets ingång ännu bestående ransonerings- och ransoneringarna kunnat avvecklas. Ransonerings- och ransoneringarna av matfett, köttvaror och socker ha sålunda upphört liksom även bilgummi- och bensinransonerings- och ransoneringarna samt, i huvudsak, kolregleringen. Även i övrigt ha kvarvarande beslag och handelsregleringar inom såväl livsmedels- som industri- och bränsleområdena till största delen kunnat upphävas under året. Till följd härav ha försörjningskommissionernas arbetsuppgifter minskat så mycket, att antalet befattningshavare inom krisförvaltningen kunnat väsentligt nedbringas.

Av tabell 1 framgår vilka förändringar personalstyrkan vid vissa centrala krisorgan undergått från den 15 december 1948 till den 15 december 1949.

**Tabell 1. Översikt av personalstyrkan vid vissa centrala krisorgan den 15/12 1948 och den 15/12 1949.**

|                                                                | Krisorgan           |            |                      |            |                     |            |                        |            |                    |            |                     |            |
|----------------------------------------------------------------|---------------------|------------|----------------------|------------|---------------------|------------|------------------------|------------|--------------------|------------|---------------------|------------|
|                                                                | Handelskommissionen |            | Industrikommissionen |            | Bränslekommissionen |            | Livsmedelskommissionen |            | Trafikkommissionen |            | Priskontrollnämnden |            |
|                                                                | 15/12 1948          | 15/12 1949 | 15/12 1948           | 15/12 1949 | 15/12 1948          | 15/12 1949 | 15/12 1948             | 15/12 1949 | 15/12 1948         | 15/12 1949 | 15/12 1948          | 15/12 1949 |
| Lönegrupp i av Kungl. Maj:t fastställd löneplan:               |                     |            |                      |            |                     |            |                        |            |                    |            |                     |            |
| I (175— 400 kr./mån.).....                                     | 6                   | 21         | 56                   | 32         | 25                  | 1          | 47                     | 10         | 18                 | 4          | 11                  | 2          |
| II (225— 520 kr./mån.).....                                    | 210                 | 275        | 96                   | 62         | 74                  | 29         | 53                     | 67         | 7                  | 2          | 54                  | 51         |
| III (275— 595 kr./mån.).....                                   | 13                  | 31         | 23                   | 26         | 47                  | 21         | 34                     | 38         | 4                  | 1          | 26                  | 20         |
| IV (325— 700 kr./mån.).....                                    | 9                   | 24         | 26                   | 23         | 29                  | 13         | 28                     | 24         | 1                  | 1          | 5                   | 5          |
| V (400— 900 kr./mån.).....                                     | 150                 | 191        | 52                   | 53         | 44                  | 25         | 29                     | 12         | 16                 | 8          | 122                 | 85         |
| VI (550—1 050 kr./mån.).....                                   | 20                  | 30         | 14                   | 11         | 21                  | 13         | 16                     | 15         | 3                  | 2          | 16                  | 12         |
| VII (700—1 250 kr./mån.).....                                  | 26                  | 28         | 9                    | 9          | 12                  | 12         | 17                     | 17         | 3                  | 3          | 10                  | 12         |
| Befattningshavare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden..... | 23                  | 21         | 19                   | 20         | 17                  | 11         | 14                     | 11         | 6                  | 4          | 30                  | 29         |
| Summa befattningshavare <sup>1</sup> .....                     | 457                 | 621        | 295                  | 236        | 269                 | 125        | 238                    | 194        | 58                 | 25         | 274                 | 216        |

<sup>1</sup> Tillfälliga befattningshavare icke inräknade.

<sup>2</sup> Härtill komma 26 länstrafikledare.

I organisatoriskt hänseende har krisförvaltningen under år 1949 till följd av den pågående avvecklingen undergått vissa förändringar. Bränslekommissionens vedavdelning upphörde med utgången av juni 1949 och vid samma tidpunkt hade de vid kristidsstyrelserna inrättade bränslekontoren med ett undantag avvecklats och deras arbetsuppgifter lagts på kristidssty-

**Tabell 2. Avlöningar och omkostnader vid krisförvaltningen under budgetåret 1949/50.**

|                                      | A v l ö n i n g a r                 |                                         | O m k o s t n a d e r               |                                         |
|--------------------------------------|-------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------|-----------------------------------------|
|                                      | Av riksdagen<br>beviljade<br>anslag | Av Kungl.<br>Maj:t anvi-<br>sade belopp | Av riksdagen<br>beviljade<br>anslag | Av Kungl.<br>Maj:t anvi-<br>sade belopp |
| Handelskommissionen.....             | 3 000 000                           | 3 000 000                               | 433 000                             | 919 000                                 |
| Industrikommissionen .....           | 2 200 000                           | 1 130 000 <sup>1</sup>                  | 450 000                             | 205 000 <sup>1</sup>                    |
| Bränslekommissionen .....            | 1 500 000                           | 1 215 000                               | 700 000                             | 557 000                                 |
| Livsmedelskommissionen.....          | 2 500 000                           | 2 325 000                               | 1 400 000                           | 1 168 000                               |
| Kristidsstyrelserna m. m.....        | 2 500 000                           | 1 757 000 <sup>1</sup>                  | 600 000                             | 335 000 <sup>1</sup>                    |
| Trafikkommissionen .....             | 700 000                             | 403 000                                 | 425 000                             | 238 300                                 |
| Priskontrollnämnden .....            | 2 000 000                           | 2 100 500                               | 1 000 000                           | 859 000                                 |
| Överrevisionen för krisförvaltningen | 115 000                             | 114 000                                 | 5 000                               | 7 000                                   |
| Summa                                | <b>14 515 000</b>                   | <b>12 044 500</b>                       | <b>5 013 000</b>                    | <b>4 288 300</b>                        |

<sup>1</sup> För tiden <sup>1</sup>/<sub>7</sub>—<sup>31</sup>/<sub>12</sub> 1949.

relserna. Vid årsskiftet 1949/50 upphörde också kristidsstyrelserna och de till dem knutna priskontoren med sin verksamhet, varvid arbetsuppgifterna överfördes på länsstyrelserna. De lokala ärendena avseende priskontrollen handläggas nu vid inom länsstyrelsernas landskontor inrättade priskontor. Dock har för Stockholms stad och län inrättats ett särskilt priskontor vid priskontrollnämnden. För Stockholms stad och län handläggas de lokala bränsleärendena direkt av bränslekommissionen, som genom ett särskilt ombud även handhar dessa ärenden såvitt angår Skåne.

Efter förslag av den år 1948 tillsatta krisförvaltningens effektiviseringskommitté har Kungl. Maj:t genom beslut den 16 december 1949 förordnat om sammanslagning av handels- och industrikommissionerna till en ny kommission, benämnd statens handels- och industrikommission. Närmare uppgifter härom lämnas i det följande. Trafikkommissionens befattning med fraktlicensiering och försäljningar av fartyg till utlandet har från den 1 januari 1950 överflyttats på valutakontoret respektive handels- och industrikommissionen, varefter för trafikkommissionen endast återstå vissa avvecklingsuppgifter. På grund härav kan kommissionen väntas upphöra under första kvartalet 1950. — Vad slutligen beträffar livsmedelskommissionen kommer den, såsom chefen för jordbruksdepartementet anfört, att upphöra med detta budgetårs utgång och dess arbetsuppgifter att övergå på den nya jordbruksnämnd, som avses skola börja sin verksamhet den 1 juli 1950.

Av tabell 2 framgår hur stora anslag som beviljats för krisorganens verksamhet under innevarande budgetår samt de belopp, som av dessa anslag ställts till krisorganens disposition.

I likhet med tidigare år är det även nu svårt att med säkerhet bedöma medelsbehovet för krisförvaltningen för det kommande budgetåret. Detta gäller i särskilt hög grad handels- och industrikommissionen samt bränslekommissionen. Vad den förstnämnda kommissionen beträffar kunna de

pågående strävandena för utrikeshandelns frigörelse komma att medföra väsentliga förändringar i dess arbetsuppgifter, medan bränslekommissionens fortsatta verksamhet till en del är beroende av hur länge subventioneringen av hushållens bränslekostnader kommer att fortgå. För priskontrollnämnden och överrevisionen för krisförvaltningen kan man, med ledning av under senare år vunna erfarenheter, däremot med större grad av säkerhet beräkna medelsbehovet. Några större förändringar i dessa krisorgans arbetsuppgifter, vilka skulle påverka medelsbehovet, äro nämligen ej att vänta. Skulle ytterligare förenklingar inom krisförvaltningen kunna genomföras under budgetåret 1950/51, böra medel, avsedda för ett krisorgan, få tagas i anspråk av det andra organ, som eventuellt övertager det förras arbetsuppgifter.

[92] 1. Statens handels- och industrikommission: Avlöningar.

För innevarande budgetår ha uppförts anslag under tionde huvudtiteln till Statens handelskommission: Avlöningar å 3 000 000 kronor och till Statens handelskommission: Omkostnader å 433 000 kronor samt under tolfte huvudtiteln till Statens industrikommission: Avlöningar å 2 200 000 kronor och till Statens industrikommission: Omkostnader å 450 000 kronor. Statens handelskommission och statens industrikommission ha var för sig inkommit med anslagsäskanden för nästa budgetår.

Krisförvaltningens effektiviseringskommitté har den 9 december 1949 avgivit förslag angående sammanslagning av handels- och industrikommisionerna. Kungl. Maj:t har genom beslut den 16 december 1949 förordnat, att de båda kommissionerna från och med den 1 januari 1950 skola sammanslås till ett organ under namnet statens handels- och industrikommision. Därvid har föreskrivits att utgifterna för den nya kommissionen under återstoden av innevarande budgetår skola bestridas från förslagsanslagen till Statens handelskommission: Avlöningar och Statens handelskommission: Omkostnader. Sistnämnda beslut torde få anses stå i överensstämmelse med de uttalanden chefen för folkhushållningsdepartementet gjort beträffande avveckling av krisorgan vid anmälan av anslagsäskandena under tolfte huvudtiteln för innevarande budgetår (jfr XII ht 1949 s. 4). Dessa uttalanden ha lämnats utan erinran av riksdagen (r. skr. 12/1949 s. 4).

Då de av statens handelskommission och statens industrikommission uppgjorda anslagsberäkningarna under nuvarande förhållanden sakna aktualitet och den nya kommissionen ännu ej haft tillfälle att avgiva några anslagsäskanden för nästa budetår, torde anslagen till den nya kommissionen i statsverkspropositionen få upptagas med beräknade belopp. För avlöningar beräknar jag ett anslag av 5 000 000 kronor och för omkostnader 800 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens handels- och industrikommission: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

## [93] 2. Statens handels- och industrikommission: Omkostnader.

Under hänvisning till vad jag anfört under närmast föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens handels- och industrikommission: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

## [94] 3. Statens bränslekommission: Avlöningar.

|                                 | Anslag    | Nettoutgift |
|---------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                   | 2 000 000 | 2 167 424   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1079) | 1 500 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....         | 600 000   |             |

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att av anslaget finge tagas i anspråk, för tiden 1 juli—31 december 1949 högst 750 000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1950 högst 465 000 kronor.

*Statens bränslekommission* (skr. 17/11 1949) har avgivit förslag rörande medelsbehovet för kommissionens verksamhet under budgetåret 1950/51.

Kommissionen har i skrivelsen meddelat, att under det senaste året kommissionens vedavdelning samt kontroll-, planerings- och pappersbyråerna avvecklats, att skogsindustribyrån och kraftbyrån komme att upphöra eller överföras till annan myndighet före den 1 juli 1950, att befattningen som kommissionens ombud i Polen indragits samt att ombudet i Skåne komme att indragas den 1 januari 1950. Rörande kommissionens antagliga arbetsuppgifter och personalbehov under budgetåret 1950/51 har kommissionen anfört:

De regleringar som nu handhavas av kommissionen äro regleringarna av koks samt av eldningsolja 1 och 2. Kommissionen anser sig böra utgå från att dessa regleringar komma att upprätthållas under viss del av nästa budgetår och att en omfattande revisionsverksamhet måste pågå efter koksregleringens hävande. Importlicensieringen av nämnda varuslag torde komma att åvila kommissionen även budgetåret 1950/51. Med hänsyn till de uppgifter som sålunda skola kvarbliva hos kommissionen finner sig kommissionen böra räkna med att hos densamma under sistnämnda budgetår skall finnas kansli, planläggningsavdelning och kolavdelning, samtliga med inskränkt personalantal i förhållande till det nuvarande. Kansliet kommer att bestå av sekretariat, juridisk byrå och kameralbyrå och inom planläggningsavdelningen skola de tre nuvarande byråerna fortvara. Statistikkontoret inom planläggningsavdelningen beräknas upphöra eller överföras till annan myndighet den 1 januari 1951.

Utgående från det beräknade personalbeståndet den 1 juli 1950 ävensom de beräknade årsavlöningskostnaderna har kommissionen angivit medelsbehovet för avlöningar under budgetåret 1950/51 på följande sätt:

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| Ordförande, ledamöter och råd .....                         | 42 700  |
| Kansliet (sekretariat, juridisk byrå och kameralbyrå) ..... | 466 176 |
| Planläggningsavdelningen .....                              | 203 730 |

|                               |        |
|-------------------------------|--------|
| Kolavdelningen .....          | 59 160 |
| Städerskor .....              | 8 112  |
| Experter och sakkunniga ..... | 10 000 |
| Alderstillägg .....           | 6 000  |

---

Summa kronor 795 878

Kommissionen hemställer med stöd av dessa beräkningar, att anslaget till kommissionens avlöningar under nästa budgetår måtte upptagas till 795 900 kronor.

#### *Föredraganden.*

Frågan om bränslekommissionens fortsatta verksamhet är delvis beroende av hur länge den nyligen återinförda subventioneringen av hushållens bränslekostnader kommer att fortgå. Om denna subventionering, såsom är avsett, upphör med utgången av 1950, synes man böra räkna med att kommissionen kan vara avvecklad vid nästa budgetårs utgång. Då kommissionen vid sina anslagsberäkningar, vilka i och för sig icke föranleda någon erinran från min sida, utgått från att dess verksamhet skulle under hela budgetåret bedrivas i det närmaste i samma omfattning som för närvarande, synes en viss nedskärning av de av kommissionen äskade beloppen kunna företagas. För kommissionens avlöningar torde ett anslag av 600 000 kronor vara tillfyllest. Skulle emellertid subventioneringen, av orsaker som för närvarande icke kunna förutses, behöva behållas även efter innevarande års utgång, torde anslaget få överskridas i den omfattning som kan vara erforderlig för att möjliggöra kommissionens fortsatta handhavande av dessa frågor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bränslekommission: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

#### [95] 4. Statens bränslekommission: Omkostnader.

|                                 | Anslag  | Nettoutgift |
|---------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                   | 650 000 | 854 311     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1081) | 700 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....         | 270 000 |             |

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t dels medgivit, att av anslaget finge tagas i anspråk för tiden 1 juli—31 december 1949 högst 353 000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1950 högst 204 000 kronor, dels fastställt omkostnadsstater för kommissionen för samma tidsperioder.

*Bränslekommissionen* (skr. 17/11 1949) har, med hänsyn tagen till de faktiska utgifterna under den gångna delen av budgetåret 1949/50, beräknat medelsbehovet under nästa budgetår för kommissionens omkostnader till 317 900 kronor, fördelade på följande sätt:

|                                                                                   |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Rese- och traktamentsersättningar .....                                           | 120 000 |
| Inventarier .....                                                                 | 7 500   |
| Kontorsmateriel .....                                                             | 10 000  |
| Trycknings- och annonskostnader .....                                             | 55 000  |
| Telefonkostnader .....                                                            | 70 000  |
| Bränsle, lyse och vatten .....                                                    | 13 000  |
| Sjukvård .....                                                                    | 12 000  |
| Övriga expenser .....                                                             | 20 400  |
| Särskilda kostnader, av Kungl. Maj:t anvisade att täckas av omkostnadsmedel ..... | 10 000  |
| <hr/>                                                                             |         |
| Summa kronor 317 900                                                              |         |

### Föredraganden.

Under hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts och då ett anslag å 270 000 kronor torde vara tillräckligt under nästkommande budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bränslekommission: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 270 000 kronor.

### [96] 5. Statens priskontrollnämnd: Avlöningar.

|                                    | Anslag    | Nettoutgift |
|------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                      | 2 050 000 | 2 277 286   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1090) .. | 2 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....            | 2 130 000 |             |

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att av anslaget finge tagas i anspråk för tiden 1 juli—31 december 1949 högst 1 012 500 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1950 högst 1 088 000 kronor.

*Statens priskontrollnämnd* (skr. 9/9 1949) har avgivit förslag rörande medelsbehovet för nämndens verksamhet under budgetåret 1950/51 och därvid anför, att den räknade med att antalet byråer senast den 1 januari 1950 genom indragning av bränsle- och trävarubyrån skulle kunna minskas från 14 till 13 samt att antalet befattningshavare inom löneplan vid samma tidpunkt komme att ha nedgått från 180 till omkring 170. Nämnden kunde vid framställningens avgivande icke bedöma möjligheterna att under budgetåret 1950/51 reducera antalet befattningshavare. En fortsatt stabiliseringspolitik under år 1950 torde förutsätta en priskontroll av i stort sett oförändrad omfattning. Om verksamheten därefter skulle kunna inskränkas vore beroende av så många ännu okända faktorer, att en rättvisande beräkning svårigen kunde göras. Nämnden hade därför vid beräkningen av medelsbehovet för avlöningar under nästa budgetår ansett sig böra utgå från den antagliga personalstyrkan vid 1950 års ingång. Vidare hade nämnden förutsatt, att de vid kristidsstyrelserna inrättade priskontoren komme att överflyttas till nämnden den 1 januari 1950.

Med de angivna utgångspunkterna har priskontrollnämnden beräknat de sammanlagda avlöningskostnaderna under budgetåret 1950/51 till 3 000 000 kronor enligt följande beräkningsgrunder. För ordföranden, nämndens övriga ledamöter, ledamöterna av nämndens råd samt befattningshavare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden har beräknats ett belopp av 416 140 kronor, för den enligt löneplanen avlönade personalen 1 484 000 kronor, för sakkunniga 100 000 kronor och för befattningshavarna vid priskontoren 1 000 000 kronor.

#### *Föredraganden.*

Som en följd av den rikligare tillgången på förnödenheter har under senare tid prisregleringen kunnat hävas inom vissa varuområden och ytterligare lättnader torde kunna väntas. Det oaktat synes dock, med hänsyn till det ekonomiska läget, den priskontrollerande verksamheten komma att behöva fortsätta även nästa budgetår efter i stort sett samma linjer som nu. Jag anser mig därför i likhet med priskontrollnämnden böra räkna med att nämnden kommer att bestå i ungefär nuvarande omfattning. Vid nämnden har, såsom i det föregående anförts, inrättats ett för Stockholms stad och län gemensamt priskontor, medan övriga priskontors arbetsuppgifter från och med detta års ingång överflyttats på länsstyrelserna.

Beträffande statens upplysningsbyrås ställning anförde dåvarande chefen för folkhushållningsdepartementet vid framläggandet av föregående års statsverksproposition, att denna fråga borde slutligen prövas först i sammanhang med ställningstagandet till det förslag som kommittén för social upplysning komme att framlägga. I sitt nu föreliggande betänkande har denna kommitté förordat inrättandet av ett särskilt institut för social upplysning, till vilket upplysningsbyrås arbetsuppgifter skulle överflyttas. Då något förslag i anledning av betänkandet icke torde vara att vänta, synes upplysningsbyrån böra i oförändrad form fortsätta sin verksamhet även under nästa budgetår och därvid alltså vara knuten till priskontrollnämnden.

Priskontrollnämndens beräkning av medelsbehovet för avlöningar föranleder icke annan erinran från min sida, än att kostnaden för priskontoret bör begränsas till att avse endast det till nämnden knutna priskontoret. Avlöningskostnaderna för detta kontor ha av nämnden uppskattats till 136 000 kronor. Nämndens sammanlagda avlöningskostnader skulle sålunda bli  $(3\,000\,000 - 1\,000\,000 + 136\,000) = 2\,136\,000$  kronor, vilket belopp synes böra avrundas till 2 130 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens priskontrollnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 130 000 kronor.

## [97] 6. Statens priskontrollnämnd: Omkostnader.

|                                    | Anslag    | Nettoutgift |
|------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                      | 1 015 000 | 719 006     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1093) .. | 1 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....            | 770 000   |             |

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t dels medgivit, att av anslaget må tagas i anspråk för tiden 1 juli—31 december 1949 högst 434 000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1950 högst 425 000 kronor, dels fastställt omkostnadsstater för nämnden för samma tidsperioder.

*Priskontrollnämnden* (skr. 9/9 1949) har beräknat medelsbehovet för omkostnader under nästa budgetår till 1 386 000 kronor, varav för nämnden 728 000 kronor och för priskontoren 658 000 kronor. Vid beräkning av nämndens egna omkostnader har nämnden gjort jämförelse med de verkliga utgifterna under de senast förflutna budgetåren samt den gångna delen av innevarande budgetår. Nämndens beräkningar framgå av följande uppställning, i vilken inom parentes angivas kostnaderna för budgetåret 1948/49:

|                                       |           |         |
|---------------------------------------|-----------|---------|
| Sjukvård .....                        | (20 651)  | 16 000  |
| Reseersättningar .....                | (242 446) | 200 000 |
| Expenser .....                        | (216 523) | 162 000 |
| Trycknings- och annonskostnader ..... | (403 385) | 350 000 |
| Summa kronor (883 005)                |           | 728 000 |

Beträffande priskontorens omkostnader har priskontrollnämnden stött sig på av statens livsmedelskommission gjorda beräkningar.

*Föredraganden.*

Priskontrollnämnden har beräknat medelsbehovet till omkostnader för priskontoret för Stockholms stad och län till 43 000 kronor. Med hänsyn härtill och då nämndens beräkningar i övrigt icke giva anledning till erinran, synes medelsbehovet under nästa budgetår för nämndens omkostnader kunna uppskattas till  $(728\,000 + 43\,000) = 771\,000$  kronor eller avrundat 770 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens priskontrollnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 770 000 kronor.

## [98] 7. Överrevisionen för krisförvaltningen: Avlöningar.

|                                 | Anslag  | Nettoutgift |
|---------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                   | 115 000 | 106 925     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1094) | 115 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....         | 95 000  |             |

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att av anslaget finge tagas i anspråk för tiden 1 juli—31 december 1949 högst 57 000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1950 likaledes högst 57 000 kronor.

Överrevisionen för krisförvaltningen (skr. 30/9 1949) har hemställt om anslag till avlöningar under nästa budgetår med 95 000 kronor. Överrevisionen har förutsatt, att dess arbetsuppgifter komme att bestå under hela budgetåret 1950/51, även om de, med hänsyn till att en stor del av krisorganisationen kunde beräknas bli avvecklade under innevarande budgetår, komme att minska i omfattning. Då den kamerala granskningen skedde i efterhand, torde emellertid denna under förra delen av nästa budgetår komma att bli av nästan samma omfattning som för närvarande. Överrevisionen räknade med, att antalet ledamöter till nästa budgetår skulle minskas från nuvarande fem till tre.

#### *Föredraganden.*

Av vad som anförts i det föregående framgår, att vissa av krisorganen beräknas komma att fortsätta sin verksamhet även under budgetåret 1950/51. Den kontrollerande verksamhet som utövas av överrevisionen bör givetvis fortsätta så länge någon del av krisförvaltningen ännu består. Medel böra därför finnas tillgängliga för bestridande av kostnaderna för överrevisionens verksamhet under nästkommande budgetår. Mot det av överrevisionen beräknade beloppet för avlöningskostnaderna har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överrevisionen för krisförvaltningen: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 95 000 kronor.

#### [99] 8. Överrevisionen för krisförvaltningen: Omkostnader.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 5 000  | 8 743       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1095) .... | 5 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 5 000  |             |

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t dels medgivit, att av anslaget finge tagas i anspråk för tiden 1 juli—31 december 1949 högst 3 500 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1950 likaledes högst 3 500 kronor, dels fastställt omkostnadsstater för samma tidsperioder.

Överrevisionen (skr. 30/9 1949) har hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett omkostnadsanslag å 4 000 kronor.

#### *Föredraganden.*

Såsom jag under föregående punkt anført bör överrevisionens verksamhet fortsätta under nästkommande budgetår. Med hänsyn till belastningen å överrevisionens omkostnadsanslag under de senaste budgetåren anser jag, att anslaget även för nästa budgetår bör upptagas till 5 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överrevisionen för krisförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

## H. Diverse.

[100] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.

|                                      | Anslag    |
|--------------------------------------|-----------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 902) ..... | 940 000   |
| 1950/51 (förslag) .....              | 1 461 000 |

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 461 000 kronor.

[101] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lotsstyrelsens delfond.

|                                      | Anslag  |
|--------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 902) ..... | 303 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 303 000 |

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lotsstyrelsens delfond* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 303 000 kronor.

[102] 3. Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m.

|                                      | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 2 700 000 | 4 644 602   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 1096) .... | 2 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 300 000   |             |

Anslaget är avsett att bestrida statens bränslekommissions omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved samt att täcka sådana förluster för kommissionens vedclearingkassa som icke jämlikt 1944 års riksdagsbeslut (skr. nr 381) skola ersättas från kommissionens kolclearingkassa.

*Bränslekommissionen* (skr. 6/10 1949) beräknar att, sedan vedregleringen numera avvecklats, samtliga engagement i samband med övertagandet och försäljningen av de auktoriserade brännveduppköparnas vedlager skola vara helt avvecklade under innevarande budgetår. På grund av den relativt stora omfattningen av dessa affärer anser kommissionen det dock vara nödvändigt att för täckande av sådana kostnader, som till äventyrs ej kunna redovisas under detta budgetår, preliminärt räkna med ett belopp av 300 000 kronor för budgetåret 1950/51.

#### *Föredraganden.*

Under hänvisning till vad bränslekommissionen anfört och då kommissionens uppskattning av medelsbehovet icke föranleder någon erinran från min sida hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

#### [103] 4. Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) ..... | 60 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 78 000 |

Beträffande grunderna för bestämmande av berörda länders bidrag till ifrågavarande patrulleringstjänst hänvisas till X ht 1949 s. 141 och 142.

Enligt vad jag inhämtat torde de totalkostnader, som skola täckas av nästa års bidrag från vederbörande stater, uppgå till omkring 500 000 dollar. Under förutsättning att samtliga berörda länder godtaga den vid 1948 års sjöfartssäkerhetskonferens föreslagna kostnadsfördelningen utgör Sveriges bidrag 3 procent härav eller 15 000 dollar. Anslaget torde därför böra bestämmas till 78 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 78 000 kronor.

#### [104] 5. Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 3 000  | 4 416       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) ..... | 3 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 5 000  |             |

I skrivelse den 12 maj 1949 till utrikesdepartementet har den internationella kommission, som förvaltar fyren å Kap Spartel, meddelat att fyrens elektrifiering torde komma att medföra en tilläggsutgift av 3 750 kronor i

svenskt mynt för varje i underhållskostnaderna deltagande land. Tidpunkten för inbetalningen av beloppet är enligt skrivelsen ännu ej bestämd.

#### Föredraganden.

Den tilläggsutgift för elektrifiering av fyren å Kap Spartel, som förebådats, torde om så påfordras få bestridas från innevarande budgetårs anslag till underhåll av fyren. Vid beräkningen av anslaget för budgetåret 1950/51 torde man kunna bortse från elektrifieringskostnaderna. Med utgångspunkt från belastningen å anslaget under sistförflutna budgetår förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

#### [105] 6. Bidrag till vissa internationella byråer.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) ..... | 11 800 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 9 400  |

Från detta anslag bestridas kostnaderna för Sveriges bidrag dels till internationella byrån i Paris för utställningar (jfr X ht 1947 s. 156), dels ock till patentunionens internationella byrå i Bern (jfr X ht 1948 s. 116 och 117). Av innevarande års anslag beräknas 2 000 kronor för den förra byrån och 9 800 kronor för den senare.

*Kommerskollegium* (skr. 19/8 1949) hemställer, att för Sveriges bidrag till internationella byrån i Paris för utställningar måtte för nästa budgetår upptagas ett belopp av 1 000 kronor.

Jag tillstyrker att bidraget till internationella utställningsbyrån beräknas i enlighet med kommerskollegii förslag. Vad angår patentunionens internationella byrå i Bern har jag från utrikesdepartementet inhämtat, att Sveriges bidrag för nästa budgetår torde kunna beräknas till 8 400 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med ett belopp av  $(1\,000 + 8\,400 =) 9\,400$  kronor, innebärande en sänkning med 2 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 9 400 kronor.

#### [106] 7. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) ..... | 56 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 75 000 |

*De svenska ombuden i det gemensamma utskottet för nordiskt ekonomiskt samarbete* (skr. 28/9 1949) hemställa, att anslaget höjes med 34 000 kronor till 90 000 kronor. Detta belopp innefattar ökad ersättning med

10 000 kronor till ombuden, vilkas antal förutsättes utökat från två till tre, ökade kostnader för arvoden till sakkunniga med 15 000 kronor samt ökade resekostnader med 10 000 kronor. Å andra sidan beräknas utgifterna för sekretariatet minska med 1 000 kronor.

Ombuden framhålla, att om utredningsarbetet organiseras på det sätt som de framlagda beräkningarna innebära, det skulle bli möjligt att intensifiera tullnomenklaturarbetet samt att utvidga utredningarna om de ekonomiska förutsättningarna för och konsekvenserna av en nordisk tullunion.

#### *Föredraganden.*

Det är angeläget att de svenska ombuden i det gemensamma utskottet för nordiskt ekonomiskt samarbete kunna bedriva sin verksamhet under sådana betingelser att deras arbete ej onödigtvis fördröjes eller försvåras. Jag vill därför förorda en ökad medelsanvisning, som medger ersättning till ytterligare ett ombud samt ökat anlitanande av sakkunniga och förbättrad kontakt mellan de olika ländernas delegationer genom resor. Anslagshöjningen synes kunna begränsas till 19 000 kronor, varför anslaget för nästa budgetår bör upptagas med 75 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om anslagets användning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

#### [107] 8. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet.

|                                      | Anslag  |
|--------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) ..... | 231 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 325 000 |

*Svenska turisttrafikförbundet* (skr. 10/9 1949, PM 23/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 376 000 kronor till 607 000 kronor. Förbundet hade till en början beräknat utgifterna för nästa budgetår till 820 000 kronor och inkomsterna till 320 000 kronor, varför förbundet anhållit om statsbidrag med 500 000 kronor, vilket innebär en höjning med 269 000 kronor. Härtill kommo emellertid ökade utgifter med 107 000 kronor i anledning av devalveringen av den svenska kronan.

Förbundet framhåller, att den stora tillströmningen av utländska turister, däribland många författare, journalister och fotografer, som kräva hjälp och bistånd i en eller annan form, samt det starkt utvidgade internationella samarbetet ställa mycket stora krav på förbundets resurser. Det har icke varit möjligt för förbundet att efter kriget erhålla anslag av en storlek, som möjliggjort ett effektivt arbete i den omfattning som varit önskvärd.

I likhet med föregående år har förbundet ansett sig böra koncentrera så mycket som möjligt av sin verksamhet till länder, på vilkas valutor knapphet råder, särskilt Förenta staterna. Förbundet konstaterar med stor tillfredsställelse, att ett första steg tagits för en intensifierad verksamhet i Förenta staterna, därigenom att Kungl. Maj:t med bifall till förbundets framställning den 23 juni 1949 ställt ett engångsbelopp av 50 000 kronor till förfogande att användas till vidgad verksamhet i nämnda land. För att det avsedda resultatet skall kunna uppnås, förutsättes emellertid att fortsatta anslag av denna storleksordning ställas till förbundets förfogande.

Förbundets möjligheter att bedriva turistinformation i övriga länder anses otillfredsställande. Förbundets byråer i Paris, Zürich och Rom arbeta med otillräckliga medel. Vad representationen i Zürich beträffar har det emellertid lyckats förbundet att under innevarande år göra den till gemensam skandinavisk. Hittills har dock endast varit möjligt att för ändamålet erhålla ekonomiskt bidrag från Danmark.

De starkt utvidgade internationella uppgifterna ha kommit att ställa alltmer ökade krav på förbundets huvudorganisation. För att kunna sköta dessa nya uppgifter har förbundet ansett nödvändigt att räkna med viss ökning av personalen på huvudkontoret.

*Turistutredningen* tillstyrker Svenska turisttrafikförbundets äskande om statsbidrag för nästa budgetår.

#### *Föredraganden.*

Det får anses vara ett viktigt intresse att den utländska turisttrafiken på Sverige på olika sätt främjas. Det synes därför önskvärt att turisttrafikförbundet erhåller ett statsbidrag, som möjliggör en intensifiering av förbundets verksamhet. Särskilt angeläget torde vara att den verksamhet, som bedrivs i Amerikas förenta stater, åtminstone kan vidmakthållas. I nuvarande läge kan jag emellertid ej förorda att förbundet erhåller hela det äskade beloppet (231 000 + 376 000 =) 607 000 kronor. Höjningen torde böra begränsas till 94 000 kronor. Anslaget skulle sålunda uppgå till 325 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 325 000 kronor.

#### [108] 9. Avsättning till fonden för idrottens främjande.

|                                     | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 3 500 000 | 3 500 000   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) .... | 4 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 4 000 000 |             |

Beträffande anslagets tillkomst och syfte hänvisas till X ht 1939 s. 175  
—184.

Vid 1939 års lagtima riksdag beslöts, att av den för Kungl. Maj:t tillgängliga behållningen av Aktiebolaget Tiptjänsts verksamhet 50 procent skulle tillföras fonden för idrottens främjande, 20 procent reserveras för främjande av friluftslivet och återstående 30 procent användas för allmänt budgetära ändamål. Redan 1939 års urtima riksdag såg sig emellertid av statsfinansiella skäl nödsakad att högst väsentligt minska anslagen till idrottens och friluftslivets främjande. Jämväl under följande år ha avsättningsanslagen varit avsevärt mindre än de skulle ha blivit, om nyssnämnda principbeslut tillämpats. Under ett budgetår, 1941/42, gjordes över huvud ingen avsättning till fonden för friluftslivets främjande. För innevarande budgetår föreslog Kungl. Maj:t, att anslaget för avsättning till fonden för idrottens främjande skulle bestämmas till 3 500 000 kronor. Efter hemställan av statsutskottet beslöt emellertid riksdagen att höja anslaget med 500 000 kronor till 4 000 000 kronor.

I anledning av vissa motioner erinrade statsutskottet i fjol om att 1939 års riksdag förutsatt, att bidrag av tipsmedel icke skulle tilldelas organisationer inom friluftslivets område för löpande organisationsutgifter. Med hänsyn till att friluftsrörelsen sedan dess utbyggts och fördjupats, kunde det emellertid enligt utskottet ifrågasättas, om tillräckliga skäl längre förelåge för angivna begränsning av tipsmedlens användning. Denna fråga syntes utskottet vara av beskaffenhet att böra närmare utredas av Kungl. Maj:t, varvid utskottet förutsatte att riksdagen sedermera skulle få tillfälle att taga ställning till spörsmålet.

*Sveriges riksidrottsförbund* (skr. 17/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 4 556 000 kronor till 8 556 000 kronor. Det äskade anslagets fördelning på olika ändamål framgår av följande tablå.

|                                                                                                                                                |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Riksidrottsförbundets centrala förvaltning .....                                                                                               | 150 000   |
| Special- och distriktsförbundens förvaltning .....                                                                                             | 1 150 000 |
| Specialidrotternas distriktsorganisationers verksamhet .....                                                                                   | 360 000   |
| Instruktionsverksamheten, ledarutbildningen och konsulentverksamheten .....                                                                    | 995 000   |
| Gymnastikförbundets barnläger .....                                                                                                            | 10 000    |
| Föreningars verksamhet .....                                                                                                                   | 200 000   |
| Utomlandsrepresentation, tryckning av stadgar, idrottsplatskommitténs och poliklinikkommitténs verksamhet .....                                | 144 000   |
| Riksidrottsförbundets ungdoms-, motionsidrotts- och samarbetskommittés verksamhet .....                                                        | 245 000   |
| Sveriges akademiska idrottsförbunds och Sveriges militära idrottsförbunds verksamhet .....                                                     | 30 000    |
| Mindre anslag (500—2 000 kr.) för enklare lek- och idrottsanläggningar, förbättringar av dylika samt till bastu- och simbadsanläggningar ..... | 515 000   |
| Materiel m. m. till föreningar .....                                                                                                           | 710 000   |
| Kontorsinventarier, filmmateriel m. m. ....                                                                                                    | 91 000    |

|                                                                                                |                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| Förberedelser för olympiska spelen 1952, avseende budgetåret 1950/51 .....                     | 250 000                      |
| Diverse anslag till ett flertal utanför riksidrottsförbundet stående organisationer m. m. .... | 821 000                      |
| Idrottsanläggningar .....                                                                      | 3 000 000                    |
|                                                                                                | <hr/> 8 671 000              |
| Avgår räntor från riksidrottsförbundets idrottsfond .....                                      | 115 000                      |
|                                                                                                | <hr/> Summa kronor 8 556 000 |

Till stöd för sin framställning åberopar förbundet de i föregående års *petita* framförda synpunkterna (jfr X ht 1949 s. 146) samt anför vidare bl. a. följande.

År 1935, då tipsmedel första gången ställdes till idrottens förfogande, voro till riksidrottsförbundet anslutna 4 220 föreningar och ca 290 000 medlemmar. Nu äro motsvarande siffror 8 900 föreningar och ca 712 000 medlemmar. Föreningsantalet har sålunda under loppet av 15 år ökat med 4 680 föreningar och medlemsantalet med ca 422 000.

Alla tecken tyda på, att denna starka utveckling kommer att fortsätta i oförminskat tempo, och det framstår som en för hela vårt folk ytterst vital fråga, att det idrottsintresse, som hittills skapats, verkligen bibehålles, befastes och vidare utvecklas för att hand i hand med övrig kulturell och ideell verksamhet komma hela landet till godo. Det räcker dock i längden icke endast med ett brinnande intresse från idrottsledarnas sida, utan sådana ekonomiska möjligheter måste skapas, att arbetet verkligen kan fortsättas utan att ledarnas dagliga gärning eftersättes. De anslag, som under senaste åren utgått, ha varit otillräckliga och det föreligger stora risker för att frukterna av det frivilliga arbetet icke på ett effektivt sätt bli tillvaratagna. Man lever inom flertalet förbund och föreningar ur hand i mun och saknar möjlighet att effektivt utveckla såväl ungdomsidrotten som även motions- och rekreationsidrotten.

Hos riksidrottsförbundets idrottsplatskommitté ligga för närvarande ansökningar om bidrag till idrottsanläggningar till ett sammanlagt belopp av närmare 7 000 000 kronor, och man kan med säkerhet förutse, att denna summa redan under nästa år kommer att öka högst väsentligt. En utredning våren 1949 visade, att av idrottsplatskommittén kända, planerade och verkligt aktuella idrottsanläggningar representerade en sammanlagd beräknad anläggningskostnad av över 25 000 000 kronor. I denna summa äro icke inräknade flertalet av de idrottshallar, inom- och utomhusbad m. m., som hålla på att planläggas runt om i landet och som säkerligen representera en anläggningskostnad av åtskilliga tiotal miljoner kronor.

Det är en angelägenhet av stor vikt, att medel avsättas för idrottsanläggningar i större utsträckning än vad som skett under en lång följd av år. Då de anslagsbehövande organisationernas antal växer för varje år, uppstå eljest, då mera normala förhållanden på arbetsmarknaden inträda, stora svårigheter att på en gång ställa erforderliga medel till förfogande för under åren ackumulerade behov.

Slutligen anmäler förbundet, att det för Svenska gymnastikförbundet framhållit, att sistnämnda förbund i fortsättningen bör helt jämföras med övriga specialförbund i vad rör anslagsfrågor.

I förslaget till riksstat för nästa budgetår är inkomsttiteln Tipsmedel uppförd med 33 000 000 kronor, varav ca 11 000 000 kronor kunna hänföras till den höjning av priset per tipsrad, som genomfördes den 1 juli 1948.

#### *Föredraganden.*

Jag anser det i och för sig angeläget att idrottsrörelsen erhåller ett mera effektivt stöd av statsmakterna än vad som varit möjligt att ge under senare år. Med hänsyn till den återhållsamhet, som påkallas i nuvarande läge, är jag emellertid för närvarande icke beredd att förorda, att anslaget upptages till högre belopp än för innevarande budgetår eller 4 000 000 kronor. Detta innebär dock i realiteten en höjning med 175 000 kronor, d. v. s. det belopp som utgått till Lingiaden av förstnämnda summa. Med hänsyn till svårigheten att i rådande arbetsmarknads- och investeringsläge få utföra idrottsanläggningar synes det mig skäligt att för nämnda syfte beräknas en mindre del av anslaget än tidigare. Storleken av ifrågavarande delbelopp torde Kungl. Maj:t få bestämma. Jag förutsätter, att sistnämnda belopp tills vidare innehålles. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid den tidpunkt, då situationen medgiver det, besluta om dispositionen av beloppet.

Vid bedömande av frågan om bidrag av tipsmedel skola tilldelas organisationer på friluftslivets område till löpande organisationsutgifter torde i första hand böra beaktas de ekonomiska konsekvenser, som skulle följa, om en dylik princip genomfördes. Bidrag för nu nämnda ändamål förutsetta en icke obetydlig höjning av anslaget till fonden för idrottens främjande och eventuellt även av anslaget till fonden för friluftslivets främjande, eftersom åtskilliga organisationer av olika slag torde komma att ställa anspråk på bidrag. För närvarande synes det därför knappast vara möjligt att införa någon ny princip beträffande bidragsgivningen. Frågan överväges emellertid inom handelsdepartementet och vissa uppgifter i ämnet ha införskaffats. Jag avser att senare upptaga frågan till närmare behandling.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för idrottens främjande* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 4 000 000 kronor.

#### [109] 10. *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande.*

|                                     | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 1 000 000 | 1 000 000   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) .... | 1 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 1 000 000 |             |

Beträffande fondens tillkomst och syfte samt riktlinjerna för avsättningen till fonden torde jag få hänvisa dels till X ht 1939 s. 175—184 och r. skr. 459/1939, dels ock till vad jag anför under närmast föregående punkt.

*Statens fritidsnämnd* (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 1 000 000 kronor. Nämnden anför, att de medel, som stodo till förfogande

vid ingången av innevarande budgetår, uppgingo till i runt tal 2 290 000 kronor. Av detta belopp äro emellertid ungefär 1 210 000 kronor bundna eller avse ändamål, för vilka nämnden före budgetårets ingång tillstyrkt medelsanvisning. Nämnden betonar, att det icke i längden kan anses försvarligt att så strängt som skett under de två senaste åren begränsa möjligheterna att tillgodose friluftslivets och semesterlivets våldsamt ökade behov av lämpliga lokaler.

#### *Föredraganden.*

I nuvarande läge anser jag mig icke kunna tillstyrka någon höjning av avsättningen till fonden för friluftslivets främjande, ehuru detta i och för sig skulle ha varit önskvärt. Anslaget bör alltså uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 1 000 000 kronor.

#### [110] 11. Avsättning till lotterimedelsfonden.

|                                     | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 6 750 000 | 6 750 000   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 903) .... | 7 500 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 7 500 000 |             |

Beträffande penninglotterirörelsen i Sverige hänvisas till proposition 24/1938 (r. skr. 132/1938).

Enligt beslut av 1938 års riksdag skall behållningen av penninglotterirörelsen fördelas lika mellan den allmänna budgeten och en under statskontorets förvaltning ställd diversemedelsfond, benämnd lotterimedelsfonden, varifrån enligt Kungl. Maj:ts bestämmande bidrag skola utgå till vissa kulturella ändamål m. m. Redan 1939 års urtima riksdag såg sig av statsfinansiella skäl föranledd att för budgetåret 1939/40 minska avsättningen till lotterimedelsfonden. Denna har icke heller senare tillförts belopp i den utsträckning, som avsågs i förstnämnda principbeslut.

Kungl. Maj:t föreslog i 1949 års statsverksproposition, att anslaget till avsättning till lotterimedelsfonden skulle bestämmas till 7 000 000 kronor (X ht 1949 s. 147—149). Riksdagen beslöt emellertid efter hemställan från statsutskottet att höja anslaget till 7 500 000 kronor (r. skr. 10/1949). Höjningen tillkom bl. a. för att i högre grad än dittills tillgodose ändamål, som avse att främja den allmänna kulturella verksamheten på landsbygden och de mindre städerna. Höjningen åsyftade även att undanröja de svårigheter, som uppstått därigenom att det på senare tid blivit nödvändigt att under löpande budgetår besluta om disposition av medel, som först påföljande budgetår skola tillföras fonden.

De ändamål, som tillgodoses av medel ur lotterimedelsfonden, äro dels sådana, som betinga en årligen återkommande bidragstilldelning, dels ock

ändamål av mera tillfällig art. För den förra kategorien — årliga bidrag till teatrar, orkestrar, vissa konstföreningar m. m. — kan medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till minst 6,5 miljoner kronor.

Behovet för övriga ändamål är synnerligen betydande. Inneliggande framställningar om bidrag av lotterimedel avse ett sammanlagt belopp av över 7 miljoner kronor. Härav gäller en icke oväsentlig del olika kulturella ändamål för tillgodoseende av landsbygdens och de mindre städernas behov. Vidare må framhållas att trots den höjning, som kommit till stånd för innevarande budgetår, situationen alltjämt är sådan, att vid ingången av budgetåret 1950/51 ett icke obetydligt belopp kan väntas ha blivit disponerat av anslaget för ifrågavarande budgetår.

I förslaget till riksstat för nästa budgetår har inkomsten av lotterimedel beräknats till 75 000 000 kronor, varav drygt 27 000 000 kronor torde hänföra sig till den år 1948 genomförda höjningen av lottsedelspriset från tio till tolv kronor.

1948 års utredning om en statens kulturfond väntas icke avsluta sitt arbete förrän tidigast under senare delen av år 1950, varför anslag till avsättning till lotterimedelsfonden för nästa budgetår i vanlig ordning torde böra uppföras i riksstaten.

Det skulle vara önskvärt att anslaget kunde höjas avsevärt, framför allt med hänsyn till de betydande bidragsbehoven av engångsnatur. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser jag mig emellertid ej kunna förordna någon höjning, utan föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 7 500 000 kronor.

#### [111] 12. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

|                                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-----------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                     | 700 000 | 717 854     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 904) .. | 550 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....           | 600 000 |             |

Inom handelsdepartementet pågår för närvarande ett omfattande utredningsarbete av kostnadskrävande natur. Belastningen på kommittéanslaget har uppgått till drygt 55 000 kronor för månad under den gångna delen av innevarande budgetår. Man kan visserligen antaga, att vissa kommittéer skola ha slutfört sitt arbete före nästa budgetårs början, men å andra sidan synes man nödsakad att räkna med att nya utredningar på olika områden kunna erfordras. Med oförändrade arbetsuppgifter för handelsdepartementet torde dock kommittéanslaget ha kunnat uppföras med oförändrat belopp. I anledning av att departementet från och med nästa budgetår avses övertaga huvuddelen av folkhushållningsdepartementets kvarstående arbetsuppgifter torde emellertid en höjning av tionde huvudtitelns kommittéanslag bliva erforderlig. Jag förordar, att anslaget höjes med 50 000 kronor. Vidare torde

vid nästkommande budgetårsskifte eventuell reservation å nuvarande tolfte huvudtiteln anslag till extra utgifter — varifrån folkhushållningsdepartementets utredningskostnader bestridas — få överföras till tionde huvudtiteln kommittéanslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[112] 13. Planering av allmänna arbeten.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 904) ..... | 100    |
| 1950/51 (förslag) .....              | 100    |

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående anslag till planering av allmänna arbeten hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Planering av allmänna arbeten* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[113] 14. Extra utgifter.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 904) ..... | 40 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 50 000 |

I anslutning till att handelsdepartementet från och med nästa budgetår övertager huvuddelen av det nuvarande folkhushållningsdepartementets kvarstående arbetsuppgifter torde detta anslag böra höjas med 10 000 kronor till 50 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[114] 15. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

|                                      | Anslag |
|--------------------------------------|--------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 904) ..... | 45 000 |
| 1950/51 (förslag) .....              | 30 000 |

Från tionde huvudtiteln anslag till barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst skola i förekommande fall under nästa budgetår jämväl bestridas barntillägg, som hittills utgått från motsvarande anslag under nu-

varande tolfte huvudtiteln. Med hänsyn till att statsverkets utgifter för barn-tillägg successivt minska torde anslaget för budgetåret 1950/51 böra bestämmas till 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens  
tjänst* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av  
30 000 kronor.

---

## Sammanfattning.

Vid bifall till de förslag, som framlagts i det föregående, kommer tionde huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1950/51 att uppgå till 71 609 000 kronor. Motsvarande summa för innevarande budgetår är enligt den av 1949 års riksdag fastställda riksstaten 55 368 000 kronor. Förslaget innebär alltså en ökning med 16 241 000 kronor. Denna ökning beror emellertid väsentligen därpå att huvuddelen av folkhushållningsdepartementets kvarstående arbetsuppgifter från och med nästa budgetår avses bli överförda till handelsdepartementet. Av ökningen hänföra sig sålunda i runt tal 13,1 miljoner kronor till ändamål, för vilka anslag tidigare anvisats under nuvarande tolfte huvudtiteln. Härav avse ca 5,8 miljoner kronor anslag under avdelningen riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m., ungefär 6,4 miljoner kronor krisförvaltningen (däri ej inräknat den del, ca 3,3 miljoner kronor, av kostnaderna för statens handels- och industrikommission, som får anses belöpa å den tidigare handelskommissionen) samt ca 0,9 miljon kronor vissa andra anslag.

Den egentliga ökningen å handelsdepartementets anslag uppgår till i runt tal (16,2 — 13,1 =) 3,1 miljoner kronor. Mera betydande anslagshöjningar eller nya anslag ha föreslagits i tre fall, nämligen till utbyggnad m. m. av flygtekniska försöksanstalten med sammanlagt 1,2 miljon kronor, till forskning m. m. inom Aktiebolaget Atomenergi med 3,5 miljoner kronor samt till anskaffningskostnader för ytterligare ett statens isbrytarfartyg med 1,5 miljon kronor. Härtill komma smärre ökningsar — till stor del av automatisk natur — på olika anslag med sammanlagt omkring 1,25 miljon kronor. Dessa höjningar kompenseras till en del av vissa besparingar å sammanlagt ca 0,6 miljon kronor. Vidare har ej i riksstatsförslaget upptagits något anslag, motsvarande det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 3 750 000 kronor till täckande av vissa kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet. Frågan om nytt anslag till detta ändamål för nästa budgetår är nämligen ännu ej slutligt övervägd inom handelsdepartementet.

Vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

*Lars Lemne.*

**Register**

till

**Tionde huvudtiteln för budgetåret 1950/51.****A. Handelsdepartementet.**

| Sid. |                                                              | Kronor         |
|------|--------------------------------------------------------------|----------------|
|      | Handelsdepartementet:                                        |                |
| 3    | Avlöningar.....                                              | 493 800        |
| 4    | Omkostnader.....                                             | 64 000         |
| 5    | Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen..... | 20 000         |
|      | <b>Säger för handelsdepartementet</b>                        | <b>577 800</b> |

**B. Kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.**

|    |                                                                               |                  |
|----|-------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|    | Kommerskollegium:                                                             |                  |
| 6  | Avlöningar.....                                                               | 1 616 400        |
| 13 | Omkostnader.....                                                              | 241 500          |
|    | Bergsstaten:                                                                  |                  |
| 15 | Avlöningar.....                                                               | 137 000          |
| 16 | Omkostnader.....                                                              | 22 600           |
|    | Sprängämnesinspektionen:                                                      |                  |
| 17 | Avlöningar.....                                                               | 82 000           |
| 19 | Omkostnader.....                                                              | 16 000           |
|    | Fartygsinspektionen:                                                          |                  |
| 19 | Avlöningar.....                                                               | 400 000          |
| 21 | Omkostnader.....                                                              | 80 000           |
|    | Skeppsmättningsväsendet:                                                      |                  |
| 21 | Avlöningar.....                                                               | 33 600           |
| 22 | Omkostnader.....                                                              | 12 000           |
| 23 | Torvingenjörer m. fl.....                                                     | 2 000            |
|    | Instruktör i hemslöjd:                                                        |                  |
| 24 | Avlöning.....                                                                 | 8 000            |
| 24 | Omkostnader.....                                                              | 1 500            |
|    | Navigationsskolorna:                                                          |                  |
| 24 | Avlöningar.....                                                               | 683 300          |
| 30 | Omkostnader.....                                                              | 42 200           |
| 32 | Stipendier.....                                                               | 10 000           |
| 32 | Kompletteringskurs vid högre tekniskt läroverk.....                           | 3 500            |
|    | <b>Säger för kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.....</b> | <b>3 391 600</b> |

**C. Bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m m.**

| Sid. |                                                                                    | Kronor             |
|------|------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
|      | Sveriges geologiska undersökning:                                                  |                    |
| 33   | Avlöningar .....                                                                   | 543 700            |
| 37   | Omkostnader .....                                                                  | 156 700            |
| 38   | Malmletning .....                                                                  | 522 000            |
| 40   | Jordartskartering inom Norrbottens län .....                                       | 27 500             |
| 40   | Vissa kostnader för statens gruvegendom .....                                      | *50 000            |
|      | Statens provningsanstalt:                                                          |                    |
| 41   | Avlöningar .....                                                                   | 978 600            |
| 46   | Omkostnader .....                                                                  | 197 500            |
|      | Flygtekniska försöksanstalten:                                                     |                    |
| 48   | Avlöningar .....                                                                   | 958 500            |
| 51   | Omkostnader .....                                                                  | 284 500            |
| 53   | Komplettering av maskiner och utrustning .....                                     | 423 000            |
| 55   | Utrustning för vindtunnelanläggning m. m. ....                                     | 500 000            |
|      | Statens hantverksinstitut:                                                         |                    |
| 63   | Avlöningar till viss personal .....                                                | 275 200            |
| 65   | Vissa omkostnader .....                                                            | 31 000             |
| 66   | Bidrag till kursverksamheten m. m. ....                                            | 145 000            |
| 66   | Utrustning och inredning .....                                                     | 35 000             |
|      | Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien:                                          |                    |
| 67   | Akademien .....                                                                    | 130 000            |
| 68   | Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet .....              | 57 600             |
| 69   | Statens tekniska forskningsråd .....                                               | 58 000             |
| 71   | Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m. ....                                         | 1 040 000          |
| 74   | Statens kommitté för byggnadsforskning .....                                       | 49 500             |
| 76   | Byggnadsforskning .....                                                            | 300 000            |
| 76   | Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet .....                                  | 575 200            |
| 80   | Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet .....                               | 94 000             |
| 81   | Bidrag till Metallografiska institutet .....                                       | 23 700             |
| 81   | Bidrag till Institutet för konserveringsforskning .....                            | 175 000            |
| 82   | Bidrag till Hemmens forskningsinstitut .....                                       | 100 000            |
| 85   | Bidrag till Aktiebolaget Ceaverken för vissa forskningsarbeten .....               | 40 000             |
| 87   | Atomenergiforskning m. m. inom Aktiebolaget Atomenergi....                         | 4 000 000          |
| 89   | Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning .....              | 150 000            |
| 91   | Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri ..... | 270 000            |
| 92   | Upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor ....                      | *1 000 000         |
| 93   | Resestipendier till teoretiskt och praktiskt bildade tekniker...                   | 10 000             |
| 93   | Befrämjande av hemslöjden .....                                                    | 50 000             |
| 94   | Bidrag till Svenska slöjdföreningen .....                                          | 50 000             |
| 94   | Bidrag till standardiseringsverksamheten .....                                     | 400 000            |
| 96   | Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen .....                                    | 30 000             |
|      | <b>Säger för bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.</b>            | <b>13 731 200.</b> |

**D. Sjöfart och handel.****Lotsverket:**

|     |                                                               |           |
|-----|---------------------------------------------------------------|-----------|
| 97  | Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen .....     | 465 000   |
| 98  | Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten ..... | 8 633 000 |
| 106 | Omkostnader .....                                             | 2 837 000 |

\* Beräknat belopp.

| Sid.                                                                                                          | Kronor    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 109 Säkerhetsanstalter f r sjöfarten.....                                                                     | 968 000   |
| Handelsflottans pensionsanstalt:                                                                              |           |
| 114 Avlöningar .....                                                                                          | 30 500    |
| 116 Omkostnader .....                                                                                         | 5 900     |
| Statens skeppsprovsningsanstalt:                                                                              |           |
| 117 Avlöningar .....                                                                                          | 252 000   |
| 120 Omkostnader .....                                                                                         | 48 300    |
| 120 Statens isbrytarverksamhet .....                                                                          | 900 000   |
| 122 Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg .....                                               | 1 500 000 |
| Statens sjöhistoriska museum:                                                                                 |           |
| 123 Avlöningar.....                                                                                           | 130 000   |
| 125 Omkostnader.....                                                                                          | 23 200    |
| 126 Underhåll av samlingarna.....                                                                             | 3 000     |
| 126 Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader .....                                                     | 256 000   |
| 127 Läkarundersökning av sjöfolk.....                                                                         | 70 000    |
| 127 Beredande av billigare biljettkostnader f r sjöfolk vid resor till<br>och från hemorten i vissa fall..... | 50 000    |
| 128 Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer .....                                               | 400 000   |
| 129 Kostnader för handelssjöfartens dirigering .....                                                          | 25 000    |
| 129 Bidrag till handelshögskolan i Stockholm.....                                                             | 100 000   |
| 131 Bidrag till handelshögskolan i Göteborg.....                                                              | 90 000    |
| 131 åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder                                                | 500 000   |
| 135 Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet.....                                                         | 102 000   |
| 136 Avsättning till handelsflottans välfärdsfond .....                                                        | 450 000   |
| Säger för sjöfart och handel                                                                                  |           |
| 17 838 900.                                                                                                   |           |

### E. Patent- och registreringsv sendet m. m.

|                                                               |           |
|---------------------------------------------------------------|-----------|
| Patent- och registreringsverket:                              |           |
| 138 Avlöningar.....                                           | 3 486 000 |
| 143 Omkostnader.....                                          | 600 000   |
| 144 Granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m. .... | 2 000     |
| Svenska uppfinnarkontoret:                                    |           |
| 144 Administrationskostnader.....                             | 60 000    |
| 145 Understödjande verksamhet.....                            | 50 000    |
| 145 Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register.....   | 275 000   |
| 146 Avsättning till försäkringsinspektionens fond.....        | 400 000   |
| Säger för patent- och registreringsv sendet m. m.             |           |
| 4 873 000.                                                    |           |

### F. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.

|                                                                                            |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap:                                               |           |
| 148 Avlöningar.....                                                                        | 640 000   |
| 150 Omkostnader .....                                                                      | 150 000   |
| 151 Omkostnader för statlig lagerhållning m. m. ....                                       | 4 500 000 |
| 153 Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för<br>flytande bränslen ..... | 500 000   |
| 156 Finansieringen av riksnämndens inköps- och lagringsverksamhet                          | —         |
| Säger för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.                                |           |
| 5 790 000                                                                                  |           |

**G. Krisförvaltningen.**

| Sid. |                                          | Kronor           |
|------|------------------------------------------|------------------|
|      | Statens handels- och industrikommission: |                  |
| 161  | Avlöningar.....                          | *5 000 000       |
| 162  | Omkostnader.....                         | *800 000         |
|      | Statens bränslekommission:               |                  |
| 162  | Avlöningar.....                          | 600 000          |
| 163  | Omkostnader.....                         | 270 000          |
|      | Statens priskontrollnämnd:               |                  |
| 164  | Avlöningar.....                          | 2 130 000        |
| 166  | Omkostnader.....                         | 770 000          |
|      | Överrevisionen för krisförvaltningen:    |                  |
| 166  | Avlöningar.....                          | 95 000           |
| 167  | Omkostnader.....                         | 5 000            |
|      | <b>Säger för krisförvaltningen</b>       | <b>9 670 000</b> |

**H. Diverse.**

|     |                                                                   |                    |
|-----|-------------------------------------------------------------------|--------------------|
|     | Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:                  |                    |
| 168 | Byggnadsstyrelsens delfond.....                                   | 1 461 000          |
| 168 | Lotsstyrelsens delfond.....                                       | 303 000            |
| 168 | Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m.          | 300 000            |
| 169 | Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten.. | 78 000             |
| 169 | Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel.....                | 5 000              |
| 170 | Bidrag till vissa internationella byråer.....                     | 9 400              |
| 170 | Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete..      | 75 000             |
| 171 | Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet.....                    | 325 000            |
| 172 | Avsättning till fonden för idrottens främjande.....               | 4 000 000          |
| 175 | Avsättning till fonden för friluftslivets främjande.....          | 1 000 000          |
| 176 | Avsättning till lotterimedelsfonden.....                          | 7 500 000          |
| 177 | Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.....                  | 600 000            |
| 178 | Planering av allmänna arbeten.....                                | 100                |
| 178 | Extra utgifter.....                                               | 50 000             |
| 178 | Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.....      | 30 000             |
|     | <b>Säger för diverse</b>                                          | <b>15 736 500.</b> |
|     | <b>Summa</b>                                                      | <b>71 609 000.</b> |

\* Beräknat belopp.

# ELFTE HUVUDTITELN

## INRIKESDEPARTEMENTET

---

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans  
Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den  
4 januari 1950.*

### Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON.

---

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet MOSSBERG, anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för ***budgetåret 1950/51*** av utgifterna under ***riksstatens elfte huvudtitel***, innefattande anslagen till ***inrikesdepartementet***, samt anför därvid följande.

### A. Inrikesdepartementet.

#### [1] 1. Inrikesdepartementet: Avlöningar.

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 505 000 | 506 655     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 905) ..... | 510 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 510 000 |             |

För nästa budgetår ifrågasätter jag ej annan ändring beträffande departementets personal än att en extra ordinarie förste kanslissekreterare överföres på ordinarie stat. Med hänsyn härtill torde från icke-ordinarieposten till ordinarieposten böra överföras ett belopp av i runt tal 13 000 kronor. Övriga poster upptagas med oförändrade belopp.

Anslaget beräknas på följande sätt: avlöning till departementschefen oförändrat 27 600 kronor, avlöningar till ordinarie tjänstemän 278 000 (+ 13 000) kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 160 000 (— 13 000) kronor och rörligt tillägg oförändrat 44 400 kronor.

I anledning av mitt förslag bör i personalförteckningen upptagas en ny tjänst såsom förste kanslisekreterare i Ca 29 och uteslutas en tjänst som extra ordinarie förste kanslisekreterare i Ce 29.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för inrikesdepartementet, som nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för inrikesdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöning till departementschefen                         | 27 600  |
| 2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 278 000 |
| 3. Avlöningar till icke-ordinarie personal                  | 160 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                      | 44 400  |

Summa förslagsanslag kronor 510 000;

c) till *Inrikesdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 510 000 kronor.

[2] 2. Inrikesdepartementet: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 50 000 | 91 775      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 906) | 50 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 60 000 |             |

Nettoutgifterna på anslaget ha under föregående budgetår varit betydligt högre än vad som anvisats. Sålunda ha utgifterna för övriga expenser med omkring 29 700 kronor överstigit det för ändamålet beräknade beloppet. Anledningen härtill är dels att posten under budgetåret 1948/49 belastats med vissa engångsutgifter i samband med inredningen av departementets lokaler och dels att de löpande utgifterna visat sig vara större än beräknat. Med hänsyn till sistnämnda omständighet torde posten böra höjas med 10 000 till 40 000 kronor.

Anslagsposten till reseersättningar har måst överskridas med cirka 8 400 kronor. Jämväl under innevarande budgetår torde posten komma att bli starkt belastad till följd av de resor, som företagas i samband med handläggningen av ärenden rörande kommunindelningen. Därefter torde en

mera normal belastning inträda. Posten torde med hänsyn härtill böra upptagas med oförändrat belopp, 3 500 kronor.

Posterna till sjukvård m. m. samt bränsle och lyse ha överskridits med mindre belopp. Dessa poster beräknas liksom posten till publikationstryck till oförändrade belopp eller resp. 2 000, 4 500 och 10 000 kronor.

Anslaget uppföres alltså med  $(40\,000 + 3\,500 + 2\,000 + 4\,500 + 10\,000)$  60 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inrikesdepartementet*: *Omkostnader för budgetåret 1950/51* anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

**B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.****Medicinalstyrelsen med dithörande stater.****[3] 1. Medicinalstyrelsen: Avlöningar.**

|                                     | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 1 410 000 | 1 483 256   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 906) .... | 1 510 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 1 579 000 |             |

**Yrkanden.**

*Medicinalstyrelsen* (skr. 19/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 170 000 kronor.

- |                                                                                                                                                                                         |                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| <b>1. Personalförstärkning.</b>                                                                                                                                                         | <b>Ökning</b>    |
| a) 1 generaldirektörsassistent .....                                                                                                                                                    | 8 400            |
| b) 1 förste byråsekreterare Cg 27 .....                                                                                                                                                 | 13 428           |
| c) 1 inspektör för ortoped- och vanförevården .....                                                                                                                                     | 6 000            |
| d) 1 föreståndare för sjuksköterskeregistret Ce 23.....                                                                                                                                 | 10 848           |
| e) 1 föredragande i socialpsykiatriska nämnden .....                                                                                                                                    | 20 328           |
| f) 1 förste aktuarie Ca 27 .....                                                                                                                                                        | 13 428           |
| g) 1 amanuens .....                                                                                                                                                                     | 11 460           |
| h) 1 kurator Ce 15 .....                                                                                                                                                                | 7 392            |
| i) 1 förste expeditionsvakt Ce 11 .....                                                                                                                                                 | 6 228            |
| j) 6 1/2 biträde för skriv- och kontorsgöromål .....                                                                                                                                    | 34 398           |
| k) 1 kanslibiträde Ce 11 .....                                                                                                                                                          | 6 228            |
| <b>2. Personalminskning.</b>                                                                                                                                                            | <b>Minskning</b> |
| a) Arbetstiden för en medicinalrådsassistent minskas till hälften .....                                                                                                                 | 3 000            |
| b) 1 telefonist Ca 8 .....                                                                                                                                                              | 6 228            |
| <b>3. Lönereglering m. m.</b>                                                                                                                                                           | <b>Ökning</b>    |
| a) 1 byråchef i Ca 33 i st. f. Ce 33.....                                                                                                                                               | —                |
| b) 2 kontorsbiträden i Ca 8 i st. f. Ce 8 .....                                                                                                                                         | —                |
| c) Ökat arvode till läkare för inspektion av förlossningsvården m. m. ....                                                                                                              | 4 328            |
| d) 1 barnmorska i Cg 21 placeras som biträdande byråinspektör i Ce 23.....                                                                                                              | 1 188            |
| e) 1 förste byråsekreterare i Ca 27 uppflyttas till Ca 29 .....                                                                                                                         | 1 248            |
| f) 1 byråassistent i Ce 27 uppföres som byråapotekare i Ce 29 .....                                                                                                                     | 1 380            |
| g) Ökad semester för deltidsanställda läkare m. m.....                                                                                                                                  | 1 500            |
| <b>4. Vikariats- och övertidsersättningar .....</b>                                                                                                                                     | <b>12 656</b>    |
| <b>5. Omräkning.</b>                                                                                                                                                                    |                  |
| Reglerad befordringsgång för amanuenser .....                                                                                                                                           | 5 265            |
| Reglerad befordringsgång för biträdespersonal .....                                                                                                                                     | 1 455            |
| Löneklassuppflyttningar .....                                                                                                                                                           | 9 563            |
| Avrundning .....                                                                                                                                                                        | 2 507            |
|                                                                                                                                                                                         | <b>170 000</b>   |
| <b>6. Medicinalstyrelsen föreslår i särskild framställning (skr. 18/10 1948), att en ny tjänst såsom statsepidemiolog med arvode efter 19 000 kronor för år inrättas vid styrelsen.</b> |                  |
| <b>7. I yttrande över sinnessjuknämndens anslagsframställning för nästa budgetår föreslår medicinalstyrelsen utbyte mellan styrelsen och nämnden av viss biträdespersonal.</b>          |                  |

**Motiv.**

1 a) Arbetsbelastningen på styrelsens byråer och avdelningar är av den omfattning, att möjlighet icke föreligger för generaldirektören att i till-

räcklig utsträckning anlita den medicinskt skolade personalen inom styrelsen för utförande av de speciella utredningsuppdrag, som tjänsten fordrar.

1 b) Inträdd stegring av sjukhusbyråns arbetsuppgifter — 4 000 inkomna ärenden år 1946, 4 940 år 1948 — har medfört en sådan belastning av byrådirektören, att åtgärder krävas för att bringa lättnad i hans arbetsbörda.

1 c) Därest nya riktlinjer för ortoped- och vanförevårdens organisation och utbyggande skulle fastställas av 1950 års riksdag, är det angeläget, att en särskild inspektörstjänst för ortoped- och vanförevården inrättas i medicinalstyrelsen.

1 d) Tjänsten som föreståndare för sjuksköterskeregistret i Cg 19 på styrelsens beredskapsavdelning föreslås överförd till styrelsens sjukhusbyrå samt — med hänsyn till befattningshavarens självständiga ställning och de arbetsuppgifter, som vid en överflyttning skulle tilläggas henne — placerad i Ce 23.

1 e) Det ökade antalet socialpsykiatriska ärenden — cirka 3 000 år 1944, 6 942 år 1948 — har föranlett, att för föredragning inom den socialpsykiatriska nämnden måst anlitas, förutom chefen för styrelsens byrå för social- och rättspsykiatri, en av Kungl. Maj:t förordnad överläkare med vikariatslön på medicinalrådstjänst. Det är ofrånkomligt, att nämnden tills vidare uppdelas på två avdelningar, envar med samma sammansättning som den nuvarande nämnden. I samband härmed bör vikariatslöneförordnandet för överläkaren ersättas med en befattning med arvode, motsvarande medicinalråds lön.

1 f) och k) På den statistiska avdelningen föreligga åtskilliga angelägna arbetsuppgifter, som böra komma till utförande, men som icke kunna fullgöras med nuvarande personaluppsättning.

1 g) Vid inrättandet av medicinalstyrelsens disciplinnämnd förutsattes, att varje byrå inom styrelsen skulle lämna erforderligt biträde med uppsättning och expediering av nämndens ärenden. Det har emellertid visat sig nödvändigt för arbetets behöriga gång att låta dessa arbetsuppgifter handhas av en av styrelsens extra ordinarie byråsekreterare, vilken numera helt tagits i anspråk härför. I hans ställe har styrelsen måst anställa en amanuens.

1 h) Inspektionsskyldigheten för styrelsens inspektör för sinnesslövärderna har nått en sådan omfattning, att de enskilda anstalterna i genomsnitt icke kunna inspekteras mer än vart annat år. Bättre möjlighet till inspektion i vissa avscenden skulle vinnas genom inrättande av en kuratorstjänst i Ce 15.

1 i) På grund av arbetsbelastning medhinna ej materialförvaltaren och expeditionsvakterna skötseln av arkivet.

1 j), 2 b) Tillgången på biträden för skriv- och kontorsgöromål har visat sig vara otillräcklig. Sålunda erfordras förstärkning med ett biträde gemensamt för överinspektören för sinnessjukvården, inspektören för sinnesslövärderna

och medicinalbyrån, ett biträde på byrån för social- och rättspsykiatri, ett biträde gemensamt för bibliotekarien, sjukgymnasten och sjukhusbyrån, ett biträde på kameralbyrån samt två biträden på statistiska avdelningen. Härjämte kan en telefonist i Ca 8, vilken pensioneras under innevarande budgetår, ersättas med ett biträde med halvtidstjänstgöring.

2 a) Vid bifall till förslaget under 1 f) kan arbetstiden för medicinalråds-assistenten på statistiska avdelningen minskas till hälften.

3 a) Då någon tvekan icke föreligger rörande beständigheten av behovet av byråchefstjänsten på lag- och utredningsbyrån, vilken är placerad i Ce 33, torde den böra uppföras på ordinarie stat.

3 c) För anställande av en arvodesavlönad läkare som överinspektör för förlossningsvården i dess helhet och som föredragande i viktigare ärenden inom detta område samt den förebyggande mödravården har för innevarande budgetår beräknats 16 000 kronor. Lämplig läkarkraft, som velat åtaga sig sysslan mot nämnda arvode, har emellertid icke kunnat förvärfvas, varför arvodet bör höjas till ett belopp, motsvarande avlöning till medicinalråd eller 20 328 kronor.

3 d) Befattningen fyller ett stadigvarande behov och är förenad med kvalificerade arbetsuppgifter, bl. a. föredragning av vissa ärenden inför generaldirektören och verkställande av inspektioner.

3 e) Då det är nödvändigt att avlasta byråchefen på sinnessjukvårdsbyrån från vissa arbetsuppgifter, bör åt förste byråsekreteraren i Ca 27 på byrån uppdragas att på eget ansvar handlägga och föredraga vissa grupper av ärenden, t. ex. förordnanden å underordnade läkartjänster vid sinnessjukhusen, överflyttning av skötarpersonal från ett sinnessjukhus till ett annat m. m. Detta bör medföra, att byråsekreteraren uppflyttas i lönegrad.

3 f) Med hänsyn till erforderliga kvalifikationer för tjänsten som byrå-assistent i Ce 27 på apoteksbyrån samt befattningshavarens arbetsuppgifter och ansvar torde tjänsten böra ändras till en byråapotekartjänst i Ce 29.

3 g) De till styrelsen knutna läkarna med årsarvode av 8 400, 7 200 och 6 000 kronor åtnjuta 30 dagars årlig semester. Då de i sin huvudsakliga sysselsättning i allmänhet torde åtnjuta längre semester synes rimligt, att semestern ökas. Jämväl en läkare med föreslaget årsarvode av 3 000 kronor och pressombudsmannen torde böra erhålla längre semester.

6) Syftet med inrättande av en befattning som statsepidemiolog hos medicinalstyrelsen är att tills vidare på detta sätt söka effektivisera bekämpandet av smittsamma sjukdomar.

7) Innehavaren av en ordinarie kanslibiträdestjänst hos styrelsen har förordnats att tjänstgöra hos sinnessjuknämnden såsom extra ordinarie kanslibiträde. Då förordnandet torde vara permanent, synes det lämpligt, att från styrelsens till nämndens personalförteckning överföres en tjänst som kanslibiträde i Ca 11 och att medel i stället beräknas till en tjänst i Ce 11.

*Yttranden.*

I anledning av *skrivelsen den 19 september 1949* ha utlåtanden avgivits av statskontoret och statens lönenämnd.

*Statskontoret anför.*

Förslaget att anställa en generaldirektörsassistent har varit föremål för utredning och prövning i samband med dels anslagsäskandena för budgetåret 1946/47 och dels medicinalstyrelseutredningens betänkande utan att vinna bifall. Då några nya omständigheter icke tillkommit, som böra ändra ställningstagandet, avstyrker statskontoret styrelsens framställning i denna del. Med hänsyn till arbetsbördan på sjukhusbyrån vill statskontoret icke motsätta sig, att medel beräknas för en förste byråsekreterare i Cg 27. Frågan om inrättande av en befattning som inspektör för ortoped- och vanförevården torde böra upptagas till övervägande först i samband med prövningen av ortoped- och vanförevårdssakkunnigas förslag. Ämbetsverket vill icke motsätta sig, att den för sjuksköterskeregistret avsedda sjuksköterskan i Cg 19 beredes pensionsberättigande anställning på styrelsens stat i 19 lönegraden under förutsättning att de med registret sammanhängande arbetsuppgifterna avses skola erhålla permanent karaktär. Mot en uppdelning av socialpsykiatriska nämnden på två avdelningar synes icke något vara att erinra. Vad beträffar löneställningen för den särskilde föredraganden, har det ur olika synpunkter förefallit statskontoret lämpligast, att den nuvarande anordningen med dubbling av medicinalrådstjänsten tills vidare bibehålles. Ämbetsverket kan i nuvarande läge icke tillstyrka, att den statistiska avdelningen ålägges arbetsuppgifter, som kräva personalförstärkning, och finner ej heller tillräckliga skäl föreligga för anställande av en kurator som biträde åt inspektören för sinnesslövrården. Mot förslaget att ordinariesätta byråchefstjänsten på lag- och utredningsbyrån är icke något att erinra. Då frågorna om arkivbitrådets löneställning, uppräknig av det för överinspektören för förlossningsvården avsedda arvodet, utbyte av en befattning som barnmorska mot en tjänst som biträdande byråinspektör samt uppflyttande av en förste byråsekreterarbefattning på sinnessjukvårdsbyrån varit föremål för prövning under de senaste åren, kan statskontoret icke förorda bifall till dessa förslag. Ej heller kan statskontoret tillstyrka, att en byråassistenttjänst ombildas till befattning som byråapotekare. Slutligen erinrar ämbetsverket, att förslaget om anställande av ytterligare en amanuens föregående år icke vann statsmakternas bifall. Tillräckliga skäl att ändra semesterbestämmelserna för vissa befattningshavare föreligga icke.

*Statens lönenämnd yttrar.*

Nämnden kan icke tillstyrka, att en generaldirektörsassistent anställles, då ett bifall till denna framställning enligt nämndens mening skulle kunna få svårbedömbara konsekvenser. Förslaget att inrätta en tjänst som föreståndare för medicinalstyrelsens sjuksköterskeregister i Ce 23 i utbyte mot en arvodesbefattning i Cg 19 torde böra prövas av 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Lönenämnden vill emellertid icke motsätta sig, att tjänsten överföres på extra ordinarie stat i 19 lönegraden. Nämnden kan icke tillstyrka ändrade anställningsvillkor för den extra föredraganden i socialpsykiatriska nämnden. Den förordade löneställningen för en kurator (Ce 15) synes alltför låg i förhållande till de arbetsuppgifter, som skola tillkomma tjänstens innehavare. En inplacering i Ce 9 synes tillräcklig för den tjäns-

teman, som avses för skötseln av medicinalstyrelsens arkiv; som lämplig tjänstebestämmelse vill lönenämnden föreslå expeditionsvakt. Vidkommande den föreslagna höjningen av arvudet till överinspektören för förlossningsvården får nämnden hänvisa till sitt utlåtande den 26 oktober 1948 över motsvarande förslag för innevarande budgetår. Enahanda gäller beträffande förändring av en tjänst som barnmorska i Cg 21 till biträdande byråinspektör i Ce 23 samt uppflyttning av en tjänst som förste byråsekreterare från Ca 27 till Ca 29. Frågan om att ersätta en byråassistent i Ce 27 med en byråapotekare i Ce 29 bör prövas av tjänsteförteckningskommittén. Tillräckliga skäl föreligga icke att vidtaga ändring i nu gällande bestämmelser beträffande semester för vissa deltidanställda läkare m. fl.

Över *skrivelsen den 18 oktober 1948* ha yttranden avgivits av statskontoret och försvarets sjukvårdsstyrelse, varefter medicinalstyrelsen i anledning av yttrandena avgivit utlåtande.

*Statskontoret* anser, att, därest nuvarande möjligheter till bekämpande av epidemiska sjukdomar icke anses tillfredsställande, det ligger närmast till hands att utöka personalen vid statens bakteriologiska laboratorium. Ämbetsverket finner sig därför icke kunna tillstyrka medicinalstyrelsens förslag.

*Försvarets sjukvårdsstyrelse* tillstyrker i stort sett förslaget.

*Medicinalstyrelsen* vidhåller i huvudsak sina yrkanden.

#### *Departementschefen.*

I likhet med lönenämnden anser jag, att den extra föredraganden i socialpsykiatriska ärenden bör — såsom nu är fallet — tills vidare vara anställd mot vikariatslön enligt Cp 12. Särskilda medel till hans avlönande ha tidigare icke beräknats och böra därför nu upptagas. Vad angår övriga förslag om inrättande av nya tjänster finner jag mig med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge icke kunna tillstyrka annan ökning av personalen än en tillfällig förstärkning av den kvalificerade personalen på sjukhusbyrån och en mindre förstärkning av styrelsens biträdespersonal.

I anledning av förslagen om lönereglering m. m. för vissa befattningshavare vid styrelsen tillstyrker jag, att byråchefstjänsten i Ce 33 ordinarie-sättes samt att två extra ordinarie kontorsbiträden enligt grunderna för den reglerade beföringsgången överföras på ordinarie stat. Då det visat sig omöjligt att för ett årligt arvode av 16 000 kronor förvärva en lämplig läkare för inspektion av förlossningsvården m. m. och det är angeläget, att sådan inspektion kommer till stånd, torde arvudet böra höjas något. Jag föreslår, att arvudet bestämmes till ett belopp, motsvarande den för inspektören för sinnesslövdvården utgående avlöningen, eller i runt tal 19 000 (+ 3 000) kronor. Jag biträder även förslaget, att en ordinarie tjänst som kanslibitråde hos styrelsen överföres till sinnessjuknämnden och ersättes med en motsvarande extra ordinarie tjänst. Vidare torde — med motsvarande minskning av ordinarieposten — medel böra beräknas under icke-

ordinarieposten för ersättare åt ett ordinarie kontorsbiträde, som uppehåller högre tjänst inom styrelsen. Övriga hithörande förslag kan jag icke biträda.

Styrelsens hemställan om ökad medelsanvisning till vikariats- och övertidsersättningar föranleder ingen erinran från min sida.

De av mig framlagda förslagen påkalla ökning av medelsanvisningen under avlöningsanslaget med 20 300 kronor till en föredragande i social-psykiatriska ärenden, 13 000 kronor för tillfällig utökning av arbetskraften på sjukhusbyrån, 10 000 kronor för förstärkning av biträdespersonalen, 3 000 kronor för höjning av arvodet för inspektion av förlossningsvården m. m. samt 12 600 kronor för vikariats- och övertidsersättningar. Härtill komma de automatiska utgiftsstegringarna med 6 700 kronor för uppflyttningar i reglerad befordringsgång och 9 600 kronor för löneklassuppflyttningar. Å andra sidan minskas medelsbehovet med 6 200 kronor genom pensionering av en telefonist i Ca 8. Anslaget skulle alltså höjas med (20 300 + 13 000 + 10 000 + 3 000 + 12 600 + 6 700 + 9 600 — 6 200) 69 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 608 000 (+ 3 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 170 000 (+ 3 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 670 000 (+ 60 000) kronor och rörligt tillägg 131 000 (+ 3 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (608 000 + 170 000 + 670 000 + 131 000) 1 579 000 (+ 69 000) kronor.

I anledning av förslagen bör vidare personalförteckningen ändras på det sätt, att en ny tjänst som byråchef i Ca 33 och två nya ordinarie kontorsbiträdestjänster i Ca 8 upptagas samt en tjänst såsom kanslibiträde i Ca 11, en tjänst såsom telefonist i Ca 8 och en tjänst som byråchef i Ce 33 utslutas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för medicinalstyrelsen, vilka nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

#### Avlöningsstat.

|                                                                                           |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....                         | 608 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 170 000 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                          | 670 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 131 000 |

Summa förslagsanslag kronor 1 579 000;

c) till *Medicinalstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 579 000 kronor.

[4] 2. *Medicinalstyrelsen*: *Omkostnader*.

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 200 000 | 255 171     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 909) ..... | 245 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 252 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 19/9 1949) föreslår, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

|                                          | Utgifter<br>1948/49 | Anslag<br>1949/50 | Förslag | Ökning |
|------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|--------|
| 1. Sjukvård m. m. ....                   | 9 143               | 7 000             | 8 000   | 1 000  |
| 2. <i>Expenser</i> :                     |                     |                   |         |        |
| Övriga <i>expenser</i> .....             | 144 000             | 140 000           | 156 000 | 16 000 |
| 3. Inköp och drift av tjänstebilar ..... | —                   | —                 | 20 000  | 20 000 |
| 4. Publikationstryck .....               | 45 025              | 45 000            | 58 000  | 13 000 |
|                                          |                     |                   |         | 50 000 |

*Motiv.*

2) För *renhållning och städning*, vartill under budgetåret 1948/49 åtgick 31 000 kronor, beräknas 33 000 kronor.

Kostnaderna för *skrivmateriel, papper m. m.* upptagas i nära anslutning till belastningen under föregående budgetår till 23 000 kronor.

Utgifterna för *telegram, telefon och annonsering* torde kunna nedbringas från för innevarande budgetår beräknade 44 000 kronor till 41 000 kronor.

De årliga kostnaderna för underhåll och normal komplettering av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier beräknades för innevarande budgetår till 14 000 kronor. Till dessa ändamål beräknas för nästa budgetår 15 000 kronor. Härutöver behöva två elektriska räknemaskiner för kameralbyrån samt två diktafoner anskaffas. Kostnaderna för dessa inköp beräknas till sammanlagt 7 000 kronor. Vid bifall till i annat sammanhang gjord framställning om inrättande av nya tjänster erfordras möbler och maskinutrustning för 10 000 kronor. Till *inköp och underhåll av inventarier* beräknas alltså (15 000 + 7 000 + 10 000) 32 000 kronor.

Under budgetåret 1948/49 uppgingo kostnaderna för *bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m.* till 17 635 kronor, varav endast ett mindre belopp för bindning. För tillgodoseende av tidigare eftersatt bindning torde böra anvisas 2 000 kronor (jfr 1949 års statsverksproposition, elfte huvudtiteln, s. 19). Medelsbehovet till ifrågakvarande ändamål upptages med 19 000 kronor.

Kostnader för *blanketter för annat än styrelsens eget behov*, beräknas med utgångspunkt från belastningen till 8 000 kronor.

3) Styrelsens inspektionsverksamhet avser i stor utsträckning anstalter och anordningar med mindre goda kommunikationer, vilket ofta medför, att styrelsens inspektörer kunna besöka endast en anstalt om dagen i fall där de, om bil kunnat disponeras, skulle ha kunnat medhinna flera. För att nedbringa resekostnaderna och effektivisera inspektionsverksamheten torde medel böra anvisas för inköp av två bilar, den ena av typ Volvo Pv 444 och den andra av den typ, som tillverkas av svenska aeroplanaktiebolaget. Kostnaderna för inköp och drift av bilarna beräknas till 15 000 resp. 5 000 kronor.

4) För tryckning av de publikationer, som det åligger medicinalstyrelsen att utge, beräknas 40 000 kronor. Härtill läggas kostnaderna för utgivande av femte upplagan av en läkemedelsförteckning, avsedd att möjliggöra förbilligande av läkemedelsinköp. Den senast utgivna upplagan har bestämts till 7 000 exemplar, varav 300 exemplar försålts genom bokhandeln. Därest nästkommande upplaga skulle tryckas i oförändrat antal exemplar, kunna tryckningskostnaderna uppskattas till 11 500 kronor. Enligt inhämtade upplysningar föreligger emellertid ett mycket stort intresse för läkemedelsförteckningen, varför omkring 2 500 exemplar torde kunna försälas genom bokhandeln. Merkostnaden för tryckning av den större upplagan, 2 500 kronor, kan beräknas komma att motsvaras av en merinkomst för genom bokhandeln försålda exemplar på 3 750 kronor. För utgivande av läkemedelsförteckningen beräknas ett belopp av 14 000 kronor.

Medel torde vidare anvisas för utgivande av en regelbundet utkommande skrift, innehållande aktuella meddelanden från medicinalstyrelsens verksamhetsfält. Skriften skulle principiellt vara upplagd på samma sätt som socialstyrelsens meddelanden och ha ett motsvarande innehåll. I första hand skulle den vara avsedd för tjänsteläkare, men den bör även kunna bli till nytta för olika intresserade, ej minst hälsovårdsnämnderna. Kostnaderna uppskattas till 4 000 kronor.

### *Departementschefen.*

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde i enlighet med styrelsens förslag böra höjas med 1 000 kronor.

Den föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser anser jag mig icke f. n. kunna tillstyrka. Ej heller finner jag mig i rådande läge böra förorda inköp av tjänstebilar till styrelsen.

Vad angår anslagsposten till publikationstryck föranleder styrelsens beräkning av denna post ingen annan erinran från min sida, än att höjningen torde böra begränsas till 6 000 kronor. Detta innebär, att jag icke heller i år anser mig kunna tillstyrka, att medel anvisas för den av styrelsen föreslagna särskilda publikationen för styrelsens upplysningsverksamhet.

I enlighet med vad jag sålunda förordat uppskattar jag det ökade medels-

behovet för nästa budgetår till (1 000 + 6 000) 7 000 kronor. Anslaget uppföres alltså med (245 000 + 7 000) 252 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 252 000 kronor.

[5] 3. *Medicinalstyrelsen: Beredskapsavdelning.*

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 30 000 | 49 774      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 910) ..... | 30 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 30 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 19/9 1949) föreslår, att anslaget höjes med 5 000 kronor.

|                                                       | Ökning |
|-------------------------------------------------------|--------|
| 1. Arvode till chef för beredskapsavdelningen .....   | 1 800  |
| 2. Arvode till representant hos arméöverläkaren ..... | 2 700  |
| 3. Avrundning .....                                   | 500    |
|                                                       | 5 000  |

*Motiv.*

1) och 2) Svårigheter ha yppat sig att för nu fastställda arvoden erhålla kvalificerade arbetskrafter. Det har sålunda ej varit möjligt att förvärva en legitimerad läkare som styrelsens representant hos arméöverläkaren.

I framställningen rörande anslag till styrelsens avlöningar för nästa budgetår har föreslagits, att föreståndaren för sjuksköterskeregistret skulle överföras till styrelsens avlöningsanslag. Med hänsyn till belastningen på anslaget till beredskapsavdelningen synes bifall till detta förslag ej böra påverka medelsberäkningen för sistnämnda anslag.

*Departementschefen.*

För egen del kan jag icke tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om höjning av arvodena till beredskapsavdelningens chef och till styrelsens representant hos arméöverläkaren.

Enligt vad som anförts vid behandlingen av medicinalstyrelsens avlöningsanslag bör föreståndaren för sjuksköterskeregistret kvarstå på beredskapsavdelningens stat.

Belastningen på anslaget under budgetåret 1948/49 har icke obetydligt överskridit medelsanvisningen. I avvaktan på ytterligare erfarenhet anser jag emellertid, att någon uppräknig ej nu bör göras. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsavdelning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

## [6] 4. Sjukvårdsberedskapsnämnden: Avlöningar.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 96 000 | 105 131     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 910) ..... | 96 100 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 96 100 |             |

*Sjukvårdsberedskapsnämnden* (skr. 25/8 1949) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. I avlöningsstaten ingår en anslagspost till arvoden till redogörare för centrala beredskapsförråd. Den materiell, som står under nämndens förvaltning, kvarligger emellertid i viss utsträckning i lokala förråd vid beredskapssjukhusen. Det synes nämnden skäligt, att även redogörare för lokalförråd må kunna tillerkännas ersättning, vars storlek bör bedömas från fall till fall och bestridas från nämnda anslagspost. Anslagspostens benämning bör i anledning härav ändras till Arvoden till redogörare för beredskapsförråd.

*Departementschefen.*

Jag tillstyrker av nämnden framlagda förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för sjukvårdsberedskapsnämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                                                           |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>                                 | 100    |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 10 000 |
| 3. Arvoden till redogörare för beredskapsförråd ..                                        | 6 000  |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .....                | 73 000 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 7 000  |

Summa förslagsanslag kronor 96 100;

b) till *Sjukvårdsberedskapsnämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 96 100 kronor.

## [7] 5. Sjukvårdsberedskapsnämnden: Omkostnader.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 34 000 | 37 573      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 911) ..... | 34 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 34 000 |             |

I enlighet med förslag av sjukvårdsberedskapsnämnden (skr. 25/8 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjukvårdsberedskapsnämnden: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 kronor.

[8] 6. *Sinnessjuknämnden: Avlöningar.*

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 42 800 | 42 740      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 911) ..... | 43 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 44 100 |             |

*Yrkande.*

*Sinnessjuknämnden* (skr. 31/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 2 500 kronor.

|                                                                      | Ökning       |
|----------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Lönerereglingar:                                                  |              |
| 1 kanslibitråde Ce 11 uppflyttas till kansliskrivare Ce 15 .....     | 1 224        |
| 1 kontorsbiträde Ca 8 uppflyttas till kanslibitråde Ce 11 .....      | 655          |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t..... | 500          |
| 3. Vikariats- och övertidsersättningar .....                         | 39           |
| 4. Omräkning .....                                                   | 82           |
|                                                                      | <b>2 500</b> |

*Motiv.*

1) Kanslibiträdet och kontorsbiträdet bestrida vissa göromål, vilka kräva en insikt och ett omdöme, som ligger avsevärt över vad som kan fordras av befattningshavare i deras tjänsteställning.

2) Belastningen på posten uppgick budgetåret 1948/49 till 29 700 kronor mot anvisade 29 500 kronor. Antalet sammanträden beräknas för nästa budgetår icke bli lägre än under budgetåret 1948/49.

*Yttranden.*

*Statskontoret* och *lönenämnden* avstyrka förslaget om uppflyttning av kansli- och kontorsbiträdestjänsterna. Statskontoret anser härjämte, att det bör anstå med uppräkningsposten i avvaktan på erfarenhet i fråga om den verkan på arbetsbelastningen hos sinnessjuknämnden, som må föranledas av de lokala nämndernas verksamhet.

*Medicinalstyrelsen* upplyser, att innehavaren av en ordinarie kanslibiträdestjänst hos styrelsen uppehåller den extra ordinarie kanslibiträdestjänsten hos nämnden, samt föreslår utbyte mellan styrelsen och nämnden av de båda tjänsterna. Då nämndens ordinarie kontorsbiträde uppehåller högre tjänst hos styrelsen, böra enligt styrelsens mening för nästa budgetår medel för avlöande av ersättare för biträdet beräknas under icke-ordinarieposten i avlöningsstaten för nämnden.

*Departementschefen.*

Det av 1949 års riksdag fattade beslutet att inrätta lokala utskrivningsnämnder vid vissa sinnessjukhus kan i olika hänseenden medföra ändrade arbetsförhållanden för sinnessjuknämnden. På vilket sätt dessa ändringar

kunna komma att påverka nämndens behov av arbetskraft och medel är icke möjligt att redan nu bedöma. Jag anser mig därför vid övervägandet av anslagsfrågorna för nästa budgetår böra i stort sett utgå från nu rådande förhållanden.

Förslaget om uppflyttning av kansli- och kontorsbiträdena till kansli-skrivare resp. kanslibitråde kan jag icke tillstyrka. Däremot torde, såsom medicinalstyrelsen förordat, kanslibiträdets ordinarie tjänst hos medicinalstyrelsen böra överföras till nämnden. Vid bifall härtill kommer den å personalförteckningen upptagna ordinarie personalen att omfatta två befattningshavare, nämligen ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde. Ordinarieposten torde därför böra benämnas avlöningar till ordinarie tjänstemän. Då kontorsbiträdet f. n. uppehåller tjänst hos medicinalstyrelsen, torde emellertid medel för bitrådets avlöande icke böra beräknas under nämndens anslag. I stället böra under icke-ordinarieposten anvisas medel till ersättare för kontorsbiträdet. Nämndens hemställan om höjning av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, anser jag mig böra biträda.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 6 400 (+ 1 300) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 30 000 (+ 500) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 6 200 (— 800) kronor samt rörligt tillägg 1 500 (+ 100) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (6 400 + 30 000 + 6 200 + 1 500) 44 100 (+ 1 100) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande personalförteckning för sinnessjuknämnden:

**Personalförteckning.**

**Tjänstemän å ordinarie stat.**

| Befattning       | Lönegrad |
|------------------|----------|
| 1 kanslibitråde  | Ca 11    |
| 1 kontorsbitråde | Ca 8;    |

b) godkänna följande avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

**Avlöningsstat.**

|                                                                                     |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 6 400  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 30 000 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                    | 6 200  |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 1 500  |

Summa förslagsanslag kronor 44 100;

c) till *Sinnessjuknämnden: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 44 100 kronor.

[9] 7. *Sinnessjuknämnden: Omkostnader.*

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 3 900  | 3 559       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 912) ..... | 5 300  |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 5 300  |             |

*Sinnessjuknämnden* (skr. 31/8 1949) föreslår, att anslaget upptages till oförändrat belopp.

*Departementschefen.*

Såsom jag under föregående punkt anför, kan inrättandet av lokala utskrivningsnämnder vid vissa sjukhus komma att påverka sinnessjuknämndens medelsbehov. Liksom vid beräkningen av avlöningsanslaget utgår jag dock vid medelsberäkningen för nästa budgetår från i stort sett oförändrade arbetsförhållanden vid nämnden. Jag tillstyrker därför nämndens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sinnessjuknämnden: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 5 300 kronor.

[10] 8. *Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar.*

|                                      | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 1 300 000 | 1 326 799   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 913) ..... | 1 430 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 1 475 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 15/9 1949) föreslår, att anslaget höjes med 185 000 kronor.

1. *Personalförstärkningar.*

Ökning

a) *Gemensam personal:*

1 förste laboratoriebiträde Ca 15 ..... 7 392

b) *Diagnostiska avdelningen:*

1 assistent Ce 27 ..... 13 428

4 laboratoriebiträden Ce 11 ..... 24 890

1 skriv- och kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 ..... 4 730

1 biträde Ce 6 ..... 4 730

c) *Serologiska avdelningen:*

1 laboratoriebiträde Ce 11 ..... 6 222

1 laboratoriebiträde Ce 10 ..... 5 913

1 biträde Ce 6 ..... 4 730

d) *Virusavdelningen:*

1 skriv- och kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 ..... 4 730

|                                                                             |                |
|-----------------------------------------------------------------------------|----------------|
| e) <i>Kemiska laboratoriet:</i>                                             | Ökning         |
| 1 assistent Cf 24—Ce 26 .....                                               | 12 741         |
| 1 laboratoriebiträde Ce 11 .....                                            | 6 222          |
| f) <i>Försvarsmedicinska avdelningen:</i>                                   |                |
| 1 preparator med arvode, motsvarande Cg 14 .....                            | 7 096          |
| 1 laboratoriebiträde Ce 11 .....                                            | 6 222          |
| g) <i>Kamerala avdelningen:</i>                                             |                |
| 1 bokhållare Ce 19.....                                                     | 8 709          |
| 1 skriv- och kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 .....                                 | 4 730          |
| h) <i>Ekonomipersonal:</i>                                                  |                |
| 1 hantverkare Ce 11 .....                                                   | 6 222          |
| 1 vaktmästare Ce 9 .....                                                    | 5 592          |
| i) <i>Substratavdelningen:</i>                                              |                |
| 1 laboratoriebiträde Ce 10 .....                                            | 5 913          |
| k) <i>Biblioteket:</i>                                                      |                |
| 1 bibliotekarie med arvode .....                                            | 1 800          |
| <b>2. Löneregleringsfrågor.</b>                                             |                |
| a) <i>Vetenskapligt utbildad personal:</i>                                  |                |
| 1 laborator uppflyttas från Ce 29 till avdelningsföreståndare i Ca 31 ..... | 1 356          |
| 1 laborator överföres från Ce 29 till Ca 29 .....                           | —              |
| b) <i>Kameral personal:</i>                                                 |                |
| 1 tjänst som kansliskrivare Ce 15 ändras till kassör Ce 15 .....            | —              |
| c) <i>Ekonomipersonal:</i>                                                  |                |
| 1 tjänst som reparatör med timlön ändras till reparatör Ce 11 .....         | 222            |
| d) <i>Elever:</i>                                                           |                |
| Ändrade ersättningsbestämmelser .....                                       | 30 542         |
| <b>3. Arvoden:</b>                                                          |                |
| Arvode för föreläsningar för elever.....                                    | 2 000          |
| <b>4. Vikarlats- och övertidsersättningar .....</b>                         | <b>7 062</b>   |
| <b>5. Omräkning:</b>                                                        |                |
| Lönklassuppflyttningar och avrundning .....                                 | 1 806          |
|                                                                             | <b>195 000</b> |

*Motiv.*

1 a) Innehavaren av denna tjänst skall omhänderha den praktiska laboratoriebiträdesutbildningen, avseende 12—16 elever jämte 3—4 värnpliktiga studenter per år, samt fungera som förman och personalföredragande i fråga om hela laboratoriebiträdespersonalen.

1 b) Läkarnas arbetsuppgifter ha ökats på både den diagnostiska och den serologiska avdelningen. Den nye assistenten är avsedd att placeras på den diagnostiska avdelningen, till vilken därvid skola överflyttas vissa uppgifter från den serologiska avdelningen.

Med Kungl. Maj:ts medgivande ha 2 laboratoriebiträden och 1 biträde varit anställda sedan den 1 maj 1949 för en utvidgning av laboratoriets tuberkulosundersökningar. I skrivelse den 22 juli 1949 har medicinalsty-  
2 --- *Bihang till riksdagens protokoll 1950. 1 saml. Nr 1. Bil. 13.*

relsen hemställt om fortsatt anställning under innevarande budgetår av denna personal samt därutöver 1 laboratoriebiträde och 1 skriv- och kontorsbiträde. Härutöver erfordras ytterligare 1 laboratoriebiträde.

1 c) Sedan våren 1948 pågår en forcerad framställning av ympämne mot stelkramp för såväl försvarsmaktens som civila behov. Sedan tillverkningen under innevarande budgetår slutförts, behövs för lagrets vidmakthållande en personal, som icke torde kunna beräknas till mindre än 1 manligt laboratoriebiträde i Ce 10, 1 kvinnligt laboratoriebiträde i för sådana biträden fastställd befordringsgång och 1 biträde i Ce 6. Motsvarande förstärkning för innevarande budgetår har begärts i nyssnämnda skrivelse den 22 juli 1949.

1 d) Antalet vid laboratoriet utförda Wassermannprov har ökat i sådan grad, att för registrering och expeditjonsarbete i samband med dessa prov måst anställas ett skrivbiträde. Behovet av biträdet kan antagas komma att kvarstå. Medel för avlönande av detta biträde under innevarande budgetår har begärts i styrelsens förenämnda skrivelse den 22 juli 1949.

1 e) Flera angelägna uppgifter ha de senaste åren måst eftersättas på grund av att laboratoriets ende kemiske fackman icke kunnat hinna med alla arbeten. Även biträdespersonalen har visat sig otillräcklig. Om kemistbefattningen inrättas, stegras behovet av biträdeshjälp.

1 f) Personalförstärkning erfordras för vissa tidsbegränsade undersökningar rörande luftburen smitta, för biträde med djurförsök m. m. samt för mera varaktiga arbetsuppgifter.

1 g) Då föreståndaren behöver avlastas från vissa administrativa och kamerala ärenden för att kunna ägna sig åt att leda den fackbetonade och vetenskapliga verksamheten vid laboratoriet, bör kamreraren åläggas att bl. a. bereda och föredraga flertalet administrativa ärenden m. m. En förutsättning härför är emellertid, att personalen på kamerala avdelningen förstärkes med en bokhållare i Ce 19.

För det ökade arbetet på avdelningen har ett biträde i reglerad befordringsgång måst tillfälligt anställas. I skrivelsen den 22 juli 1949 har medicinalstyrelsen tillstyrkt anvisande av medel för anställande av biträdet under innevarande budgetår. Behovet av detta biträde får anses permanent.

1 h) Laboratoriets snickarverkstad, vilken förbilligar tillverkning och underhåll av vissa inventarier, har under senare år blivit allt starkare belastad. Den föreslagna hantverkartjänsten avses för verkstadens föreståndare.

Expeditionsvakten erfordras för tillsyn över laboratoriets lager av glasvaror och andra förnödenheter.

1 i) För skötseln av förrådet av ympämne mot stelkramp har anställts ett laboratoriebiträde redan under budgetåret 1948/49. Befattningshavaren torde icke kunna undvaras så länge en lagerhållning av nuvarande omfattning anses nödvändig.

1 k) För bibliotekets skötsel finnes f. n. ett kontorsbiträde anställt. Ansvaret för biblioteket bör emellertid åläggas en bibliotekarie med vetenskaplig utbildning (bisyssla).

2 a) Den befattningshavare, som handhar ledningen av den betydelsefulla virusavdelningen, bör i lönehänseende likställas med föreståndarna för laboratoriets två andra avdelningar och alltså uppflyttas till Ca 31.

Vidare bör laboratorn i Ce 29 vid den biokemiska avdelningen överföras till ordinarie stat. Någon tvekan om att befattningen kommer att vara erforderlig under överskådlig framtid, föreligger icke.

2 b) Ur kontrollsynpunkt synes det mindre tillfredsställande, att laboratoriet icke förfogar över någon kassörsbefattning. En kansliskrivartjänst i Ce 15 bör därför ändras till tjänst som kassör med placering tills vidare i samma lönegrad.

2 c) Sedan två år har laboratoriet haft anställd en timavlönad reparatör, till vars avlönande beräknats ett belopp av 6 000 kronor för år. Med hänsyn till värdet av laboratoriets maskiner och de dryga kostnader, som äro förenade med deras översyn och reparation på verkstäder, synes det välbetänkt, att laboratoriet har en egen reparatör, vilken torde böra placeras i Ce 11.

2 d) Medicinalstyrelsen har för laboratoriebiträdena fastställt viss beföringsgång. Före erhållandet av avlönad tjänst måste biträde underkasta sig viss tids oavlönad elevtjänstgöring. Laboratoriet har sedan åtskilliga år tillbaka haft svårigheter att rekrytera laboratoriebiträdesbefattningarna, vilket bl. a. torde sammanhånga med den oavlönade elevtjänstgöringen. I avbidan på laboratoriebiträdesutredningens förslag förordar styrelsen vissa provisoriska ändringar i fråga om beföringsreglerna. Sålunda föreslås, att elev under utbildningstiden, vilken i regel bör omfatta nio månader, erhåller lön enligt Cg 3. Därefter bör befattningshavaren med vissa tidsintervaller kunna uppflyttas i Cf 4, Ce 6 och Ce 8. Efter att ha innehaft tjänst i sistnämnda lönegrad i 2 år bör biträdet kunna beföras till högre befattning, som medgivits av Kungl. Maj:t. För nästa budgetår beräknas kostnader för 10 elever.

3) Enligt uppgift av föreståndaren för laboratoriet kunna de tjänstemän, vilka genom föreläsningar medverka vid elevernas utbildning, icke medhinna förberedelserna för och hållandet av föreläsningarna inom fastställd arbetstid. För budgetåret 1950/51 torde därför böra anvisas ersättning för 80 timmar efter 25 kronor för timme.

4) Det för vikarier och tillfälliga biträden samt för övertidsersättningar för budgetåret 1948/49 under icke-ordinarieposten beräknade beloppet, 106 000 kronor, torde med hänsyn till den utvidgning av laboratoriets verksamhet som skett samt till ofta förekommande sjukledigheter och behov av övertidstjänstgöring böra höjas med 6 200 kronor, varjämte posten till rörligt tillägg av denna anledning bör ökas med 862 kronor.

*Yttranden.*

*Statskontoret* hänvisar i den mån medicinalstyrelsens framställning avser personalökningar, som upptagits i styrelsens skrivelse den 22 juli 1949, till sitt däröver avgivna utlåtande. Av utlåtandet framgår, att enligt ämbetsverkets mening ett frångående av nu tillämpade regler om lönegradsplacering av laboratoriebiträden ej bör ifrågakomma i avvaktan på fastställandet av reglerad befordringsgång för sådan personal.

I övrigt anför statskontoret.

Vid 1949 års riksdag förelåg förslag om beviljande av särskilda arvoden åt vissa befattningshavare vid laboratoriet för deras medverkan vid laboratoriebiträdenas utbildning. I enlighet med vad statskontoret och lönenämnden förordat föranledde detta förslag icke någon åtgärd. I anslutning här- till finner sig ämbetsverket böra avstyrka även föreliggande framställning om inrättandet av en särskild befattning som förste laboratoriebiträde för utbildningsverksamheten.

I avvaktan på närmare erfarenhet angående behovet av personal på den diagnostiska avdelningen synes med inrättandet av ett laboratoriebiträde utöver i skrivelsen den 22 juli 1949 begärda tjänster tills vidare böra anstå. Ej heller torde ytterligare en assistent böra anställas vid avdelningen, förrän erfarenheten visat, att föreliggande arbetsuppgifter ej kunna medhinnas av den assistent, som anställts vid avdelningen i enlighet med 1949 års riksdags beslut.

Frågan om inrättande av ytterligare en assistentbefattning å laboratoriets kemiska avdelning prövades av 1949 års riksdag. Därvid befanns, att med inrättandet av denna befattning borde tills vidare kunna anstå. Enligt statskontorets mening torde medel ej heller nu böra beviljas för detta ändamål.

Den vid försvarsmedicinska avdelningen föreslagna personalökningen för vissa undersökningar rörande luftburen smitta kan statskontoret i nuvarande läge icke tillstyrka.

Vid 1949 års riksdag prövades frågan om ökning av arbetskrafterna på den kamerala avdelningen. Någon ändring eller utökning av befattningarna på denna avdelning torde nu ej böra vidtagas.

Den föreslagna hantverkarbefattningen på laboratoriets smidesverkstad torde, därest oavvisligt behov av heltidsanställd hantverkare föreligger, icke böra placeras i högre lönegrad än Ce 10.

För utökning av arbetskrafterna på laboratoriets bibliotek kan statskontoret icke finna tillräckliga skäl vara anförda.

Övriga föreslagna ändringar av löneställningen för laboratoriets befattningar torde böra upptagas till prövning först när resultaten av pågående tjänsteförteckningsutredningar föreligga. I fråga om laboratoriebiträdesbefattningarna lär i avvaktan härpå böra tillämpas den för kontors- och skrivbiträdespersonalen gällande befordringsgången.

*Statens lönenämnd.* Tjänsten som preparator med arvode motsvarande Cg 14 bör med hänsyn till numera tillämpade principer uppföras som extra. Frågan om ändring av en tjänst som kansliskrivare i Ce 15 till tjänst som kassör i samma lönegrad anser lönenämnden f. n. icke böra upptagas till prövning. De föreslagna två tjänsterna i Ce 11 med tjänstebenämningarna

hantverkare resp. reparatör böra båda benämnas reparatör. I utlåtande den 10 november 1948 över ett av laboratoriebiträdesutredningen avgivet betänkande med förslag till reglering av löneställningen för laboratoriebiträden och vissa andra biträden har nämnden förklarat sig anse, att spörsmålet om en befordringsgång för laboratoriebiträden tills vidare borde lösas i anslutning till vad som gäller för biträden med skriv- och kontorsgöromål. Vad medicinalstyrelsen nu anfört, har icke föranlett lönenämnden att ändra sin uppfattning härutinnan. Beträffande förslaget om anvisande av 2 000 kronor till ersättning till vissa föreläsare hänvisar nämnden till sitt utlåtande den 26 oktober 1948 över motsvarande förslag för innevarande budgetår.

#### *Departementschefen.*

Vad angår de av medicinalstyrelsen föreslagna personalförstärkningarna vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 14 oktober 1949 i anledning av medicinalstyrelsens skrivelse den 22 juli samma år medgivit, att under innevarande budgetår finge vid laboratoriet vara anställda två laboratoriebiträden och ett biträde för diagnostisk verksamhet i fråga om tuberkulos, ett laboratoriebiträde och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål för diagnostiska undersökningar rörande toxoplasmos samt ett skriv- och kontorsbiträde på vardera virusavdelningen och den kamerala avdelningen. Medicinalstyrelsens nu framlagda förslag innefattar begäran om fortsatt anställande av nyssnämnda personal. För egen del har jag ingen annan erinran mot förslaget i denna del än att laboratoriebiträdena torde böra placeras i 10 i stället för 11 lönegraden. Ehuru goda skäl tala för ytterligare någon personalförstärkning, anser jag mig dock nödsakad att i rådande läge avstyrka förslagen härom.

Beträffande de begärda löneregleringarna är jag icke beredd tillstyrka annan ändring än att tjänsten som laborator i Ce 29 på biokemiska avdelningen överföres på ordinarie stat.

Det även i år framförda förslaget om ersättning till vissa befattningshavare vid laboratoriet för deras medverkan vid utbildning av elever anser jag mig icke kunna biträda.

Mot styrelsens hemställan om ökad medelsanvisning till vikariats- och övertidsersättningar har jag däremot ingen erinran.

De av mig framlagda förslagen föranleda en ökning av medelsbehovet med 36 200 kronor för personalförstärkning och 7 000 kronor för vikariats- och övertidsersättningar. Härtill komma de automatiska utgiftsökningarna med 1 800 kronor. Anslaget skulle alltså höjas med (36 200 + 7 000 + 1 800) 45 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 284 000 (+ 14 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 27 000 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie per-

sonal 1 022 000 (+ 27 000) kronor samt rörligt tillägg 142 000 (+ 4 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (284 000 + 27 000 + 1 022 000 + 142 000) 1 475 000 (+ 45 000) kronor.

I anledning av förslagen bör vidare i personalförteckningen upptagas en ny tjänst som laborator i Ca 29 och uteslutas en tjänst som laborator i Ce 29.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens bakteriologiska laboratorium, vilka nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

#### Avlöningsstat.

|                                                                                           |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....                         | 284 000   |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 27 000    |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .....                | 1 022 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 142 000   |

Summa förslagsanslag kronor 1 475 000;

c) till *Statens bakteriologiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 475 000 kronor.

#### [11] 9. Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader.

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 770 000 | 1 086 530   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 914) ..... | 895 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 955 000 |             |

#### Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 15/9 1949) föreslår, att anslaget höjes med 80 000 kronor.

|                                                            | Utgifter<br>1948/49 | Anslag<br>1949/50 | Förslag | Ökning        |
|------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------|
| 1. Sjukvård m. m. ....                                     | 11 509              | 5 000             | 8 500   | 3 500         |
| 2. Expenser: övriga expenser .....                         | 43 000              | 38 000            | 43 000  | 5 000         |
| 3. Övriga utgifter:                                        |                     |                   |         |               |
| a) inköp och underhåll av inventarier och instrument ..... | 57 438              | 35 000            | 40 000  | 5 000         |
| b) inköp av förbrukningsartiklar .....                     | 449 765             | 340 000           | 400 000 | 60 000        |
| c) kostnader för vetenskapliga arbeten ..                  | 9 994               | 10 000            | 15 000  | 5 000         |
| d) diverse utgifter .....                                  | 7 939               | 1 400             | 2 900   | 1 500         |
|                                                            |                     |                   |         | <b>80 000</b> |

*Motiv.*

2) Den utökade verksamheten fordrar större tillgång på facklitteratur, skrivmateriel och telefon.

3 a) Nyttillkomna arbetsuppgifter, särskilt den försvarsmedicinska forskningen, samt nya rön på bakteriologiens och teknikens områden fordra en icke obetydlig förstärkning av laboratoriets instrument och inventarier. Härjämte behöver en del av inventarierna efter hand genomgripande repareras.

3 b) Belastningen uppgick under budgetåret 1948/49 till närmare 110 000 kronor mer än vad som anvisats för innevarande budgetår. Medelsåtgången har till en del orsakats av den ökade tillverkningen av ympämne mot stelkramp. Denna tillverkning måste även i fortsättningen fortgå i större omfattning än som under tidigare år beräknats. Dessutom ha nya arbetsuppgifter tillkommit.

3 c) Nyttillkomna arbetsuppgifter, bl. a. försvarsmedicinsk forskning, undersökningar rörande toxoplasmos och bestämmande av från olika kliniska prov renodlade bakteriestammars resistens mot antibiotika och sulfapreparat, nödvändiggöra en intensifierad vetenskaplig forskning. Anslagsökning erfordras för bl. a. ersättningar till experter.

3 d) De utgifter, som ej lämpligen kunna inordnas under andra delposter, torde icke kunna begränsas till det för innevarande budgetår anvisade beloppet. Härvid förutsättes, att bl. a. kostnader för den vetenskapligt utbildade personalens resor för deltagande i vetenskapliga sammanträden eller konferenser skola belasta denna delpost.

*Yttrande.*

*Statskontoret.* Posten till övriga expenser höjdes vid 1949 års riksdag med 6 000 kronor. Ytterligare höjning avstyrkes. Ämbetsverket anser sig i rådande läge även böra avstyrka de föreslagna höjningarna av posterna till inköp och underhåll av inventarier och instrument samt kostnader för vetenskapliga arbeten. Någon utökning av forskningsverksamheten synes nämligen nu icke böra företagas, såvida ej alldeles särskilda skäl härför föreligga. Medel till resor för deltagande i vetenskapliga sammanträden eller konferenser torde böra anvisas av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

*Departementschefen.*

Medelsanvisningen till sjukvård m. m. torde, såsom föreslagits, böra höjas med 3 500 kronor.

Delposten till övriga expenser anser jag böra uppföras med oförändrat belopp.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument har för budgetåret 1949/50 beräknats 30 000 kronor för löpande kostnader (7 000 kronor mer än för budgetåret 1948/49) samt 5 000 kronor för viss

engångsanskaffning. Jag finner mig i rådande läge icke kunna tillstyrka, att posten för nästa budgetår upptages med högre belopp än 30 000 kronor. Detta innebär i förhållande till nuvarande medelsanvisning en sänkning med 5 000 kronor, motsvarande kostnaderna för engångsanskaffningen.

Med hänsyn till den stora belastningen budgetåret 1948/49 på delposten till inköp av förbrukningsartiklar torde medelsanvisningen för nästa budgetår böra ökas. I likhet med styrelsen föreslår jag, att posten höjes med 60 000 kronor.

Beträffande delposten till kostnader för vetenskapliga arbeten förordar jag en till 1 500 kronor begränsad höjning.

Vad slutligen angår delposten till diverse utgifter är jag ej nu beredd förorda ökad medelsanvisning. Medgivande att företaga resor för deltagande i vetenskapliga sammanträden eller konferenser inom landet torde alltså tills vidare böra — liksom hittills — lämnas från fall till fall.

Anslaget torde alltså böra höjas med (3 500 — 5 000 + 60 000 + 1 500) 60 000 kronor och sålunda upptagas till (895 000 + 60 000) 955 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 955 000 kronor.

[12] 10. Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar.

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 196 000 | 200 921     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 914) ..... | 208 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 219 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 15/9 1949) föreslår, att anslaget höjes med 21 000 kronor.

|                                                         | Ökning        |
|---------------------------------------------------------|---------------|
| 1. Personalökning:                                      |               |
| 1 laboratoriebiträde Ce 11 .....                        | 6 228         |
| 1 " " Ce 8 .....                                        | 5 292         |
| 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål Cf 4—Ce 8 ..... | 4 728         |
| 2. Vikariatersättning .....                             | 2 388         |
| 3. Övertidsersättningar .....                           | 200           |
| 4. Omräkning:                                           |               |
| lönklassuppflyttningar .....                            | 1 521         |
| avrundning .....                                        | 383           |
| 5. Rörligt tillägg .....                                | 260           |
|                                                         | <b>21 000</b> |

*Motiv.*

1) Verksamheten vid laboratoriet har under de senaste åren befunnit sig i stark och oavbruten tillväxt. Under åren 1945—1948 inkommo resp. 6 553,

12 039, 15 099 och 21 727 ärenden. Ökningen beräknas fortsätta. Under första halvåret 1949 visade Rh-blodproven cirka 10 och blodproven på alkoholavdelningen cirka 30 procents ökning jämfört med första halvåret 1948. Vidare utföras numera på de flesta proven mera omfattande undersökningar än vad tidigare varit fallet. Sedan januari 1949 har sålunda Rh-typning införts på alla faderskapsprov och i ökad omfattning även på de kliniska proven. Denna typning innebär visserligen ett väsentligt merarbete vid varje undersökning, men medför å andra sidan stora fördelar för rättsmedicinen och sjukvården. Laboratoriet medverkar härjämte till en för sjukvården behövlig decentralisering av Rh-testningar genom teknisk utbildning av laboratoriepersonal från sjukhusen samt beredande och utsändande av Rh-testserum. En ökad tillströmning av blodprov från mödravårdscentraler och stationer är tillika att förvänta. Sedan en ny taxa för Rh-undersökningar fastställts att gälla fr. o. m. den 1 september 1949, kunna inkomsterna vid laboratoriet till följd av ökat antal undersökningar uppskattas till 150 000 kronor för budgetåret 1949/50 och 185 000 kronor för budgetåret 1950/51. Den utvidgade verksamheten, som nu påkallar begärd personalförstärkning, beräknas således medföra en betydande inkomstökning.

2) Semestervikarier behöva förordnas i full utsträckning vid laboratoriet.

#### *Yttrande.*

Statskontoret vill med hänsyn till den kraftigt stegrade arbetsbördan icke motsätta sig den föreslagna personalökningen. I avvaktan på en lösning av frågan om reglerad befordringsgång för laboratoriebiträden, torde dock de två föreslagna laboratoriebiträdena böra anställas som extra tjänstemän.

#### *Departementschefen.*

Arbetsbördan vid laboratoriet har under senare år vuxit avsevärt. Till denna ökning har bidragit den alltmer omfattande verksamheten vid Rh-avdelningen. Antalet till avdelningen inkommande ärenden har sålunda i icke ringa grad ökat och väntas komma att ytterligare öka på grund av bl. a. tillströmningen av blodprov från mödravårdscentraler och -stationer. Vidare har Rh-typningen utsträckts till att omfatta alla faderskapsprov samt i ökad omfattning införts på de kliniska proven. En förstärkning av personalen på avdelningen är med hänsyn härtill erforderlig. Enligt vad jag inhämtat är en omdisponering av arbetskraften inom laboratoriet till förmån för Rh-avdelningen icke möjlig på grund av den stora arbetsbelastningen jämväl på övriga delar av laboratoriet. Med hänsyn till rådande läge anser jag mig emellertid icke f. n. kunna tillstyrka större personalförstärkning än ett laboratoriebiträde i högst 11 lönegraden. Biträdet torde — såsom statskontoret framhållit — böra anställas som extra tjänsteman.

Jag tillstyrker också förslagen om ökad medelsanvisning till vikariats- och övertidsersättningar.

De av mig framlagda förslagen föranleda en ökning av medelsbehovet med i runt tal 6 230 kronor för personalökning samt 2 590 kronor för vikariats- och övertidsersättningar. Härtill komma automatiska löneklassuppflyttningar och en mindre ökning för rörligt tillägg, vilka beräknas till sammanlagt 1 780 kronor. Anslaget skulle alltså höjas med (6 230 + 2 590 + 1 780) 10 600 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 11 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 60 000 kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 143 000 (+ 10 000) kronor samt rörligt tillägg 16 000 (+ 1 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                                   |         |
|-------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..... | 60 000  |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal .....                  | 143 000 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                      | 16 000  |

Summa förslagsanslag kronor 219 000;

b) till Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 219 000 kronor.

[13] 11. Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 42 000 | 53 614      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 915) ..... | 46 500 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 54 000 |             |

*Yrkande.*

Medicinalstyrelsen (skr. 15/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 12 500 kronor.

|                                                                      | Utgifter<br>1948/49 | Anslag<br>1949/50 | Förslag | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------------|
| 1. Inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. .... | 31 500              | 26 000            | 22 000  | — 4 000             |
| 2. Städning och renhållning .....                                    | 4 815               | 3 500             | 5 000   | + 1 500             |
| 3. Ersättning åt blodgivare .....                                    | —                   | —                 | 15 000  | + 15 000            |
|                                                                      |                     |                   |         | + 12 500            |

*Motiv.*

1) Medel ha beräknats för följande ändamål, nämligen anskaffning och underhåll av apparater (7 200 kronor), kemikalier (3 000 kronor), glasvaror och vissa andra förbrukningsartiklar (5 500 kronor), laborationsrockar och handdukar (1 000 kronor), förpackningar och ampuller till testserum (1 000 kronor), försöksdjur och foder (3 000 kronor) samt diverse (1 300 kronor). Dessa kostnader överstiga de för innevarande budgetår för samma ändamål beräknade med 3 900 kronor. Kostnadsstegringen föränledes av den starkt ökade omfattningen av laboratoriets verksamhet samt prisstegring på glasvaror, kemikalier och försöksdjur.

Kostnaderna för ersättning åt blodgivare — vilka nu bestridas från denna delpost — föreslås framdeles skola bestridas från en särskild post. Med beaktande härav har delposten minskats med 4 000 kronor.

2) Höjningen föränledes av belastningen för budgetåret 1948/49 och beräknad ytterligare stegring av kostnaderna.

3) I ersättning åt blodgivare ha under budgetåret 1948/49 utbetalats cirka 13 000 kronor. Laboratoriets eget behov av blodgivare står i direkt proportion till omfattningen av Rh-avdelningens och faderskapsavdelningens verksamhet, vilken undergått och beräknas undergå ytterligare betydande stegring. Den starkt ökade användningen av Rh-typning samt kvalitativt mera omfattande undersökningar av faderskapsproven ha ökat behovet av testblod. Härjämte ha leveranserna av testserum till försvarsväsendet blivit mera omfattande än beräknat.

*Yttrande.*

Statskontoret föreslår en sänkning av delposten till inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. med 6 000 kronor i stället för föreslagna 4 000 kronor.

*Departementschefen.*

Medelsanvisningen till inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. anser jag kunna minskas med 6 000 kronor.

I övrigt föränleder medicinalstyrelsens medelsberäkning ej annan erinran från min sida än att delposten till städning och renhållning bör uppräknas med endast 500 kronor samt att delposten till ersättning åt blodgivare bör upptagas till ett belopp av 13 000 kronor.

I enlighet med det anförda uppskattar jag det ökade medelsbehovet för nästa budgetår till  $(500 + 13\,000 - 6\,000)$  7 500 kronor. Anslaget uppföres alltså med  $(46\,500 + 7\,500)$  54 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 54 000 kronor.

[14] 12. Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar.

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 282 000 | 271 801     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 915) ..... | 291 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 301 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 15/9 1949) föreslår, att anslaget höjes med 22 000 kronor.

|                                                              | Ökning        |
|--------------------------------------------------------------|---------------|
| 1 Personalökning:                                            |               |
| a) 1 taxeringsgranskare Cg 19 med halvtidstjänstgöring ..... | 4 354         |
| b) 1 laboratoriebiträde Ce 11 .....                          | 6 223         |
| c) extra arbetskraft för läkemedelsekonomiska frågor .....   | 1 000         |
| 2. Vikariatsersättningar .....                               | 3 500         |
| 3. Omräkning:                                                |               |
| löneklassuppflyttningar .....                                | 3 942         |
| avrundning .....                                             | 114           |
| 4. Rörligt tillägg .....                                     | 2 867         |
|                                                              | <b>22 000</b> |

*Motiv.*

1 a) Till följd av ökningen av arbetet med taxerings- och avgiftskontrollen vid laboratoriet har medicinalstyrelsen beslutat, att redovisningen av de med kontrollen av de farmaceutiska specialiteterna förbundna avgifterna skall under innevarande budgetår överflyttas från laboratoriet till styrelsens kamerala byrå. Ehuru en viss minskning i laboratoriets arbetsuppgifter härigenom kommer att inträda, synes det laboratoriet alltjämt åvilande taxeringsarbetet påkalla en förstärkning av personalen.

1 b) Med hänsyn till hittills gjorda erfarenheter av den nya ordningen för apoteksinspektionen och då de årliga visitationerna av apoteken i Stockholm ersatts med inspektioner med kortare intervaller, är det påkallat att utöka den till apoteksinspektörernas förfogande stående tekniska personalen med ett laboratoriebiträde.

1 c) Då under nästa budgetår en ny upplaga av publikationen »Läkemedelssynonymer» skall utarbetas, bör det för rådgivning i läkemedelsekonomiska frågor anvisade beloppet uppräknas.

2) Med hänsyn till laboratoriets stora arbetsbörda är det angeläget att kunna insätta vikarier i ökad omfattning vid såväl semester som sjukdom.

*Yttrande.*

*Statskontoret* erinrar, att tidigare framställningar om en särskild befattning för taxerings- och avgiftskontrollen icke tillstyrkts av departementschefen. De skäl, som legat till grund för detta ställningstagande, torde alltså vara gällande. Därest förslaget att inrätta en ny tjänst som laboratoriebiträde bifalles, synes biträdet, i avvaktan på lösningen av frågan om reglerad befordringsgång för sådana biträden, böra anställas som extra tjänsteman.

*Departementschefen.*

Medicinalstyrelsens förslag om inrättande av en särskild befattning för taxerings- och avgiftskontrollen anser jag mig alltså icke kunna tillstyrka. Ej heller är jag beredd att i nuvarande läge tillstyrka anställande av ytterligare ett laboratoriebiträde.

I fråga om övriga av styrelsen framlagda förslag tillstyrker jag, att det för rådgivning i läkemedelsekonomiska frågor avsedda beloppet höjes med 1 000 kronor. Jag förordar vidare, att medelsanvisningen till vikariatsersättningar ökas med 3 500 kronor och till rörligt tillägg med 2 000 kronor. Här till komma automatiska löneklassuppflyttningar, vilka torde kunna upptagas till i runt tal 3 500 kronor. I enlighet härmed skulle anslaget höjas med (1 000 + 3 500 + 2 000 + 3 500) 10 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 70 000 kronor, arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, oförändrat 1 008 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 200 000 (+ 8 000) kronor och rörligt tillägg 29 992 (+ 2 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (70 000 + 1 008 + 200 000 + 29 992) 301 000 (+ 10 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens farmaceutiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 70 000  |
| 2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t                          | 1 008   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal            | 200 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                      | 29 992  |

Summa förslagsanslag kronor 301 000;

b) till *Statens farmaceutiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 301 000 kronor.

## [15] 13. Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 59 100 | 65 348      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 916) ..... | 89 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 69 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 15/9 1949) föreslår, att anslaget nedräknas med 14 600 kronor.

|                                                               | Utgifter<br>1948/49 | Anslag<br>1949/50 | Förslag | Ökn. el.<br>minskn. |
|---------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------------|
| 1. Övriga expenser .....                                      | 6 984               | 7 500             | 8 000   | + 500               |
| 2. Inköp och underhåll av inventarier och<br>instrument ..... | 6 465               | 28 100            | 7 500   | — 20 600            |
| 3. Inköp av specialiteter för efterkontroll ..                | 4 944               | 2 000             | 3 000   | + 1 000             |
| 4. Inköp av förbrukningsartiklar .....                        | 14 048              | 15 000            | 19 500  | + 4 500             |
|                                                               |                     |                   |         | — 14 600            |

*Motiv.*

1) Till följd av den snabba utvecklingen på läkemedelsområdet har laboratoriets behov av tidskrifter och litteratur ökat. Härjämte har en prishöjning inträtt på farmaceutisk och medicinsk litteratur.

2) Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet avse 4 500 kronor löpande underhåll och 23 600 kronor kostnader för viss engångsanskaffning. För nästa budgetår beräknas för löpande underhåll oförändrat belopp, 4 500 kronor. Stort behov av en utökning av antalet djurburar föreligger för att vid de djurexperimentella läkemedelsprovningarna kunna undvika en uppdelning av arbetet i småserier. Experimenten ge vid en sådan uppdelning icke så tillförlitliga resultat samt taga längre tid och mera arbetskraft i anspråk. Kostnaderna för inköp av nya burar beräknas till 3 000 kronor.

3) Den höga utgiftssiffran för budgetåret 1948/49 torde bero på tillfälliga omständigheter. Ehuru svårigheter föreligga att nu överblicka i vilken omfattning kontrollen av antibiotika måste företagas under nästa budgetår bör dock anslagsposten något uppräknas.

4) Under anslagsposten har för innevarande budgetår beräknats 2 000 kronor till farmakopékommitténs förbrukningsmaterial. På grund av ökad omfattning av verksamheten vid kommitténs laboratorium samt större kostnader för droger och kemikalier erfordras för nästa budgetår en höjning av medelsanvisningen för ändamålet med 1 000 kronor.

Till följd av personalökning och prishöjningar på laboratorieglas har kemiska avdelningens förråd av sådana varor praktiskt taget uttömts. Förrådet behöver kompletteras för en kostnad av 7 000 kronor. Anskaffningen och kostnaderna härför fördelas på två budgetår. För nästa budgetår beräknas alltså 3 500 kronor.

*Departementschefen.*

Anslagsposten till reseersättningar har av medicinalstyrelsen upptagits till 10 000 kronor eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Belastningen på posten under det senast förflutna budgetåret har emellertid uppgått till allenast 7 017 kronor. Med hänsyn härtill anser jag, att posten för nästa budgetår bör kunna nedsättas med 3 000 kronor till 7 000 kronor. I övrigt föranleder medicinalstyrelsens förslag ej andra erinringar från min sida än att delposten till övriga expenser bör upptagas med oförändrat belopp samt att uppräkningsingen av delposten till inköp av förbrukningsartiklar i vad avser anskaffande av laboratorieglas bör begränsas till 1 600 kronor.

Anslaget uppföres alltså med (89 000 — 3 000 — 20 600 + 1 000 + 2 600) 69 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 69 000 kronor.

## [16] 14. Svenska farmakopékommittén m. m.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 36 000 | 37 121      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 916) ..... | 42 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 49 300 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 15/9 1949) föreslår, att anslaget höjes med 9 500 kronor.

|                                                                                      | Ökning       |
|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. En arvodesbefattning som sekreterare (halvtid) ändras till laborator i Ce 29 .... | 7 450        |
| 2. Kostnader för nordiskt samarbete på farmakopéområdet .....                        | 2 050        |
|                                                                                      | <b>9 500</b> |

*Motiv.*

1) Genom en förändring av sekreterartjänsten från halv- till heltidsbefattning skulle kommittén beredas möjlighet att intensivfiera sitt arbete. Sekreteraren får f. n. ägna en avsevärd del av sin arbetstid åt rent expeditionella göromål, som ej kunna eftersättas. Utredningar och resultat från experimentella undersökningar i anslutning till farmakopéarbetet ha ej kunnat frambringas i önskvärd utsträckning.

Då farmakopéarbetet i fortsättningen till avsevärd del kommer att bedrivas internordiskt i den nordiska farmakopénämnden, kommer en uppdelning av arbetsuppgifterna på de olika nationella farmakopélaboratorierna att äga rum. Med de begränsade resurser, som den svenska kommitténs

laboratorium förfogar över, torde därvid en rättvis fördelning knappast kunna åstadkommas.

Sekreteraren har f. n. ett årligt arvode på 7 500 kronor. För befattningen gäller i tillämpliga delar vad som för extra ordinarie befattning tillhörande lönegrad Ce 31, löneklass 31, är föreskrivet beträffande semester, tjänstledighet m. m.

2) Nordiska farmakopénämnden har för budgetåret 1950/51 beräknat de gemensamma kostnaderna till 26 100 svenska kronor. Då Finland ännu ej träffat avgörande om sin anslutning till nämnden, torde Sveriges andel i kostnaderna få beräknas till hälften av nämndens kostnader eller 13 050 kronor.

#### *Yttrande.*

*Statens lönenämnd* har i och för sig icke någon erinran mot att tjänsten som laborator placeras i Ce 29. Tjänsten som biträde för skriv- och laboratoriegöromål med arvode torde med hänsyn till numera tillämpade principer böra placeras på löneplan.

#### *Departementschefen.*

Till farmakopékommittén har såsom förutsattes i propositionen nr 196/1948 knutits en halvtidsanställd sekreterare med farmaceutisk utbildning. Till sekreterarens åligganden hör att handhava det mera kvalificerade expeditiönsarbetet för kommittén samt att ombesörja, att för kommitténs verksamhet erforderligt laboratoriearbete blir utfört. I övrigt åligger det honom att fullgöra de kommitténs göromål, som kommittén eller dess ordförande uppdrager åt honom. Arvode till sekreteraren utgår med 7 500 kronor för år.

Enligt vad medicinalstyrelsen framhållit, ha de hittillsvarande erfarenheterna från farmakopéarbetet visat, att sekreteraren numera icke på halvtid i önskvärd utsträckning kan medhinna utredningar och bearbetning av experimentella undersökningar i anslutning till farmakopéarbetet. Därest sekreteraren anställdes på heltid skulle, enligt styrelsens mening, kommittén beredas möjlighet att intensifiera sitt arbete.

För egen del vill jag erinra, att med inrättandet av en permanent farmakopékommitté avsågs, att farmakopéarbetet skulle kunna bedrivas kontinuerligt och därmed på ett mera effektivt sätt än tidigare. Härigenom skulle det ökade behovet av att hålla farmakopén aktuell, vilket vore en följd av den snabba utvecklingen på läkemedelsområdet, kunna tillgodoses. Med hänsyn härtill samt till vad medicinalstyrelsen anfört tillstyrker jag, att sekreteraren anställs på heltid. Förslaget att tjänsten skulle lönegradsplaceras kan jag dock ej tillstyrka. Jag förordar i stället, att arvodet bestämmas till ett belopp, motsvarande 29 löneklassen.

Vad angår Sveriges andel för nästa budgetår i de gemensamma kostna-

derna för den nordiska farmakopénämnden föreslår jag oförändrad medelsanvisning, 11 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera närmare bestämma andelens storlek.

Vad jag sålunda förordat föranleder en uppräknig av anslaget med 7 300 kronor till (42 000 + 7 300) 49 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska farmakopékommittén m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 49 300 kronor.

[17] 15. **Statens rättsläkarstationer: Avlöningar.** Någon direkt motsvarighet till detta anslag finnes icke i gällande riksstat. Däremot har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag till Statens rättsläkarstation i Stockholm: Avlöningar, vilket uppförts med 97 300 kronor. Då den nya rättsläkarstationen i Lund, om vars inrättande 1949 års riksdag fattat beslut, avses skola träda i verksamhet under nästa budgetår, torde kostnaderna för avlöningar åt befattningshavarna vid de båda stationerna lämpligen böra bestridas från ett gemensamt anslag, vilket torde böra benämnas Statens rättsläkarstationer: Avlöningar. Motsvarande sammanföring av kostnaderna och ändring av anslagets rubricering torde böra ske beträffande omkostnadsanslaget.

#### Yrkande.

*Medicinalstyrelsen* (skr. 19/9 1949) föreslår, att det nya anslaget uppföres med 148 000 kronor.

|                                                              | Ökn. el.<br>minskn. |
|--------------------------------------------------------------|---------------------|
| 1. <i>Statens rättsläkarstation i Stockholm.</i>             |                     |
| a) Bårhusföreståndaren överföres från Ce 13 till Ca 13 ..... | —                   |
| b) 1 skrivbiträde Cf 4—Ce 8 .....                            | + 3 804             |
| c) Vikariatsersättningar för läkarpersonal .....             | — 1 000             |
| d) Ersättning enligt taxa för tjänsteförrättningar .....     | + 5 000             |
| e) Rörligt tillägg .....                                     | + 500               |
| f) Omräkning:                                                |                     |
| reglerad befordringsgång för biträdespersonal .....          | + 483               |
| löneklassuppflyttning .....                                  | + 132               |
| avrundning .....                                             | + 81                |
| 2. <i>Statens rättsläkarstation i Lund.</i>                  |                     |
| a) Läkarpersonal:                                            |                     |
| 1 föreståndare Ce 29 .....                                   | + 12 408            |
| 1 assistent (årsarvode 9 000 kronor) .....                   | + 7 500             |
| Vikariatsersättningar .....                                  | + 700               |
| Ersättning enligt taxa för tjänsteförrättningar .....        | + 8 000             |
| b) Biträdespersonal:                                         |                     |
| 1 tekniskt biträde Ce 11 .....                               | + 4 260             |
| 1 kanslibiträde på halvtid Cg 11 .....                       | + 2 130             |
| 1 vaktmästare på halvtid Cg 11 .....                         | + 2 130             |
| Vikariatsersättningar .....                                  | + 1 000             |
| Övertidsersättningar .....                                   | + 1 000             |
| c) Rörligt tillägg .....                                     | + 2 500             |
| d) Avrundning .....                                          | + 72                |
|                                                              | + 50 700            |

*Motiv.*

1 a) Tjänsten har innehaft av den nuvarande innehavaren sedan den 1 januari 1945. Ett varaktigt behov av tjänsten föreligger.

1 b) Skrivarbetet vid stationen har under de senaste åren starkt ökat beroende på ökat antal förrättningar och ökad beläggning på bårhuset.

1 c) Kompetent läkarvikarie har förut icke kunnat anskaffas. Under nästa budgetår synes dock möjlighet finnas att anställa kompetent vikarie. Delposten bör därför bibehållas men torde kunna sänkas.

1 d) Ersättningarna för tjänsteförrättningar uppgingo under budgetåret 1948/49 till 39 895 kronor.

2 a) I skrivelse den 12 januari 1949, med vilken överlämnades specialutredning rörande inrättande av en rättsläkarstation i Lund, föreslog styrelsen i likhet med utredningsmannen, att läkarpersonalen skulle bestå av en rättsläkare och föreståndare samt en assistent. Styrelsen förordade vidare utredningsmannens förslag, att befattningshavarna skulle vara arvodesanställda, att arvodet ej skulle sättas lägre än till 14 000 resp. 9 000 kronor, att läkarna dessutom skulle erhålla särskild ersättning för utförda tjänsteförrättningar enligt den för stockholmsstationen gällande taxan samt att föreståndaren skulle erhålla uppdrag såsom lärare i rätts- och statsmedicin vid Lunds universitet (2 000 kronor för en kurs om året). Över förslaget yttrade sig bl. a. statskontoret och statens lönenämnd.

Statskontoret framhöll, att ett arvode av 14 000 kronor vore väsentligt högre än avlöningen i den lönegrad (nuvarande Ca 27), till vilken tjänsten hänförts i det ursprungliga förslaget av rättsmedicinska nämnden. Arvodesbeloppet borde avpassas efter begynnelselönen i Ca 27. Assistentens arvode borde jämkas nedåt till 8 400 kronor med hänsyn till dyrortsgrupperingen.

Statens lönenämnd ifrågasatte, huruvida icke befattningen som rättsläkare och föreståndare borde redan från början lönegradsplaceras och hänföras till 27 lönegraden, d. v. s. samma lönegrad som förordats för föreståndaren vid en föreslagen rättsläkarstation i Göteborg. Försiktigheten bjöde emellertid att uppföra tjänsten på extra ordinarie stat. Mot assistentarvodet 9 000 kronor hade lönenämnden intet att invända.

Medicinalstyrelsen erinrar i anledning härav, att när rättsmedicinska nämnden föreslog, att föreståndaren för Göteborgs rättsläkarstation skulle placeras i lönegrad A 24 (nuvarande Ca 27), nämnden utgick från att innehavaren av tjänsten skulle erhålla ersättning för utförda tjänsteförrättningar enligt en taxa, som var betydligt högre än den som sedermera fastställts. Minskningen av de beräknade taxeinkomsterna för föreståndaren måste åtminstone delvis kompenseras med högre fast lön, om man skall kunna påräkna kompetent sökande. Tjänsten bör därför placeras lägst i 29 lönegraden, vilket ungefär motsvarar det tidigare föreslagna arvodet på 14 000 kronor. Befattningen bör uppföras på extra ordinarie stat.

Assistentens arvode torde böra fastställas till 9 000 kronor liksom vid stockholmsstationen. Då stationen avses träda i verksamhet den 1 september 1950, upptages arvodet för nästa budgetår med 7 500 kronor. För ersättning åt vikarie för assistenten beräknas 700 kronor.

Ersättningarna enligt taxa för tjänsteförrättningar uppskattas till cirka 10 500 kronor per år (se prop. nr 74/1949, s. 8). För budgetåret 1950/51 torde ett belopp av 8 000 kronor vara tillräckligt.

2 b) Vid stationen bör, såsom rättsmedicinska nämnden föreslagit, anställas ett tekniskt biträde. Denna tjänst bör i likhet med vad som gäller för stockholmsstationen upptagas på extra ordinarie stat och placeras i 11 lönegraden.

För kontors- och expeditionsgöromål, t. ex. förande av räkenskaper, diarium, konceptbok, register m. m., verkställande av utbetalningar samt handhavande av viss korrespondens, erfordras en befattningshavare med 3—4 timmars tjänstgöring per dag. Lämpligast synes vara att tills vidare anställa ett kanslibiträde såsom extra tjänsteman på halvtid.

För vaktmästaregöromål synes en halvtidstjänst tills vidare vara tillräcklig. Vaktmästaren bör anställas såsom extra tjänsteman i 11 lönegraden.

Vikariats- och övertidsersättningar för extra ordinarie och extra befattningshavare uppskattas till sammanlagt 2 000 kronor.

#### *Yttranden.*

*Statskontoret* har icke något att erinra mot att bårhusföreståndaren vid rättsläkarstationen i Stockholm överföres på ordinarie stat. Vid bifall till framställningen om inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Cf 4 torde kostnaderna för övertidsersättning och tillfälligt anställda biträden kunna nedbringas.

Statskontoret kan icke finna skäl vara anförda för ett frångående av vad ämbetsverket anfört i sitt den 1 januari 1949 avgivna utlåtande angående anslag till rättsläkarstationen i Lund för budgetåret 1949/50. I enlighet härmed torde föreståndaren böra erhålla ett arvode avpassat efter begynnelselönen i lönegrad Ca 27, till vilken lönegrad tjänsten bör hänföras vid en eventuell omändring av densamma till ordinarie befattning. För assistenten hade ämbetsverket i nämnda utlåtande föreslagit ett arvode av 8 400 kronor, vilket belopp motsvarade arvoden, 9 000 kronor, till assistenterna vid rättsläkarstationen i Stockholm med av dyrortsgrupperingen föranledd jämkning. För det föreslagna biträdet för kontorsgöromål bör beräknas avlöning enligt den reglerade befordringsgången.

*Statens lönenämnd* framhåller, att medicinalstyrelsens förslag överensstämmer med vad lönenämnden i utlåtande den 7 februari 1949 angående anslag till rättsläkarstationen i Lund förordat utom i fråga om föreståndarens lönegradsplacering. Beträffande föreståndaren hade lönenämnden föreslagit inplacering i 27 lönegraden. Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen nu åberopat till stöd för den ifrågasatta lönegradsplaceringen, vill lönenämnden emellertid icke motsätta sig bifall till styrelsens förslag. Löne-

nämnden har härvid särskilt beaktat, att föreståndarens inkomster av tjänsteförrättningar kunna väntas bli avsevärt lägre, än vad som ursprungligen antagits.

### *Departementschefen.*

Beträffande rättsläkarstationen i Stockholm tillstyrker jag, i enlighet med medicinalstyrelsens förslag, att bårhusföreståndaren fr. o. m. nästa budgetår beredes ordinarie anställning och att en ny skrivbiträdestjänst inrättas. Vid bifall till förslaget om inrättande av sistnämnda tjänst bör det för biträdespersonalen avsedda beloppet till vikariats- och övertidssättningar minskas med 2 000 kronor. Även övriga framlagda förslag finner jag mig böra biträda.

I propositionen nr 74/1949 angående anordnande av lokaler för statens rättsläkarstation i Lund ingick jag icke närmare på frågan om personalorganisationen. Denna fråga bör därför nu upptagas till prövning. Stationen antages kunna börja sin verksamhet omkring den 1 september 1950. Medel för verksamheten under nästa budgetår böra därför beräknas för 10 månader.

I nämnda proposition anslöt jag mig till förslaget, att den blivande rättsmedicinska inrättningen i Lund skulle vara sammansatt av en rättsmedicinsk institution och en rättsläkarstation samt att som chef för rättsläkarstationen skulle finnas en heltidsanställd rättsläkare, vilken samtidigt mot särskilt arvode borde tjänstgöra som lärare och examinator i rätts- och statsmedicin vid universitetet. Vad jag sålunda anfört lämnades av riksdagen utan erinran.

Av den av medicinalstyrelsen lämnade redogörelsen framgår, att styrelsen räknar med att den för stockholmsstationen gällande förrättnings-taxan skall gälla även för stationen i Lund. Styrelsen framhåller, att det ursprungliga förslaget rörande föreståndarens avlöningsförmåner avgavs under hänsynstagande till då föreliggande taxeförslag, enligt vilket ersättning skulle utgå med väsentligt högre belopp än enligt den taxa, som sedermera fastställdes. Inkomsterna av tjänsteförrättningar bliva därför betydligt lägre än vad man först räknade med. Minskningen av de beräknade taxainkomsterna böra enligt styrelsens mening åtminstone delvis kompenseras med högre fast lön.

För egen del vill jag understryka, att föreståndartjänsten kräver en väl kvalificerad innehavare, vilken jämväl skall kunna meddela undervisning och tjänstgöra som examinator i rätts- och statsmedicin vid universitetet. Med hänsyn härtill samt på av medicinalstyrelsen anförda skäl tillstyrker jag i likhet med lönenämnden, att tjänsten placeras i Ce 29. Tjänsten bör benämnas rättsläkare.

Övrig heltidsanställd personal torde böra utgöras av en assistent med arvode av 9 000 kronor för år och 1 tekniskt biträde i Ce 11. För skrivgöro-

mål och vaktmästarebiträde samt för vikariats- och övertidsersättningar bör beräknas ett sammanlagt belopp av 5 400 kronor.

I förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget till Statens rättsläkarstation i Stockholm: Avlöningar föranleda de av mig nu framlagda förslagen en ökning av medelsbehovet för stationen i Stockholm med 7 000 kronor och för stationen i Lund med 40 200 kronor eller sålunda sammanlagt med 47 200 kronor.

Det nya anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 20 500 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 78 000 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 40 000 kronor och rörligt tillägg 6 000 kronor.

Anslaget bestämmes alltså till  $(20\,500 + 78\,000 + 40\,000 + 6\,000)$  144 500 (+ 47 200) kronor.

För statens rättsläkarstationer torde vidare fastställas personalförteckning, å vilken böra uppföras, förutom de å personalförteckningen för statens rättsläkarstation i Stockholm nu upptagna tjänsterna, en ordinarie tjänst som bårhusföreståndare i Ca 13 och en extra ordinarie tjänst som rättsläkare i Ce 29.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande personalförteckning för statens rättsläkarstationer:

#### *Personalförteckning.*

| Befattning                                                   | Lönegrad |
|--------------------------------------------------------------|----------|
| <i>Ordinarie tjänstemän.</i>                                 |          |
| 1 bårhusföreståndare .....                                   | Ca 13    |
| 2 vaktmästare .....                                          | Ca 11    |
| <i>Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än Ce 24.</i> |          |
| 1 rättsläkare .....                                          | Ce 29;   |

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas under budgetåret 1950/51:

#### *Avlöningsstat.*

|                                                                                           |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                               | 20 500 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 78 000 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..                                       | 40 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 6 000  |

Summa förslagsanslag kronor 144 500;

c) till Statens rättsläkarstationer: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 144 500 kronor.

[18] 16. Statens rättsläkarstationer: Omkostnader. Under detta anslag upptagas, såsom vid föregående punkt anförts, omkostnaderna för rättsläkarstationen i Stockholm och den nya rättsläkarstationen i Lund.

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 19/9 1949) hemställer, att det nya anslaget upptages med 28 500 kronor.

|                                     | Utgifter<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Förslag | Ökning |
|-------------------------------------|---------------------|--------------------|---------|--------|
| 1. Rättsläkarstationen i Stockholm. |                     |                    |         |        |
| a) Expenser: Övriga expenser .....  | 8 400               | 6 100              | 7 500   | 1 400  |
| b) Övriga utgifter:                 |                     |                    |         |        |
| Liktransporter m. m. ....           | 3 373               | 2 000              | 3 000   | 1 000  |
| Kostnader för fotografering .....   | 1 800               | 1 600              | 2 000   | 400    |
| 2. Rättsläkarstationen i Lund.      |                     |                    |         |        |
| a) Sjukvård m. m. ....              | —                   | —                  | 100     | 100    |
| b) Reseersättningar .....           | —                   | —                  | 3 300   | 3 300  |
| c) Expenser .....                   | —                   | —                  | 3 300   | 3 300  |
| d) Övriga utgifter:                 |                     |                    |         |        |
| Liktransporter m. m. ....           | —                   | —                  | 2 500   | 2 500  |
| Kostnader för fotografering .....   | —                   | —                  | 300     | 300    |
|                                     |                     |                    |         | 12 300 |

Motiv.

1 a) Kostnaderna för städning beräknas öka. Ökningen beror till en del på att rättsmedicinska institutionen, vilken hittills delvis bekostat städningen av vissa lokaler, avflyttat från dessa. Vidare har bårhuset utvidgats med svepningslokaler. Mellan medicinalstyrelsen och civilförvaltningens personalförbund har träffats ett kollektivavtal angående städningen, enligt vilket kostnadsökningen kommer att uppgå till i det närmaste 800 kronor. För bindning av stationens arkivhandlingar erfordras minst 600 kronor.

1 b) Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1948/49 bör delposten till liktransporter m. m. höjas. Av samma skäl samt på grund av rättsmedicinska institutionens förflyttning ökas behovet av medel för fotografering.

2) Medicinalstyrelsen räknar med att stationen i Lund skall kunna börja sin verksamhet den 1 september 1950. Med hänsyn härtill ha de beräknade årskostnaderna reducerats med  $\frac{1}{6}$ .

2 b) I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 januari 1949 uppskattade medicinalstyrelsen reseersättningarna till 4 000 kronor för år. Den av styrelsen förordnade utredningsmannen angående frågan om inrättande av lundastationen hade upptagit kostnaderna till 4 150 kronor, varvid räknats med årligen 90 förrättningar utom Lund och Malmö för en kostnad av i genomsnitt 35 kronor samt 120 förrättningar i Malmö för i genomsnitt 8 kronor 50 öre.

2 c) Medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd uppskattade i sitt betänkande angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet i riket (SOU 1943: 20) de årliga expenserna vid Lunds rättsläkarstation till 3 000 kronor.

Med hänsyn till det höjda prisläget ha årskostnaderna nu beräknats till 4 000 kronor.

Under anslagsposten bör upptagas en delpost på 300 kronor för bränsle, lyse och vatten.

2 d) I vilken utsträckning liktransporter skola bli nödvändiga, kan ej med säkerhet bedömas. Förslagsvis torde för ändamålet böra beräknas 700 kronor. Av professor emeritus Sjövall i Lund utfördes under år 1947 178 obduktionsförrättningar utanför Lund. Beräknas antalet sådana förrättningar under budgetåret 1950/51 till 190 och ersättning för handräckning vid varje obduktion med hänsyn till nuvarande prisläge till i medeltal 15 kronor, utgöra kostnaderna för sådan ersättning ( $190 \times 15$ ) 2 850 kronor. För fotografering torde ej böra upptagas mer än 300 kronor.

#### Departementschefen.

Vad först angår stationen i Stockholm, bör posten till övriga expenser uppräknas med 800 kronor för renhållning och städning. Däremot anser jag, att med bindningen av stationens arkivhandlingar bör tills vidare anstå. De för liktransporter och fotografering begärda medelsökningarna finner jag mig böra helt tillstyrka.

Omkostnaderna för stationen i Lund torde kunna, uppdelade på olika anslagsposter, beräknas på följande sätt: sjukvård 100 kronor, reseersättningar 1 500 kronor, expenser 2 800 kronor, därav för bränsle, lyse och vatten 300 kronor och för övriga expenser 2 500 kronor, samt övriga utgifter 1 400 kronor, varav 1 100 kronor för liktransporter och 300 kronor för fotografering.

I förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget till Statens rättsläkarstation i Stockholm: Omkostnader skulle följaktligen det nya anslaget upptagas till ett med ( $800 + 1\,000 + 400 + 100 + 1\,500 + 2\,800 + 1\,400$ ) 8 000 kronor förhöjt belopp och alltså uppföras med ( $16\,200 + 8\,000$ ) 24 200 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statens rättsläkarstationer: Omkostnader för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 24 200 kronor.

#### [19] 17. Medikolegala besiktningar.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 30 000 | 29 606      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 918) | 30 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 25 000 |             |

En viss minskning av medelsbehovet under förevarande anslag torde uppkomma genom att den nya rättsläkarstationen i Lund träder i verksamhet. Minskningen torde kunna uppskattas till 5 000 kronor. Anslaget

torde därför för nästa budgetår böra uppföras med (30 000 — 5 000) 25 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medikolegala besiktningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[20] 18. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 7 600 000 | 7 356 514   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 919) | 7 950 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 7 950 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1949) framlägger två alternativ. Enligt alternativ 1 skulle anslaget höjas med 300 000 kronor och enligt alternativ 2 med 490 000 kronor.

*Motiv.*

*Alternativ 1.* Med bortseende från befattningen såsom provinsialläkare i Visby distrikt, vilken befattning utan särskild ersättning bestrides av förste provinsialläkaren i Gotlands län, utgör f. n. antalet beslutade provinsialläkardistrikt 501. Beträffande 5 av de 506 provinsialläkarbefattningar, som ingå i personalförteckningen men för vilka motsvarande provinsialläkardistrikt ännu icke beslutats, äro i fyra fall förslag av medicinalstyrelsen underställlda Kungl. Maj:ts prövning. I det femte fallet pågår närmare utredning. Dessa fem distrikt torde komma att vara icke blott inrättade utan även besatta med provinsialläkare den 1 juli 1950.

Av tidigare beslutade provinsialläkarbefattningar äro — fränsett nyssnämnda 5 — 31 ännu icke tillsatta. För en av dessa har tiden för inrättandet av distriktet bestämts till den 1 oktober 1949 och för 7 av dem till den 1 januari 1950. I fråga om de övriga 23 befattningarna föreligger i ett fall förslag till tjänstens besättande hos Kungl. Maj:t. I 5 fall finnes ingen kvarstående sökande till vederbörande tjänst. I de återstående 17 fallen ha sökande till tjänsterna icke anmält sig, huvudsakligen på grund av att läkarens bostadsfråga i dessa distrikt icke blivit löst. Samtliga 31 befattningar torde kunna beräknas vara besatta med ordinarie innehavare den 1 juli 1950.

Kungl. Maj:t har den 6 maj 1949 uppdragit åt medicinalstyrelsen att senast den 1 november 1949 underställa Kungl. Maj:t förslag till inrättande av 25 nya provinsialläkardistrikt. Medicinalstyrelsen avser, att av de nya distrikten 5 skola utgöras av distrikt, som ombildas från extra till ordinarie distrikt. Beträffande dessa torde provinsialläkartjänsterna kunna tillsättas relativt kort tid efter distriktets inrättande, enär svårigheter icke torde möta

att lösa frågan om lokaler för läkarnas bostad och mottagning. Övriga distrikt torde kunna bli besatta senast under första kvartalet 1951. Det är emellertid av utomordentlig vikt för den öppna vården, att den pågående utbyggnaden av provinsialläkarorganisationen icke avstannar.

Under förutsättning att läkarnas bostadsfråga ordnas, synes det icke uteslutet, att ytterligare cirka 25 nya tjänster kunna inom några år besättas med kompetenta innehavare.

Kungl. Maj:t torde därför böra utverka bemyndigande av riksdagen att — utöver inrättande av ovannämnda 25 tjänster — vidtaga förberedande åtgärder för inrättande av ytterligare 25 provinsialläkartjänster.

*Alternativ 2.* Undersökningar pågå f. n. rörande möjligheterna att hit införa ett antal utländska läkare. Avsikten är att dessa efter genomgången kurs i svenska språket och kompletterande rättsmedicinsk utbildning skulle i första hand sättas in som underläkare på sjukhusen. Om så sker, böra möjligheterna att via sjukhusen erhålla kompetenta svenska sökande till provinsialläkartjänsterna väsentligt öka, särskilt om en begränsning av vissa läkares tjänstgöringstid på sjukhusen genomföres. Under dessa förutsättningar torde man för budgetåret 1950/51 kunna räkna med dels 25 nyinrättade distrikt, vilka redan förberetts, dels ytterligare 25 nya distrikt eller tillsammans 50 nytillkommande distrikt. Därjämte bör även enligt detta alternativ bemyndigande utverkas av riksdagen att förbereda inrättandet av 25 tjänster.

### *Departementschefen.*

Medicinalstyrelsen har i sin framställning framlagt två alternativ, av vilka jag först upptager det andra till behandling. Detta alternativ bygger på förutsättningen, att ett antal utländska läkare inkomma till landet under nästa budgetår. I vilken omfattning och vid vilken tidpunkt så kommer att ske kan ännu icke bedömas. Jag anser mig därför ej böra räkna med denna möjlighet redan under nästa budgetår och bortser alltså i det följande från det härpå grundade förslaget.

Medicinalstyrelsens första alternativ utgår från, att de av styrelsen åsyftade 36 provinsialläkartjänsterna inom den nuvarande organisationen, vilka ännu icke äro besatta, skola vara tillsatta senast vid ingången av nästa budgetår. Styrelsen föreslår, att på personalförteckningen skola uppföras 25 nya tjänster, motsvarande det antal nya distrikt, varom utredning pågår. Styrelsen utgår från att dessa 25 tjänster skulle kunna tillsättas under loppet av nästa budgetår. Härutöver hemställer styrelsen om bemyndigande att förbereda inrättandet av ytterligare 25 distrikt.

För egen del vill jag erinra, att i september 1948 hade av de av riksdagen medgivna 506 provinsialläkardistrikten 19 ännu ej beslutats av Kungl. Maj:t. Vid samma tidpunkt voro icke mindre än 55 av de av 1946 och 1947 års riksdagar beslutade nya provinsialläkartjänsterna ännu ej tillsatta. Av den

förut lämnade redogörelsen framgår, att i september 1949 hade 5 distrikt icke beslutats av Kungl. Maj:t och — tjänsterna i dessa distrikt inräknade — 36 provinsialläkartjänster ännu ej tillsatts. I början av december 1949 var antalet icke beslutade distrikt 4 och icke besatta tjänster 23. Av tjänsterna torde 6 kunna besättas relativt snart, då de äro placerade i distrikt, vilka fr. o. m. den 1 januari detta år ombildats från extra till ordinarie. Eftersläpningen vid inrättandet av distrikt och tillsättningen av tjänster har sålunda ej obetydligt minskat.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit, är den fortsatta utbyggnaden av tjänsteläkarorganisationen på landsbygden en angelägenhet av synnerlig vikt. Med hänsyn härtill samt till det förhållandet att nya tjänster ej uppförts på personalförteckningen under de senast förflutna två budgetåren anser jag, att ytterligare ett antal nya tjänster bör inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Förberedelsearbetet för inrättande av de förenämnda 25 nya distrikten är så långt framskridet, att medicinalstyrelsen i november 1949 till inrikesdepartementet avgivit förslag i ämnet. Samtliga de av styrelsen föreslagna nya jämte återstående obesatta tjänsterna kunna emellertid sannolikt ej bliva tillsatta före utgången av nästa budgetår. Inrättandet av ett nytt distrikt kräver nämligen som regel anordnande av bostad och motagningslokaler för den nye läkaren, vilket även under normala förhållanden tager viss tid i anspråk och med nuvarande läge på byggnadsmarknaden blir än mer tidskrävande. För att i görligaste mån söka undvika en alltför stor eftersläpning samt med hänsyn till rådande läge föreslår jag, att av de förberedda 25 tjänsterna (distrikten) 15 uppföras på personalförteckningen. Härefter skulle sålunda återstå 10 av styrelsen förberedda, ej inrättade distrikt. Med hänsyn härtill anser jag ej erforderligt att för nästa budgetår inhämta riksdagens bemyndigande att låta förbereda inrättande av ytterligare distrikt.

Frågan om i vilken takt utbyggnaden av provinsialläkarorganisationen bör äga rum för tiden efter nästa budgetårs utgång torde böra prövas under hänsynstagande till den då föreliggande statsfinansiella situationen, tillgången på läkare och andra på frågan inverkan omständigheter.

Till avlöningar till förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl. åtgick under förra budgetåret ett belopp, som med i runt tal 244 000 kronor understeg medelsanvisningen. Då de vakanta tjänsterna torde komma att tillsättas successivt, räknar jag med, att någon höjning av anslaget ej erfordras. Anslaget bör alltså upptagas till oförändrat belopp.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör på personalförteckningen upptagas 15 nya tjänster som provinsialläkare i Cao 1.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., vilken nyss angivits;

b) till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 7 950 000 kronor.

[21] 19. *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m.*

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1947/48                        | 10 000 | 22 838      |
| 1948/49                        | 15 000 | 30 321      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 925) | 25 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 25 000 |             |

*Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1949) har med hänsyn till belastningen under budgetåret 1948/49 och i annat sammanhang föreslagen utbyggnad av provinsialläkarorganisationen föreslagit, att anslaget höjes med 10 000 kronor till 35 000 kronor.

*Departementschefen.*

I avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande medelsbehovet föreslår jag, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[22] 20. *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1947/48                        | 200 000 | 174 946     |
| 1948/49                        | 200 000 | 178 248     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 925) | 200 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 180 000 |             |

*Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1949) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

*Departementschefen.*

Med hänsyn till belastningen under de två senast förflutna budgetåren torde anslaget kunna nedräknas till 180 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

[23] 21. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden. [Kungörelse den 2 december 1921 (nr 687) angående statsbidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden, ändr. genom kungörelser nr 152/1927, 411/1936, 83/1946 och 393/1947.] För detta ändamål har senast å riksstaten för budgetåret 1947/48 uppförts ett reservationsanslag av 600 000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1949/50 fanns å anslaget en reservation av 600 000 kronor.

*Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1949) upplyser, att beviljade men ännu icke utbetalta statsbidrag vid ingången av budgetåret 1949/50 uppgingo till sammanlagt 255 000 kronor, varför av reservationen ett belopp av 345 000 kronor var disponibelt. Styrelsen beräknar, att härutöver 130 000 kronor erfordras för tiden intill ingången av budgetåret 1951/52, samt hemställer, att sistnämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

#### *Departementschefen.*

Med hänsyn till storleken av den vid ingången av nu löpande budgetår disponibla reservationen å anslaget, 345 000 kronor, torde, såvitt nu kan bedömas, ny medelsanvisning för nästa budgetår icke vara erforderlig. Anslaget bör därför upptagas med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:*  
*Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å*  
*landsbygden* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservations-  
anslag av 100 kronor.

#### [24] 22. Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 70 000 | 73 309      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 926) ..... | 75 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 75 000 |             |

#### *Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1949) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

#### *Motiv.*

Det nuvarande antalet extra provinsialläkardistrikt, till vilka statsbidrag utgår, utgör 55. Statsbidraget utgår för vart och ett av dessa med 1 500 kronor per år. Fr. o. m. den 1 oktober 1949 skall ett nytt distrikt inrättas. Å andra sidan skola 6 statsbidragsberättigade extra provinsialläkardistrikt fr. o. m. den 1 januari 1950 och ett dylikt distrikt senast den 1 juli samma år omändras till ordinarie distrikt. Styrelsen beräknar, att 5 nya extra distrikt

bliva inrättade senast fr. o. m. den 1 juli 1950 och ytterligare 5 fr. o. m. omkring den 1 januari 1951. I samband med äskanden om anslag för budgetåret 1950/51 till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar har beräknats, att 5 av de nuvarande extra provinsialläkardistriktet fr. o. m. den 1 juli 1950 få karaktär av ordinarie distrikt. Det sammanlagda anslagsbehovet skulle alltså uppgå till omkring

$$[(55 + 1 - 6 - 1 + 5) \times 1\,500 + \frac{5 \times 1\,500}{2} - 5 \times 1\,500]$$

77 250 kronor eller i runt tal 75 000 kronor. Av beloppet torde 500 kronor böra avses för dyrtidstillägg åt extra provinsialläkare.

En förutsättning för att anslaget skall kunna hållas inom denna gräns synes vara, att för budgetåret 1950/51 medel beviljas till nya ordinarie provinsialläkardistrikt i enlighet med vad som i annat sammanhang föreslagits. Skulle så ej ske, måste medel anslås till ett utökat antal extra distrikt för att ej utvecklingen av provinsialläkarorganisationen skall lida alltför stort avbräck.

#### *Departementschefen.*

Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår förutsatte jag, att extra provinsialläkardistrikt komme att inrättas endast i ett strängt begränsat antal fall. Jag intager samma ståndpunkt vid beräkningen av anslaget för budgetåret 1950/51. Med denna utgångspunkt finner jag mig kunna biträda medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

#### **Sjukvårdsanstalterna.**

##### *Sinnessjukvårdsanstalter.*

[25] 23. Statens sinnessjukhus: Avlöningar. För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett förslagsanslag av 49 800 000 kronor. Vidare har till Statens sinnessjukhus: Omkostnader anvisats ett förslagsanslag av 23 200 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har först nyligen avgivit slutliga förslag rörande beräkningen av avlönings- och omkostnadsanslagen för statens sinnessjukhus för nästa budgetår. Jag har därför ännu icke varit i tillfälle att taga ställning till förslagen. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslagen i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptagas med allenast preliminärt beräknade

belopp. Avlöningsanslaget synes därvid böra uppföras med 51 700 000 kronor och omkostnadsanslaget med 23 900 000 kronor.

Beträffande omkostnadsanslaget gör jag hemställan under följande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens sinnessjukhus: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 51 700 000 kronor.

[26] 24. *Statens sinnessjukhus: Omkostnader*: Under återopande av vad jag under föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens sinnessjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 23 900 000 kronor.

[27] 25. *Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter*.

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 16 000 | 11 222      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 934) ..... | 16 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 16 000 |             |

I enlighet med förslag av medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 kronor.

[28] 26. *Utrustning av nya sinnessjukhus*. För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 1 220 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har först nyligen avgivit slutligt förslag rörande beräkningen av anslaget. Jag har därför ännu icke varit i tillfälle att taga ställning till förslaget. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslaget i rikstatsförslaget för nästa budgetår upptages med allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 600 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya sinnessjukhus* för budgetåret 1950/51 beräkna ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[29] 27. Om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund. Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skr. nr 352) att å driftbudgeten för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln till om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor. Anslaget skulle användas för att bestrida kostnaderna för förberedande åtgärder och upprättande av erforderliga detaljritningar för byggnadsföretaget. Genom beslut den 27 juni 1947 ställde Kungl. Maj:t anslaget till byggnadsstyrelsens förfogande, att av styrelsen disponeras för därmed avsett ändamål.

Sedan detaljritningar färdigställts beslöt 1948 års riksdag (skr. nr 235) med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 185/1948 framlagt förslag, att vid psykiatriska kliniken i Lund skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordat förslag verkställas om- och tillbyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1 700 000 kronor. Av detta belopp anvisade riksdagen för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln ett reservationsanslag av 750 000 kronor. Den 4 juni 1948 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra arbetena för en kostnad av högst 1 700 000 kronor samt ställde det av riksdagen för budgetåret 1948/49 anvisade anslaget å 750 000 kronor till styrelsens förfogande.

I skrivelse den 1 augusti 1949 har *byggnadsstyrelsen* — som i ärendet samrätt med medicinalstyrelsen — anfört, att styrelsen beräknade, att, därest byggnadstillstånd erhöles, om- och tillbyggnaden skulle kunna vara i huvudsak färdig under år 1951. Detta innebure, att större delen av ännu icke anvisade medel behövde stå till styrelsens disposition under budgetåret 1950/51. Med hänsyn till att den preliminära planen över arbetets bedrivande förutsatte tre byggnadsetapper, räknade styrelsen med att ett belopp av 600 000 kronor komme att erfordras under budgetåret 1950/51 samt resten, (1 700 000 — 100 000 — 750 000 — 600 000) 250 000 kronor, under budgetåret 1951/52. Enär arbetet till stora delar bestode av ombyggnadsarbeten, vilka ännu icke påbörjats, vore det f. n. icke möjligt att bedöma, huruvida den tidigare beräknade kostnaden 1 700 000 kronor skulle bli tillräcklig för byggnadsföretagets genomförande. Styrelsen räknade emellertid tillsvidare med att så skulle bli fallet. I enlighet härmed har styrelsen hemställt, att för nästa budgetår för ändamålet måtte anvisas ett belopp av 600 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

## [30] 28. Driftkostnadsersättning för psykiatriska klinikerna i Lund och Uppsala.

|                                      | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 1 550 000 | 1 577 260   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 935) ..... | 2 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 1 700 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget uppföres med 1 700 000 kronor.

*Motiv.*

I enlighet med av Kungl. Maj:t givet uppdrag i anledning av riksdagens skrivelse nr 11/1949 (p. 21) lämnar medicinalstyrelsen följande *redogörelse* för orsaken till skillnaden mellan de för budgetåret 1949/50 beräknade driftkostnaderna per underhållsdag för å ena sidan lasarettet i Lund och å andra sidan akademiska sjukhuset i Uppsala.

Av det för budgetåret 1949/50 anvisade anslaget ha 850 000 kronor beräknats för kliniken i Lund (114 vårdplatser) och 1 150 000 kronor för kliniken i Uppsala (115 vårdplatser). Utgångspunkten var de olika driftkostnadsbelopp per underhållsdag, som enligt inkomst- och utgiftsstaterna beräknats för de båda sjukhusen eller 24 kronor 12 öre för Lunds lasarett under år 1949 och 30 kronor 30 öre för akademiska sjukhuset i Uppsala under budgetåret 1948/49.

De verkliga driftkostnaderna per underhållsdag ha enligt till styrelsen inkomna statistikuppgifter uppgått till 24 kronor 22 öre för Lunds lasarett under år 1948 och till 27 kronor 45 öre för akademiska sjukhuset i Uppsala under budgetåret 1947/48. Dagkostnadsbeloppet om 30 kronor 30 öre för akademiska sjukhuset synes sålunda vara relativt högt beräknat i förhållande till motsvarande belopp för Lunds lasarett. Skillnaden mellan de verkliga dagkostnaderna, (27: 45 — 24: 22) 3 kronor 23 öre, beror huvudsakligen på att medeltalet vårdade per dag (vid sjukhuset i dess helhet) i förhållande till vårdplatsantalet varit större vid lasarettet i Lund än vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Medelbeläggningen har nämligen under år 1948 vid det förra sjukhuset uppgått till 92,5 procent av platsantalet men vid det senare sjukhuset till endast 80,8 procent. Därigenom ha sådana kostnader, som äro mer beroende av platsantalet än medelbeläggningen (avlöningar och expeditonskostnader samt kostnader för värme, elektrisk energi, lyse, vatten, inventariers underhåll och komplettering), blivit högre per underhållsdag räknat vid akademiska sjukhuset än vid Lunds lasarett. Att skillnaden huvudsakligen beror på olikheten i fråga om vårdplatsernas utnyttjande bestyrkes av det förhållandet, att driftkostnaderna räknade per vårdplats och år ej uppvisa större skillnad än som kan anses bero på skillnaden i storleksordning sjukhusen emellan. Driftkostnaderna under år 1948 resp. budgetåret 1947/48 uppgingo nämligen per vårdplats vid Lunds lasarett (med 1 220 vårdplatser i genomsnitt under året) till 8 197 kronor och vid akademiska sjukhuset i Uppsala (med 793 vårdplatser i genomsnitt under året) till 8 278 kronor.

Vid uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår anser sig styrelsen böra övergå från en beräkning enbart på grundval av de vid sjukhusen beräknade dagkostnadsbeloppen till en beräkning på grundval av dels anslagsbelastningen (utbetalda ersättningar) under nästföregående budgetår, dels ock den procentuella stegring eller minskning av sjukhusens driftkostnader, som på grund av olika omständigheter kan förväntas inträffa.

Såsom driftkostnadsersättning för kliniken i Lund ha under budgetåret 1948/49 utbetalats 765 016 kronor. I sitt budgetförslag för år 1950 har direktionen för lasarettet beräknat driftkostnaderna per underhållsdag till 25 kronor 54 öre. Detta belopp är 5,5 procent högre än den verkliga dagkostnaden för år 1948 (24 kronor 22 öre). Vid motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen för psykiatriska kliniken skulle ersättningen under budgetåret 1950/51 komma att uppgå till omkring  $\left(\frac{765\,016 \times 105,5}{100}\right)$  810 000 kronor.

Under budgetåret 1948/49 ha i driftkostnadsersättning för kliniken i Uppsala utbetalats 812 243 kronor. Enligt under hand inhämtad uppgift har i akademiska sjukhusets inkomst- och utgiftsstat för budgetåret 1949/50 driftkostnaden per underhållsdag beräknats till 31 kronor 85 öre eller till ett belopp, som är 5,1 procent högre än den i staten för budgetåret 1948/49 beräknade dagkostnaden, 30 kronor 30 öre. Vid en motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen för ifrågavarande klinik beräknas ersättningen för budgetåret 1950/51 till omkring  $\left(\frac{812\,243 \times 105,1}{100}\right)$  855 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Uppskattningen av medelsbehovet för psykiatriska klinikerna i Uppsala och Lund under innevarande budgetår har grundat sig på de driftkostnadsbelopp per underhållsdag, som beräknats för sjukhusen i inkomst- och utgiftsstaterna för budgetåret 1948/49 resp. kalenderåret 1949. Av den av medicinalstyrelsen verkställda utredningen synes framgå, att driftkostnaderna per underhållsdag vid akademiska sjukhuset i Uppsala i sjukhusets stat för budgetåret 1948/49 upptagits med ett högre belopp än som med hänsyn till de verkliga utgifterna under föregående budgetår varit att förvänta. Vidare framgår, att skillnaden mellan de verkliga driftkostnaderna — vilka varit högre för akademiska sjukhuset i Uppsala än för lasarettet i Lund — beror på att medelbeläggningen vid det förra sjukhuset varit icke obetydligt lägre än vid det senare, varav följer att vissa fasta kostnader per underhållsdag räknat blivit högre för akademiska sjukhuset i Uppsala än för lasarettet i Lund.

Styrelsens beräkning av medelsbehovet under nästa budgetår grundar sig på de verkliga ersättningar, som utgått till klinikerna under budgetåret

1948/49. Dessa belopp ha uppräknats i samma mån som driftkostnaderna per underhållsdag för budgetåret 1949/50 resp. kalenderåret 1950 beräknats stiga i förhållande till senast beräknade resp. fastställda driftkostnader per underhållsdag, varvid för kliniken i Uppsala stegringen beräknats med hänsyn till skillnaden mellan de i akademiska sjukhusets stater för budgetåren 1949/50 och 1948/49 beräknade kostnaderna samt för kliniken i Lund med hänsyn till skillnaden mellan de för kalenderåret 1950 beräknade kostnaderna och de för kalenderåret 1948 konstaterade faktiska kostnaderna. Emot denna beräkningsgrund har jag ej något att erinra. I likhet med medicinalstyrelsen uppskattar jag därför ersättningarna för nästa budgetår till cirka 855 000 kronor för kliniken i Uppsala och 810 000 kronor för kliniken i Lund.

Anslaget uppföres alltså med (855 000 + 810 000) 1 665 000 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 1 700 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniker i Lund och Uppsala* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kronor.

[31] 29. Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö.

|                                | Anslag     | Nettoavgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1947/48                        | 7 500 000  | 10 119 202  |
| 1948/49                        | 10 000 000 | 11 033 944  |
| 1949/50 (statsliggaren s. 936) | 10 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 11 000 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget uppräknas med 1 000 000 kronor.

*Motiv.*

Medelsåtgången har under åren i allmänhet blivit större än vad som på förhand beräknats. Merbelastningen beror huvudsakligen på den fortgående stegringen av vårdkostnaderna vid statens sinnessjukhus. De förutsättningar (folkökningen under år 1949, antalet underhållsdagar på statens sinnessjukhus under detta år samt statsverkets kostnad för underhållsdag vid statens sinnessjukhus för samma år), på vilka en närmare beräkning av det uppkommande statsbidraget skall bygga, äro f. n. icke så säkra, att en exakt beräkning är möjlig. Medicinalstyrelsen anser därför, att utgångspunkten för uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår bör vara belastningen å anslaget under budgetåret 1948/49.

*Departementschefen.*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag beräknar jag medelsbehovet till 11 000 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kronor.

[32] 30. *Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett.* Anslaget är i gällande riksstat anvisat med 350 000 kronor (statsliggaren s. 937).

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att för nästa budgetår anvisas 300 000 kronor. Styrelsen erinrar, att den i sina äskanden för innevarande budgetår räknat med inrättande av en avdelning vid vartdera av lasaretten i Västerås och Östersund för en kostnad av resp. 342 000 och 300 000 kronor. Någon ansökan om statsbidrag har ännu icke ingivits. Under förutsättning att byggnadstillstånd gives, räknar styrelsen emellertid med att kostnaderna för statsbidrag till avdelningarna komma att belasta anslaget under nästa budgetår.

*Departementschefen.*

Anslaget, som anvisats för första gången innevarande budgetår, torde icke komma att till någon del tagas i anspråk under detta budgetår. Vid nästa budgetårs ingång torde därför kvarstå en disponibel reservation på 350 000 kronor. Jag saknar f. n. anledning antaga, att större utgifter än de, som kunna täckas av reservationen, komma att belasta anslaget under budgetåret 1950/51. Ny medelsanvisning torde med hänsyn härtill icke erfordras. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med allenast ett formellt belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[33] 31. *Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett.*

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 15 000 | —           |
| 1949/50 (statsliggaren s. 937) | 30 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 30 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 30 000 kronor.

*Motiv.*

För nästa budgetår torde 30 000 kronor kunna beräknas för psykiatriska avdelningen vid lasarettet i Linköping, till vars drift statsbidrag nu beviljats efter ett antal av 29 vårdplatser. Därjämte synes man böra räkna med att förslagsvis 30 000 kronor kunna komma att erfordras till driften av ytterligare en dylik avdelning.

*Departementschefen.*

Såvitt nu är känt, kommer någon ytterligare avdelning icke att tagas i bruk under nästa budgetår. Anslaget bör på grund härav uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[34] 32. *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lätt-skötta sinnessjuka.* [Kungörelse den 4 juni 1937 (nr 296; ändr. nr 298/1943) angående statsbidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka.] Anslag för detta ändamål (200 000 kronor) anvisades å riksstaten senast för budgetåret 1945/46. Vid ingången av budgetåret 1949/50 fanns en reservation å anslaget av 655 944 kronor.

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) upplyser, att bidrag från anslaget under innevarande och nästa budgetår torde komma att utgå med sammanlagt högst 84 000 kronor. Med hänsyn härtill gör styrelsen icke hemställan om ytterligare medel.

*Departementschefen.*

Med stöd av riksdagens bemyndigande (skr. nr 80/1949) har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1949/50. Medicinalstyrelsen räknar med att anslaget behöver tagas i anspråk även under budgetåret 1950/51. Jag har inhämtat, att anslaget torde behöva disponeras även efter utgången av sistnämnda budgetår. Med hänsyn till reservationens storlek erfordras dock tills vidare icke någon ytterligare medelsanvisning av riksdagen. På grund av det anförda synes det lämpligt, att anslaget uppföres på riksstaten med ett formellt belopp och tillföres den kvarstående reservationen. Jag hemställer för den skull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

## [35] 33. Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1947/48                        | 1 250 000 | 1 171 648   |
| 1948/49                        | 1 250 000 | 1 272 414   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 937) | 1 250 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 1 300 000 |             |

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 90 000 kronor. Förslaget motiveras med att anslaget under budgetåret 1948/49 överskreds med cirka 20 000 kronor och under nästa budgetår beräknas bli belastat med ytterligare 65 000 kronor för 146 nya vårdplatser.

*Departementschefen.*

Emot medicinalstyrelsens medelsberäkning har jag ej någon erinran. Anslaget skulle i enlighet härmed uppföras med (1 250 000 + 90 000) 1 340 000 kronor. Beloppet torde dock lämpligen kunna avrundas till 1 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

## [36] 34. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1948 49                        | 195 000 | 179 491     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 937) | 202 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 203 000 |             |

*Yrkande.*

*Skolöverstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 1 200 kronor.

|                                                       | Ökning       |
|-------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..... | 1 100        |
| 2. Rörligt tillägg .....                              | 100          |
|                                                       | <b>1 200</b> |

*Motiv.*

1) Ökningen föranledes av automatiska löneklassuppflyttningar med 1 070 kronor och höjning av medelsanvisningen till vikarier under semestrar och sjukdom med 1 800 kronor. Å andra sidan minskas anslagsposten med 1 770 kronor på grund av vissa personalbyten.

*Departementschefen.*

Emot den av överstyrelsen gjorda anslagsberäkningen har jag ej annan erinran än att ökningen av medelsanvisningen till vikarier under semestrar och sjukdom bör begränsas till 1 600 kronor. Höjningen av anslagsposten

till övrig icke-ordinarie personal skulle alltså uppgå till (1 070 + 1 600 — 1 770) 900 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 74 600 kronor, arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, oförändrat 2 500 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 104 800 (+ 900) kronor samt rörligt tillägg 21 100 (+ 100) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 74 600  |
| 2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>      | 2 500   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal            | 104 800 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                      | 21 100  |

Summa förslagsanslag kronor 203 000;

b) till Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 203 000 kronor.

[37] 35. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49                        | 108 500 | 153 548     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 938) | 117 800 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 117 800 |             |

*Yrkande.*

*Skolöverstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 13 600 kronor.

|                                                             | Utgifter<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Förslag | Ökn. el.<br>minskn. |
|-------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------|---------|---------------------|
| 1. Sjukvård m. m.                                           | 2 063               | 1 000              | 2 000   | + 1 000             |
| 2. Reseersättningar                                         | 2 107               | 1 400              | 2 600   | + 1 200             |
| 3. Expenser:                                                |                     |                    |         |                     |
| a) bränsle, lyse och vatten                                 | 44 113              | 21 000             | 30 000  | + 9 000             |
| b) övriga expenser                                          | 3 143               | 1 500              | 2 400   | + 900               |
| 4. Övriga utgifter:                                         |                     |                    |         |                     |
| a) Underhåll av byggnader                                   | 6 648               | 4 000              | 5 000   | + 1 000             |
| b) Inköp och underhåll av inventarier                       | 7 974               | 12 800             | 3 300   | — 9 500             |
| c) Renhållning                                              | 6 039               | 3 800              | 5 200   | + 1 400             |
| d) Beklädnad och sängkläder                                 | 39 174              | 20 000             | 25 000  | + 5 000             |
| e) Hälso- och sjukvård                                      | 6 033               | 4 200              | 6 000   | + 1 800             |
| f) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel | 1 766               | 1 700              | 1 900   | + 200               |
| g) Elevbelöningar                                           | 1 192               | 1 200              | 1 500   | + 300               |
| h) Utgifter för öppen vård                                  | 1 441               | 1 400              | 1 800   | + 400               |
| i) Diverse omkostnader                                      | 6 598               | 6 000              | 6 900   | + 900               |
|                                                             |                     |                    |         | + 13 600            |

*Motiv.*

2) Anslagsposten uppräknas med hänsyn till dels belastningen under föregående budgetår och dels en beräknad ökning av läkarbesöken vid hemmet.

3 b) Av ökningen avses 650 kronor till inköp av en ny skrivmaskin och 250 kronor till utgifter i samband med kungörande av lediga tjänster.

4 a) Ökningen beror bl. a. på att tjänstebostäderna äro i stort behov av reparation.

4 b) Av de för innevarande budgetår anvisade medlen avsågos 11 000 kronor till viss engångsanskaffning. De löpande kostnaderna beräknas till 1 800 kronor. Højningen av dessa kostnader med 1 500 till 3 300 kronor föranledes av att den utrustning, som under innevarande budgetår anskaffas för särskilt därför avsett anslag, kräver noggrant underhåll samt av angelägenheten av att hemmet efter verkställd upprustning hålles i gott skick.

4 c) Kostnaderna för textiltvätt ha ökat med 15 öre per kilogram.

4 d) Det stegrade medelsbehovet orsakas av höjda priser på beklädnadsvaror samt kostnader för underhåll av utrustning, som nyanskaffas under nu löpande budgetår.

4 e) Legosängsavgifterna för utomlänspatienter på länssjukhusen i Västmanlands län äro högre än för patienter med hemortsrätt i länet. Av hemmets 134 elever ha endast 8 hemortsrätt i Västmanlands län. Huvudsakligen på grund härav överskreds posten under budgetåret 1948/49 med cirka 1 800 kronor.

4 f) Behov föreligger att anordna konfirmationsundervisning varje år. Härjämte ha priserna på idrottsmateriel stigit.

4 g) Nuvarande medelsanvisning anses otillräcklig.

4 h) Antalet elever, som på grund av efterfrågan på arbetskraft kunnat beredas tillfälle till arbete, har ökat.

*Departementschefen.*

Skolöverstyrelsens förslag om højning av posterna till bränsle, lyse och vatten, underhåll av byggnader samt diverse omkostnader är jag icke beredd tillstyrka. Däremot anser jag, att medelsanvisningen under övriga av överstyrelsen berörda poster bör något ökas. Beträffande posterna till sjukvård m. m., reseersättningar, renhållning samt hälso- och sjukvård torde ökningen dock böra begränsas till resp. 500, 600, 700 och 900 kronor. I övrigt biträder jag skolöverstyrelsens beräkningar. Anslaget uppföres sålunda med  $(117\,800 + 500 + 600 + 700 + 900 + 900 - 9\,500 + 5\,000 + 200 + 300 + 400)$  117 800 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 117 800 kronor.

## [38] 36. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 89 200 | 87 526      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 939) | 96 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 98 000 |             |

*Skolöverstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 2 400 kronor. Styrelsen framhåller, att tidigare beräknad medelsanvisning till vikariatsersättningar till övrig icke-ordinarie personal visat sig otillräcklig och behöver höjas med 1 750 kronor samt att för rörligt tillägg erfordras ytterligare 650 kronor.

*Departementschefen.*

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör ökad medelsanvisning beräknas för vikariatsersättningar. Ökningen torde emellertid böra begränsas till 1 350 kronor. I övrigt tillstyrker jag skolöverstyrelsens förslag. Anslaget höjes alltså med (1 350 + 650) 2 000 kronor och beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 27 400 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 2 750 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 57 850 (+ 1 350) kronor samt rörligt tillägg 10 000 (+ 650) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 27 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* 2 750
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 57 850
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* 10 000

Summa förslagsanslag kronor 98 000;

b) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 98 000 kronor.

## [39] 37. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 46 400 | 47 682      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 940) | 44 400 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 46 400 |             |

**Yrkande.**

Skolöverstyrelsen (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 4 600 kronor.

|                                          | Utgifter<br>1948/49 | Anvisat<br>1949/50 | Förslag | Ökning       |
|------------------------------------------|---------------------|--------------------|---------|--------------|
| 1. <i>Expenser</i>                       |                     |                    |         |              |
| a) bränsle, lyse och vatten.....         | 8 653               | 7 000              | 8 000   | 1 000        |
| b) övriga expenser.....                  | 650                 | 650                | 750     | 100          |
| 2. <i>Övriga utgifter:</i>               |                     |                    |         |              |
| a) Inköp och underhåll av inventarier .. | 2 992               | 1 000              | 2 000   | 1 000        |
| b) Renhållning .....                     | 2 606               | 1 900              | 2 600   | 700          |
| c) Beklädnad och sängkläder.....         | 5 634               | 4 000              | 5 500   | 1 500        |
| d) Elevbelöningar .....                  | 443                 | 450                | 750     | 300          |
|                                          |                     |                    |         | <b>4 600</b> |

**Motiv.**

1 a), 1 b), 2 b) Posterna böra höjas med hänsyn till belastningen.

2 a) och c) Ökningen avser att möjliggöra vidmakthållandet av den förbättring av vårdstandarden, vartill medel anvisats för innevarande budgetår.

2 d) Nuvarande medelsanvisning anses otillräcklig.

**Departementschefen.**

Jag anser mig icke kunna tillstyrka en uppräknings av delposterna till bränsle, lyse och vatten samt övriga expenser. Däremot föreslår jag en ökning av posterna till inköp och underhåll av inventarier, till renhållning samt till beklädnad och sängkläder, vilken dock torde böra begränsas till resp. 500, 600 och 600 kronor. I fråga om posten till elevbelöningar tillstyrker jag helt överstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså böra uppräknas med (500 + 600 + 600 + 300) 2 000 kronor till 46 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 46 400 kronor.

**[40] 38. Bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1947/48                        | 1 800 000 | 1 708 542   |
| 1948/49                        | 1 700 000 | 1 797 969   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 941) | 1 750 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 1 800 000 |             |

Medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 50 000 kronor. Styrelsen hänvisar till den ökade belastningen under budgetåret 1948/49, vilken orsakats av tillkomsten av nya vårdplatser, och räknar med att ytterligare nya vårdplatser komma att tagas i anspråk.

*Departementschefen.*

Jag godtagar medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[41] 39. Bidrag till uppförande eller inrättande av anstalter för bildbara sinnesslöa. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats 500 000 kronor (statsliggaren s. 942). Vid ingången av budgetåret fanns å anslaget en reservation av 1 035 302 kronor.

*Skolöverstyrelsen* (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 900 000 kronor. Av reservationen vid ingången av budgetåret 1949/50 jämte medelsanvisningen för budgetåret är ett belopp av 767 300 kronor disponibelt. På Kungl. Maj:ts prövning är sedan november 1947 beroende en ansökan om bidrag med 240 000 kronor. För tiden intill den 1 juli 1951 kunna ansökningar om statsbidrag på sammanlagt 1 432 000 kronor förväntas. I enlighet härmed erfordras för nästa budgetår en ny medelsanvisning på i runt tal (240 000 + 1 432 000 — 767 300) 904 700 kronor.

*Departementschefen.*

Jag anser mig f. n. icke böra räkna med större statsbidragsgivning än att det å anslaget disponibla beloppet, 767 300 kronor, förslår till täckande av de ansökningar, som kunna bifallas under innevarande och nästa budgetår. Anslaget för nästa budgetår bör därför uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av anstalter för bildbara sinnesslöa* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[42] 40. Bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 5 600 000 | 5 451 227   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 942) | 5 600 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 5 700 000 |             |

Från anslaget bestridas kostnaderna för bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa enligt därom meddelade bestämmelser. Vidare har från anslaget under en följd av budgetår utgått bidrag till dels allmänna svenska föreningen för vården om sinnesslöa och fallandesjuka för anordnande av en utbildningskurs för vårdpersonal vid sinnesslöanstalterna, dels ock föreningen för sinnesslöa barns vård för uppehållande av verksamheten vid föreningens seminarium Slagsta för utbildande av lärarinnor vid skolor

för sinnesslöa barn. Härjämte har under ett vart av budgetåren 1946/47—1948/49 enligt medgivande av riksdagen från anslaget anvisats ett belopp av högst 20 000 kronor för anordnande av en särskild med hjälpklasslärarutbildningen kombinerad kurs för utbildning av sinnesslöa lärare.

#### Yrkanden.

1. *Skolöverstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget, i vad det avser anstalter under överstyrelsens inseeende, höjes från 4 500 000 till 4 700 000 kronor eller alltså med 200 000 kronor.

|                                                               | Ökning         |
|---------------------------------------------------------------|----------------|
| a) Statsbidrag till avlöning åt föreståndare och lärare ..... | 58 700         |
| b) Statsbidrag till övriga driftkostnader .....               | 126 000        |
| c) Fortbildningskurs .....                                    | 7 500          |
| d) Försöksverksamhet .....                                    | 7 800          |
|                                                               | <b>200 000</b> |

2. *Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) hemställer för sin del om oförändrad medelsanvisning till anstalter under styrelsens överinseeende eller 1 100 000 kronor.

#### Motiv.

1 a) Under budgetåret 1949/50 beräknas genom utvidgningar av skolor tillkomma 15 nya lärare, varav 12 vid centralanstalterna och 3 vid externatskolorna. Statsbidraget för dessa lärare uppskattas till 87 000 kronor, medan kostnaderna för innevarande budgetår beräknats till 1 721 700 kronor. Medelsbehovet till avlöning åt föreståndare och lärare skulle alltså uppgå till (1 721 700 + 87 000) 1 808 700 kronor. För innevarande budgetår har till ändamålet anvisats 1 750 000 kronor.

1 b) I statsbidrag till övriga driftkostnader har för budgetåret 1949/50 beräknats ett belopp av 2 750 000 kronor. Under budgetåret beräknas elevantalet öka vid centralanstalterna med minst 150 och vid externatskolorna med cirka 30 elever.

1 c) *Skolöverstyrelsen* anser anordnandet av en fortbildningskurs för sinnesslöskolornas föreståndare under 14 dagar önskvärd.

1 d) För att externaten skola kunna utnyttjas av ett större antal bildbara sinnesslöa föreslås, att statsbidrag försöksvis skall utgå till inackorering av sådana barn, som icke ha sina hem i stad, där externatskola finnes inrättad.

2) *Styrelsen* föreslår, att från anslaget må, såsom för innevarande budgetår, utgå 6 000 kronor såsom bidrag till allmänna svenska föreningen för vården om sinnesslöa och fallandesjuka för anordnande av en utbildningskurs för vårdpersonal vid sinnesslöanstalterna.

#### Departementschefen.

I likhet med skolöverstyrelsen beräknar jag statsbidraget till lärarpersonalens löner till 1 808 700 kronor eller i avrundat tal 1 805 000 kronor.

Mot de anslagsäskande myndigheternas beräkning av bidraget till övriga driftkostnader har jag ingen erinran. Det för innevarande budgetår till detta ändamål anvisade beloppet, 3 850 000 kronor, torde därför böra höjas med 126 000 kronor till i runt tal 3 975 000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag om anordnande av en fortbildningskurs för sinnesslöskolornas föreståndare anser jag mig f. n. icke kunna tillstyrka. Ej heller anser jag mig böra förorda anvisande av medel till den föreslagna försöksverksamheten.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (1 805 000 + 3 975 000) 5 780 000 kronor. Beloppet torde lämpligen kunna avrundas till 5 700 000 kronor.

Vad beträffar övriga ändamål, vilka tillgodoses från detta anslag, tillstyrker jag, att även för nästa budgetår ett belopp av 6 000 kronor får utgå till allmänna svenska föreningen för vården om sinnesslöa och fallandesjuka för anordnande av en utbildningskurs för vårdpersonal vid sinnesslöanstalterna. Kostnaden torde kunna rymmas inom det nyss angivna anslagsbeloppet.

Vad angår utbildningen av sinnesslölärare har 1946 års hjälp- och särsklasslärarutrednings hösten 1947 framlagda förslag om inrättande av ett speciallärarinstitut, avsett bl. a. för utbildning av sinnesslölärare, ännu ej föranlett någon åtgärd från statsmakternas sida. Förslaget torde icke komma att föreläggas årets riksdag. Däremot pågår utbildning av dylika lärare fortfarande vid seminariet å Slagsta. Huruvida verksamheten vid detta seminarium kommer att fortgå även efter utgången av läsåret 1949/50, är emellertid f. n. osäkert. Därest så icke skulle bli fallet måste utbildningen av sinnesslölärare äga rum på annat sätt. En möjlighet är därvid att fortsätta med sådana till de särskilda kurserna för hjälpklasslärare anslutna kortare kurser, varav hittills tre anordnats och ännu en kommer att äga rum under våren 1950. Möjligen äro även andra utvägar tänkbara. I dagens läge vill jag — på samma sätt som i föregående års statsverksproposition — förorda, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om den lämpligaste formen för ifrågavarande utbildning, varvid uppkommande kostnader — i likhet med bidraget till seminariet å Slagsta och kostnaderna för de med hjälpklasslärarutbildningen kombinerade kurserna — torde få bestridas från nu ifrågavarande anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 5 700 000 kronor.

[43] 41. Statens anstalt för fallandesjuka: **Avlöningar.** Till detta ändamål har för löpande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 670 000 kronor. Vidare har till Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader anvisats ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har först i dagarna avgivit slutliga förslag rörande beräkningen för nästa budgetår av avlönings- och omkostnadsanslagen för statens anstalt för fallandesjuka. Jag har därför ännu icke varit i tillfälle att taga ställning till dessa förslag. Med hänsyn härtill förordar jag, att de båda anslagen i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp. Anslagen synas därvid böra uppföras med oförändrade belopp, 670 000 resp. 250 000 kronor.

Beträffande omkostnadsanslaget gör jag hemställan under följande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 670 000 kronor.

[44] 42. Statens anstalt för fallandesjuka: **Omkostnader.** Under återopande av vad jag anført under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[45] 43. Statens anstalt för fallandesjuka: **Ferieresor för elever m. m.**

|                                      | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------------|--------|-------------|
| 1947/48 .....                        | 6 000  | 5 994       |
| 1948/49 .....                        | 6 000  | 5 736       |
| 1949/50 (statsliggaren s. 947) ..... | 6 000  |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 6 000  |             |

I enlighet med förslag av medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Ferieresor för elever m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 kronor.

[46] 44. **Bidrag till epileptikeranstalter.**

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 675 000 | 701 651     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 947) ..... | 700 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 700 000 |             |

*Yrkanden.*

1. *Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) har överlämnat en av styrelsen för svenska diakonsällskapet gjord framställning om extra statsbidrag med 24 000 kronor för budgetåret 1950/51 för en vid Berga vårdhem för fallandesjuka män anordnad klinisk undersökningsavdelning samt föreslagit, att anslaget, i vad styrelsen angår, upptages till 660 000 kronor.

2. *Skolöverstyrelsen* (skr. 30/8 1949) har beräknat medelsbehovet för statsbidrag till lärarlöner vid en anstalt av hithörande slag (Margaretahemmet) till 37 300 kronor mot beräknade 43 200 kronor för löpande budgetår.

*Motiv.*

Medelsbehovet för medicinalstyrelsens del av anslaget har uppskattats med hänsyn till belastningen under budgetåret 1948/49 — 661 506 kronor — vari inräknats under budgetåret utbetalat extra statsbidrag för den kliniska undersökningsavdelningen vid Berga vårdhem.

*Departementschefen.*

Jag vill erinra, att riksdagen under en följd av budgetår medgivit, att vid sidan av ordinarie statsbidrag ett extra statsbidrag må utgå till svenska diakonsällskapet för undersökningsavdelningen vid Berga vårdhem. Detta bidrag utgår för nu löpande budgetår med 24 000 kronor. Som villkor för bidragets åtnjutande gäller bl. a., att vid avdelningen skola mottagas patienter även från andra epileptikeranstalter enligt anvisningar, som inspektören för sinnesslövarden må meddela.

Mot den föreliggande framställningen om ett extra statsbidrag på oförändrat belopp, 24 000 kronor, har jag intet att erinra.

Medelsbehovet för nästa budgetår har av de anslagsäskande myndigheterna beräknats till sammanlagt (660 000 + 37 300) 697 300 kronor. Dessa beräkningar anser jag mig kunna godtaga. Beloppet torde emellertid böra avrundas till 700 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

a) medgiva, att till svenska diakonsällskapet må — utan hinder av gällande bestämmelser om statsbidrag till epileptikeranstalter — för tiden fr. o. m. den 1 juli 1950 t. o. m. den 30 juni 1951 utgå ett extra statsbidrag med högst 24 000 kronor för en vid Berga vårdhem för fallandesjuka män anordnad klinisk undersökningsavdelning, på villkor, bland andra, att vid densamma mottagas patienter även från andra epileptikeranstalter enligt anvisningar, som inspektören för sinnesslövarden må meddela;

b) till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[47] 45. Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn. Statsbidrag enligt särskilda av 1948 års riksdag (skr. nr 240) godkända grunder utgår till fyra enskilda psykopathem för barn, nämligen Mellansjö och Råbylunds skolhem samt Skärsbo och Frölundaborgs barnhem. I övrigt gäller kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 303; ändr. 270/1942) angående statsbidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn (f. n. endast en anstalt, nämligen Skå-Edeby). Anslaget är för innevarande budgetår anvisat med 225 000 kronor.

#### Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 15 000 kronor.

#### Motiv.

Medelsbehovet till ovannämnda fyra barnhem beräknas till samma belopp som avsetts för löpande budgetår eller 175 000 kronor. I enlighet med bidragskungörelsens bestämmelser har medicinalstyrelsen — utöver en tidigare godkänd anstalt med 70 vårdplatser — godkänt ytterligare en anstalt med 20 vårdplatser. Medelsbehovet för dessa båda anstalter beräknas till  $(90 \times 2 \times 365)$  65 700 kronor.

#### Departementschefen.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Anslaget torde därför böra uppföras med  $(175\,000 + 65\,700)$  240 700 kronor, vilket belopp torde avrundas till 240 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

#### Universitetssjukhus.

[48] 46. Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1948/49                        | 9 670 000  | 9 118 994   |
| 1949 50 (statsliggaren s. 948) | 9 980 000  |             |
| 1950/51 (förslag)              | 10 070 000 |             |

#### Yrkande.

*Direktionen för karolinska sjukhuset* (skr. 7/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 200 000 kronor.

|                                                                                                         | Ökning         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1. <i>Radiofysiska institutionen.</i>                                                                   |                |
| a) 1 biträdande fysiker Ca 27 .....                                                                     | 11 988         |
| b) 2 " " Ce 27 .....                                                                                    | 23 976         |
| 2. <i>Radiopatologiska institutionen.</i>                                                               |                |
| a) 1 förste underläkare .....                                                                           | 14 400         |
| b) $\frac{1}{2}$ kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 .....                                                         | 2 364          |
| 3. <i>Kirurgiska kliniken.</i>                                                                          |                |
| a) $\frac{1}{2}$ kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 .....                                                         | 2 364          |
| b) 1 sjuksköterska Ce 10 i st. f. 1 extra sjuksköterska .....                                           | —              |
| 4. <i>Kvinnokliniken.</i>                                                                               |                |
| a) 1 ekonomibiträde Ce 4 .....                                                                          | 3 804          |
| 5. <i>Ögonkliniken.</i>                                                                                 |                |
| a) 1 förste underläkare .....                                                                           | 14 400         |
| b) $\frac{1}{2}$ kontorsbiträde Ce 8 .....                                                              | 2 364          |
| 6. <i>Radioterapeutiska kliniken.</i>                                                                   |                |
| a) 1 översköterska Ca 12 .....                                                                          | 5 820          |
| b) 1 röntgenbiträde Ce 10 .....                                                                         | 5 280          |
| c) 3 sjukvårdsbiträden Ce 4 .....                                                                       | 11 412         |
| 7. <i>Psykiatriska kliniken.</i>                                                                        |                |
| a) 1 kontorsbiträde Cf 4—Ce 8 .....                                                                     | 4 728          |
| b) 1 ekonomibiträde Ce 4 .....                                                                          | 3 804          |
| 8. <i>Fysiologiska centrallaboratoriet.</i>                                                             |                |
| a) 1 sjukvårdsbiträde Ce 4 .....                                                                        | 3 804          |
| 9. <i>Allergilaboratoriet.</i>                                                                          |                |
| a) 1 översköterska Ca 12 .....                                                                          | 5 820          |
| b) 1 ekonomibiträde Ce 4 .....                                                                          | 3 804          |
| c) $\frac{1}{2}$ kanslibiträde Ce 11 .....                                                              | 2 778          |
| 10. <i>Bakteriologiska avdelningen.</i>                                                                 |                |
| a) 1 första laboratoriebiträde Ca 13 .....                                                              | 6 084          |
| b) 2 laboratoriebiträden Ce 11 .....                                                                    | 11 112         |
| c) 2 ekonomibiträden Ce 4 .....                                                                         | 7 608          |
| 11. <i>Ekonomiavdelningarna m. m.</i>                                                                   |                |
| a) 1 vaktmästare Ce 9 i st. f. 1 extra vaktmästare under 8 månader .....                                | 1 664          |
| b) 1 reparatör Ce 12 i st. f. 1 extra reparatör .....                                                   | —              |
| c) 5 reparatörer Ca 12 i st. f. 5 reparatörer i Ce 12 .....                                             | —              |
| 12. <i>Ändrad lönegradsplacering för kuratorer m. m.</i>                                                |                |
| a) 2 kuratorer Ca 19 i st. f. 2 kuratorer i Ca 15 .....                                                 | 2 352          |
| b) 1 kurator Ce 19 i st. f. 1 kurator Ce 15 .....                                                       | 1 176          |
| c) 2 kuratorer Ce 17 i st. f. 2 kuratorer Ce 15 .....                                                   | 1 080          |
| d) 5 laboratoriebiträden Ca 13 i st. f. 4 laboratoriebiträden Ce 11 och 1 laboratoriebiträde Ca 8 ..... | 3 468          |
| e) 2 fotografer Ca 11 i st. f. 2 fotografer Ca 9 .....                                                  | 1 128          |
| f) 1 fotograf Ce 11 i st. f. 1 fotograf Ce 9 .....                                                      | 564            |
| 13. <i>Rörligt tillägg</i> .....                                                                        | 21 500         |
| 14. <i>Löneklassupplýttningar</i> .....                                                                 | 20 000         |
| 15. <i>Avrundning</i> .....                                                                             | 530            |
|                                                                                                         | <b>201 176</b> |
| 16. <i>Röntgendiagnostiska avdelningen.</i>                                                             | Minskning      |
| a) 1 överläkare Ce 29 i st. f. 1 förste underläkare .....                                               | 1 176          |

Summa nettoökning **200 000***Särskilt förslag.*

Under tidigare budgetår har avlöningsstaten varit uppdelad i tre avsnitt: I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna, II. Sjukhuset i övrigt och III. Sammanfattning. Då denna uppdelning medfört ökat bokföringsarbete, som icke synes motsvaras av några praktiska fördelar, vill direk-

tionen i förenklingssyfte föreslå, att uppdelningen upphör fr. o. m. budgetåret 1950/51.

#### *Reservation.*

Sjukhusintendenten Heimer har vid ärendets behandling inom direktionen anmält avvikande mening. Heimer har ansett starka skäl tala för att i konsekvens med det av riksdagen år 1949 träffade beslutet om inrättande av befordringstjänster i Ce 5 för biträden på sjukavdelningarna även inrätta dylika befordringstjänster för ekonomiavdelningarnas biträden. Heimer föreslår, att 20 ekonomibiträden uppflyttas från 4:e till 5:e lönegraden. Även en förbättring av tvättföreståndarens löneställning är angelägen.

#### *Motiv.*

På grund av personalsvårigheter ha sjukhusets 1 404 vårdplatser ej kunnat fullt utnyttjas. Av hudkliniken 166 platser ha sålunda i genomsnitt endast 52 varit belagda. Vid de medicinska och venereologiska garnisonsavdelningarna, som omfatta 182 platser, har medelbeläggningen varit 114. Av övriga klinikers 1 056 vårdplatser ha i medeltal 823 varit belagda. För nästa budgetår räknar direktionen med viss ökning i beläggningen. Sjukhusets pediatrika klinik, som nu står under byggnad, beräknas kunna tagas i bruk fr. o. m. ingången av budgetåret 1951/52 under förutsättning att ombyggnad av sjukhusets gemensamma ekonomiavdelningar då blivit utförd och att erforderlig arbetskraft står att erhålla.

1 a)—b) Det får anses åligga institutionen att utöva tillsyn över atomenergiforskningens anläggningar och handhava denna forsknings strål-skyddsproblem. På grund av denna forsknings utveckling har en betydande ökning av institutionens arbetsbörda ägt rum. Även omfattningen av institutionens tidigare arbetsuppgifter har ökat (kontrollen över röntgendiagnostikanläggningar med 47—75 procent och kontrollen över röntgenbehandlingsanläggningar med 50 procent sedan 1941; rutinundersökningarna för radiumhemmet med 100 procent under de sista 10 åren). Med hänsyn till dessa förhållanden måste personalen förstärkas för att densamma utan allvarliga hälsorisker skall kunna fullgöra de utökade arbetsuppgifterna.

2 a) Som ersättning för de patologiska undersökningar, som utföras vid radiopatologiska institutionen och patologiska avdelningen, må f. n. av sjukhusets omkostnadsanslag tagas i anspråk 6 500 resp. 8 500 kronor, att fördelas mellan de befattningshavare, som anförtros undersökningarna. I sina petita till 1949 års riksdag föreslog direktionen en omreglering, innebärande att vid radiopatologiska institutionen skulle inrättas en förste underläkartjänst medan vid patologiska avdelningen det ur omkostnadsstaten utgående beloppet skulle höjas till 22 500 kronor. Departementschefen uttalade, att han ej blivit övertygad om att icke möjlighet skulle finnas

att reglera frågan på ett likartat sätt för båda institutionerna och förutsatte, att direktionen skulle upptaga frågan till förnyat övervägande.

Direktionen framhåller nu, att medan den radiopatologiska institutionen reglementsenligt är skyldig att utföra arbete i sjukvårdens tjänst har den patologiska avdelningens underordnade läkarpersonal ej motsvarande skyldighet utan har till enda uppgift forskning och undervisning. Huruvida en ändring härvidlag är lämplig, torde vara en akademisk fråga. I avvaktan på denna frågas prövning föreslår direktionen, att ersättningen för de patologiska undersökningarna vid patologiska avdelningen fortfarande får provisoriskt utgå från omkostnadsanslaget, dock med förhöjt belopp, motsvarande grundlönen för förste underläkare jämte rörligt tillägg därå eller i avrundat tal 16 100 kronor. Vid radiopatologiska institutionen bör personalen förstärkas med en förste underläkare.

2 b) Arbetsbelastningen för institutionens kanslibitråde har sedan 1937 i det närmaste fördubblats.

3 a) Tillströmningen till den urologiska polikliniken har snabbt ökats.

3 b) Tjänsten är förenad med kvalificerade uppgifter. Svårigheter föreligger att rekrytera befattningen.

4 a) Ekonomibiträdet skall vara sysselsatt med städningssyromål på spermalaboratoriet, vars lokaler utökats.

5 a)—b) Antalet läkare har varit oförändrat sedan 1933—34, då kliniken ännu var förlagd till serafimerlasarettet. Poliklinikpatienternas antal har ökat kraftigt och behovet av konsultationer från andra kliniker har vuxit starkt. Vissa nyare undersökningsmetoder behöva införas vid kliniken. Kontorsarbetet släpar efter.

6 a)—c) Översköterskan avses för tjänstgöring vid den nyligen inköpta 400 kw röntgenbehandlingsapparaten. Röntgenbiträdet bör anställas för effektivare utnyttjande av förut befintliga röntgenbehandlingsapparater. Antalet sjukvårdsbiträden är mindre än på sjukhusets kirurgiska och medicinska avdelningar. Dessutom har arbetstiden förkortats från 9 till 8 timmar utan att personalkompensation erhållits.

7 a) Tillkomsten av två överläkareexpeditioner har medfört ett starkt ökat behov av ytterligare kontorspersonal.

7 b) Klinikens privatavdelning har endast ett ekonomibitråde, medan andra motsvarande avdelningar disponera två. Bitrådets arbetsbörda har därför blivit stor och svårigheter ha uppstått att rekrytera befattningen.

8 a) Befattningshavaren skall biträda vid framkallning, fixering och klistring av elektrokardiogram, vilkas antal kraftigt stegrats.

9 a)—c) Hudklinikens allergilaboratorium saknar fast anställd, underordnad personal. Överläkaren biträdades f. n. av en översköterska vid den för tillfället delvis stängda kliniken. När verksamheten vid laboratoriet upptages i större omfattning är det behövt, att fast personal anställs. Då laboratoriets arbetsuppgifter avse såväl sjukvård som forskning, böra de personal-

kostnader, som avse annan personal än den föreslagna, belasta karolinska institutet.

10 a—c) Genom beslut den 3 juni 1949 medgav Kungl. Maj:t, att avdelningens personal finge intill utgången av budgetåret 1949/50 förstärkas med 3 laboratoriebiträden i Cg 11 och 2 ekonomibiträden i Cg 4. Avdelningens ökade arbetsuppgifter få anses vara av bestående art, och personalen bör beredas fastare anställning. Direktionen hänvisar till vad den i annat sammanhang anför om laboratoriebiträdenas lönegradsplacering.

11 a) För innevarande budgetår ha medel beräknats för 4 extra vaktmästare (gårdskarlar) under 8 månader av året. En av dessa erfordras nu under hela året.

11 b) F. n. finnas 4 fast anställda snickare, vartill komma extra snickare för större reparationer. Dessa arbeten voro tidigare säsongarbeten men tendera nu att utsträckas över hela året.

11 c) Sjukhuset har 4 ordinarie reparatörer, 10 extra ordinarie och 1 extra, varför den föreslagna ändringen synes motiverad.

12 a)—c) Direktionen framför ånyo sitt förslag om förbättrad lönegradsplacering för kuratorerna under hänvisning bl. a. till löneställningen för landstingens kuratorer. Den låga löneställningen har under senare tid även medfört allvarliga rekryteringssvårigheter.

12 d) Laboratoriebiträdesutredningen har ej föreslagit inrättande av högre laboratoriebiträdestjänster vid sjukhuset. Emellertid anser direktionen, att en löneförbättring är nödvändig för att personalrekryteringen ej skall äventyras. I avbidan på att närmare utredning verkställes angående erforderliga kompetensfordringar för ifrågavarande biträden på de särskilda laboratorierna föreslår direktionen endast ett mindre antal tjänster som förste laboratoriebiträde i Ca 13. Dessa tjänster äro avsedda för de biträden, som handhåva det tekniskt mest krävande arbetet och tillika tjänstgöra såsom arbetsledare.

12 e)—f) I 1949 års statsverksproposition (XI s. 100) uttalade departementschefen i anslutning till ett lönenämndens remissyttrande, att löneställningen för dessa fotografbefattningar syntes komma att prövas av laboratoriebiträdesutredningen. Något förslag angående löneställningen för fotografer har emellertid ej framlagts av utredningen. Ifrågavarande befattningshavare vid sjukhuset ha en alltför låg löneställning.

16 a) Med hänsyn till betydelsen av kontinuitet inom den viktiga röntgenologiska tumördiagnostiken bör den läkare, som närmast handhar denna arbetsuppgift, erhålla fastare anställning.

*Yttranden.*

*Statskontoret* anför.

Ämbetsverket kan icke tillstyrka, att de föreslagna tjänsterna vid radiofysiska institutionen uppföras på sjukhusets stat, eftersom det synes vara

fråga om befattningar, avsedda för forskningsändamål. Frågan om ersättningarna för de patologiska undersökningarna bör lösas på ett likartat sätt vid radiopatologiska institutionen och patologiska avdelningen. Erforderlig läkarpersonal bör sålunda anställas för berörda undersökningar. I den mån så icke redan skett böra avdelningarnas läkare åläggas att utföra hithörande göromål. Då behovet av underordnad läkarpersonal efter särskild utredning prövades av statsmakterna så sent som år 1947, kunna tillräckliga skäl icke anses föreligga för anställande av ytterligare en underläkare på ögonkliniken. Ej heller kan ämbetsverket på av direktionen anförda skäl tillstyrka inrättande av en överläkarbefattning på röntgendiagnostiska avdelningen.

I vad mån en utökning av biträdespersonalen är oundgängligen erforderlig, undandraget sig statskontorets bedömande. Ämbetsverket vill emellertid beträffande kontorspersonalen erinra om att 1947 års riksdag anvisat medel för dels rationalisering av kansliarbetet genom anskaffande av tekniska hjälpmedel, dels förstärkning av personalen med 1 kanslibitråde och 5½ biträden med lön enligt reglerad befordringsgång, därvid förutsattes, att kanslibiträdet samt två biträden inom befordringsgången skulle anlitas för klinikernas och poliklinikernas gemensamma behov.

Vad angår laboratoriebiträdespersonalen har statskontoret beträffande allergilaboratoriet uppmärksammat, att medel å karolinska institutets stat anvisats för anställande av ett laboratoriebitråde i Eo 7 (Ce 11) i samband med inrättandet av laboratoriet (prop. nr 272/1947 sid. 357 och 361). I nuvarande läge anser sig ämbetsverket icke böra förorda en utökning av laboratoriets personalorganisation. Däremot torde icke något vara att erinra mot att medel för nästa budgetår beräknas för den genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 juni 1949 medgivna förstärkningen av personalen på bakteriologiska avdelningen, avseende bl. a. tre laboratoriebiträden i Cg 11. I avvaktan på prövningen av laboratoriebiträdesutredningen bör dock nuvarande lönegradsplacering och anställningsform för ifrågavarande tekniska personal bibehållas oförändrad. Av samma skäl bör ej heller i övrigt ifrågakomma att nu uppflytta eller ordinariesätta dylika befattningar.

Statskontoret har ej blivit övertygat om behovet av ytterligare en fast anställd snickare. I allt fall bör denne ej erhålla högre löneställning än 10 lönegraden. Med ordinariesättande av ett antal reparatörsbefattningar bör anstå i avvaktan på prövningen av 1947 års löneutredning, avseende maskinistpersonal m. fl. Frågan om fotografernas löneställning torde få bli beroende på resultatet av pågående allmänna tjänsteförteckningsrevision.

*Statens lönenämnd* framhåller beträffande ögonkliniken, att kontorsbiträdestjänsten i Ce 8 bör upptagas som bitråde för skriv- och kontorsgöromål enligt reglerad befordringsgång. Framställningen om en halvtidstjänst som kanslibitråde i Ce 11 vid allergilaboratoriet giver icke vägledning för ett bedömande av tjänstens lönegradsplacering. Enligt lönenämnden bör tills vidare för laboratoriet avses ett bitråde för skriv- och kontorsgöromål. Med hänsyn till att laboratoriebiträdesutredningen för fortsatt beredning överlämnats till 1949 års tjänsteförteckningskommitté kan lönenämnden f. n. ej tillstyrka förslaget om laboratoriebiträdestjänster i Ca 13. Däremot vill lönenämnden ej motsätta sig, att laboratoriebiträdestjänsten i Ca 8 utbytes mot en tjänst i Ce 11. De föreslagna lönegradsplaceringarna för vissa tjäns-

ter som kurator och fotograf överensstämma med vad lönenämnden förordat i yttrande över direktionens anslagsäskanden till 1949 års riksdag.

*Karolinska institutets lärarkollegium* — som uttalat sig endast i vad gäller de patologiska och radiopatologiska institutionerna — förordar som en provisorisk lösning av frågan om histo-patologisk diagnostik utförd vid sjukhusets patologiska avdelning, att professorn och andra därtill kompetenta tjänstemän mellan sig fördela nämnda diagnostiska arbete samt mot skälig ersättning och enligt frivilligt åtagande utföra ifrågavarande undersökningar utöver sitt ordinarie arbete.

*Universitetskanslern* har intet att erinra mot direktionens förslag rörande sättet för bestridande av kostnaderna för histologiskt-diagnostiska undersökningar vid den radiopatologiska institutionen och den patologiska avdelningen.

#### *Departementschefen.*

I rådande läge anser jag mig icke kunna tillstyrka någon ökad medelsanvisning för de patologiska undersökningar, som utföras vid radiopatologiska institutionen och patologiska avdelningen, och föreslår, att ersättning för undersökningarna under nästa budgetår får utgå enligt oförändrade grunder. Frågan om formerna för bedrivandet av ifrågavarande verksamhet vid sjukhusets olika institutioner synes därjämte före ett slutligt ställningstagande i ersättningsfrågan böra bli föremål för ytterligare utredning, varvid spörsmålet om verksamhetens organisation synes böra bedömas med hänsynstagande till såväl undervisningens och forskningens som sjukvårdens behov och intressen. Det torde få ankomma på karolinska institutets lärarkollegium att i samråd med karolinska sjukhusets direktion upptaga denna fråga till prövning samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet, som därav kunna föranledas.

Verksamheten vid den radiofysiska institutionen har snabbt utvecklats sedan institutionens tillkomst år 1941. Kontrollen över röntgendiagnostiska anläggningar omfattar sålunda f. n. mer än 3 000 anläggningar, vilket innebär en ökning av 47—75 procent, alltefter den beräkningsgrund, som användes. Vid avdelningen för kontroll av röntgenbehandlingsanläggningar har arbetskvantiteten ökat med mer än 50 procent. Vidare ha rutinundersökningarna för sjukvården vid radiumhemmet ökat till mer än det dubbla under de senaste 10 åren. Slutligen har institutionens skyldighet att handlägga atomenergiforskningens strålskyddsfrågor tillfört institutionen ytterligare viktiga arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill synes nu en förstärkning av institutionens personal böra komma till stånd. I avvaktan på att närmare erfarenhet vinnes särskilt om varaktigheten och omfattningen av institutionens nytillkomna arbetsuppgifter, synes förstärkningen böra ske genom inrättande av dels en befattning som strålskyddsinspektör i Ce 26, dels ock en befattning som deltidsanställd förste assistent med ett arvode av 8 160 kronor.

Jag tillstyrker, att en befattning som förste underläkare vid röntgendiagnostiska avdelningen ändras till en tjänst som överläkare i Ce 29. Jag biträder också direktionens förslag om inrättande vid radioterapeutiska kliniken av en befattning som översköterska. Befattningen synes böra placeras i Ce 12. Vid kirurgiska kliniken synes vidare en extra sjuksköterska i Cg 10 böra utbytas mot en sjuksköterska i Ce 10.

Genom beslut den 3 juni 1949 medgav Kungl. Maj:t, att personalen vid sjukhusets bakteriologiska avdelning finge intill utgången av budgetåret 1949/50 förstärkas med tre laboratoriebiträden i Cg 11 och två ekonomibiträden i Cg 4. Enär ifrågavarande befattningar synas erforderliga jämväl under budgetåret 1950/51, förordar jag, att medel beräknas för tre laboratoriebiträden i Cg 11 och två ekonomibiträden i Cg 4.

Direktionens förslag om förstärkning av kontorsbiträdespersonalen anser jag mig böra biträda på så sätt, att tre nya befattningar som kontorsbiträden enligt reglerad befordringsgång inrättas. Ett av dessa biträden synes böra placeras vid psykiatriska kliniken, medan de två övriga för sjukhusets gemensamma behov böra ställas till direktionens disposition att vid behov användas vid sjukhusets olika kliniker och polikliniker.

I övrigt har jag i rådande läge ej funnit mig böra biträda direktionens förslag till personalförstärkningar eller ändrade lönegradsplaceringar.

Direktionens förslag, att sjukhusets avlöningsstat icke längre skulle uppdelas på tre avsnitt, föranleder ingen erinran från min sida.

De av mig framlagda förslagen påkalla en ökning av medelsanvisningen — bortsett från rörligt tillägg — till nya tjänster (1 överläkare Ce 29 i st. f. 1 förste underläkare, 1 strålskyddsinspektör Ce 26, 1 assistent, 1 översköterska Ce 12, 3 kontorsbiträden Cf 4—Ce 8, 3 laboratoriebiträden Cg 11 samt 2 ekonomibiträden Cg 4) med 61 200 kronor. Härtill komma 7 400 kronor för rörligt tillägg samt 20 000 kronor för automatiska utgiftstegringar. Anslaget skulle alltså höjas med  $(61\,200 + 7\,400 + 20\,000)$  88 600 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 90 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 619 700 (+ 8 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 344 600 (+ 8 200) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 7 089 000 (+ 65 000) kronor och rörligt tillägg 1 016 700 (+ 8 800) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till  $(1\,619\,700 + 344\,600 + 7\,089\,000 + 1\,016\,700)$  10 070 000 kronor.

I anledning av förslagen bör vidare personalförteckningen ändras på det sätt, att en tjänst som överläkare i Ce 29 och en tjänst som strålskyddsinspektör i Ce 26 upptagas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, vilka nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

*Avlöningsstat.*

|                                                                                     |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 1 619 700   |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 344 600     |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>                | 7 089 000   |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 1 016 700   |
| Summa förslagsanslag kronor                                                         | 10 070 000; |

c) till *Karolinska sjukhuset*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 10 070 000 kronor.

[49] 47. *Karolinska sjukhuset: Omkostnader.*

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 3 888 000 | 4 361 888   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 956) | 4 150 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 4 450 000 |             |

*Yrkande.*

*Direktionen för karolinska sjukhuset* (skr. 7/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 476 000 kronor.

|                                              | Utgifter<br>1948/49 | Anslag<br>1949/50 | Förslag   | Ökn. el.<br>minsk. |
|----------------------------------------------|---------------------|-------------------|-----------|--------------------|
| 1. Sjukvård m. m. åt personalen              | 27 700              | 25 000            | 28 000    | + 3 000            |
| 2. Reseersättningar                          | 28 000              | 28 000            | 29 000    | + 1 000            |
| 3. Expenser                                  | 705 400             | 956 000           | 853 000   | — 103 000          |
| 4. Inventariers underhåll och komplettering  | 476 100             | 480 000           | 551 000   | + 71 000           |
| 5. Tvätt och renhållning                     | 122 700             | 86 000            | 123 000   | + 37 000           |
| 6. Kosthåll                                  | 1 172 100           | 1 100 000         | 1 200 000 | + 100 000          |
| 7. Läkemedel                                 | 833 300             | 620 000           | 850 000   | + 230 000          |
| 8. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården | 971 800             | 830 000           | 964 000   | + 134 000          |
| 9. Diverse utgifter                          | 24 800              | 25 000            | 28 000    | + 3 000            |
| Summa                                        | 4 361 900           | 4 150 000         | 4 626 000 | + 476 000          |

*Motiv.*

2) Den radiofysiska institutionens inspektionsverksamhet har vidgats. Inkomsterna för verksamheten ha under budgetåret 1948/49 varit 141 000 kronor mot beräknade 130 000 kronor.

4) Till komplettering av en vid radiumhemmet befintlig Nahstrahl-apparat, vilken visat sig synnerligen värdefull framförallt vid behandling av en del speciella hudåkommor, bör inköpas ett spetsanodrör, avsett att möjliggöra behandling av svåråtkomliga tumörer (5 600 kronor). Till radiumhemmet böra vidare inköpas 25 vertikalfackskåp för förvaring av journaler (8 000 kronor).

Den apparat, som använts för elektroencephalografiska undersökningar (grafiskt åskådliggjorda bestämningar av hjärnbarkens elektriska aktionsströmmar) vid psykiatriska kliniken, är fullständigt föråldrad och har under årens lopp varit underkastad så många reparationer och ombyggnader, att ytterligare reparationer av densamma äro såväl tekniskt svåra att verkställa som ekonomiskt för dyrbara. En dylik apparat, som nyligen inköpts för kliniken med medel från forskningsfonder, kommer att helt utnyttjas för vetenskapligt ändamål, varför det är nödvändigt, att ytterligare en elektroencephalograf anskaffas (15 000 kronor). Arbetets speciella karaktär på denna klinik medför vidare synnerligen utförligt skrivarbete med journaler m. m. för läkarpersonalen. För att effektivisera arbetet på polikliniken och med hänsyn till den utökning av läkarantalet vid kliniken, som ägt rum under de senare åren, böra ytterligare diktafoner anskaffas (7 000 kronor).

Vid sektion A vid den röntgendiagnostiska avdelningen saknas anordningar för undersökning i upprätt ställning. Härför bör inköpas en s. k. »stående Potter» med rörlig sekundärbländare (4 100 kronor). Vidare är en utökning av filmdemonstrationsskåpens antal nödvändig för rutinarbetet på avdelningen (4 100 kronor).

Garnisonssjukhusets ambulansbil, som gått cirka 60 000 mil, är nu helt föråldrad och försliten och behöver ersättas (30 000 kronor).

5) Den ökade belastningen beror dels på att garnisonssjukhusets tvättnumera mot särskild ersättning utföres på serafimerlasarettet, dels på ökade priser på tvätt- och rengöringsmedel. Ersättningen till serafimerlasarettet uppväges av minskade utgifter på avlöningsstaten för den indragna tvättpersonalen vid garnisonssjukhuset.

6) Ökningen beror på lättnader i ransoneringarna och höjda livsmedelspriser samt väntad ytterligare prisstegring. Proviantkostnaden per kostdag har ökat från 1 krona 91 öre under budgetåret 1947/48 till 2 kronor 15 öre under budgetåret 1948/49.

7) I ökad utsträckning användas nya, för sjukvården värdefulla men dyrbara läkemedel såsom penicillin, streptomycin och gonadex. Dessutom har verksamheten vid blodgivarcentralen ökat.

9) Ökningen beror huvudsakligen på den utvidgade arbetsterapiverksamheten vid sjukhuset.

*Yttrande.*

Statskontoret anser ej tillräckliga skäl ha anförts för en uppräknings av posterna till reseersättningar och diverse utgifter. Då för innevarande budgetår under delposten till inventariers underhåll och komplettering beräknats kostnader av engångsnatur, uppgående till omkring 80 000 kronor, borde rätteligen denna post — i stället för att uppräknas — kunna något nedsättas. Statskontoret vill emellertid ej motsätta sig att delposten uppföres med oförändrat belopp. Med hänsyn till motsedd sänkning med 10 % av priset på farmaceutiska specialiteter synes uppräknings av posten till läkemedel kunna begränsas till förslagsvis 775 000 kronor.

Statskontoret framhåller slutligen, att anledning torde föreligga att med hänsyn till de under senare år alltmera stegrade vårdkostnaderna överväga en höjning av vårdavgifterna för patienter å enskilt eller halvskilt rum.

*Departementschefen.*

Kostnaden per vård dag vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet har de senaste åren undergått en ständig stegring och utgjorde för budgetåret 1948/49 vid karolinska sjukhuset 35 kronor 93 öre. För budgetåret 1950/51 har beräknats en vård dagskostnad av 38 kronor 40 öre. Den höga kostnadsnivån torde till en del förklaras av sjukhusets karaktär av undervisningsanstalt. Även övriga sjukvårdsanstalter i Stockholm uppvisa en hög genomsnittlig vård dagskostnad. Vid Sabbatsbergs sjukhus beräknas sålunda vård dagskostnaden för räkenskapsåret 1950 till 38 kronor 37 öre. Vid Södersjukhuset har enligt en preliminär beräkning inom medicinalstyrelsen vård dagskostnaden under år 1948 uppgått till 35 kronor 50 öre. I anledning av statskontorets uttalande angående behovet av en höjning av vårdavgifterna vid karolinska sjukhuset för patienter å enskilt eller halvskilt rum får jag framhålla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1949 fastställt nya, förhöjda legosängsavgifter att fr. o. m. 1 juli 1949 tills vidare utgå vid vård av sjuka å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

En speciell omständighet synes ha bidragit till de höga kostnaderna vid karolinska sjukhuset, nämligen den anmärkningsvärt låga belägningsprocenten vid sjukhusets avdelningar, särskilt den nya hudkliniken. Då anledningen här till väsentligen synes vara svårigheten att rekrytera personal, särskilt i biträdesställning, har jag denna dag begärt Kungl. Maj:ts bemyndigande att uppdraga åt sjukhusets direktion att inkomma med förslag till sådana åtgärder, som kunna vidtagas för att häva den besvärande personalbristen. Därutöver har jag för avsikt att förorda, att till 1950 års riksdag framläggas förslag angående uppförande av ytterligare elevbostäder inom sjukhusområdet.

Då det f. n. icke är möjligt att avgöra, huruvida någon mera väsentlig ökning i antalet vård dagar kan förväntas under nästa budgetår, har jag vid beräkningen av anslagsbehovet i huvudsak ansett mig böra utgå från de tillgängliga belastningssiffrorna för sistförflutna budgetår.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen torde uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 25 000 kronor.

För reseersättningar torde i enlighet med statskontorets förslag böra upptagas ett oförändrat belopp av 28 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten ett belopp av 665 000 kronor. För övriga expenser torde böra anvisas ett belopp av 181 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså anslagsposten till expenser uppgå till (665 000 + 181 000) 846 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 510 000 kronor, vilket innebär en höjning av medelsanvisningen med 30 000 kronor. Inom anslaget synes kunna inrymmas det av direktionen för särskilda behov äskade engångsanslaget å 69 800 kronor. För inköp av vertikalfackskåp för förvaring av journaler har jag därvid beräknat ett belopp av 4 000 kronor. Delposterna till tvätt och renhållning samt till kosthåll torde böra höjas med 30 000 resp. 100 000 kronor till 116 000 resp. 1 200 000 kronor. För läkemedel samt förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården synas böra avses till 770 000 resp. 930 000 kronor förhöjda belopp. Delposten till diverse utgifter föreslår jag upptagen med oförändrat belopp, 25 000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter skulle alltså uppgå till (510 000 + 116 000 + 1 200 000 + 770 000 + 930 000 + 25 000) 3 551 000 kronor.

Jag uppskattar alltså omkostnadsanslaget i dess helhet till (25 000 + 28 000 + 846 000 + 3 551 000) 4 450 000 (+ 300 000) kronor, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 4 450 000 kronor.

[50] 48. Serafimerlasarettet: Avlöningar.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 4 090 000 | 3 938 814   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 957) | 4 215 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 4 280 000 |             |

*Yrkanden.*

*Direktionen för karolinska sjukhuset* framlägger följande yrkanden:

I. I skrivelse den 7 september 1949 föreslås, att anslaget höjes med 85 000 kronor.

|                                                                      | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 1. <i>Medicinska kliniken.</i>                                       |                     |
| 1 förste underläkare vid endokrinologiska avdelningen .....          | + 14 400            |
| 2. <i>Inrättande av en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning.</i>  |                     |
| a) 1 överläkare Ce 29 .....                                          | + 13 224            |
| b) 1 förste underläkare .....                                        | + 14 400            |
| c) 1 kurator Ce 17 .....                                             | + 7 140             |
| 3. <i>Ekonomiavdelningarna.</i>                                      |                     |
| a) 2 reparatörer Ca 12 i st. f. Ce 12 .....                          | —                   |
| b) 1 maskintvättare Ce 9 i st. f. 1 ekonomibiträde Ce 6 .....        | + 768               |
| c) 1 centrifugskötare Ce 9 i st. f. 1 ekonomibiträde Ce 4 .....      | + 1 188             |
| 4. <i>Ändrad lönegradsplacering för kuratorer m. fl.</i>             |                     |
| a) 1 social kurator Ce 17 i st. f. Ce 15 .....                       | + 540               |
| b) 1 social kurator Ca 19 i st. f. Ca 15 .....                       | + 1 176             |
| c) 1 laboratoriebiträde Ca 11 i st. f. Ce 11 .....                   | —                   |
| d) 1 laboratoriebiträde med halvtidstjänst Ce 11 i st. f. Ce 8 ..... | + 414               |
| 5. <i>Vikariatsersättningar</i> .....                                | + 5 000             |
| 6. <i>Rörligt tillägg</i> .....                                      | + 9 631             |
| 7. <i>Omräkning.</i>                                                 |                     |
| a) Löneklassuppflyttningar .....                                     | + 22 000            |
| b) Avrundning .....                                                  | — 4 881             |
|                                                                      | + 85 000            |

II. I särskild skrivelse den 22 november 1949 föreslås, att bl. a. en befattning som förste underläkare inrättas vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet.

#### *Motiv.*

I. 1) Den endokrinologiska avdelningen, som är den enda i riket, har f. n. endast en deltidsanställd biträdande överläkare. På grund av den starka tillströmningen av vårdbehövande (1 000—1 200 patienter per år) äro väntetiderna mycket långa, och överläkaren har en orimlig arbetsbörda. Vid semester eller annan ledighet för överläkaren måste avdelningens verksamhet avbrytas. Avsaknaden av en underläkare medför dessutom, att hormonanalyser, representerande en kostnad av cirka 1 000 kronor per månad, måste verkställas vid andra sjukhus. Om en underläkare anställdes, skulle analyserna kunna utföras vid avdelningens laboratorium.

2 a)—c) Vid avdelningen skulle neurologisk efterbehandling meddelas bl. a. sådana skallskadade patienter, som vårdats på den hösten 1947 inrättade traumatologiska avdelningen. Direktionen, som framlade förslag i ämnet redan i petita till 1949 års riksdag, anser frågan vara av sådan betydelse, att den bör avgöras snarast möjligt.

3 a) Båda befattningarna äro oundgängligen nödvändiga.

3 b)—c) Handhavandet av tvättmaskinerna och centrifugerna har måst uppdragas åt manlig arbetskraft, sedan det visat sig omöjligt att erhålla kvinnliga befattningshavare, som orka med det tunga arbetet vid dessa maskiner. Direktionen har därför nödgats anställa extra befattningshavare med samma lön som vid karolinska sjukhuset, d. v. s. i 9 lönegraden.

4) Direktionen hänvisar till vad den anfört i fråga om motsvarande befattningshavare vid karolinska sjukhuset.

II. Vid laboratoriet finnes f. n. endast en läkare, nämligen överläkaren. Antalet undersökningar vid laboratoriet har under de senare åren undergått en mycket betydande ökning. Undersökningarnas antal uppgick sålunda år 1945 till omkring 9 500 och hade år 1948 ökat till cirka 22 300. Antalet undersökningar är i det närmaste lika stort som vid karolinska sjukhusets fysiologiska laboratorium. Vid detta laboratorium har en förste underläkarbefattning inrättats fr. o. m. den 1 juli 1948.

#### *Yttranden.*

*Statskontoret.* Då behovet av underordnad läkarpersonal vid serafimerlasarettet efter särskild utredning prövades av statsmakterna så sent som 1947, kan ämbetsverket icke tillstyrka inrättandet av en underläkartjänst vid endokrinologiska avdelningen. I nuvarande läge hyser statskontoret vidare betänkligheter mot inrättande av en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning. Därjämte ifrågasättes behovet för denna avdelning — med dess ringa antal vårdplatser å kliniken — av två läkartjänster och en befattning som kurator. Vad ämbetsverket anfört rörande lönegradsplacering och ordinariesättning av befattningar som kuratorer, laboratoriebiträden och reparatörer vid karolinska sjukhuset har giltighet även beträffande motsvarande tjänster vid serafimerlasarettet.

*Statens lönenämnd* vill icke motsätta sig, att en befattning som laboratoriebiträde i Ce 8 utbytes mot en tjänst i Ce 11. De förordade lönegradsplaceringarna för vissa kuratorstjänster överensstämmer med vad lönenämnden i utlåtande den 14 oktober 1948 förordat med anledning av motsvarande förslag för innevarande budgetår.

*Riksförsäkringsanstalten* tillstyrker förslaget om inrättande av en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning. En snabb efterbehandling kan väntas medföra betydande vinster ej endast för de skadade utan även för samhället genom patienternas snabba återförande i produktivt arbete.

#### *Departementschefen.*

Vid medicinska klinikens endokrinologiska avdelning, som är den enda i sitt slag i Norden, är verksamheten stadd i snabb utveckling. Patientantalet har hastigt ökat och väntetiden för intagning uppgår f. n. till omkring 9 månader. Redan på denna grund synes det angeläget, att avdelningens läkarkrafter nu förstärkas. Nyare medicinska rön inom ämnesomsättnings-sjukdomarnas område har ytterligare accentuerat behovet av ny läkarpersonal. Jag tillstyrker därför direktionens förslag om inrättande vid avdelningen av en befattning som förste underläkare.

Trots att jag väl inser de stora fördelar ur olika synpunkter, som skulle

ernås, därest en mera effektiv efterbehandling av skullskadade patienter komme till stånd, anser jag mig under rådande statsfinansiella läge ej kunna biträda direktionens förslag om inrättande av en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning redan fr. o. m. budgetåret 1950/51.

Vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet har verksamheten under de senare åren hastigt ökats. Rutinarbetet för sjukhusets räkning omfattar sålunda f. n. omkring 20 000 undersökningar per år av ofta svårt sjuka patienter. Elektrokardiogramundersökningarnas antal har ökats från omkring 6 000 år 1945 till cirka 17 000 år 1948. Härtill kommer, att laboratoriets överläkare i egenskap av laborator vid karolinska institutet har omfattande forsknings- och undervisningsuppgifter. Behovet av en förstärkning av laboratoriets läkarkrafter synes därför väl vitsordat och jag föreslår, att fr. o. m. nästa budgetår vid laboratoriet inrättas en befattning som förste underläkare.

Vad personalen vid sjukhusets ekonomiavdelningar angår finner jag mig på av direktionen anförda skäl böra tillstyrka förslaget om utbyte av en befattning som ekonomibiträde i Ce 6 mot en tjänst som maskintvättare i Ce 9 samt en tjänst som ekonomibiträde i Ce 4 mot en befattning som centrifugskötare i Ce 9.

Direktionens hemställan om ökad medelsanvisning till vikariatsersättningar föranleder ingen erinran från min sida.

Direktionens förslag om uppflyttning i lönegrad och överförande på ordinarie stat av vissa befattningar anser jag mig i rådande läge ej kunna biträda.

De av mig framlagda förslagen föranleda en ökning av medelsbehovet med 28 800 kronor till två förste underläkare, 2 000 kronor för utbyte av två ekonomibiträden i Ce 6 resp. Ce 4 mot en maskintvättare i Ce 9 och en centrifugskötare i Ce 9 samt 5 000 kronor för vikariatsersättningar. Härtill komma automatiska utgiftsstegringar med 22 000 kronor för löneklassuppflyttningar samt 7 200 kronor för rörligt tillägg. Anslaget skulle alltså höjas med  $(28\,800 + 2\,000 + 5\,000 + 22\,000 + 7\,200)$  65 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 740 600 (+ 5 600) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 202 000 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 927 200 (+ 52 200) kronor och rörligt tillägg 410 200 (+ 7 200) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till  $(740\,600 + 202\,000 + 2\,927\,200 + 410\,200)$  4 280 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1950/51:

## Avlöningsstat.

|                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis                         | 740 600    |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis | 202 000    |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis                | 2 927 200  |
| 4. Rörligt tillägg, förslagsvis                                              | 410 200    |
| Summa förslagsanslag kronor                                                  | 4 280 000; |

b) till Serafimerlasarettet: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 4 280 000 kronor.

## [51] 49. Serafimerlasarettet: Omkostnader.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 1 900 000 | 2 103 708   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 960) | 1 980 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 2 030 000 |             |

## Yrkande.

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 7/9 1949) hemställer, att anslaget höjes med 95 000 kronor.

|                                              | Utgifter<br>1948/49 | Anslag<br>1949/50 | Förslag | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------------|
| 1. Bränsle, lyse, vatten                     | 288 600             | 276 000           | 235 000 | — 41 000            |
| 2. Övriga expenser                           | 59 800              | 55 000            | 60 000  | + 5 000             |
| 3. Inventariers underhåll och komplettering  | 213 900             | 238 000           | 228 000 | — 10 000            |
| 4. Läkemedel                                 | 466 600             | 365 000           | 465 000 | + 100 000           |
| 5. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården | 375 400             | 350 200           | 391 200 | + 41 000            |
|                                              |                     |                   |         | + 95 000            |

## Motiv.

1) Minskningen beror på lägre bränslekostnader till följd av beräknad användning av eldningsolja i stället för kol i två värmepannor.

2) Den ökade belastningen och postens uppräknings bero uteslutande på höjda abonnemangsavgifter å telefoner.

3) Nettominskningen beror på minskade utgifter för inventarier av engångskaraktär.

Medel ha beräknats för inköp av en elektroencefalograf för uppställning å neurokirurgiska klinikens operationssal (11 500 kronor). Avdelningen för klinisk neurofysiologi är villig att ur sitt institutionsanslag bidra med 25 % av inköpskostnaderna, förutsatt att avdelningen under kortare tid får överföra apparaten på teoretisk institution för att där utprova metoden på försöksdjur och bedriva forskning på detta område. Den elektroencepha-

lograf, som nu finnes på lasarettet, är för ömtålig och för stor för att flyttas från sin uppställningsplats till operationssalarna. Dessutom är den helt upptagen med undersökningar för andra ändamål.

Till fysiologiska laboratoriet bör anskaffas en transportabel elektrokardiograf (apparat för registrering av hjärtats aktionsströmmar) (5 300 kronor). Till sjukhusets förfogande stå två icke transportabla klinikapparater. Det är emellertid oundgängligen nödvändigt att förfoga över en transportabel apparat för att kunna utföra nödvändiga undersökningar å vårdavdelningarna. Minst en apparat bör dessutom finnas i reserv, då dessa apparater ej sällan sättas ur funktion kortare eller längre tid.

4) Nya, dyrbara läkemedel såsom penicillin, streptomycin och Pas ha kommit till ökad användning.

5) Kostnaderna för laboratorieundersökningar väntas stiga betydligt i samband med att vissa tbc-undersökningar komma att överlämnas till statens bakteriologiska laboratorium, då de på grund av smittorisken ej lämpligen böra utföras vid lasarettets bakteriologiska laboratorium så länge nuvarande olämpliga lokaler måste disponeras. Kostnaderna för förbandsartiklar ha även stigit. Å andra sidan beräknas en minskning av kostnaderna för hormonundersökningar vid endokrinologiska laboratoriet med ca 12 000 kronor, därest direktionens förslag angående personalbehovet vid detta laboratorium bifalles.

#### *Yttrande.*

Statskontoret anser, att uppräkningsposten till läkemedel av skäl, som anförts beträffande motsvarande post å karolinska sjukhusets stat, bör kunna begränsas till 70 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Under anslagsposten till expenser beräknar jag i likhet med direktionen 235 000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 60 000 kronor för övriga expenser. Anslagsposten upptages alltså till (235 000 + 60 000) 295 000 kronor, vilket innebär en minskning med 36 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till övriga utgifter synes delposten till inventariers underhåll och komplettering kunna minskas med 10 000 kronor till 228 000 kronor. I enlighet med statskontorets förslag torde vidare till läkemedel böra beräknas ett belopp av 435 000 kronor, vilket innebär en höjning av medelsanvisningen med 70 000 kronor. Delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården anser jag böra höjas med 26 000 kronor till 376 200 kronor, medan övriga delposter synas kunna uppföras med oförändrade belopp. Anslagsposten till övriga utgifter skulle alltså ökas med (— 10 000 + 70 000 + 26 000) 86 000 kronor samt upptagas till (1 640 500 + 86 000) 1 726 500 kronor.

Omkostnadsanslaget i dess helhet uppskattar jag följaktligen till

(1 980 000 — 36 000 + 86 000) 2 030 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 030 000 kronor.

[52] 50. *Serafimerlasarettet: Utrustning.*

*Yrkande.*

*Direktionen för karolinska sjukhuset* (skr. 29/8 1949) hemställer om ett anslag å 98 000 kronor.

*Motiv.*

Genom beslut den 30 juni 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med ett av G. Birch-Lindgrens arkitektkontor uppgjort ritningsförslag ombesörja uppförandet av en nybyggnad för serafimerlasarettets patologiska avdelning, kemiska laboratorium samt djurstallar. Sedermera har Kungl. Maj:t den 20 maj 1949 beslutat, att byggnadsarbetena skola innefatta jämväl lokaler för en endokrinologisk avdelning.

I propositionen nr 130/1949 uttalade departementschefen, att det syntes nödvändigt, att den planerade nybyggnaden stode färdig att tagas i bruk den 1 juli 1951. För att verksamheten skall kunna igångsättas vid nämnda tidpunkt, måste emellertid viss utrustning anskaffas. Härför erfordras särskilt anslag. Medelsbehovet beräknas av direktionen till 98 000 kronor, varav 48 490 kronor avse sådan utrustning, som kan hänföras till instrument och apparater samt sjukvårdsinventarier. Kostnadsberäkningen är i huvudsak grundad på under hand infordrade priser, gällande den 1 juli 1949. I förslaget ingår endast utrustning, som erfordras för att verksamheten skall kunna bedrivas i den omfattning, vartill de nya lokalerna äro planlagda. Gamla inventarier ha tagits i anspråk så långt detta ansetts möjligt.

*Yttrande.*

*Centrala sjukvårdsberedningen* utgår ifrån att standardiserade artiklar och sådana, som äro föremål för standardiseringsarbete, anskaffas i största möjliga utsträckning. Då något byggnadsprogram ännu ej uppgjorts, har det icke varit möjligt att bedöma i vad mån kostnaderna för i utrustningsförslaget upptagen hyllinredning, autoklavanläggning o. d. kommer att belasta byggnadsanslaget. Såsom närmare framgår av handlingarna i ärendet anser beredningen, att ett belopp av 89 900 kronor torde vara tillräckligt, därest hela kostnaden skall utgå av utrustningsanslaget och 84 225 kronor, därest kostnaden för förrådshyllor och ångkokare skola utgå av byggnadsanslaget.

*Departementschefen.*

Direktionens hemställan om anslag till inventarieutrustning för patologisk avdelning, kemiskt laboratorium, endokrinologiskt laboratorium samt djuravdelning i den nybyggnad, som enligt beslut av 1947 och 1949 års riksdagar skall uppföras vid serafimerlasarettet, finner jag mig böra biträda. Direktionens beräkning av utrustningskostnaderna har ej givit mig anledning till erinran i vidare mån än att den beräknade summan, 98 000 kronor, bör kunna nedsättas på sätt, centrala sjukvårdsberedningen vid sin granskning av förslaget närmare angivit. Eftersom det på nuvarande stadium, då något byggnadsprogram ännu ej uppgjorts, ej är möjligt att avgöra, huruvida vissa av de av direktionen upptagna utrustningskostnaderna i stället kunna komma att belasta byggnadsanslaget, synes det av sjukvårdsberedningen alternativt angivna, högre beloppet, 89 900 kronor, böra anvisas för ändamålet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet: Utrustning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 89 900 kronor.

## [53] 51. Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala.

|                                     | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                       | 3 200 000 | 3 150 220   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 961) .... | 1 880 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....             | 1 880 000 |             |

Enligt gällande grunder för fördelningen av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset i Uppsala mellan statsverket och Uppsala läns landsting har landstinget att bidraga till dessa kostnader i två olika avseenden.

Landstingets *primära bidrag* utgår i form av en viss avgift per vård dag för patienter från landstingsområdet. Storleken av landstingets vårdavgift bestämmes för varje budgetår genom överenskommelse mellan universitetet och landstinget på förslag av särskilt utsedda delegerade, tre från vardera parten. Grunder för fastställande av vårdavgiften ha angivits i gällande avtal, vilket i denna del underställts riksdagen (se prop. nr 288/1942 s. 86 ff., och riksd. skr. nr 414/1942 s. 14). Dessa grunder syfta till att bibehålla den hittillsvarande relationen mellan statsverkets och landstingets utgifter för sjukhuset oförändrad, trots inträffande förändringar beträffande driftkostnadernas storlek. Landstingets vårdavgift har i enlighet med denna grundsats för budgetåren 1944/45—1949/50 fastställts till resp. 7 kronor 50 öre, 8 kronor 55 öre, 9 kronor 25 öre, 10 kronor 55 öre, 13 kronor och 13 kronor 20 öre.

Landstingets *sekundära bidrag* utgår med hälften av den brist, som uppkommer, sedan för sjukvården använts nyssnämnda vårdavgifter och vissa

andra, sjukhuset tillkommande medel. Den andra hälften av bristen har statsverket att svara för.

#### *Yrkande.*

Med överlämnande av framställningar från medicinska fakulteten i Uppsala och det större akademiska konsistoriet därstädes har *kanslern för rikets universitet* (skr. 1/11 1949) hemställt om ett anslag till akademiska sjukhuset i Uppsala å 1 880 000 kronor, varav 10 000 kronor för sjukvård åt fattiga och mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län.

#### *Motiv.*

Den av mindre akademiska konsistoriet fastställda staten för budgetåret 1949/50 för akademiska sjukhuset upptager en sammanlagd utgiftssumma av 7 684 179 kronor. Härei ingår även driftkostnaden för den till sjukhuset anslutna psykiatriska kliniken. Sjukhusets sammanlagda inkomster upptagas till 3 934 245 kronor. I detta belopp ingår landstingets vårdavgifter, vilka i överensstämmelse med avtalet mellan universitetet och landstinget beräknats till 13 kronor 20 öre för patient och dag, ävensom statsbidraget till den psykiatriska kliniken. Bristen utgör sålunda (7 684 179—3 934 245) 3 749 934 kronor, varav statsverket skall bestrida hälften eller 1 874 967 kronor.

För öronkliniken avsedd nybyggnad, som nu är under uppförande, torde kunna tagas i bruk i slutet av budgetåret 1949/50. Under tiden för den därefter planerade ombyggnaden av kirurgiska kliniken, vilken beräknas kräva minst 1 år, avses kirurgiska kliniken skola provisoriskt inrymmas i öronkliniken nybyggnad. Någon större personalökning för öronkliniken räkning torde därför under sagda tid icke bliva erforderlig. Med hänsyn hertill synes anslaget, såvitt nu kan bedömas, icke behöva ökas under nästa budgetår.

#### *Departementschefen.*

Frågan om storleken av statsverkets bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala samt formerna för bidragsgivningen har under senare år vid ett flertal tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Efter givet bemyndigande har jag den 18 juni 1949 tillkallat en förhandlingskommission med uppdrag att upptaga frågan om principerna för fördelningen av driftkostnaderna vid sjukhuset, sådana dessa principer kommit till uttryck i det mellan Uppsala universitet och landstinget träffade avtalet angående sjukvården å akademiska sjukhuset. Enligt de meddelade direktiven skall kommissionen härvid även upptaga spörsmålet om fördelningen mellan staten och landstinget av kostnaderna för den vid sjukhuset anställda läkarpersonalen ur synpunkten av densammas utnyttjande i undervisningens resp. sjukvårdens tjänst. Kommissionen skall vidare utreda

frågan om statsmakternas och de akademiska myndigheternas befogenheter med avseende å sjukhusets förvaltning, varvid kommissionen har att undersöka förutsättningarna för ett utvidgande av Kungl. Maj:ts och riksdagens inflytande på förvaltningen. Härvid bör enligt direktiven även övervägas, huruvida icke särskilda anslag till avlöningar och omkostnader böra upptagas å riksstaten, liksom förhållandet nu är beträffande karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Enligt vad jag under hand inhämtat torde kommissionens arbete komma att slutföras under våren 1950.

Proposition i anledning av kommissionens förslag torde icke hinna framläggas för 1950 års riksdag. Statsbidraget för nästa budgetår bör därför utgå enligt oförändrade grunder.

Den föreliggande beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1950/51 föranleder ingen erinran från min sida.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 880 000 kronor.

[54] 52. Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 464 900   | 464 900     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 961) | 1 331 300 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 1 610 000 |             |

Alltsedan år 1921 har riksdagen anvisat särskilt anslag såsom bidrag till täckande av de kostnader, Malmöhus läns landsting fått vidkännas för driften vid länets sjukvårdsinrättningar i Lund. Grunderna för bidraget äro angivna i ett mellan Kungl. Maj:t och kronan samt landstinget ingånget avtal. Enligt detta avtal, beträffande vars närmare innehåll torde få hänvisas till 1943 års statsverksproposition (VIII s. 141—171), erlägger staten 10 procent av vissa driftkostnader vid lasarettet. Det belopp, varå statsbidraget skall beräknas, erhålles på så sätt, att summan av i avtalet angivna utgifter i lasarettets driftskostnadsstat fördelas på summan av underhållsdagarna vid hela lasarettet. Den sålunda erhållna kostnaden per underhållsdag multipliceras med antalet underhållsdagar vid vissa i avtalet uppräknade kliniker m. m. Sedan från utgiftsstatens summa dragits den sålunda erhållna produkten, utgör återstoden det belopp, varå statsbidraget skall beräknas. Nyssnämnda kostnad per underhållsdag må icke överstiga medelkostnaden per dag för samma år enligt föreliggande officiella uppgifter för samtliga lasarett i riket, förhöjd med 10 procent.

Statsbidraget utbetalades tidigare i efterskott, sedan officiella uppgifter blivit tillgängliga om medelkostnaden per underhållsdag för samtliga lasarett i riket. Bidraget för kalenderåret 1946 utbetalades sålunda först under

det statliga budgetåret 1948/49. Eftersom denna ordning medförde ränteförluster för landstinget och likvideringssvårigheter för sjukvårdsinrättningar, godkände 1949 års riksdag en av departementschefen föreslagen omläggning av tidpunkten för bidragets utbetalande (riksdagens skr. nr 11). Omläggningen innebär, att bidraget preliminärt skall utbetalas till landstinget, så snart bokslut och revision verkställts för det kalenderår, ersättningen avser, och uppgift alltså erhållits om lasarettets medelkostnad för dag och patient under året. Efter det officiella uppgifter om medelkostnaden per underhållsdag för samtliga lasarett i riket blivit tillgängliga för det år, den sålunda utbetalda ersättningen avser, verkställs definitiv uträkning, och landstinget har att återbetala eventuell skillnad mellan det preliminärt utbetalade beloppet och det slutligt fastställda. Landstinget medges vidare rätt att efter utgången av juni månad varje år erhålla förskott å bidraget för löpande kalenderår med belopp, motsvarande hälften av det för föregående kalenderår preliminärt utbetalade bidraget.

Enligt riksdagsbeslutet skulle omläggningen äga rum under två övergångsår. I enlighet härmed beräknades för budgetåret 1949/50 medel för statens bidrag för kalenderåret 1947 samt för det uppskattade bidraget för kalenderåret 1948. För budgetåret 1950/51 skulle anvisas medel för de beräknade bidragen för kalenderåren 1949 och 1950. Anordningen med förskottsutbetalning under löpande kalenderår skulle på grund härav behöva tillämpas först fr. o. m. kalenderåret 1950.

På grundval av uppgifter, som jag under hand erhållit, beräknar jag bidraget för kalenderåret 1949 till 780 000 kronor och för kalenderåret 1950 till 830 000 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med  $(780\,000 + 830\,000)$  1 610 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 1 610 000 kronor.

[55] 53. **Bidrag till uppförande av nybyggnad för barnsjukhuset vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.** För detta ändamål har tidigare anvisats sammanlagt 1 065 000 kronor, varav 500 000 kronor för budgetåret 1946/47 (prop. nr 60/1946) och 565 000 kronor för budgetåret 1947/48 (1947 års statsverksprop. VIII p. 87).

*Yrkande.*

*Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning* (skr. 5/10 1948) har hemställt om ett tilläggsanslag av 476 447 kronor 37 öre.

*Motiv.*

Landstinget beslöt år 1945 att låta uppföra en nybyggnad för barnsjukhus med därtill hörande mödrahem vid lasarettet i Lund samt anvisade för ändamålet 990 000 kronor. Därjämte beslöt landstinget år 1944 att låta uppföra en för centraltandpoliklinik avsedd nybyggnad, för vilket ändamål landstinget anvisade 150 000 kronor.

Riksdagen har 1946 vid beviljande av bidrag till täckande av kostnaderna för byggnadsföretagen utgått från att enligt vedertagen ordning statsbidrag skulle beviljas med hälften av kostnaderna dels för barnsjukhuset, dels ock för den del av den för mödrahem och centraltandpoliklinik gemensamma byggnaden, som ansågs belöpa å mödrahemmet. Kostnaderna för barnsjukhuset uppskattades till 1 980 000 kronor och för den å mödrahemmet belöpande hälften av den gemensamma byggnaden till 150 000 kronor. I statsbidrag skulle sålunda utgå (990 000 + 75 000) 1 065 000 kronor.

Av inkomna entreprenadanbud framgår emellertid, att de sammanlagda kostnaderna för arbetena måste beräknas icke understiga 3 300 000 kronor. Skillnaden mellan denna kostnad och den kostnad, från vilken riksdagen utgått, eller (3 300 000 — 2 280 000) 1 020 000 kronor, fördelar sig på de olika byggnadsarbetena på så sätt, att merkostnaden för barnsjukhuset beräknas till 885 789 kronor 48 öre, och merkostnaden för mödrahem och tandklinik till 134 210 kronor 52 öre. Merkostnaden torde böra fördelas mellan staten och landstinget på sådant sätt, att envar deltagar med hälften av den å barnsjukhuset belöpande merkostnaden, medan landstinget åtager sig att svara för tre fjärdedelar av den merkostnad, som belöper å den för mödrahem och tandklinik gemensamma byggnaden, och staten för återstående fjärdedel. Å staten skulle i enlighet härmed falla (442 894 kronor 74 öre + 33 552 kronor 63 öre) 476 447 kronor 37 öre och å landstinget (442 894 kronor 74 öre + 100 657 kronor 89 öre) 543 552 kronor 63 öre. Sistnämnda belopp har anvisats av landstinget.

*Yttrande.*

*Byggnadsstyrelsen* framhåller, att den angivna merkostnaden beror dels på den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna, dels ock därpå att barnsjukhusets volym ökats till följd av att i det ursprungliga förslaget källare var avsedd att anordnas endast under mittkorridoren och bilokalsidan av sängbyggnaden. För att säkerställa ett framtida behov av förrådslokaler m. m. vid den förestående stora utbyggnaden av lasarettet har det ansetts lämpligt att i nu föreliggande förslag upptaga källare under hela byggnaden. Styrelsen erinrar emellertid, att jämväl ett provisoriskt centralförråd är avsett att uppföras vid lasarettet. Den utökade volymen medför en merkostnad av 375 000 kronor, och resterande del av kostnadsökningen, (1 020 000 — 375 000) 645 000 kronor motsvarar en allmän prisstegring av cirka 28 procent, vilket synes kunna godtagas.

*Departementschefen.*

Kostnaderna för byggnadsföretaget beräknades enligt det för 1946 års riksdag framlagda förslaget till 2 280 000 kronor, varav 1 065 000 kronor anvisats av riksdagen. På grund av dels viss utvidning av byggnadsprogrammet, dels ock den prisstegring, som inträffat, sedan de tidigare kostnadsberäkningarna upprättades, har emellertid nu beräknats uppkomma en merkostnad för arbetena av 1 020 000 kronor. Statsverket synes ej böra undandraga sig att deltaga jämväl i kostnaderna för det utvidgade byggnadsprogrammet. Dessa merkostnader, vilka av byggnadsstyrelsen uppskattats till 375 000 kronor, föranleda ingen erinran från min sida. Mot de beräknade merkostnaderna i övrigt har jag i likhet med byggnadsstyrelsen intet att erinra. Då anledning ej heller synes föreligga att frångå de principer för byggnadskostnadernas fördelning mellan staten och landstinget, som tidigare tillämpats vid beviljande av anslag till ifrågavarande byggnadsföretag, uppgår det nu erforderliga statsanslaget till 476 447 kronor 37 öre, eller avrundat till 476 500 kronor, vilket belopp torde böra anvisas för nästa budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande av nybyggnad för barnsjukhuset vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 476 500 kronor.

[56] 54. *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus.*

|                                          | Anslag  |
|------------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 962) . . . . . | 129 300 |
| 1950/51 (förslag) . . . . .              | 129 300 |

I enlighet med förslag av karolinska sjukhusets direktion (skr. 7/9 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 129 300 kronor.

[57] 55. *Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus.*

|                                          | Anslag  |
|------------------------------------------|---------|
| 1949/50 (statsliggaren s. 963) . . . . . | 100 000 |
| 1950/51 (förslag) . . . . .              | 230 000 |

Genom beslut den 28 maj 1948 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift

av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 213/1948.

Det för budgetåret 1949/50 anvisade anslaget avser statens bidrag till driftkostnaderna vid *kvinnokliniken*, vilken upplåtits för undervisning den 1 juli 1949. Enär inom Stockholms stads förvaltning tillämpas ett med kalenderåret sammanfallande räkenskapsår, förordade departementschefen i prop. nr 130/1949, att för budgetåret 1949/50 endast skulle uppföras ett anslag motsvarande statens andel i den beräknade driftkostnaden under senare halvåret 1949. Efter löpande kalenderårs utgång syntes stadens sjukhusdirektion böra inkomma med uppgift om storleken av det erforderliga driftbidraget.

Enligt uppgifter, som under hand kommit mig tillhanda, beräknas driftkostnaderna för hela sjukhuset under hela kalenderåret 1950, sedan vissa mindre inkomster frånräknats, uppgå till 9 553 886 kronor. Antalet vård dagar vid hela sjukhuset beräknas till 249 000, varför kostnaden per vård dag skulle komma att utgöra 38 kronor 36,9 öre. Då vidare antalet vård dagar vid kvinnokliniken uppskattas till 60 000 skulle den på kvinnokliniken belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra  $60\,000 \times 38$  kronor 36,9 öre eller 2 302 140 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidraga till de å kvinnokliniken belöpande driftkostnaderna med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 230 214 kronor eller avrundat 230 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kronor.

[58] 56. **Bidrag till pediatrik klinisk och poliklinik i Stockholm.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 132 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med oförändrat belopp, 132 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till pediatrik klinisk och poliklinik i Stockholm* för budgetåret 1950/51 beräkna ett förslagsanslag av 132 000 kronor.

*Övriga egentliga sjukvårdsanstalter.*

## [59] 57. Vissa bidrag till lasarett m. m.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 15 800 | 15 774      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 964) | 15 800 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 15 800 |             |

Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa bidrag till lasarett m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 15 800 kronor.

[60] 58. Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m. [Kungörelse den 20 juli 1939 (nr 537), ändrad genom kungörelser nr 271/1942 och 229/1946.] För detta ändamål har senast å riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisats ett reservationsanslag å 300 000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1949/50 fanns en reservation å anslaget av 911 383 kronor.

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget uppföres med 300 000 kronor.

*Motiv.*

Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats reservationen, kan ett belopp av 522 883 kronor beräknas återstå. Hos styrelsen inneliggande fyra ansökningar om bidrag med tillhopa 312 500 kronor. Vid bifall till dessa kan ett belopp av (522 883 — 312 500) 210 383 kronor beräknas stå till förfogande. Enär tvekan kan råda, huruvida samtliga nyssnämnda ansökningar kunna bifallas, anser styrelsen det vara tillfyllest, att cirka 500 000 kronor finnes disponibelt för ansökningar, som kunna inkomma före nästa budgetårs utgång. Bidrag kan komma att begäras även för redan färdigbyggda barnavdelningar. För nästa budgetår bör sålunda anvisas ett anslag av (500 000 — 210 383) 289 617 kronor eller i avrundat tal 300 000 kronor.

*Departementschefen.*

Medicinalstyrelsens beräkning föranleder i och för sig ingen erinran. Under rådande förhållanden torde man emellertid få räkna med att samtliga planerade byggnadsföretag icke komma till utförande under nästa

budgetår. Jag finner mig därför böra förorda, att anslaget för nästa budgetår begränsas till 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[61] 59. Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49                        | 700 000 | 650 332     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 964) | 700 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 700 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

*Motiv.*

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 1 059 vårdplatser under år 1950, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 684 915 kronor. På grund av den genom kungörelsen nr 230/1946 viktagna ändringen i bidragsgrunderna beräknas ytterligare 30 f. n. drivna vårdplatser bliva berättigade till bidrag med ett sammanlagt belopp av 19 800 kronor. Vidare räknar styrelsen med att bidrag inom den närmaste tiden skall komma att beviljas för omkring 100 nya vårdplatser med tillhopa 66 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (684 915 + 19 800 + 66 000) 770 715 eller i avrundat tal 750 000 kronor.

*Departementschefen.*

Med hänsyn till belastningen på anslaget under det senast förflutna budgetåret anser jag, att anslaget för nästa budgetår bör upptagas till oförändrat belopp, 700 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[62] 60. Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter. Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 150 000 kronor (statsliggaren s. 964). Vid ingången av budgetåret 1949/50 fanns en reservation å anslaget av 1 263 823 kronor.

*Yrkanden.*

1. *Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) hemställer, att ett anslag av 1 000 000 kronor anvisas.

2. *Direktionen för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra* (skr. 3/9 1949) hemställer om ett tilläggsanslag å 18 440 kronor 55 öre för uppförande av två bostadshus.

*Motiv.*

1) Ett belopp av 677 390 kronor beräknas vara disponibelt för att tillgodose andra ansökningar än sådana, som redan beviljats.

1947 års riksdag (skr. nr 5 a, punkt 31) har medgivit, att föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra må för uppförande av nybyggnad för barnavdelning samt två bostadshus erhålla statsbidrag med 525 000 kronor jämte, därest detta belopp ej skulle förslå med hänsyn till prisstegringar inträffade efter juni 1945, det ytterligare belopp, vartill Kungl. Maj:t kunde finna merkostnaderna uppgå. Genom beslut den 19 mars 1948 har statsbidrag beviljats till anordnande av de två bostadshusen. Kostnaderna för uppförande av barnavdelningen ha i 1947 års statsverksproposition beräknats till 450 000 kronor. Förenämnda merkostnader ha av styrelsen preliminärt uppskattats till 60 000 kronor. I enlighet härmed kan ett belopp av 510 000 kronor bli erforderligt. På grund av de förändringar, som tuberkulossituationen genomgått under senare år, har styrelsen emellertid i skrivelse till kustsanatoriets direktion påkallat snar omprövning av behovet av barnavdelningen.

På grund av särskilda till Kungl. Maj:t överlämnade framställningar kan bidrag komma att intill utgången av nästa budgetår beviljas *dels* till uppförande av ny köksbyggnad m. m. vid Apelvikens kustsanatorium med 775 000 kronor, *dels* till modernisering av personalbostäder m. m. vid samma sanatorium med 169 600 kronor, *dels ock* till anordnande av nya vårdplatser för lungtuberkulösa med 108 000 kronor. Till styrelsen ha vidare ingivits ansökningar om bidrag *dels* med 55 720 kronor till vissa elektriska arbeten m. m. vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra *dels ock* med 12 000 kronor till anordnande av nya vårdplatser för lungtuberkulösa.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (510 000 + 775 000 + 169 600 + 108 000 + 55 720 + 12 000 — 677 390) 952 930 kronor. Med hänsyn till att ytterligare någon ansökning om bidrag kan förväntas bli ingiven före utgången av budgetåret 1950/51, bör nämnda summa avrundas uppåt till 1 000 000 kronor.

Av handlingarna i ärendet angående statsbidrag för modernisering av personalbostäder m. m. vid Apelvikens kustsanatorium inhämtas bl. a. följande.

*Styrelsen för föreningen kustsanatoriet Apelviken* framhöll i skrivelse den 6 mars 1947, att sanatoriets personalbostadsrum icke motsvarade nutida anspråk. Rummen voro för små, moderna anordningar för den personliga hygienien saknades och bilokalerna voro delvis otillräckliga eller otillfredsställande. Genom ombyggnad av bostadsvåningarna i paviljongerna I och II skulle bostadsrum kunna inredas för 16 av sanatoriets 19 sjuksköterskor och vissa av sjuksköterskerummen skulle kunna begagnas av annan personal. Ombyggnadsarbetena skulle även avse anordnande av dagrum, två kokvrår, ett sjukrum för personalen samt ett gästrum, avsett för vårdarinor åt patienter. I personalbyggnaden, som framdeles skulle disponeras av sjukvårdsbiträden, skulle 25 bostadsrum anordnas i stället för nu befintliga 28 rum. Därjämte skulle kokvrå i varje våning samt gemensamt dagrum anordnas. Genom ändringarna skulle sanatoriets bostadsbestånd minskas från 111 till 100 rum. Ny maskinell tvättstuga skulle vidare anordnas i personalbyggnadens källarvåning. Kostnaderna för omändringsarbetena beräknades enligt den 20 augusti 1946 dagtecknade ritningar till sammanlagt 149 000 kronor.

Över förslaget har *byggnadsstyrelsen* yttrat sig och ifrågasatt bl. a., om icke den erforderliga förbättringen av bostäderna i paviljong I och II kunde genomföras med betydligt mindre genomgripande arbeten, samt beträffande personalbostadshuset föreslagit vissa smärre ändringar.

I anledning av vad byggnadsstyrelsen anfört ingav föreningen nya, den 15 april 1948 dagtecknade ritningar. Det nya förslaget skulle draga en kostnad av för paviljongerna I och II 94 760 kronor och för personalbyggnaden 65 400 kronor, vartill komme 6 200 kronor för maskinell utrustning i tvättstugan, sålunda sammanlagt 166 360 kronor. Enligt föreningens uppfattning vore emellertid det första förslaget i vad avsåge paviljong I och II bättre ägnat att motsvara syftet med de ifrågasatta ombyggnadsarbetena. Kostnaderna härför skulle enligt förnyade kostnadsberäkningar uppgå till 98 000 kronor, inberäknat arkitekt- och kontrollarvoden.

I yttrande över detta föreningens förslag framhöll *centrala sjukvårdsberedningen*, att det senast upprättade förslaget i vad avsåge paviljong I och II ej medförde någon kostnadsbesparing. Bostäderna bleve onödigt stora och minskades från 16 till 14. Under sådana omständigheter funnes ej skäl att frånga det tidigare förslaget, i all synnerhet som hyresintäkterna för sanatoriet enligt detta förslag bleve högre. Beträffande de för personalbyggnaden föreslagna ändringarna funnes intet att erinra.

*Medicinalstyrelsen* vitsordar angelägenheten av en moderniserig av personalbostäderna. I likhet med centrala sjukvårdsberedningen finner medicinalstyrelsen, att det den 20 augusti 1946 dagtecknade ritningsförslaget i vad avser paviljongerna I och II bör äga företräde. Kostnaden har beräknats till 98 000 kronor. Beträffande ändringarna i personalbyggnaden synes det senaste, den 15 april 1948 dagtecknade förslaget vara att föredraga. Kostnaden härför har uppskattats till 65 400 kronor. Lägges härtill den beräknade kostnaden för maskinell utrustning i tvättstugan, 6 200 kronor, skulle de sammanlagda kostnaderna uppgå till 169 600 kronor.

2) Då 1947 års riksdag beslöt bevilja Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra statsbidrag med 525 000 kronor för uppförande av nybyggnad för barnavdelning samt två bostadshus, beräknades bidraget för

bostadshusen till (45 000 + 30 000) 75 000 kronor. Beloppet skulle få överskridas med de merkostnader, som kunde hänföras till prisstegringar, vilka ägt rum efter juni 1945, då byggnaderna kostnadsberäknats. Genom beslut den 19 mars 1948 fastställde Kungl. Maj:t statsbidraget för bostadshusen till (63 000 + 47 000) 110 000 kronor.

Vid sammanträde den 25 juni 1948 antog direktionen de entreprenörer, som inkommit med de lägsta anbuden, nämligen 67 500 resp. 52 700 kronor. Direktionen beslöt, att, då byggnaderna blivit ritade i överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen lämnade direktiv, arbetet med uppförandet av de båda bostadshusen skulle påbörjas, trots att byggnadskostnaderna överstego det beviljade anslaget. Byggnadsarbetena avslutades under första hälften av år 1949. De slutliga kostnaderna uppgå till (72 838 kronor 80 öre + 55 601 kronor 75 öre) 128 440 kronor 55 öre. Detta innebär en merkostnad av 18 440 kronor 55 öre utöver det beviljade statsbidraget och en ökning med 8 240 kronor utöver de av direktionen antagna entreprenadanbuden. Anledningen till sistnämnda kostnadsstegring är framförallt, att utredningsarbetet blivit mycket omfattande, enär under årens lopp tre förslag till vardera byggnaden uppgjorts och fullständiga entreprenadhandlingar upprättats till två av förslagen. Merkostnaderna för utredningsarbete och entreprenadhandlingar för byggnader, som icke blivit uppförda, beräknas till cirka 6 900 kronor. Det återstående beloppet, omkring 1 300 kronor, utgöres av vissa oförutsedda utgifter.

#### *Yttranden.*

*Medicinalstyrelsen*, som yttrat sig över direktionens för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra hemställan om tilläggsanslag, anser att för uppförande av de båda bostadshusen bör beviljas ytterligare statsbidrag, dock högst med det i ansökningen angivna beloppet.

*Byggnadsstyrelsen* har i yttrande över direktionens hemställan om tilläggsanslag framhållit, att kostnadsstegringen bl. a. finge tillskrivas den relativt höga standard, som direktionen tillämpat vid arbetenas utförande. Byggnadsstyrelsen anför.

Anordningar för oljeeldning ha installerats i underläkarbostaden samt åskledaranläggningar utförts i båda byggnaderna, vilket icke brukar förekomma vid av styrelsen uppförda byggnader av detta slag. Jämväl i fråga om material och utrustningsdetaljer har i vissa avseenden tillämpats ett mera kostnadskrävande förfaringssätt än brukligt är. I entreprenaden ha vidare ingått varmvattenledningar till den s. k. gamla maskinistbostaden, varjämte värmesystemet i denna byggnad genom kulvert anslutits till den nya maskinistbostadens panncentral, som för ändamålet måst utökas och förses med cirkulationspump. Dessa arbeten voro icke medtagna i den kostnadsuppgift, som låg till grund för den tidigare beräkningen av statsbidragets storlek. Även den elektriska anläggningen har givits större omfattning än som betingats av enbart de nya bostäderna; nya serviskablar, lagda i jord, ha dragits till såväl överläkarbostaden som gamla maskinistbostaden.

I fråga om samtliga förslag av år 1947 och 1948 har utgått full ersättning för upprättande av entreprenadhandlingar. Styrelsen har funnit, att de uppförda byggnaderna ansluta sig till de förut planerade i sådan utsträckning, att de tidigare upprättade handlingarna i icke ringa mån kunnat utnyttjas. Det hade därför enligt styrelsens mening varit skäligt med en viss reduktion av arvoden för de senare omgångarna entreprenadhandlingar.

Styrelsen vill slutligen framhålla, att det måste anses mindre lämpligt att, såsom här skett beträffande det år 1947 upprättade förslaget, utarbeta fullständiga entreprenadhandlingar till byggnader, vilka redan vid en överlagskalkyl måste visa sig draga kostnader, betydligt överstigande tillgängliga anslag.

#### *Departementschefen.*

I rådande läge anser jag mig icke kunna förorda, att medel för nästa budgetår anvisas för uppförande av en ny köksbyggnad vid Apelvikens kustsanatorium. Däremot finner jag mig böra tillstyrka förslaget om modernisering av personalbostäderna m. m. vid sanatoriet. Angelägenheten av att medel anvisas för detta byggnadsföretag är särskilt stor med hänsyn till den betydelse tillgången på goda och ändamålsenliga bostäder under nuvarande förhållanden har för rekrytering av sjukvårdspersonal. I fråga om de framlagda byggnadsprogrammen ansluter jag mig till de av medicinalstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen förordade förslagen. I fråga om paviljongerna I och II finner jag sålunda det förslag lämpligast, som åskådliggjorts genom de den 20 augusti 1946 upprättade ritningarna. Beträffande personalbyggnaden ansluter jag mig till det senaste, den 15 april 1948 framlagda ritningsförslaget. I enlighet härmed och med hänsyn till av direktionen beräknade prisstegringar efter ritningsförslagets framläggande uppskattar jag kostnaderna för ändring av paviljong I och II till 98 000 kronor, för ändring av personalbyggnaden till 65 400 kronor och för anskaffande av maskinell utrustning i tvättstugan till 6 200 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda  $(98\,000 + 65\,400 + 6\,200)$  169 600 kronor.

Jag vill vidare förorda, att medel i viss utsträckning beräknas för tillgodoseende av framställningar om bidrag till anordnande av nya vårdplatser för lungtuberkulos. För detta ändamål synes ett belopp av 120 000 kronor böra finnas tillgängligt.

Den av medicinalstyrelsen omnämnda ansökningen om bidrag till vissa elektriska arbeten m. m. vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra har ännu icke överlämnats till Kungl. Maj:t. Jag har därför icke varit i tillfälle att taga ställning till densamma.

På grund av den ändrade tuberkulossituationen i landet har medicinalstyrelsen i skrivelse till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra påkallat snar omprövning av behovet av den barnavdelning, till vars uppförande statsbidrag beviljats av 1947 års riksdag. Med hänsyn härtill och i avvaktan på den förnyade prövning av behovet av nämnda barnavdelning, som medicinalstyrelsens framställning kan komma att för-

anleda, anser jag det ej nödvändigt att medel för detta ändamål beräknas för nästa budgetår.

Vad slutligen angår direktionens för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra hemställen om ett tilläggsanslag å 18 440 kronor 55 öre för uppförande av två redan färdigställda bostadshus, vill jag erinra att 1947 års riksdag beviljade statsbidrag för bostadshusens uppförande med sammanlagt 75 000 kronor. Beloppet skulle få överskridas med de merkostnader, som kunde hänföras till prisstegringar, vilka inträffat efter den tidpunkt, då byggnaderna kostnadsberäknats. Genom beslut den 19 mars 1948 fastställde Kungl. Maj:t statsbidraget till högst 110 000 kronor. Sanatoriets direktion har därefter antagit entreprenadanbud som med 10 200 kronor överstigit det beviljade statsbidraget. Därjämte ha merkostnader uppkommit å cirka 6 900 kronor, vilka avse merutgifter för utredningsarbete och entreprenadhandlingar för byggnader, som icke blivit uppförda. Slutligen ha vissa oförutsedda utgifter å omkring 1 300 kronor tillkommit. Jag finner det angeläget framhålla, att direktionens framställning om ytterligare statsbidrag bort göras före byggnadsarbetenas igångsättande. Det måste också, såsom byggnadsstyrelsen framhåller, anses vara mindre lämpligt, att fullständiga entreprenadhandlingar utarbetats till byggnader, vilka redan vid en överslagskalkyl måst visa sig draga kostnader, betydligt överstigande tillgängliga anslag. Med hänsyn till att direktionen saknar medel för täckande av de uppkomna merutgifterna, vill jag likväl icke motsätta mig att ytterligare medel anvisas. För ändamålet synes böra beräknas högst 18 450 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till (169 600 + 120 000 + 18 450) 308 050 kronor. Då emellertid för ändamålet finnes disponibelt ett belopp av 677 390 kronor, är det ej erforderligt, att för nästa budgetår ytterligare medel anvisas. Anslaget torde böra uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att föreningen kustsanatoriet Apelviken må för bestridande av kostnaderna för modernisering av personalbostäder m. m. komma i åtnjutande av statsbidrag med högst 169 600 kronor;

b) medgiva, att föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra må för bestridande av vissa merkostnader vid uppförande av två bostadshus komma i åtnjutande av statsbidrag med högst 18 450 kronor;

c) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

## [63] 61. Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos.

|                                      | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49 .....                        | 4 800 000 | 4 848 138   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 965) ..... | 4 600 000 |             |
| 1950/51 (förslag) .....              | 4 600 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 200 000 kronor.

*Motiv.*

Inom styrelsen har upprättats en tablå, angivande det högsta antal vårdplatser, för vilket bidrag enligt gällande bidragskungörelse kan förväntas ifrågakomma, ävensom de belopp, till vilka bidragen kunna beräknas uppgå. Förhöjt bidrag beräknas för anstalter inom Blekinge, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Inom nämnda län har nämligen medeltalet för tuberkulosdödligheten under femårsperioden 1943—1947 med mera än 25 procent överstigit medeltalet för riket under samma period; sistnämnda medeltal utgjorde 0,59 på 1 000 invånare (jfr 3 § 2 mom. statsbidragskungörelsen). Bidragens slutsumma uppgår till 6 373 593 kronor.

Vidare beräknas bidrag för sammanlagt 360 av landstingen i Stockholms, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs och Västernorrlands län ävensom Hälsingborgs stad förhyrda vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier. Härför erfordras ett belopp av 251 558 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till högst (6 373 593 + 251 558) 6 625 151 kronor. Styrelsen erinrar emellertid om att medelsbehovet för budgetåret 1948/49 av styrelsen uppskattades till högst 6 196 055 kronor, medan nettoutgifterna uppgått till allenast 4 848 138 kronor och alltså understigit det beräknade maximala medelsbehovet med cirka 22 procent. Med hänsyn såväl härtill som till belastningen å anslaget under de senaste åren anser styrelsen tillfyllest, att anslaget för budgetåret 1950/51 upptages till 4 800 000 kronor.

*Departementschefen.*

Under de senare åren har tuberkulossituationen i landet gradvis förbättrats. I vad mån detta kan komma att inverka på behovet av statsbidrag till ifrågavarande anstalter, är ännu svårt att bedöma. Jag anser mig därför böra föreslå, att anslaget upptages med oförändrat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 4 600 000 kronor.

## [64] 62. Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1948/49                        | 2 200 000 | 2 678 326   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 965) | 2 750 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 2 900 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 250 000 kronor.

*Motiv.*

Den allmänt minskade tuberkulosfrekvensen har medfört en nedgång även av antalet fall med kirurgisk tuberkulos. Man torde därför kunna räkna med att Styrös kustsanatorium eventuellt kommer att nedläggas under kommande budgetår och klientelet fördelas mellan de övriga kustsanatorierna. Å andra sidan har ett nytt vårdbehov gjort sig alltmera gällande, nämligen för patienter, lidande av urogenitaltuberkulos. För sådana patienter har Göteborgs stad under medverkan av kirurgiska avdelningen på Sahlgrenska sjukhuset börjat en försöksverksamhet vid Rävlanda barnsanatorium, där 27 platser belagts med vuxna. Frågan om vården av patienter med urogenitaltuberkulos är emellertid under utredning inom Svenska nationalföreningen mot tuberkulos, och styrelsen torde inom en nära framtid få taga ställning till detta vårdproblem. Under sådant förhållande räknar styrelsen f. n. med oförändrat platsantal.

Utgifterna under budgetåret 1948/49 fördelade sig sålunda:

|                                         |           |
|-----------------------------------------|-----------|
| Driftbidrag enligt gällande kungörelse  | 757 261   |
| Bidrag till stödjebandage               | 60 689    |
| Bidrag till täckande av driftunderskott | 1 555 731 |
| Summa kronor                            | 2 373 681 |

Det å anslaget utestående förskottet ökade under samma budgetår med 304 644 kronor, varför de sammanlagda utgifterna uppgått till (2 373 681 + 304 644) 2 678 325 kronor.

Inom styrelsen har upprättats en tablå, upptagande de anstalter, till vilka *driftbidrag* kunna förväntas ifrågakomma, ävensom de belopp, till vilka bidragen för varje anstalt beräknas högst uppgå. Tablå, som avser beläggningen å de enskilda anstalterna under tiden 1 april 1950—31 mars 1951 och å övriga anstalter under kalenderåret 1950, upptager ett sammanlagt bidragsbelopp av 1 029 026 kronor. Styrelsen räknar emellertid med att 62 vårdplatser vid Apelvikens kustsanatorium skola komma att såsom annexavdelning till vanföreanstalten i Stockholm disponeras för eftervård av barnförlamningspatienter. Med hänsyn härtill bör det sammanlagda bidragsbeloppet minskas med 73 548 kronor till 955 478 kronor. Då skillnaden mellan

det beräknade maximibeloppet och det faktiskt utbetalade beloppet för budgetåret 1948/49 uppgick till ungefär 23 %, anser emellertid styrelsen det för nästa budgetår beräknade maximibeloppet 955 478 kronor kunna reduceras till i runt tal 750 000 kronor.

Utgifterna för *bidrag till stödjebandage* för nästa budgetår beräknas till oförändrat 55 000 kronor.

Till *bidrag till täckande av driftunderskott* vid enskilda anstalter har Kungl. Maj:t för år 1947 beviljat statsbidrag med sammanlagt 1 555 731 kronor, vilket belopp utbetalats under budgetåret 1948/49. För år 1948 anvisades 1 995 930 kronor. Enligt de av styrelsen fastställda inkomst- och utgiftsstaterna skulle man för år 1949 ha att räkna med ett underskott av 2 204 000 kronor. För att täcka de enskilda anstalternas driftunderskott bör därför upptagas ett belopp av 2 200 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (750 000 + 55 000 + 2 200 000) 3 005 000 kronor eller avrundat 3 000 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Såsom medicinalstyrelsen framhållit, har den allmänt minskade tuberkulosfrekvensen medfört en nedgång jämväl av antalet fall med kirurgisk tuberkulos. Även om de enskilda anstalternas driftunderskott kommer att stegras, synes det därför tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår höjes med 150 000 kronor till 2 900 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kronor.

#### [65] 63. Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 60 000 | 57 442      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 965) | 60 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 60 000 |             |

I enlighet med förslag av medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[66] 64. Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna. Under detta anslag har under en följd av år på grund av framställningar i varje särskilt fall medel anvisats för byggnadsarbeten vid jubileumsfondens sanatorier.

För innevarande budgetår har anvisats ett reservationsanslag av 140 000 kronor (statsliggaren s. 966).

#### Yrkande.

*Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* (skr. 15/9 1949) har under återopande av en skrivelse den 16 september 1947 hemställt om ett anslag å 330 000 kronor, avsett *dels* för uppförande vid Hålahults sanatorium av ett bostadshus för gift personal samt för omändring av det nuvarande familjebostadshuset till bostäder för ogift personal, *dels ock* för uppförande av ett bostadshus för sjuksköterskor vid Österåsens sanatorium.

#### Motiv.

På grund av det bristfälliga och otillräckliga bostadsbeståndet vid Hålahults och Österåsens sanatorier ha anstaltsledningarna sedan lång tid haft utomordentliga svårigheter att tillgodose bostadsbehovet för sanatoriernas genom vidtagna arbetstidsbegränsningar utökade personal. Sanatorierna äro belägna i skogstrakter med gles bebyggelse, varför möjligheterna att finna lämpliga bostäder i sanatoriernas närhet äro mycket begränsade. Då möjligheten att anskaffa personal under rådande förhållanden är i hög grad beroende på tillgången på tillräckliga och lämpliga bostäder, ha de nuvarande bostadsförhållandena medfört stora svårigheter ifråga om personalrekryteringen.

Vid *Hålahults sanatorium* föreligger särskilt stort behov av utökade och förbättrade bostäder för gift personal. Enligt gällande kollektivavtalsbestämmelser är varje manlig befattningshavare berättigad till familjbostad om minst två rum och kök. De manliga befattningshavarnas antal är åtta, av vilka endast fyra f. n. kunna disponera familjbostäder inom sanatoriet. Tre av de återstående bebo egna bostäder fyra till fem kilometer från sanatoriet. För dessa äro de långa avstånden till arbetsplatsen särskilt vintertid krävande. Av familjbostäderna äro två inrymda i bottenvåningen i det s. k. boställshuset och två i östra paviljongen. De förstnämnda äro omoderna och bristfälliga och sakna w. c. Man har endast tillgång till gammaldags avträden på gården. Endast genom en ingående, dyrbar ombyggnad kunna dessa båda bostäder ställas i gott skick. Bostäderna i östra paviljongen äro tämligen nyinredda men den ena innehåller endast ett rum och kök, varför den är otillräcklig. Det synes lämpligt, att samtliga åtta befattningshavare beredas bostäder om vardera två rum, kök och matvrå i ett nytt boställshus. I det nuvarande boställshuset kan maskinistens bostad om tre rum och kök bibehållas, sedan den kompletterats med w. c. och badrum. Det är nämligen en fördel, att denne befattningshavare ej är bosatt för långt från maskinavdelningen. Övriga delar av gamla boställshuset avses som bostäder åt kvinnlig personal.

Kostnaden har beräknats till sammanlagt 305 000 kronor, varav 250 000 kronor för uppförande av nytt bostadshus och 55 000 kronor för ombyggnad av det nuvarande familjebostadshuset. Överstyrelsen föreslår, att omkring hälften av totalkostnaden, eller 155 000 kronor, anvisas för budgetåret 1950/51 och återstoden för budgetåret 1951/52.

Vid *Österåsens sanatorium* föreligger sedan mycket länge stort behov av ett bostadshus för sjuksköterskor. Uppförandet av ett sådant synes ej längre

böra uppskjutas. Sköterskorna ha f. n. sina bostäder förlagda inom sanatoriebyggnaden. Nuvarande sjuksköterskebostäder kunna utnyttjas som bostadsrum för kvinnlig biträdespersonal, sjukrum för personalen samt gästrum för patienternas anhöriga. Nybyggnaden uppföres i två våningar och inredes i vardera våningen med en dublett med tambur, kokvrå, tvättrum och garderob, 6 sköterskerum med tambur, sovalkov, tvättnisch och garderob varjämte anordnas gemensam kokvrå, städrum och w. c. I övervåningen inredes dessutom ett dagrum med balkong, kapprum, w. c. och kök. Byggnadskostnaden beräknas, inklusive kulvertledning från maskinhuset, till 275 000 kronor. Överstyrelsen föreslår, att jämväl det belopp, som erfordras för ifrågavarande byggnad, fördelas på två år, och hemställer, att för budgetåret 1950/51 anvisas ett belopp av 175 000 kronor.

#### *Yttrande.*

*Byggnadsstyrelsen* framhåller, att förslagen i fråga om planläggningen i viss mån synas vara mindre ekonomiska, vilket emellertid enligt vad styrelsen under hand inhämtat är betingat av speciella förhållanden på platsen. Såväl planer som fasader synas dock icke i alla avseenden färdigstuderade, varför de vid fortsatt bearbetning böra bli föremål för ytterligare studium. I fråga om byggnadskostnaderna har styrelsen intet att erinra.

#### *Departementschefen.*

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen ha anstaltsledningarna vid Hålahults och Österåsens sanatorier mött stora svårigheter såväl när det gällt att tillgodose bostadsbehovet för under senare år utökad personal som att med nuvarande bostadsbestånd rekrytera personal till sanatorierna. Jag anser det vara av den största betydelse, att tillräckliga och lämpliga bostäder tillhandahållas personalen vid dessa sanatorier i all synnerhet som befattningshavarna genom anstalternas avlägsna belägenhet ej ha möjligheter att i den öppna hyresmarknaden erhålla lämpliga bostäder i sanatoriernas närhet. På grund härav finner jag mig böra förorda, att medel anvisas för uppförande vid Hålahults sanatorium av ett bostadshus för gift personal samt för omändring av det nuvarande familjebostadshuset till bostäder för ogift personal. Kostnaderna härför uppskattar jag i likhet med överstyrelsen till 305 000 kronor. Jag tillstyrker vidare förslaget om uppförande av ett bostadshus för sjuksköterskor vid Österåsens sanatorium för en kostnad av 275 000 kronor. För nästa budgetår synes i enlighet med överstyrelsens förslag böra anvisas 155 000 kronor för byggnadsarbetena vid Hålahults sanatorium samt 175 000 kronor vid Österåsens sanatorium. Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle erfordras en medelsanvisning av (155 000 + 175 000) 330 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 330 000 kronor.

## [67] 65. Bidrag till driften av folksanatorierna.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49                        | 699 000 | 699 000     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 966) | 802 500 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 611 000 |             |

## Yrkande.

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond (skr. 15/9 1949) hemställer, att anslaget uppföres med 611 000 kronor.

## Motiv.

För vart och ett av de senaste budgetåren har anslag beviljats med 200 000 kronor med tillägg för det underskott, som sanatoriernas drift medfört under närmast föregående budgetår. Av fondens vinst- och förlustkonto för budgetåret 1948/49 framgår, att sanatoriernas drift under nämnda budgetår medfört ett underskott å 410 837 kronor 84 öre.

## Departementschefen.

Statsbidrag till driften av folksanatorierna torde böra utgå enligt samma grunder, som tillämpats under närmast föregående budgetår, eller alltså med 200 000 kronor jämte det belopp, som erfordras för att täcka underskottet å driften för det senast förflutna budgetåret. Då för budgetåret 1948/49 uppkommit ett underskott av i runt tal 411 000 kronor, torde alltså anslaget i enlighet med överstyrelsens förslag böra upptagas till (200 000 + 411 000) 611 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av folksanatorierna* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 611 000 kronor.

## [68] 66. Bidrag till ambulatorisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1947/48                        | 400 000 | 427 631     |
| 1948/49                        | 400 000 | 541 434     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 966) | 400 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 450 000 |             |

Medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1948/49 höjes med 100 000 kronor. Av belastningen hänförde sig 349 365 kronor till behandlingskostnader och 192 069 kronor till resekostnader.

## Departementschefen.

Med hänsyn till medelsåtgången under de två senaste budgetåren torde anslaget böra uppräknas. Då det synes ovisst, huruvida anslaget även i

fortsättningen kommer att bli lika högt belastat som under budgetåret 1948/49, torde det dock vara lämpligt att för nästa budgetår begränsa medelsanvisningen till 450 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ambulatorisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[69] 67. **Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 50 000 | 49 766      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 966) | 70 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 70 000 |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) har föreslagit, att anslaget höjes med 20 000 kronor.

*Motiv.*

Uppräkningen föranledes *dels* av belastningen, *dels* ock därav att Kungl. Maj:t den 19 november 1948 godkänt nytt avtal mellan medicinalstyrelsen och Stockholms stads sjukhusdirektion angående avgifter för sådan ljusbehandling av medellösa patienter från landsorten, som mot ersättning av statsmedel meddelas vid Finseninstitutet vid S:t Görans sjukhus i Stockholm. Genom detta nya avtal ha ersättningsbeloppen höjts från 4 till 8 kronor för varje lokal behandling samt från 2 till 4 kronor för varje universell behandling.

*Departementschefen.*

Då redan vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår hänsyn tagits till höjningen av avgifterna för behandlingen vid Finseninstitutet, torde det vara tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[70] 68. **Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter.** [Kungörelse den 7 september 1920 (nr 667) ändrad genom kungörelsen nr 257/1927; kungörelse den 31 oktober 1947 (nr 800).] Under rubriken bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus

har för budgetåret 1947/48 anvisats ett reservationsanslag av 300 000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1949/50 fanns en reservation å anslaget av 1 033 234 kronor. Genom av 1946 års riksdag beslutade och den 1 januari 1948 ikraftträdde ändringar i lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus och i epidemilagen har såsom gemensam beteckning för såväl epidemisjukhus som epidemisjukstugor införts benämningen epidemi-vårdanstalter.

#### Yrkande.

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget uppföres med 200 000 kronor.

#### Motiv.

Sedan ett av Kungl. Maj:t redan beviljat men ej utbetalat bidrag frånräknats reservationen, kan ett belopp av 885 734 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning äro beroende ansökningar om bidrag å sammanlagt 594 500 kronor. För att tillgodose en hos styrelsen inneliggande framställning kan vidare komma att erfordras 60 000 kronor. Vid bifall till samtliga dessa ansökningar skulle alltså (885 734 — 594 500 — 60 000) 231 234 kronor återstå. För ansökningar, som kunna förväntas inkomma före nästa budgetårs utgång, anser styrelsen, att 518 500 kronor böra finnas disponibla. Anslagsbehovet skulle sålunda utgöra omkring 287 300 kronor.

#### Departementschefen.

Med hänsyn till storleken av det belopp, som är disponibelt å anslaget, torde medel ej behöva anvisas för nästa budgetår. Anslaget torde fr. o. m. nästa budgetår böra erhålla rubriken Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter. Jag föreslår, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor. Reservationen å det äldre anslaget torde få överföras till nu ifrågavarande anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

#### [71] 69. Bidrag till driften av epidemivårdanstalter.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1947/48                        | 1 400 000 | 1 128 213   |
| 1948/49                        | 1 300 000 | 629 593     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 967) | 1 000 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 600 000   |             |

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget sänkes med 200 000 kronor.

*Motiv.*

Frekvensen av de smittsamma sjukdomar, varå epidemilagen äger tillämpning, utgjorde enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter 14 858 fall år 1947, 10 652 fall år 1948 samt 5 210 fall förra halvåret 1949.

Under senare år har frekvensen av hithörande sjukdomar helt dominerats av scharlakansfeber, som år 1947 utgjorde 75,4 procent, år 1948 73,5 procent samt under förra hälften av 1949 91 procent. Totala antalet scharlakansfeberfall under hela år 1949 torde approximativt kunna uppskattas till omkring 9 000 mot 7 837, som inträffade år 1948 och 11 205 år 1947.

Enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter anmälades under år 1947 309 fall av difteri, under 1948 387 fall samt under första halvåret 1949 106 fall. Även övriga anmälningspliktiga epidemiska sjukdomar visa en påtagligt låg frekvens, som måhända kan antagas fortsätta även under budgetåret 1950/51. Till den låga belastningen har också bidragit de effektivare behandlingsmetoder, som kommit till användning de senare åren.

*Departementschefen.*

På grund av vad styrelsen anfört angående de epidemiska sjukdomarnas minskade utbredning samt de minskade belastningssiffrorna synes det tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår upptages med 600 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[72] 70. Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka. Å riksstaten för innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett reservationsanslag av 100 000 kronor (statsliggaren s. 967). Vid ingången av budgetåret 1949/50 fanns en reservation å anslaget av 2 175 555 kronor.

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget uppföres med 600 000 kronor.

*Motiv.*

Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats reservationen, kan ett belopp av 1 573 542 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning äro beroende ansökningar om bidrag till nio anstalter, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av högst 831 000 kronor. För att tillgodose sex hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare komma att erfordras 311 500 kronor. Vid bifall till samtliga dessa ansökningar

skulle alltså (1 573 542 — 831 000 — 311 500) 431 042 kronor återstå. För ansökningar, som kunna förväntas inkomma före nästa budgetårs utgång, anser styrelsen, att cirka 1 000 000 kronor böra finnas disponibla.

#### *Departementschefen.*

Med hänsyn till storleken av det belopp, som är disponibelt å anslaget, torde någon medelsanvisning för nästa budgetår ej erfordras. Jag föreslår, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

#### [73] 71. Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1947/48                        | 2 300 000 | 2 438 093   |
| 1948/49                        | 2 700 000 | 2 513 773   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 967) | 2 700 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 2 700 000 |             |

#### *Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 300 000 kronor.

#### *Motiv.*

I av styrelsen godkända planer för samtliga sjukvårdsområden ingå 5 367 vårdplatser, för vilka enligt gällande statsbidragsbestämmelser statsbidraget utgör 1 krona 50 öre för dag och patient. Inom sjukvårdsområdena finnas därjämte anstalter med tillhopa 89 vårdplatser, vilka icke inordnats i planerna och för vilka statsbidrag enligt gällande bestämmelser utgår med 90 öre för dag och patient. För samtliga dessa (5 367 + 89) 5 456 platser kan driftbidrag för år 1950 komma att utgå med sammanlagt 2 967 669 kronor. Detta belopp har beräknats under förutsättning att alla vårdplatser äro fullt belagda under hela 1950 och utgör sålunda en maximisiffra, som i och för sig medger en reducering med ca 200 000 kronor. Å andra sidan synes man böra räkna med att driftbidrag kan komma att utgå till ett icke obetydligt antal nya platser. Under sådana förhållanden anser styrelsen lämpligast att för nästa budgetår upptaga anslaget med avrundat 3 000 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Även om man räknar med att bidrag under nästa budgetår kan komma att utgå för ett antal nya platser, torde likväl med hänsyn till belastningen

under de två senast förflutna budgetåren medelsanvisningen för nästa budgetår icke behöva höjas. Jag anser sålunda, att anslaget bör upptagas till oförändrat belopp, 2 700 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

[74] 72. Bidrag till Lilla Hemmet.

|                                          | Anslag | Nettoutgift |
|------------------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49 . . . . .                        | 25 000 | 18 750      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 968) . . . . . | 30 000 |             |
| 1950/51 (förslag) . . . . .              | 40 000 |             |

För budgetåren 1937/38—1941/42 anvisades under rubriken Bidrag till driften av Welandershem driftbidrag till anstalter för vård av barn med medfödd eller i späda ålder ådragen syfilis. Hemmen voro tre till antalet, belägna i Stockholm (Lilla Hemmet), Göteborg och Malmö. På grund av nedgång i patientantalet ha hemmen i Göteborg och Malmö nedlagts. För budgetåren 1942/43 och 1943/44 utgick ej något statsbidrag till Lilla Hemmet. Fr. o. m. budgetåret 1945/46 har hemmet årligen erhållit statsbidrag med varierande belopp.

*Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

*Motiv.*

I skrivelse till medicinalstyrelsen har Lilla Hemmets styrelse hemställt om utverkande av ett till 50 000 kronor förhöjt statsbidrag. Anstaltsstyrelsen har härvid åberopat följande skäl.

Under år 1948 ha de löpande utgifterna överstigit de löpande inkomsterna med ungefär 55 000 kronor eller med ungefär lika mycket som under år 1947. Stiftelsens kapital har fortgående minskats, ehuru detta icke får ske enligt stiftelsens stadgar. Styrelsen förmenar, att Lilla Hemmets verksamhet är ett statligt intresse i sådan utsträckning, att för verksamheten bör kunna påräknas statsbidrag av sådan omfattning, att åtminstone årliga underskott av väsentligare omfattning undvikas. Icke ens med det begärda beloppet kan ett underskott undgås.

Medicinalstyrelsen har med hänsyn till det fortbestående stora behovet av ifrågavarande verksamhet — hemmet kan väntas bli fullbelagt jämväl under åren 1950 och 1951 — funnit sig böra förorda, att statsverket även under budgetåret 1950/51 bidrager till täckande av en del av de med verksamheten förenade driftkostnaderna. Det synes därvid rimligt, att hänsyn

tages till de ökade driftkostnaderna, då dessa till stor del bero på omständigheter, varöfver anstaltsstyrelsen icke kan råda. Enär det avsevärda driftunderskottet jämväl medfört en väsentlig minskning av kapitaltillgångarna, förordas, att anslaget uppräknas till 40 000 kronor. Som villkor för bidragets utgående bör fortfarande föreskrivas, att värden vid anstalten skall lämnas avgiftsfritt för de där intagna.

#### Yttrande.

Statskontoret vill icke motsätta sig bifall till medicinalstyrelsens förslag.

#### Departementschefen.

Med hänsyn till det betydande driftunderskottet vid Lilla Hemmet vill jag för egen del icke motsätta mig en ytterligare höjning av bidraget. I likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret anser jag emellertid, att höjningen bör begränsas till 10 000 kronor och bidraget för nästa budgetår alltså bestämmas till 40 000 kronor. Såsom villkor för bidragets åtnjutande torde liksom hittills böra gälla, att å hemmet intagna barn skola vårdas avgiftsfritt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Lilla Hemmet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

#### [75] 73. Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1947/48                        | 500 000 | 546 564     |
| 1948/49                        | 600 000 | 574 086     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 968) | 600 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 600 000 |             |

Från detta anslag utgår statsbidrag till driften av två av de tre centralanstalter för radioterapi, vilka upprättats med medel ur Konung Gustaf V:s jubileumsfond, nämligen de till lasarettet i Lund och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg anslutna anstalterna. Den tredje av dessa anstalter, vilken är ansluten till karolinska sjukhuset, drives helt såsom statlig anstalt.

#### Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

#### Motiv.

Enligt upprättat budgetförslag för Lunds lasarett för år 1950 utgör antalet statsbidragsberättigade ordinarie vårdplatser vid *lundaanstalten* f. n. 53, vartill komma 2 provisoriska platser. Den 18 mars 1949 meddelades byggnadstillstånd för viss om- och tillbyggnad av anstalten. Detta byggnads-

arbete väntas bli avslutat omkring den 1 augusti 1950, och därefter beräknas anstalten komma att inrymma tillhopa 78 vårdplatser.

Anstaltens utgifter per underhållsdag, d. v. s. dagkostnaden, har för år 1950 beräknats till 25 kronor 54 öre. Inkomsterna för underhållsdag synas för samma år med ledning av 1948 års siffror kunna beräknas på följande sätt: genomsnittlig legosängsavgift 2 kronor 8 öre, bidrag av vederbörande huvudman 2 kronor 50 öre samt ytterligare bidrag av vederbörande huvudman, motsvarande skillnaden mellan 2 kronor 50 öre och den genomsnittliga legosängsavgiften, 42 öre. Den del av dagkostnaden, som återstår ogulden, uppgår alltså till  $(25:54 - 2:08 - 2:50 - 0:42)$  20 kronor 54 öre. Enligt gällande regler skall statsbidrag för denna brist utgå med 5 kronor 50 öre.

I budgetförslaget har antalet underhållsdagar under år 1950 beräknats till 27 700. Då emellertid antalet vårdplatser under år 1950 numera kan beräknas komma att utgöra för tiden 1 januari—31 juli 55 och för tiden 1 augusti—31 december 78, skulle, om varje vårdplats vore belagd under 360 dagar, antalet underhållsdagar kunna uppskattas till  $(55 \times 210 + 78 \times 150)$  23 250. Statsbidraget skulle då efter 5 kronor 50 öre för underhållsdag kunna uppskattas till 127 875 kronor.

Vid *göteborgsanstalten* utgör antalet statsbidragsberättigade vårdplatser 89. Dagkostnaden vid anstalten för år 1950 beräknas till 29 kronor 10 öre. Med ledning av de verkliga förhållandena under år 1948 kan vidare den genomsnittliga inkomsten av legosängsavgiften beräknas till 3 kronor 95 öre per vård dag. Härtill kommer bidrag från huvudmannen med 3 kronor. Den del av dagkostnaden, som här efter återstår, uppgår alltså till  $(29:10 - 3:95 - 3)$  22 kronor 15 öre, varå statsbidrag skulle utgå med 6 kronor. Då antalet underhållsdagar under år 1950 uppskattats till 31 000, synes dagkostnadsbidraget kunna beräknas till 186 000 kronor.

Å statsverket belöpande kostnader för röntgenbehandling och radiumapplikation uppskattas till, för lundaanstalten 207 295 kronor och för göteborgsanstalten 152 013 kronor eller tillhopa 359 308 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till  $(127\,875 + 186\,000 + 359\,308)$  673 183 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 650 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Lundaanstaltens utvidgning medför ökat behov av statsbidrag under nästa budgetår. Då emellertid de nya platserna enligt vad medicinalstyrelsen upplyst komma att stå till förfogande först i augusti 1950 och statsbidraget utgår halvårsvis i efterskott, kommer statsbidragshöjningen att avse endast en mindre del av bidragsperioden. Med hänsyn till belastningen under de två senaste budgetåren synes det därför tillräckligt, att anslaget

för nästa budgetår upptages till oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centralanstalter för radio-terapi* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[76] 74. *Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling m. m.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1948/49                        | 225 000 | 271 878     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 969) | 225 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 270 000 |             |

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget höjes med 45 000 kronor. Styrelsen hänvisar till den ökade belastning, som uppkommit till följd av att biljettpriserna vid statens järnvägar fr. o. m. den 1 februari 1948 ökat med 20 %.

#### *Departementschefen.*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 270 000 kronor.

[77] 75. *Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund.*

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 40 000 | 48 270      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 969) | 75 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 85 000 |             |

#### *Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

#### *Motiv.*

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser vid avdelningen utgör f. n. 23. Därjämte finnas 18 vårdplatser vid en i dagarna nyuppförd barack. Enligt budgetförslaget för Lunds lasarett för år 1950 har antalet underhållsdagar under nämnda år vid avdelningen beräknats uppgå till 14 700, vilket skulle komma att utgöra en nära 100-procentig beläggning av den till (23 + 18) 41 allmänsalsplatser utökade avdelningen. Med ett statsbidrag

av 6 kronor för underhållsdag har summan av bidraget för nämnda år enligt budgetförslaget uppskattats till 88 200 kronor. Styrelsen har icke funnit anledning framställa någon erinran mot denna beräkning av medelsbehovet. Anslaget för nästa budgetår torde sålunda böra upptagas med 88 200 kronor, eller i avrundat tal 85 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Då medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

#### *Vanförestalter m. m.*

##### [78] 76. Bidrag till vanförestalter m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1947/48                        | 4 180 000 | 6 637 523   |
| 1948/49                        | 5 580 000 | 6 794 956   |
| 1949/50 (statsliggaren s. 969) | 6 130 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 6 500 000 |             |

Anslaget avser de fyra vanförestalterna i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg och Härnösand.

#### *Yrkande.*

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) föreslår, att anslaget uppräknas med 430 000 kronor.

#### *Motiv.*

Nettoutgifterna under budgetåret 1948/49 ha uppgått till sammanlagt 6 794 956 kronor, häri inräknad en ökning med 231 131 kronor på utestående oredovisade förskott. Det av styrelsen som normal beläggning fastställda antalet platser på samtliga anstalters olika avdelningar utgör: kliniker 427, skolhem 193, yrkesskolor 566 och asylhem 65. Antalet platser har jämfört med närmast föregående år ökat med 14. Denna ökning hänför sig till vanförestalten i Hälsingborg, där ett provisoriskt, manligt asylhem inrättats i f. d. barnsjukhuset.

För kliniker, polikliniker, skolhem, yrkesskolor, asylhem samt bandage och proteser ha utgifterna budgetåret 1948/49 uppgått till resp. 894 134, 20 000, 158 106, 654 813, 46 350 och 1 561 718 kronor. Även om platsantalet vid klinikerna beräknats i någon mån öka genom planerad ombyggnad av

en personalvåning vid vanförestalten i Göteborg till sjukavdelning har styrelsen i anslutning till dessa belastningssiffror för motsvarande ändamål för budgetåret 1950/51 beräknat samma belopp som anvisats för innevarande budgetår eller resp. 900 000, 20 000, 150 000, 680 000, 60 000 och 1 500 000 kronor.

I fråga om bidraget till *täckande av underskott* anføres:

Kungl. Maj:t har för täckande av enligt avgivna revisionsberättelser uppkomna driftunderskott vid de fyra vanförestalterna för år 1947 beviljat statsbidrag med 2 512 863 kronor, vilket belopp utbetalats under budgetåret 1948/49. Härjämte har styrelsen under nämnda budgetår utbetalat bidrag till två vanförestalter med sammanlagt (77 300 + 638 540) 715 840 kronor, avseende underskott för år 1946 resp. 1948. För år 1948 ha samtliga vanförestalter beviljats bidrag med 3 170 340 kronor, varav 201 705 kronor avse vissa till vanförestalten i Stockholm knutna annexavdelningar. Enligt de av medicinalstyrelsen för de fyra anstalterna för år 1949 fastställda inkomst- och utgiftsstaterna skulle man ha att räkna med ett underskott i räkenskaperna av 3 045 314 kronor.

Genom skrivelse den 17 januari 1947 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att vidtaga åtgärder till upprättande av en beredskap mot eventuellt uppkommande större barnförlamningsepidemier. Enligt tidigare verkställda undersökningar har styrelsen funnit, att till dess förfogande för ändamålet kunna ställas 30 platser vid lasarettet i Lund, 35 platser vid Malmö allmänna sjukhus samt 104 platser vid Apelvicens kustsanatorium. Förnyad utredning angående möjligheterna att vid uppkommande barnförlamningsepidemier taga i anspråk ytterligare vårdplatser pågår. Vårdplatserna vid lasarettet i Lund och Malmö allmänna sjukhus skola såsom annexavdelningar anknytas till vanförestalten i Hälsingborg och vårdplatserna vid kustsanatoriet Apelviken såsom annexavdelning till vanförestalten i Stockholm. Ersättning för dessa platser är avsedd att erläggas av vederbörande vanförestalt med belopp, motsvarande de verkliga vårdkostnaderna för dag och patient, minskat med patientavgiften, en krona för dag. Av platserna vid Apelvicens kustsanatorium har vanförestalten i Stockholm redan tagit i anspråk 38 och kan eventuellt under nästa budgetår komma att belägga ytterligare 24 platser.

Då medel för nämnda 38 platser jämte den till samma anstalt knutna annexavdelningen vid aktiebolaget Vejbystrands vilohem om 50 platser icke beräknats i gällande utgiftsstat för anstalten, synas för dessa avdelningar böra anvisas 200 000 kronor. Enär det är ovisst, i vad mån ovan nämnda beredskapsplatser kunna komma att tagas i anspråk i större utsträckning än nu angivits, synes bidraget för dessa ej böra ytterligare uppräknas. Utgifterna för täckande av eventuella underskott kunna alltså beräknas komma att utgöra (3 045 314 + 200 000) 3 245 314 eller i runt tal 3 250 000 kronor, innebärande en höjning med 430 000 kronor.

### *Departementschefen.*

För att tillgodose behovet av vårdplatser för eftervård av barnförlamningspatienter har Kungl. Maj:t — såsom tidigare bragts till riksdagens

kännedom (jfr bl. a. 1949 års statsverksproposition, XI p. 74) — genom olika beslut medgivit, att för sådan eftervård må såsom annexavdelningar till vanförestalten i Stockholm tagas i anspråk sammanlagt 64 vårdplatser vid Apelvicens kustsanatorium och 50 vårdplatser vid Vejbystrands vilohem. För utnyttjandet av dessa vårdplatser har, såsom framgår av vad medicinalstyrelsen anført, vanförestalten att erlægga ersättning med belopp, motsvarande de verkliga kostnaderna för dag och patient, minskat med patientavgiften, en krona för dag. Den av vanförestalten erlagda ersättningen ingår i anstaltens driftunderskott för resp. år och täckes sålunda av statsmedel från nu ifrågavarande anslag.

Med hänsyn till det starkt ökade behov av eftervårdsplatser, som uppkommit på grund av den omfattande barnförslamningsepidemin under hösten 1949, har Kungl. Maj:t på framställning av medicinalstyrelsen genom beslut den 2 december 1949 medgivit anordnande av ytterligare sådana platser. Enligt nämnda beslut må sålunda — utöver vad som tidigare medgivits i fråga om Apelvicens kustsanatorium — sådana vårdplatser vid nämnda kustsanatorium, Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra och Styrö kustsanatorium, som icke erfordras för vård av personer med kirurgisk tuberkulos, enligt bestämmelser av medicinalstyrelsen såsom annexplatser till vanförestalt tagas i anspråk för eftervård av barnförslamningspatienter, därest detta utan olägenhet kan ske. Vidare har genom samma beslut medicinalstyrelsen — utöver vad som tidigare medgivits i fråga om Vejbystrands vilohem — erhållit bemyndigande att godkänna avtal, enligt vilka vid uppkommande behov vårdplatser för eftervård av barnförslamningspatienter må till ett antal av sammanlagt högst tvåhundra såsom annexplatser till vanförestalt anordnas jämväl vid andra än förut angivna sjukvårdsanstalter, samt att när behov därav uppkommer taga sistberörda vårdplatser i anspråk för ändamålet. Kostnaderna för denna eftervård skola enligt nyssnämnda beslut bestridas från förevarande anslag samt anslaget till Bidrag till resor för vanföra m. m. enligt för dessa anslag gällande bestämmelser.

Behovet av vårdplatser för eftervård av barnförslamningspatienter torde komma att kvarstå även under nästa budgetår. För att tillgodose detta behov torde möjlighet böra föreligga för Kungl. Maj:t att i erforderlig utsträckning vidtaga motsvarande åtgärder som under innevarande budgetår. Då administrationen därigenom skulle förenklas, synes emellertid anledning saknas att bibehålla den karaktär av annexavdelning, som förenämnda kustsanatorieplatser erhållit. Övriga förut omnämnda sjukvårdsanstalter synas dock alltjämt böra ha annexkaraktär. Kostnaderna för ändamålet torde böra bestridas i enlighet med de bestämmelser, som meddelats för innevarande budgetår. Vid bifall till vad sålunda föreslagits bör nu ifrågavarande anslag uppföras under rubriken Bidrag till vanförestalter m. m. Då det icke är möjligt att beräkna, i vilken omfattning vårdplatser av olika slag komma

att tagas i anspråk för eftervård av barnförslamningspatienter, kan medelsbehovet för ändamålet icke nu angivas. Någon uppräknig av detta anslag eller av anslaget till Bidrag till resor för vanföra m. m. erfordras sålunda icke för budgetåret 1950/51.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt för nästa budgetår har jag intet annat att erinra än att anslaget torde böra avrundas till 6 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanförestalter m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 6 500 000 kronor.

[79] 77. Bidrag till resor för vanföra m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1947/48                        | 400 000 | 442 000     |
| 1948/49                        | 440 000 | 528 638     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 971) | 440 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 525 000 |             |

*Medicinalstyrelsen* (skr. 30/8 1949) har föreslagit, att anslaget, med hänsyn till den ökade anslagsbelastningen budgetåret 1948/49, för nästa budgetår upptages till 525 000 kronor.

*Departementschefen.*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för vanföra m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

[80] 78. Bidrag till kuratorsverksamhet vid vanförestalterna.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1948/49                        | 36 000 | 36 000      |
| 1949/50 (statsliggaren s. 971) | 36 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 36 000 |             |

I enlighet med förslag av medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kuratorsverksamhet vid vanförestalterna* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 36 000 kronor.

## [81] 79. Bidrag till Eugeniahemmet.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1947/48                        | 280 000 | 387 286     |
| 1948/49                        | 280 000 | 358 932     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 972) | 400 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 400 000 |             |

Till sällskapet Eugeniahemmet, vars ändamål är att bereda bostad, vård och underhåll åt fattiga, obotligt sjuka och vanföra barn från hela landet, utgår statsbidrag för hemmets drift samt för erforderliga stödjebandage och proteser åt patient, som på hemmet behandlas för vanförhet.

Jämlikt särskilt medgivande av riksdagen må härjämte Kungl. Maj:t, om och i den mån vid hemmet influtna inkomster icke förslå till bestridande av de enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnaderna vid hemmet, bevilja statsbidrag med belopp motsvarande den del av det för hemmet i dess helhet uppkomna underskottet, som kan beräknas belöpa å hemmets sjukavdelning samt folk- och småskoleavdelningar. Såsom villkor för åtnjutande av sådant fyllnadsbidrag gäller, att hemmets inkomst- och utgiftsstat för bidragsåret godkänts av medicinalstyrelsen.

*Yrkande.*

*Sällskapet Eugeniahemmets styrelse* (skr. 30/5 1949) hemställer om sådan ändring av grunderna för bidraget, att fr. o. m. år 1950 det på hemmets hela verksamhet uppkommande underskottet (alltså icke endast det på sjukavdelningen samt folk- och småskoleavdelningarna belöpande underskottet) täckes av statsmedel.

*Motiv.*

För år 1948 har uppstått ett driftunderskott för hemmet i dess helhet på i runt tal 186 600 kronor. Med de från åren 1943—1947 kvarstående underskotten utgör bristen cirka 467 000 kronor. Av sistnämnda summa skall omkring 111 000 kronor ersättas av statsmedel genom fyllnadsbidrag avseende år 1948, varefter den kvarstående bristen för åren 1943—1948 kommer att utgöra cirka 356 000 kronor. Med hänsyn till de löneförhöjningar, som måst vidtagas efter förhandlingar med den kollektivanslutna personalen, de i samband därmed företagna löneökningarna även för vissa övriga personalgrupper samt de alltjämt höga priserna på förnödenheter är någon förbättring av hemmets ekonomi icke att vänta inom överskådlig framtid. Det synes därför angeläget, att hemmet — för att kunna fortsätta sin verksamhet i nuvarande omfattning och för att fondmedel icke skola behöva tillgripas för att täcka uppkommande underskott — erhåller stöd av statsmedel i större utsträckning än f. n. Nuvarande avgifter kunna icke höjas i sådan utsträckning, att de skulle vara tillfyllest.

*Yttrande.*

*Medicinalstyrelsen* upplyser, att nettoutgifterna å anslaget för budgetåret 1948/49 utgjort för hemmets drift 177 438 kronor, för stödjebandage och proteser 42 821 kronor samt för täckande av driftunderskott för åren 1946 och 1947 (47 436 + 86 152) 133 588 kronor eller tillhopa 353 847 kronor. Då emellertid det på anslaget utestående oredovisade förskottet under budgetåret ökat med 5 084 kronor, har den totala nettobelastningen på anslaget uppgått till (353 847 + 5 084) 358 931 kronor.

I avvaktan på statsmakternas ställningstagande till ortoped- och vanförevårdssakkunnigas förslag rörande bl. a. Eugeniahemmets framtida verksamhet och finansiering samt 1946 års statsbidragssakkunnigas för hälso- och sjukvården betänkande angående statsbidragssystemet för den slutna kroppssjukvården torde statens bidrag till hemmet tills vidare böra utgå enligt hittills gällande grunder.

Det av styrelsen såsom motsvarande normal beläggning av hemmet fastställda antalet platser utgör liksom under föregående budgetår 175, fördelade på hemmets olika avdelningar på följande sätt: 35 för sjukavdelningen, 100 för folk- och småskoleavdelningarna samt 40 för övriga avdelningar. Om man räknar med att samtliga dessa platser komma att vara belagda varje dag under tiden fr. o. m. den 1 april 1950 t. o. m. den 31 mars 1951, skulle erfordras ett bidragsbelopp av 199 837 kronor. Med hänsyn till den verkliga beläggningen under senare år torde emellertid detta belopp kunna minskas med cirka 10 procent till 180 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp, motsvarande det för sistförflutna budgetår utbetalade bidraget till bandage och proteser eller i runt tal 40 000 kronor.

I fråga om bidraget till täckande av viss del av uppkommande underskott anföres:

Enligt den av styrelsen fastställda inkomst- och utgiftsstaten för år 1949 skulle man ha att räkna med ett underskott av 284 120 kronor.

För uträkning av huru stor del härav, som kan anses belöpa på hemmets sjukavdelning samt folk- och småskoleavdelningar, ha följande uträkningar gjorts, därvid driftkostnaderna för underhållsdag beräknats uppgå till 12 kronor.

|                                    | Sjukavdelningen<br>(35 platser) | Folk- och småskoleavdelningarna<br>(100 platser) | Övriga avdelningar<br>(40 platser) |
|------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------------------|------------------------------------|
| Statsbidrag .....                  | 5: 50                           | 2: 75                                            | 2: —                               |
| Vårdavgift .....                   | 1: —                            | 1: —                                             | 1: —                               |
| Underskott för underhållsdag ..... | 5: 50                           | 8: 25                                            | 9: —                               |
| Summa driftkostnader               | 12: —                           | 12: —                                            | 12: —                              |

Enär en del elever bruka resa till sina hem under ferierna, har styrelsen ansett sig böra räkna med ett något lägre underskott för underhållsdag på folk- och småskoleavdelningarna än tabellen angiver, förslagsvis 7 kronor 75 öre. I enlighet härmed har styrelsen uppskattat driftunderskottet per dag

till, för sjukavdelningen ( $5:50 \times 35$ ) 192 kronor 50 öre, för folk- och småskoleavdelningarna ( $7:75 \times 100$ ) 775 kronor samt för övriga avdelningar ( $9:— \times 40$ ) 360 kronor. Sjukavdelningen samt folk- och småskoleavdelningarna skulle alltså komma att för dag uppvisa ett underskott på tillhoppa 967 kronor 50 öre, motsvarande 72,88 procent av hela underskottet. Sällskapet äger emellertid utöver sedvanligt statsbidrag till vårdkostnaderna samt vårdavgifter från enskilda och kommuner uppbära statsbidrag för avlönande av lärarpersonal vid folk- och småskoleavdelningarna samt till biblioteket, vilket bidrag för år 1949 beräknats uppgå till 55 000 kronor. Under hänsynstagande härtill kan driftunderskottet för sjukavdelningen samt folk- och småskoleavdelningarna antagas komma att för samma år uppgå till omkring 69,41 procent av 284 120 eller 197 207 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 195 000 kronor. För år 1950 torde böra räknas med samma belopp.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår sålunda till ( $180\,000 + 40\,000 + 195\,000$ ) 415 000 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 410 000 kronor.

#### Departementschefen.

Frågorna om Eugeniahemmets framtida verksamhet och finansiering beröras i såväl ortoped- och vanförevårdssakkunnigas som 1946 års statsbidragssakkunnigas för hälso- och sjukvården under hösten 1948 avgivna betänkanden (SOU 1948: 41 resp. 1948: 48). På dessa betänkanden grundade förslag komma emellertid icke att föreläggas innevarande års riksdag. Vid sådant förhållande kan jag icke nu tillstyrka någon utvidgning av statens stöd till Eugeniahemmet. Bidraget torde sålunda — i likhet med vad medicinalstyrelsen föreslagit — tills vidare böra utgå enligt nu gällande grunder.

Mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet har jag intet annat att erinra än att anslaget torde kunna avrundas nedåt till 400 000 kronor eller samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[82] 80. Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1947/48                        | 120 000 | 208 396     |
| 1948/49                        | 200 000 | 265 517     |
| 1949/50 (statsliggaren s. 972) | 225 000 |             |
| 1950/51 (förslag)              | 300 000 |             |

#### Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 30/8 1949) hemställer, att anslaget uppräknas med 75 000 kronor.